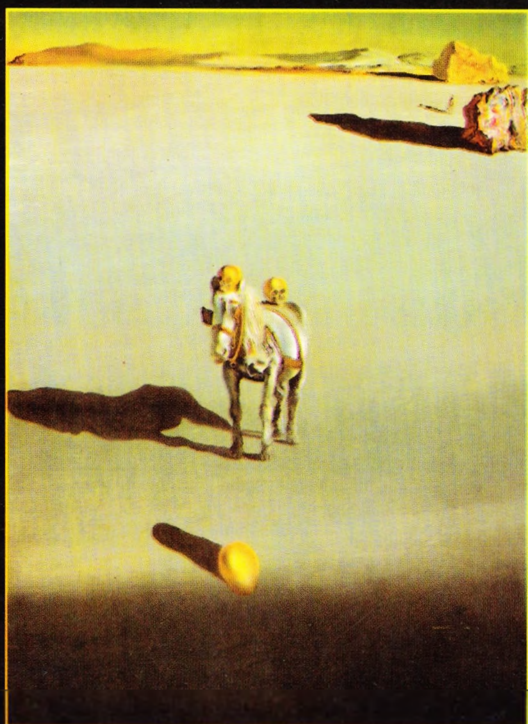
LIVIU VĂLENAŞ

EŞECUL UNEI REFORME 1996-2000

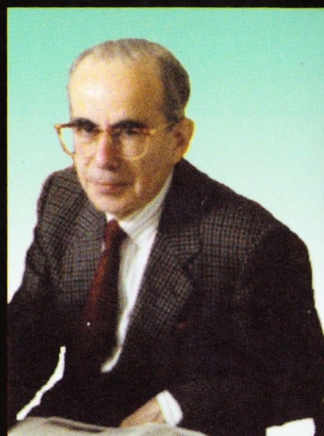
Convorbiri cu Şerban Orescu

ARS LONGA

Liviu Vălenaş

Şerban Orescu

Cartea aceasta este scrisă – şi trebuie spus răspicat acest lucru – pentru a îndrepta, nu pentru a demola. Autorii nu sunt adversari, ci parteneri, oameni ce furnizează şi cel puţin câteva sugestii ce ar putea permite îndreptarea – fie şi în ultimul ceas – cursului păgubos pe care îl continuă societatea românească şi după alegerile din noiembrie 1996. [...] Actuala putere mai are mai bine de jumătate de an până la predarea bilanţului. Nu mai este multă vreme, dar e totuşi suficientă pentru a mişca puţin lucrurile în sensul cel bun. Negocierile de aderare la UE au început. Guvernul Isărescu a demarat cu dreptul şi este cel mai credibil de până acum, atât în plan intern, cât şi în cel internaţional. [...] Dar, pentru a influenţa o stare de lucruri, important este să o priveşti în faţă, aşa cum procedează autorii acestei cărţi, nu să-i întorci spatele ori să-i preferi o oglindă flatantă, un discurs auto-adulator.

Liviu Antonesei

ISBN 973-9325-27-0

Coperta: Radu C. Asandei
Reproducere după Salvador Dali, *Le Devenir géologique* (colecţie particulară)

ISBN 973-9325-27-0

LIVIU VĂLENAȘ

EŞECUL UNEI REFORME 1996–2000

Convorbiri cu Şerban Orescu

Prefaţă de Liviu Antonesei

Editura Ars Longa

Cartea este dedicată tuturor celor înşelaţi prin „Contractul cu România“

CRONICA UNUI EȘEC NEANUNȚAT

Un reportaj în dialog

Nici Dl. Liviu Vălenaş, iniţiatorul acestei cărţi, nici interlocutorul D-Sale nu sunt adversari ai actualei puteri şi ai lui Emil Constantinescu. Dimpotrivă, sesizând necesitatea absolută a unei schimbări de regim, înaintea alegerilor din 1996, au fost, mai degrabă, susţinători ai actualei conduceri din România. Desigur, atât cât le-a permis condiţia de jurnalişti. După alegeri, au sperat în succesul noii guvernări, aşa cum au sperat toţi susţinătorii acesteia, fie ei mai radicali sau mai moderaţi, mai stabili ori mai conjuncturali. De altfel, eu însumi am fost loial actualei puteri, până în decembrie 1998, când m-am retras din politica activă. În primele luni, deşi au constatat că ceva nu merge, au preferat să pună o surdină spiritului critic, în speranţa că este vorba numai de o simplă criză de adaptare la exigenţele guvernării. Însă lunile treceau una după alta, încep să treacă anii, iar erorile se ţineau lanţ, ezitările în reformă se succedau una după alta, astfel încât cei doi convorbitori s-au hotărât să încerce să afle ce anume se întâmplă. Îi înţeleg foarte bine, pentru că nu altfel mi s-a întâmplat şi mie. Din această discuţie a autorilor a rezultat o cronică a evenimentelor politice, economice şi sociale din România ultimilor trei ani şi jumătate. O cronică sau, mai degrabă, un fel de *reportaj în dialog*. Din păcate, este vorba despre *cronica unui eşec*, despre *reportajul continuării unui dezastru*. Din acest motiv, tonul discuţiei uneori vehement, deşi nu şi violent, mărturisind o dezamăgire compactă, aşa cum se întâmplă întotdeauna când este vorba despre speranţe înşelate. Iarăşi din păcate, nu este vorba despre o dezamăgire izolată, aparţinând autorilor şi eventual mie, cel care comentez, înaintea cititorilor, convorbirea lor. După cum indică toate sondajele de opinie din ultimul an şi jumătate, avem de-a face cu o dezamăgire a majorităţii populaţiei, ce

tinde să se generalizeze. Să se generalizeze periculos aş spune, dat fiind că *soluţia politică* ce se întrevede la orizont, la alegerile din acest an, nici măcar dătătoare de speranţe nu mai este. Este, poate, un pic ciudat – alegătorii par să-i sancţioneze pe cei care le-au înşelat speranţa perferându-i pe cei care nu pot oferi nici măcar umbra unei speranţe – dar, din nefericire, aşa stau lucrurile. Cu siguranţă, dezamăgirea pare la fel de mare cu cea a celor înşelaţi într-o relaţie de iubire. Şi e normal să fie aşa – în 1996, mulţi din votanţii actualei puteri au votat-o cu disperare, ca pe un fel de „ultimă şansă“. A fost un vot intens afectiv, nu unul raţional, calculat. Problema care mi-o pun este următoarea: este, oare, oportună publicarea unei astfel de *cărţi dezamăgite*, pe acest fond de dezamăgire cvasi-generală, cu mai puţin de un an înainte de alegeri? Întreb asta pentru că autorii nu sunt, cum spuneam, inamici ai actualei puteri, ci *simpatizanţi dezamăgiţi* ai acesteia. Ei bine, la întrebarea de mai sus, eu aş răspunde afirmativ. De ce? Pentru că singura şansă de a mai schimba ceva în timpul care a mai rămas este, de fapt, *asumarea eşecului* de către actuala putere. Fără asumarea acestuia, fără apelul la adevăr, este imposibil un reviriment oricât de mic. În acest sens, aş recomanda cartea *în primul rând* liderilor politici din coaliţie, miniştrilor, parlamentarilor şi şefilor de partide. Dacă sondajele de opinie nu reuşesc să funcţioneze ca un necesar duş rece, poate că un astfel de produs intelectual, realizat de oameni implicaţi în evoluţia situaţiei din România, dar având *avantajul distanţei* şi al unei îndelungate vieţuiri în spaţiul *democraţiei liberale,* şi-ar putea asuma o funcţie de avertizare. De ce nu? Chiar de „deşteptare“, respectând, în sfârşit, imnul naţional! În fond, pentru actualii guvernanţi, mesajul eminamente critic al acestei cărţi are tocmai avantajul de a fi scris *din interior,* cu dezamăgire, e adevărat, dar şi cu bunăvoinţă şi îngrijorare. Cartea aceasta este scrisă – şi trebuie spus răspicat acest lucru – *pentru a îndrepta, nu pentru a demola.* Autorii nu sunt adversari, ci parteneri,

oameni ce furnizează şi cel puţin câteva sugestii ce ar putea permite îndreptarea – fie şi în ultimul ceas – cursului păgubos pe care îl continuă societatea românească şi după alegerile din noiembrie 1996.

Pas cu pas

Discuţiile dintre Domnii Liviu Vălenaş şi Şerban Orescu se desfăşoară între 17 aprilie 1997 şi 10 aprilie 2000, reuşind să surprindă aproape în întregime şi, oricum, în evenimentele esenţiale, evoluţia a ceea ce autorii numesc *regimul Constantinescu.* Pe parcursul celor peste 60 de episoade, diagnosticul eşecului este atât de precis formulat, încât nu mai este mare lucru de spus. Interesant este însă cum se precizează acest diagnostic din dialogul celor doi, ce pune în lumină o anume complementaritate. Dl. Vălenaş este mai vijelios, uneori mai vehement, oricum mai temperamental, în vreme ce, într-un fericit contrapunct, dl. Orescu, cu experienţa vârstei, dar şi a redactoriatului la un post de radio occidental, introduce o anume măsură, un ton mai coborât, cu bemoli, ca să spun aşa, nesfiindu-se câteodată să joace şi rolul avocatului diavolului. Iar rezultatul literar, dincolo de calitatea diagnosticului, este în cele din urmă fermecător. Chiar dacă este vorba despre lucruri triste, pentru că un eşec nu poate fi vesel, cartea se citeşte cu plăcere, chiar cu pasiunea pe care o provoacă un roman bun sau o carte poliţistă bine construită. Şi nu fără motiv, pentru că autorii au abilitatea şi inteligenţa să privească şi dincolo de suprafaţa lucrurilor, întrezărind în *ceea ce se vede* şi *ceea ce nu se vede*, reuşind, nu de puţine ori, să facă din invizibil, vizibil. În fond, dincolo de cronică, dincolo de reportajul dialogat, vom avea surpriza să găsim *o radiografie, o analiză spectrală* a ultimilor trei ani şi jumătate din istoria României. Poate nu e inutil să amintesc că o ediţie prescurtată a cărţii, apărută acum aproape doi ani în Danemarca, se numea *Radiografia unui regim.*

Vorbeam mai sus de aparenţa de roman poliţist. Cred că nu mă înşel, dacă vom avea în vedere modul în care, din fapte disparate, din amănunte pe care majoritatea nu le-a băgat în seamă, autorii reuşesc să surprindă persistenţa malefică a unei „instituţii" pe care toţi o ştim desfiinţată încă de la Revelionul din 1990. Este vorba de *Securitate*, mai precis de forţa de rezistenţă a spiritului acesteia dincolo de diferitele transformări fenomenologice ori instituţionale. În acest fel, vom înţelege mai bine, sper, ceea ce voia să spună preşedintele Constantinescu la puţină vreme după noiembrie 1996: „Am câştigat alegerile, dar nu şi puterea". Sau ce spunea la începutul acestei primăveri despre faptul că, deosebit de situaţia de dinainte de decembrie 1989, acum chiar se simte urmărit de „instituţie". Nu de cea nouă, ci de formele transmutate ale celei vechi! De cea nouă, am înţeles că se simte persecutat dl. Iliescu! Important este altceva în această carte. Şi anume faptul că ea cuprinde multe piste pentru a pricepe diferenţa esenţială dintre *puterea aparentă* şi *puterea subterană, ocultă*, care, în ciudata noastră tranziţie, este, din păcate, chiar *puterea reală*. Reală, pentru că infinit mai *eficientă*, în sensul trist al termenului, decât puterea ce pare să se exercite la suprafaţa lucrurilor. Despre asemenea lucruri vorbise şi Ioan Petru Culianu în articolele din 1990 şi, atunci, a deranjat atât de mult încât i-a fost fatal. Din fericire, acum, vorbitorii s-au multiplicat, iar urmaşii „instituţiei" par mai ocupaţi cu *monopolizarea puterii economice* decât cu a celei *strict politice*. În fond, cine are banii îi poate face pe politicienii de carton să joace cele mai neaşteptate „jocuri de umbre". Şi, astfel, vom înţelege cu adevărat de ce, de pildă, se „autoblochează" atât de des actuala putere sau din ce motiv *Legea Ticu* a fost „moşită" timp de trei ani de la schimbarea de regim. Şi de ce, pe deasupra, s-a „născut" într-o formă atât de mal-formată încât iniţiatorul ei i-a refuzat până la urmă „paternitatea". Aventuri poliţiste, nu-i aşa? În sensul că provocate tocmai de persistenţa unui *spirit de*

instituţie ce părea, încă din decembrie 1989, „mort şi livid". Din păcate, el nu este mort, este numai muribund şi, în acelaşi timp, de o stranie robusteţe. Iar dacă acest spirit nu reuşeşte să moară, cu siguranţă că aderarea la *Uniunea Europeană* se va deplasa spre Calendele Greceşti, iar intrarea în *NATO* va coincide cu „sfârşitul timpului".

Mici observaţii colegiale

Pasiunea cu care am citit această carte, învăţămintele pe care le-am câştigat din lectura ei nu mă împiedică să-mi exprim şi unele dezacorduri. Mai, întâi, pe cel legat de *miza pe Ciorbea*, ce este exprimată explicit în câteva locuri, dar şi subtext în altele câteva. Mai înainte de orice, devine tot mai limpede că guvernarea respectivă a instalat eşecul de la bun început. Ea a păşit *cu stângul* pentru că, din păcate, însuşi Dl. Ciorbea, poate datorită extracţiei sale sindicale, a fost un prim-ministru cam stângist. La cea mai mică adiere de vânt sindical, Domnia Sa oprea motoarele reformei de frica frisoanelor sociale. Le oprea e un fel de a spune, pentru că, în realitate, aceste motoare nu au pornit niciodată. Cât s-a făcut din reformă, adică foarte puţin şi extrem de bâlbâit, s-a făcut totuşi sub guvernul Vasile. Căruia i se pot reproşa o mulţime de lucruri – de la debarcarea halucinantă a lui Dăianu şi înlocuirea sa cu trogloditul Remeş şi până la straniul comportament public al premierului, dar căreia trebuie să i se recunoască cel puţin câteva merite: relansarea, chiar dacă ezitantă, a reformei economice; plata vârfului datoriei externe; încheierea acordului cu *FMI;* chiar şi cîteva privatizări importante. Pe deasupra, Dl. Ciorbea, după eşecul guvernamental şi retragerea puţin onorabilă de la *Primăria* capitalei, a avut un straniu acces de narcisism şi s-a instalat în fruntea unui *eşec politic.* Pentru că înfiinţarea *ANCD* a însemnat o slăbire a *PNŢCD*-ului, partidul ce l-a propulsat în două demnităţi, nu însă şi crearea unei

alternative viabile *la dreapta* spectrului politic. Şi cum boala este molipsitoare, la plecarea de la guvernare, şi-a creat şi Dl. Radu Vasile partidul său! Or, în opinia mea, aceste iniţiative au slăbit coaliţia guvernamentală, nu doar principalul partid de la guvernare, fără a oferi ceva tentant politic în loc.

Am însă şi o observaţie mai importantă decât cea de mai sus. Nu ştiu din ce motiv, pe parcursul acestei cărţi excepţionale, nu este atinsă decât colateral *chestiunea proprietăţii*, probabil cea mai importantă problemă a acestei nefericite tranziţii româneşti. În fond, rezolvarea acesteia ar însemna semnul cel mai sigur al desprinderii definitive a României de *socialismul real* şi trecerea sa spre *democraţia liberală*. Este, în fond, chestiunea fundamentală a societăţii româneşti, una de *natură ontologică*, aş îndrăzni să spun. Că anterioara guvernare nu a rezolvat-o, până la urmă, normal, pentru că era reprezentată de partide de sorginte comunistă, etatiste şi dirijiste, incapabile să o rupă definitiv cu trecutul. Ciudat este însă că, după mai bine de trei ani, nici guvernarea de „centru-dreapta" nu a reuşit s-o rezolve satisfăcător, astfel încât, toamna trecută, *Parlamentul* nostru încă se mai lupta cu pământurile, pădurile şi fondul imobiliar – de celelalte proprietăţi nici nu a mai fost vorba! – izbutind, chinuit, o rezolvare parţială. Cred că abordarea acestei chestiuni ar fi permis autorilor o imagine mai precisă a contradicţiilor din coaliţie, a jocului „la două capete" al PD-ului, dar şi a ezitărilor unei reforme economice care nu a început cu începutul. Pentru că este limpede – atâta vreme cât nu vom rezolva *problema proprietăţii* în spirit european, deci capitalist, nu vom putea vorbi nici despre succesul reformei economice, nici despre relansarea economică, nici despre prosperitatea cetăţenilor, dar nici despre libertatea autentică a acestora. Deoarece, cum bine se ştie, libertatea este cu adevărat garantată de respectul pentru *proprietatea privată*, „sacră şi inviolabilă", după cum scrie în toate *Constituţiile* moderne. Nu însă şi în *Constituţia* „iorgovană" din 1991, din nefericire, care,

tocmai din acest motiv, este o constituţie hibridă, pre-modernă sau, mai degrabă, extra-modernă.

Aş vrea să mai avertizez o dată pe reprezentanţii actualei puteri din România că eroarea cea mai mare ar fi aceea de a privi volumul de faţă ca sosind dinspre nişte adversari sau, Doamne, fereşte!, „trădători”. Nu ar fi o conduită foarte înţeleaptă. Autorii sunt dezamăgiţi de prestaţia guvernanţilor dar, în acelaşi timp, sunt simpatizanţi ai actualei majorităţi, în care văd o şansă pentru integrarea europeană a ţării. Este vorba în această carte de o *radiografie critică* şi chiar în asta constă importanţa sa, pentru că nu există cale de îndreptare înafara adevărului. Actuala putere mai are mai bine de jumătate de an până la predarea bilanţului. Nu mai este multă vreme, dar e totuşi suficientă pentru a mişca puţin lucrurile în sensul cel bun. Negocierile de aderare la *UE* au început, guvernul Isărescu a demarat *cu dreptul* şi este cel mai credibil de până acum, atât în plan intern, cât şi în cel internaţional. Ceva se mai poate face. Dar, pentru a influenţa o stare de lucruri, important este să o priveşti în faţă, aşa cum procedează autorii acestei cărţi, nu să-i întorci spatele ori să-i preferi o oglindă flatantă, un discurs auto-adulator, cum am observat la mulţi lideri politici ai momentului. Dacă acest lucru nu se va întâmpla urgent, există riscul, ca la finalul mandatului, actuala putere să nu mai poată fi supusă unei *radiografii*, oricât de critice, ci unei veritabile *autopsii*. Şi, de-abia atunci, lucrurile ar deveni cu adevărat triste, chiar tragice. Pentru că situaţia ar deveni fără ieşire, fără întoarcere. Pentru că ar putea să însemne şi *riscul dispariţiei plurarismului politic* pentru mai multe decenii de acum încolo. Nu în favoarea *comunismului pur şi dur*, desigur, pentru că acesta a murit până şi în Rusia, ci sub forma demagogiei populiste univoce, a autoritarismului civil sau militar, dacă nu cumva chiar civilo-militar, ca să ne mai demonstrăm încă o dată excepţionalismul în acest spaţiu est-european. Pentru că,

ar fi bine să nu uităm, chipurile răului sunt multiple, în vreme ce binele politic are o singură faţă – *democraţia liberală*, modelul câştigător al finalului de mileniu. Cine are urechi de auzit acela va auzi. Cine are ochi de văzut acela va vedea. Cine are minte de gândit acela va înţelege.

Liviu Antonesei

15 aprilie 2000, în Iaşi

CUVÂNT EXPLICATIV
ȘI MULȚUMIRILE AUTORULUI

În luna august 1990, venind pentru prima dată în Germania, l-am căutat la telefon pe dl. Şerban Orescu, pe care-l cunoaşteam din România doar de pe calea undelor de la „Europa Liberă“. Domnia sa m-a invitat peste o lună să-i fac o scurtă vizită la sediul din München al postului de radio „Europa Liberă“, fiind primit nu fără o oarecare reticenţă. În primăvara anului 1991, am elaborat, la cererea oficialităţilor germane, un studiu intitulat *Partidele politice din România*. Acest studiu se pare că l-a impresionat pe dl. Şerban Orescu, care a propus directorului Departamentului Românesc de atunci de la RFE, dr. Nicolae Stroescu-Stînişoară, cooptarea mea în schema de colaboratori externi ai postului de radio „Europa Liberă“. În această nouă calitate, ţin minte că prima mea emisiune a fost o discuţie de 50 min., la emisiunea „*Faţă în faţă*“, cu Şerban Orescu, despre partidele politice ale României anului 1991. În mai 1995, postul de radio „Europa Liberă“, contrar intereselor sale, a fost mutat (din cauza unei greşite percepţii a administraţiei Clinton faţă de situaţia din Europa de Est) la Praga, iar colaborarea mea cu RFE, a luat, *de facto*, sfârşit. Nu însă şi colaborarea cu reputatul analist politic, dr. Şerban Orescu. Reîntâlnindu-ne întâmplător la recepţia organizată pe 28 noiembrie 1996, de către Consulatul General al României din München (în onoarea Zilei Naţionale a României), am convenit să continuăm seria discuţiilor noastre, de data aceasta având ca subiect de discuţie noul regim Constantinescu, în care ne-am pus, de altfel, toate speranţele noastre (dar atât de brutal risipite...). Scopul final al acestor discuţii a fost strângerea interviurilor într-o carte, acest proiect putând fi concretizat în folosul cititorilor din România.

Analiza noastră are, credem, avantajul unei priviri dinafara ţării, din Germania, dintr-o zonă de normalitate. Discuţiile s-au

vrut o cronică a primilor trei ani şi jumătate (noiembrie 1996-martie 2000) ai regimului Constantinescu.

Această carte nu ar fi putut apărea fără sprijinul unor personalităţi sau a unor prieteni apropiaţi, pe care vreau să-i nominalizez neapărat. Mulţumesc d-lui Nicolae Moranciu, directorul Televiziunii din Oradea (TVO) pentru difuzarea (în versiune video) a multora din aceste interviuri. O menţiune specială publicaţiei „Lumea liberă românească " din New York, Statele Unite (şi, în special, d-nilor Dan Costescu, Cornel Dumitrescu şi Liviu Cangeopol), pentru publicarea operativă a majorităţii interviurilor realizate. Cele mai sincere mulţumiri le adresez cunoscutului om de cultură, editorul Dan Romaşcanu, care, în îndepărtata Danemarcă, a publicat discuţiile noastre în prestigioasa sa revistă „Dorul" şi a strâns interviurile noastre într-o carte, *Radiografia unui regim*, care a văzut lumina tiparului în noiembrie 1998 în cunoscuta editură „Dorul". Multe din discuţiile publicate în această carte se reîntâlnesc şi în volumul de faţă. Ziaristului braşovean Gheorghe Iosif i se cuvin, de asemenea, mulţumiri pentru sprijinul neprecupeţit în popularizarea interviurilor realizate cu Şerban Orescu în presa scrisă, audio şi video, din Braşov. Mulţumesc, de asemenea, direcţiunilor publicaţiilor „Timişoara", „Gazeta de Transilvania", „Cotidianul", „Ziua" şi „Luceafărul Românesc" pentru preluarea unora din discuţiile noastre. Pentru sprijinul tehnic substanţial primit în vederea redactării acestei cărţi, mulţumesc mamei mele, Antonia-Clara Marnea, şi fiului meu, Adrian Vălenaş, iar pentru generoasa sponsorizare, necesare redactării volumului, mulţumesc, din toată inima, d-nei dr. Alina Martin, d-lui Romeo Stana, d-lui Mircea Constantinescu şi d-lui Iulian Neamţu.

Liviu Vălenaş

Nürnberg, 10 aprilie 2000

LISTA DE ABREVIERI

AC: Alianţa Civică
AC: Academia Civică (a Alianţei Civice)
AFDPR: Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România (înfiinţată în ianuarie 1990)
AGA: Asociaţia Generală a Acţionarilor
ANCD: Alianţa Naţional Creştin Democrată (înfiinţată în 1999)
ANL: Alianţa Naţional Liberală (1996-1997, între PAC şi PL)
ApR: Alianţa pentru România (înfiinţată în 1997)
ARA: Academia Româno-Americană (fondată în 1975 la Berkeley, California)
BBC: Radiodifuziunea britanică, în subsidiar postul de radio pentru străinătate
BCCC: Biroul de Conducere, Coordonare şi Control al PNŢCD
BIRD: Banca Internaţională pentru Reconstrucţie şi Dezvoltare
BOB: Biroul Organizaţiei de Bază (din PCR)
BOR: Biserica Ortodoxă Română
BND: Serviciul Federal de Informaţii (serviciul de informaţii externe al Germaniei Federale)
BNR: Banca Naţională a României
BfV: Serviciul Federal pentru Protecţia Constituţiei (serviciul de informaţii interne al Germaniei Federale)
CA: Consiliu de Administraţie (după 1989)
CAP: Cooperative Agricole de Producţie (desfiinţate în 1991)
CAER: Consiliul de Ajutor Economic Reciproc (desfiinţat în ianuarie 1990)
CC al PCR: Comitetul Central al PCR
CDR: Convenţia Democrată Română (din 1992, între 1992-1996 Convenţia Democratică Română)
CIA: Agenţia Naţională de Informaţii (serviciile de informaţii externe ale SUA)

CIE: Centrala de Informaţii Externe din DSS (din 1978, înlocuind ca denumire DIE)
CJPUN: Consiliul Judeţean Provizoriu de Uniune Naţională (între ianuarie-mai 1990)
CNAICCO: Consiliului Naţional de Acţiune împotriva Corupţiei şi Crimei Organizate (înfiinţat în 1997, desfiinţat în 1998)
CNSAS: Consiliul Naţional de Studiere a Arhivelor Securităţii (înfiinţat în 1999)
CPUN: Consiliul Provizoriu de Uniune Naţională (între ianuarie-mai 1990)
CSAT: Consiliul Suprem de Apărare a Ţării (înfiinţat în 1990)
DGIE: Direcţia Generală de Informaţii Externe, prescurtat DIE
DGSP: Direcţia Generală a Securităţii Poporului (înfiinţată la 30 august 1948, transformată ulterior în DSS)
DIA: Direcţia de Informaţii a Armatei (până în 1990)
DIE: Direcţia de Informaţii Externe din DSS (între 1978-1990 CIE)
DIM: Direcţia de Informaţii Militare (din 1990)
DSS: Departamentul Securităţii Statului (desfiinţat în ianuarie 1990)
DW: Deutsche Welle (în subsidiar postul de radio german pentru străinătate)
FBI: Serviciul Federal de Informaţii (serviciul de informaţii interne a SUA)
FDSN: Frontul Democrat al Salvării Naţionale (din 1992, în 1994 devine PDSR)
FMI: Fondul Monetar Internaţional
FPS: Fondul Proprietăţii de Stat
FSB: Serviciul de Informaţii Externe a Federaţiei Ruse (din 1992, până în 1992, KGB)
FSN: Frontul Salvării Naţionale (între 1989-1993)
GDS: Grupul pentru Dialog Social (înfiinţat în ianuarie 1990)
GRU: serviciile de informaţii militare sovietice (ruse)

IAS: Întreprindere Agricolă de Stat
IGM: Inspectoratul General al Miliţiei (până în decembrie 1989)
IGP: Inspectoratul General al Poliţiei (din decembrie 1989)
INI: Institutul Naţional de Informaţii (până în 1990 Şcoala de Securitate de la Băneasa)
KGB: serviciile secrete de informaţii sovietice
LL: publicaţia „Lumea liberă românească“ din New York
MAE: Ministerul Afacerilor Externe
MAI: Ministerul Afacerilor Interne (până în 1990)
MApN: Ministerul Apărării Naţionale
MER: Mişcarea Ecologistă din România (din 1990)
MI: Ministerul de Interne (din 1990)
ML: Mişcarea Legionară (fondată în 1927)
MOSSAD: Serviciile de informaţii israeliene pentru exterior
MpR: Mişcarea pentru România (din 1992)
NATO: Tratatul Organizaţiei Atlanticului de Nord (înfiinţat în 1949)
ONG: organizaţie nonguvernamentală (în România, după 1990)
OSCE: Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa
PAC: Partidul Alianţei Civice (între 1991-1998)
PAR: Partidul Alternativa României (1996-1999)
PCR: Partidul Comunist Român (înfiinţat în 1921, desfiinţat de facto în ianuarie 1990)
PD: Partidul Democrat (în 1992 cu titulatura FSN, din 1993 PD-FSN, iar din 1995 numai PD)
PDAR: Partidul Democrat Agrar din România (din 1990, fuzionat în 1998 cu PN)
PDN: Partidul Dreapta Naţională (din 1992)
PDSR: Partidul Democraţiei Sociale din România (între 1992-1994 cu titulatura de FDSN)
PER: Partidul Ecologist Român (din 1990)
PL: Partidul Liberal (1995-1998)

PL '93: Partidul Liberal '93 (1992-1995, din 1995 devine PL)
PMR: Partidul Muncitoresc Român (1948-1965, din 1965 revine la numele de PCR)
PNL: Partidul Naţional Liberal (fondat de facto în 1848)
PNL-AT: Partidul Naţional Liberal – Aripa Tânără (1990-1992, din 1992, prin fuziunea cu PNLrB devine PL '93)
PNLrB: Partidul Naţional Liberal, ramura Brătianu (în 1992, prin fuziunea cu PNL-AT devine PL '93)
PNLC: Partidul Naţional Liberal „Radu Câmpeanu" (din 1994)
PNLCD: Partidul Naţional Liberal – Convenţia Democrată (1992-1998)
PNR: Partidul Naţional Român (1848-1927, prin fuziunea cu Partidul Ţărănesc, devine, în 1927, PNŢ)
PNR: Partidul Naţional Român (înfiinţat în 1997 de fostul director al SRI-ului, Virgil Măgureanu)
PNŢ: Partidul Naţional Ţărănesc (1927-1989)
PNŢCD: Partidul Naţional Ţărănesc Creştin Democrat (din 1989)
PP: Partidul Pensionarilor (din 1992)
PRM: Partidul România Mare (înfiinţat în 1991)
PS: Partidul Socialist (din 1995)
PSDR: Partidul Social Democrat din România (înfiinţat în 1891)
PSM: Partidul Socialist al Muncii (din 1990)
PPP: Partidul *Pentru Patrie* (din 1992)
PUNR: Partidul Unităţii Naţionale Române (din 1990)
RFE: Radio Free Europe (Radio Europa Liberă, din 1995, mutat la Praga)
RL: cotidianul „România Liberă" din Bucureşti
SIE: Serviciul de Informaţii Externe (până în 1990 sub numele de DIE şi, respectiv, CIE)
SPP: Serviciul de Pază şi Protecţie (din 1990)
SRI: Serviciul Român de Informaţii (înfiinţat la 24 martie 1990)

SSI: Serviciul Secret de Informaţii a Armatei Române (până în 1940)
SSI: Serviciul Special de Informaţii (1940-1950)
TVR: Televiziunea Română (televiziunea naţională de stat, între 1989-1990, TVRL - Televiziunea Română Liberă)
TVRI: Televiziunea Română Internaţională (din 1994)
UASCR: Uniunea Asociaţilor Studenţilor Comunişti România (desfiinţată în decembrie 1989)
UDC: Uniunea Democrat Creştină (din 1990)
UDMR: Uniunea Democrată a Maghiarilor din România (înfiinţată în 1990)
UE: Uniunea Europeană
UFD: Uniunea Forţelor de Dreapta (înfiinţată în 1999, până în 1999, PAR)
ULB: Uniunea Liberală Brătianu (din 1990)
UM 0215: Unitatea Militară 0215 (serviciul de informaţii al Ministerului de Interne, între 1990 şi 1998)
UPRM: Uniunea pentru Regele Mihai, cu sediul la Paris
UTC: Uniunea Tineretului Comunist (desfiinţată de facto în ianuarie 1990)
USD: Uniunea Social Democrată (înfiinţată în 1996, alianţă între PD şi PSDR)
VR: „Vatra Românească“ (în 1990 UVR – Uniunea Vatra Românească)

CINE SUNTEŢI DUMNEAVOASTRĂ, DOMNULE ORESCU ?

***Liviu Vălenaş**: – Stimate d-le Şerban Orescu, pentru a răspunde unui interes legitim din partea cititorilor, vă propun o discuţie despre viaţa d-voastră, mai ales că aţi aniversat anul acesta jumătate de secol de gazetărie! Deci cine sunteţi dv., d-le Orescu?*

Şerban Orescu: – M-am născut în 1925 la Brăila. Tatăl meu era avocat, iar mama, aşa cum se obişnuia pe atunci în familiile burgheze mai înstărite, era casnică. Fiind copil unic, m-am bucurat de o atenţie specială, atât din partea părinţilor, cât şi a bunicilor, eu fiind şi unicul lor nepot.

Mi-a rămas în memorie atmosfera caldă din familia noastră. Nu am fost însă alintat; până astăzi mă gândesc cu multă recunoştiinţă la părinţii şi bunicii mei şi totodată la profesorii pe care i-am avut în acest oraş de provincie. De provincie, da, însă nu de provincie măruntă, întrucât, în perioada interbelică, Brăila reprezenta ceva în România! După cum şi Oradea era o poartă a ţării, tot aşa şi Brăila. Fusese până în 1859 singurul port al Munteniei cu acces la mare, prin Dunărea maritimă (Galaţiul fiind portul Moldovei). Abia pe la 1900, Constanţa a devenit marele port maritim al României (prin construirea podului de la Cernavodă şi a silozuritor din Constanţa). La Brăila acostau zeci de vapoare maritime. Copil fiind, îmi plăcea să le vizitez; poate şi acest fapt a contribuit la crearea unui „dor de ducă“, care avea să-şi găsească o neuitată împlinire. În 1934, la vârsta de 9 ani, părinţii mei (care aveau o oarecare stare materială, dar erau departe de a fi bogaţi, accentuez acest lucru) m-au luat cu ei într-o călătorie, o croazieră de o lună, pe Marea Mediterană cu SMR Suceava...

L.V.: – Acum, românii nu-şi mai permit croaziere pe Marea Mediterană, nici vase de croazieră nu mai sunt...

Ş.O.: – Da, iar acest lucru arată deosebirea dintre România din vremea Monarhiei Constituţionale, deosebire de civilizaţie şi nivel de trai, faţă de actuala Românie... Dar să revin. Trebuie să-ţi spun, d-le Vălenaş, că această călătorie a avut asupra mea *un efect extraordinar*! Nu vreau să exagerez valoarea conceptului „silinţă la învăţătură", totuşi nu este un criteriu de neglijat. Până la această croazieră, deci până la vârsta de 9 ani, am fost un elev oarecare. Contactul cu mai multe ţări, cu mai multe civilizaţii, cu mulţi oameni pe care i-am cunoscut la bordul SMR Suceava, toate acestea au fost o adevărată revoluţie sufletească pentru mine. Ţin minte că am scris pe foaia calendarului, în data plecării: „Este ziua cea mai fericită din viaţa mea". Probabil a şi rămas!... De atunci s-a schimbat ceva radical în mine. A fost ca şi cum unei maşini i se montează un alt motor, mult mai performant! Am putut accelera, cu acest nou bagaj de informaţii, unde nu reuşisem până atunci. Printre altele, am decis, atunci, când voi fi „mare" să văd lumea întreagă. Mi-am realizat acest deziderat însă abia după 1978, când m-am stabilit în RFG; deci aveam vârsta de 53 de ani...

L.V.: – Croaziera din 1934 cu SMR Suceava unde s-a desfăşurat?

Ş.O.: – Mai întâi, am vizitat Constantinopolul, trecând apoi prin Pireu, Atena, Malta, am ajuns la Barcelona. În acest oraş m-a impresionat la culme catedrala „Sagrada Familia" a lui Gaudi, catedrală neterminată nici până în ziua de astăzi. Am rămas foarte impresionat de Malta, despre care citisem în memoriile Reginei Maria. La întoarcere de la Marsilia, cu trenul, am vizitat Coasta de Azur, care arăta complet altfel decât cea „modernizată", cu blocuri de beton, din zilele noastre.

L.V.: – Unde aţi început şcoala?

Ş.O.: – Primele clase le-am făcut la Şcoala Catolică din Brăila, o şcoală particulară, unde predau în parte călugăriţe, o şcoală destul de lipsită de exigenţă însă. De aceea, părinţii m-au transferat, în clasa a IV-a, la o şcoală de stat, ceea ce

pentru evoluţia mea ulterioară a fost foarte bine! Am avut acolo institutori excepţionali. Aş vrea să reliefez un lucru, mai ales pentru cei din generaţia tânără care citesc acest interviu. *Felul în care aceşti institutori predaseră sintaxa mi-a perfecţionat structura gândirii*! Pentru că sintaxa şi analiza frazei înseamnă descompunerea unui ansamblu în idei, arhitectura frazei având ca elemente propoziţii care exprimă fiecare un adevăr logic. Analiza frazei prin descompunere o făceam în mod sistematic cu excelentul institutor, dl. Berbeciu, pe care l-am avut la Brăila; dexteritatea căpătată atunci în analiza frazei mi-a folosit ulterior.

L.V.: – Cum arăta Brăila în perioada interbelică?

Ş.O.: – Începând cu 1850 şi până la 1914, Brăila a cunoscut o perioadă de înflorire nu atât culturală, cât economică. Strălucirea Brăilei este legată direct de marii armatori greci (în Brăila a existat şi o puternică colonie grecească), care, după 1850, s-au stabilit în acest oraş. Ulterior, Comisia Internaţională a Dunării a decis trasarea canalului Sulina, făcând Dunărea navigabilă pentru vapoare de mare, până la Brăila. Oraşul meu natal a cunoscut deci, vreme de un secol aproape, prosperitatea economică. Acest lucru se observă bine la vechile case ale oamenilor înstăriţi, construite într-un un stil aparte, pe care aveam să-l regăsesc cu surprindere, în 1985, în vechiul cartier francez al New Orleans-ului, în SUA. Spre deosebire de Bucureşti, vechiul oraş al Brăilei a rămas, până în zilele noastre, aproape intact. Dacă noii guvernanţi ai României vor conserva şi restaura oraşul vechi, sunt convins că Brăila ar putea deveni un centru de atracţie pentru turiştii străini. Dar cum turismul românesc este lăsat acum în paragină, poate că ideile mele sunt utopice, cine ştie...

L.V.: – La Brăila, în timpul copilăriei şi adolescenţei, cu ce curente politice v-aţi confruntat?

Ş.O.: – De copil chiar am luat contact cu politica, din cauză că în casa noastră se discuta multă politică! Părinţii şi

bunicii mei nu au făcut politică militantă, însă discutau politică de dimineaţa până seara, fiind foarte sensibili la faptul că integritatea României Mari era în pericol!... Sub raport ideologic se făcea politică liberală, din tradiţie de familie şi convingere. Străbunicul meu, arhitectul Alexandru Orescu, unul din arhitecţii importanţi ai României în secolul trecut (aveam, prin 1970, să scriu o carte despre el, în România), a fost ministru liberal, în 1876, într-un guvern conservator, prezidat de generalul Florescu. În casa mea domnea o atmosferă de respingere a curentelor extremiste, nu atât prin raportare la comunişti, pe care nu-i cunoşteam (căci, practic, nu contau în viaţa politică a Brăilei), ci faţă de legionari, prezenţi şi în oraşul nostru. Sub acest raport am avut în şcoală unele conflicte cu colegii care făceau parte din „Frăţiile de Cruce". Ţin minte că, într-o recreaţie, un coleg de liceu din „Frăţiile de Cruce", mi s-a adresat cu „Comunistule"!... Eu, desigur, nu aveam nici un fel de simpatie faţă de comunişti şi ideile lor, din contra, îi dispreţuiam, dar legionarii aveau obiceiul să-i catalogheze pe toţi cei care nu erau de acord cu ei ca fiind „comunişti".

L.V.: – Erau mulţi din colegii dv. în „Frăţiile de Cruce"?

Ş.O.: – Nu erau aşa de mulţi, dar bănuiesc că unii, fără a fi membri ai „Frăţiilor de Cruce", erau simpatizanţi ai lor. Totul s-a schimbat odată cu rebeliunea legionară din 21-23 ianuarie 1941, în sensul că generalul Antonescu a desfiinţat toate organizaţiile lor. Însă înainte de această dată, din septembrie 1940, legionarii au condus Brăila. Îmi amintesc bine de prefectul de poliţie, în cămaşă verde, care conducea şi un ziar local, unde publica articole de fond. Împreună cu prietenii mei, mă amuzam citind aceste articole, pline de inepţii. Descoperisem liberalismul social, nu agream deci doctrina legionară. În timpul „rebeliunii" legionare, eu şi familia mea eram de-a dreptul îngroziţi că legionarii ar putea pune mâna pe putere, fapt ce nu s-a întâmplat, din fericire. La Brăila, nu a curs sânge în zilele de 21-23 ianuarie 1941, dar în alte oraşe represiunea

generalului Antonescu din acel ianuarie împotriva legionarilor a fost dură! În Brăila, felul în care generalul Antonescu a rezolvat această criză majoră, i-a adus o enormă popularitate!

L.V.: – La 22 iunie 1941 generalul Antonescu a dat cunoscutul ordin „Soldaţi, treceţi Prutul!“, cum aţi receptat acest lucru?

Ş.O.: – Aveam atunci 16 ani. Am fost întru totul de acord cu acţiunea generalului Ion Antonescu, deoarece consideram că este de datoria fiecărui român să lupte pentru eliberarea pământurilor noastre, adică ale Basarabiei, Herţei şi Bucovinei! In plus, educaţia primită acasă m-a dus, încă de mic copil la convingerea că comunismul era *principalul pericol* care ameninţa ţara mea!

L.V.: – Frontul nu era decât la vreo 30 km de Brăila...

Ş.O.: – Din această cauză, părinţii mei au decis să părăsim oraşul, mai ales că erau zvonuri insistente despre o iminentă bombardare a Brăilei de aviaţia sovietică. Dar nu s-a întâmplat nimic, cu excepţia unor raiduri lipsite de eficienţă, în 1944; aşadar, ruşii nu au bombardat Brăila. Fac o paranteză, a existat o diferenţă totală între anglo-americani şi sovietici, dacă primii nu au ezitat să radă de pe suprafaţa pământului oraşe întregi din Germania, Japonia, mai puţin din România, ruşii nu s-au ocupat de astfel de lucruri; ei nu sunt experţi militari, dar e posibil aceasta şi din cauza stării deficitare a aviaţiei lor... Ca atare, ne-am refugiat iniţial la 30 km de Brăila, la ţară, unde părinţii mei aveau o mică proprietate, apoi văzând că ruşii se retrag în grabă de pe tot frontul, armatele române ajungând la porţile Odesei, ne-am reîntors la Brăila. În 1944, am terminat liceul în oraş, când, datorită apropierii frontului de noi, părinţii mei au decis, din nou, să se refugieze, de data acesta la Leordeni, lângă Piteşti, în frumoasa proprietate a unei mătuşi, unde mi-am pregătit, de altfel, şi bacalaureatul. Am reuşit al doilea la bacalaureat (primul fiind un ardelean). În toamna lui 1944, m-am înscris la Facultatea de Drept din Bucureşti.

L.V.: – De ce la Drept?

Ş.O.: – Spre deosebire de unii colegi, nu am intrat la Drept ca să am o „facultate“, ci pentru că am considerat această disciplină esenţială pentru asigurarea a ceea ce se spune astăzi „statul de drept“! Pe de altă parte, tatăl meu era avocat şi venisem astfel în contact cu această disciplină. La Drept, am avut profesori iluştri, ca Mihai Eliescu şi Istrate Micescu. Am terminat facultatea în 1948 (ultima promoţie care a mai făcut vechiul Drept), cu toate examenele luate cu bile albe, iar diploma luată cu „Magna cum Laude“ (fiindcă am terminat vechiul Drept, diploma mi-a fost, de altfel, recunoscută ulterior în RFG).

L.V.: – În perioada 1944-1948, ţara a alunecat pas cu pas spre totalitarismul comunist, cum aţi resimţit aceşti ani?

Ş.O.: – Mai întâi vreau să spun, ca o reacţie de apărare la această alunecare în comunism, am intrat în politică. Am devenit membru al tineretului liberal. Lucrurile s-au petrecut în felul următor: într-o zi, la începutul lui 1946, m-am întâlnit pe Calea Victoriei cu Dan Amedeo Lăzărescu. Acesta terminase facultatea şi era doctorand; mi-a spus atunci pe stradă: „dragă, d-le Orescu, avem neapărată nevoie de tineri ca dumneata, este de datoria dumitale să te înscrii la noi la PNL etc“. Mi-a vorbit de datorie, de tradiţiile mele de familie, şi aşa am intrat eu la tineretul liberal... Dan Amedeo Lăzărescu era în acea perioadă redactor la ziarul „Liberalul“ – consecinţă directă a acestui fapt – din 1946, am început şi eu să scriu la acest ziar.

L.V.: – Cu alte cuvinte, sărbătoriţi acum 51 de ani de gazetărie!

Ş.O.: – Nici nu m-am gândit la acest lucru. Da, sunt peste 50 de ani de când am început să fac jurnalism! Acum, răsfoind paginile îngălbenite ale „Liberalului“, nu mai sunt atât de încântat de ce am scris atunci, poate şi din cauză că exigenţele sunt altele... Dar pe de altă parte, răsfoind aceste pagini, se constată cât de dură era cenzura impusă de sovietici în acei ani

1946-1947! „Liberalul“ apărea cu multe spaţii albe, adică articole întregi cenzurate, cu toate că directorul ziarului, doctorul Berkowitz (căruia, de altfel, îi păstrez o amintire neştearsă), avea mereu articole de rezervă, ca să înlocuiască un articol cenzurat. Altfel spus, spaţiile albe nu reflectă nici pe departe amploarea cenzurii comuniste din acei ani. Îmi stabileam singur tematica articolelor sau mi-o dădea d-rul Berkowitz, după ce se consulta, mai ales, cu George Brătianu. Ţin minte că George Brătianu vizita des redacţia ziarului, care atunci era pe strada Matei Millo. Tematica articolelor mele era în general axată pe economie. Desigur, a fi ziarist de opoziţie în 1946-1947 comporta riscuri enorme! Pentru a reduce riscurile la minimum posibil, am scris sub trei pseudonime.

L.V.: – Puteţi să vă „deconspiraţi“ acum?

Ş.O.: – Da, desigur, semnam sub numele de Vlad Henţescu (nume luat la voia întâmplării). Apropo de acest nume, cum, în acei ani, *nu curajul constituia nota dominantă a societăţii româneşti*, un domn pe care-l chema tot Henţescu, coleg cu tatăl meu la un club în Bucureşti, a protestat, spunându-i: „Roagă-l pe fiul tău să-şi schimbe acest pseudonim“, deşi pe respectivul nu-l chema Vlad... Mi-am luat atunci un alt pseudonim, Radu Cernat (cele mai multe articole au fost semnate sub acest pseudonim). Pseudonimul provenea din familie, generalul Alexandru Cernat fusesese unul din străbunicii mei. Pe urmă, mi s-a întâmplat acelaşi lucru, o rudă a mea din familia Cernat mi-a atras atenţia că s-ar putea să aibă neplăceri, ca atare mi-am luat un al treilea pseudonim, George Vlădescu, adică un nume foarte banal, cu care, de altfel, nu am mai supărat pe nimeni... Sub acest nume am semnat până la desfiinţarea ziarului, în toamna anului 1947

L.V.: – Nu aţi fost luat în 1947-1948, în colimatorul Siguranţei (devenită din 1948 „Securitatea Poporului“)?

Ş.O.: – Întrebarea dv. este foarte justifcată. Un lucru este straniu: *nimeni nu m-a întrebat vreodată despre activitatea mea*

de la liberali! Securitatea a ignorat acest capitol din viaţa şi activitatea mea. Ar fi unele explicaţii; faptul că am semnat sub trei pseudonime, faptul că, în 1947 viitoarea Securitate încă nu era bine organizată, faptul că am scris în general subiecte pe teme economice, iar comuniştii habar nu aveau de economie. Mai mult decât atât, în 1958 am fost convocat la o secţie de miliţie, în prezenţa a doi securişti care, după ce mi-au pus nişte întrebări banale, mi-au propus să devin informator al Securităţii (ceea ce bineînţeles că am refuzat), folosind în acest scop şi un şantaj minor. Dacă ar fi ştiut că am fost şi membru al tineretului liberal, s-ar fi prevalat de această informaţie. De aici rezultă că, departe de a fi un organism „perfect", Securitatea şi-a avut scăpările ei. După 1960, când trebuia să intru la un nou serviciu, în autobiografiile mele menţionam fosta mea apartenenţă la tineretul liberal, fapt care nu mi-a adus însă nici o neplăcere. „Fostă", desigur în mod formal, pentru că am rămas întotdeauna ataşat ideilor liberale şi PNL-ului tradiţional.

L.V.: – Era cu totul altceva dacă, în autobiografii, v-aţi fi declarat apartenenţa la PNŢ, de pildă... Între 1947-1948 eraţi student în ultimul an la Drept, nu începuseră arestările în facultatea dv.?

Ş.O.: – Cum să nu! Arestările au început încă de la 8 noiembrie 1945, de la acea manifestaţie pro Regele Mihai din Piaţa Palatului. Numai că atunci li s-a dat drumul după puţin timp, însă după 1947 au început să fie rearestaţi. Deci, până în 1948, la facultatea mea rândurile s-au subţiat prin arestări succesive, dar, cum am mai spus, eu am scăpat neatins...

L.V.: – Iar după 1948 aţi lucrat ca avocat?

Ş.O.: – Nu! Cum era să lucrez ca avocat? Eu mi-am luat licenţa după ultimul an de studii pe baza vechii programe. Eram un reacţionar! Trebuia să învăţ „noul Drept", de tip stalinist, ceea ce era complet altceva. Diploma mea era valabilă, dar din motive politice, ar fi fost o sinucidere să pretind să lucrez în avocatură. De fapt, în 1948 se desfiinţaseră barourile

de avocaţi. Printr-o simplă decizie, a fost desfiinţat Baroul de Avocaţi Bucureşti, care grupa în acel moment nu mai puţin de 12.000 de avocaţi (desigur, nu toţi erau pledanţi, unii erau chiar şomeri)... În urma epurărilor politice comuniste, acest barou a fost redus la 800 de avocaţi, cifră care spune totul despre teroarea de atunci. Meseria de avocat devenise o meserie politică. Ca atare, când băteam la uşa diferitelor întreprinderi pentru a căuta de lucru, în autobiografiile pe care trebuia să le scriu, omiteam faptul că am studii în Drept. Pe vremea aceea era aproape o crimă să posezi aşa ceva.

L.V.: – Şi, în această situaţie, din ce v-aţi câştigat pâinea?

Ş.O.: – Cu mare greutate şi cu ajutorul unui muncitor, căruia îi port recunoştiinţă, am fost primit la o şcoală de normatori. Ca să fii normator, în acei ani, îţi ajungeau 4 clase primare, iar eu le aveam... În felul acesta, am fost angajat ulterior la o întreprindere de instalaţii, ca normator. Nu era o muncă grea, era însă aproape necalificată. Pentru mine a fost ceva benefic, căci am putut avea un contact direct cu muncitorii, am ajuns să le cunosc mentalitatea şi problemele, ceea ce avea să-mi fie de un ajutor nepreţuit ulterior, inclusiv ca ziarist, activitate pe care mi-am reluat-o în 1978 în Germania. Îmi aduc aminte şi acum cu plăcere cum, după orele de serviciu, mergeam, seara, la bere cu colegi şi muncitori calificaţi... Aşa am ajuns cu serviciul şi la Oradea, unde am lucrat pe şantierul unui frigorifer la „Fructexport".

L.V.: – Mai păstra Oradea ceva din strălucirea sa interbelică?

Ş.O.: – Mai păstra, dar numai ca arhitectură, case, restaurante, localuri cu atmosferă. Totul era intact. Oamenii însă nu mai erau aceiaşi. Mulţi fuseseră exterminaţi în al doilea război mondial, iar în perioada când eram eu în Oradea, adică în 1952, ţin minte că, seară de seară, pe străzi circulau dubele Securităţii cu arestaţi de-a valma. A doua zi aflam de la personalul unde lucram cine a mai fost arestat în ultima noapte; pe atunci,

Oradea nu era un oraş foarte mare, avea în jur de 90.000 de locuitori. Aflam astfel ce fruntaş ţărănist, liberal sau legionar mai fusese arestat. Era o atmosferă de teroare, deşi în restaurante te puteai simţi foarte bine. Terasa „Crişul Repede", una din cele mai renumite în Europa, şi bineînţeles şi în România, în perioada interbelică, îşi mai păstra ceva din vechea splendoare, se dansa în fiecare seară, se putea bea un vin foarte bun. Dacă fac abstracţie de dubele Securităţii şi de teroarea zilnică, în 1952 Oradea mai conserva o ambianţă occidentală, civilizată.

L.V.: – Dar nu aţi făcut „turul" acestui oraş într-o dubă a Securităţii...

Ş.O.: – Din fericire, nu! Apoi, pe când eram încă la Oradea, am reuşit să fiu primit la Politehnică, la cursuri serale. Am absolvit aceste cursuri, nu a fost uşor, căci având o pregătire umanistă, nu stăteam bine cu matematica. Aşa am ajuns şi eu „titrat" (căci asupra diplomei de Drept păstram în continuare tăcere), devenind în 1957 inginer în electrotehnică. Din 1961, până la plecarea mea din România în 1978, am lucrat 17 ani (o perioadă pe care nu o regret deloc, din punct de vedere profesional, desigur), la un mare institut de proiectări din Bucureşti, IPROMET, care se ocupa de industria siderurgică. Din această perspectivă, care poate părea nenaturală pentru mulţi, din suprapunerea cunoştinţelor tehnice peste cele de drept, a rezultat în final o anumită viziune, nu fără tentă politică, asupra a ceea ce ar trebui să fie o industrializare raţională. Am ajuns, în felul acesta, de timpuriu, la concluzia că industrializarea forţată, practicată de Dej şi, mai ales, de cei doi Ceauşeşti, duce ţara de râpă şi se va termina printr-o revoluţie!... Nu revendic pentru mine calitatea de profet, dar atunci când am părăsit ţara, în 1978 (lăsând în urmă agoniseala mea şi a părinţilor mei), am făcut acest lucru din motive politice. Am considerat de datoria mea să vorbesc şi eu de la Radio „Europa Liberă", după ce fusesem ani de-a rândul un ascultător fidel al

acestui post! Am considerat că, în acest mod, pot să contribui direct la cauza răsturnării comunismului.

L.V.: – Cu toate acestea, înainte de a pleca, v-aţi dat un doctorat şi aţi publicat chiar unele cărţi...

Ş.O.: – Da, este adevărat. Între anii 1968-1972, în „mica primăvară românească", mi-am pregătit la Institutul Politehnic Bucureşti doctoratul, în specialitatea economie industrială, cu o teză despre „cooperarea în industria construcţiilor de maşini", având conducător de teză un profesor din vechea şcoală, Emil Mitescu. Securitatea care, discret, mă urmărea tot timpul, a intuit, în mod just, că subiectul abordat de mine era o bună platformă pentru criticarea centralismului excesiv ce frâna cooperarea şi specializarea întreprinderilor. Într-o zi, prin 1970, m-am pomenit în biroul meu de la IPROMET cu doi securişti care, după „politeţurile" de rigoare, mi-au spus: „Credeţi că noi nu ştim că prin teza dv. vreţi să loviţi în economia socialistă?". Deducţia lor era corectă. Dar de unde prinseseră ei această intenţie a mea? Am bănuit că era urmarea directă a convorbirii pe care o avusesem, cu un an în urmă, la Braşov, cu un fost profesor al meu, de la Drept, cunoscut, din păcate, şi ca informator al Securităţii şi căruia îi dezvoltasem prea sincer teza mea că economia socialistă sau se descentralizează, sau se va prăbuşi!... Respectivii securişti, înainte de a pleca, mi-au mai spus: „Sper că nu aveţi nimic împotrivă dacă delegaţi ai Departamentului Securităţii Statului vor fi prezenţi la susţinerea tezei dv. şi vă vor pune *întrebări încuietoare*"! Am aşteptat, în aceste condiţii, cu emoţie susţinerea tezei mele. Ea s-a petrecut normal, iar securiştii nu au apărut...

L.V.: – Iar cărţile scrise?

Ş.O.: – În 1976, teza mea a apărut la Editura Ştiinţifică, cu un titlu puţin schimbat. Doi ani mai târziu, o monografie a Băncii Mondiale, despre economia românească, menţiona cartea mea printre puţinele dovezi că în România există şi proteste împotriva centralismului economic. Se înţelege de la

sine că teza şi, respectiv, cartea mea, nu au avut nici o influenţă asupra factorilor de decizie din România, comuniştii cu Ceauşescu în frunte nu puteau gândi altfel decât tot dogmatic. Singura soluţie era ca ei să fie măturaţi, ceea ce s-a întâmplat, din păcate doar parţial, în 1989. Am mai scris încă două cărţi în România, una dedicată străbunicului meu, cunoscutul arhitect (şi ministru al Instrucţiunii în 1876) Alexandru Orescu (1817-1894), în colecţia „Oameni de seamă", la Editura Albatros, şi a doua, despre viaţa lui Spiru Haret, apărută în 1976, la Editura Ştiinţifică. Documentarea pentru această ultimă carte m-a pus în contact cu istoria socială a României în perioada 1848-1914. Am ajuns, astfel, să studiez conflictele sociale, problema ţărănească, mişcarea cooperatistă, problema reformei învăţământului. De asemenea, mai trebuie să adaug că, doi ani de zile, am predat şi la Institutul Politehnic Bucureşti, în calitate de cadru asociat, unde am ţinut cursul de organizare a întreprinderilor. Eram singurul cadru didactic de la acea catedră nemembru PCR, însă, trebuie să spun că m-am înţeles foarte bine cu restul colegilor mei, membri PCR, care, de altfel, erau destul de nonconformişti în discuţiile private. M-am mirat, de aceea, că, după Revoluţia din 1989, nici unul dintre ei nu a aderat la vreun partid istoric... Am avut deci şi suficiente satisfacţii profesionale; ceea ce m-a determinat să plec din ţară a fost, după cum am mai spus, dorinţa de a lupta pe faţă contra comunismului şi am considerat că nu am nici o şansă să fac acest lucru din România, ca atare am luat decizia irevocabilă să plec!...

L.V.: – Cum aţi reuşit să plecaţi în Occident?

Ş.O.: – Trebuie să spun că mai fusesem în Occident cu câţiva ani înainte. Numai că vizita a fost „ilegală", o întreagă aventură, de fapt. Obţinusem un paşaport turistic pentru o vizită în RDG, în anul 1969. Ajuns iniţial la Bratislava, am profitat de faptul că în limba slovacă RDG era cam acelaşi lucru cu RFG şi am reuşit să-i „driblez" pe grănicerii slovaci de

la frontiera cu Austria şi aşa am ajuns la... Viena. Nu mai spun că, urcat fiind în trenul spre Viena, am aşteptat, cu inima cât un purice, să fiu dat jos din tren, la frontiera slovaco-austriacă, de grănicerii slovaci. Ei însă mi-au aplicat ştampila de ieşire în paşaport şi dus am fost... Deşi aveam bani puţini, ca orice român, am ajuns rapid la Paris, unde mă aştepta o rudă. Am revenit de la Paris, în... RDG (în fond pentru această ţară obţinusem paşaportul) şi m-am întors în România. Acum, anticipez întrebarea dumitale, de ce am mai revenit în ţară?

L.V.: – Da, exact, de ce aţi mai revenit?

Ş.O.: – Am considerat atunci, aşa cum considera în acea perioadă şi Noel Bernard, directorul „Europei Libere", că „locul fiecărui român era şi este în România"!...

L.V.: – În plus, 1969 era încă în plină „mică primăvară românească"...

Ş.O.: – Exact! Mai era timp încă de iluzii... Dar în curând aveam să ajung la concluzia că este imposibil să mai faci ceva în România. Atunci m-am hotărît să plec defnitiv din ţară... Am mai avut încă un motiv: paşaport pentru o nouă călătorie turistică nu am mai primit niciodată! La întoarcerea mea din vizita „clandestină" la Paris, m-am „autodenunţat" la securistul de la serviciu care, îmi aduc aminte, mi-a spus: „Bine, tovarăşe Orescu, de ce nu ne-aţi spus de la bun început că vreţi să mergeţi la Paris, noi v-am fi eliberat fără probleme un paşaport în acest sens"... Basme, desigur... Cert este că, deşi am mai făcut cereri pentru vizite turistice, în ţări „frăţeşti", Ungaria, Bulgaria, chiar URSS, toate cererile mele au fost respinse. Nu mi se ierta faptul că am ajuns în 1969 la Paris, fără aprobarea DS-ului... În această situaţie, singura mea şansă a fost faptul că, fiind căsătorit cu o pictoriţă de origine etnică germană, am depus împreună o cerere de repatriere în Germania Federală.

L.V.: – Aţi putut pleca „normal"?

Ş.O.: – Demersurile nu au durat foarte mult, din cauză că am intuit just cum trebuie să procedez pentru urgentarea

aprobării plecării. După prima respingere a cererii noastre, m-am adresat Serviciului de Paşapoarte, spunând că las în urma mea un apartament central, spaţios, în care ar putea locui pe viitor un demnitar, un diplomat!... Din acel moment, chiar Sfatul Popular a urgentat rezolvarea paşapoartelor noastre. Bineînţeles, imediat ce am plecat, s-a mutat în apartamentul nostru un potentat al regimului, un fost ministru comunist, mi se pare.

L.V.: – Şi, astfel, în ianuarie 1978, aţi ajuns în Germania...

Ş.O.: – Cum am ajuns, i-am dezvăluit soţiei mele ceea ce îi ascunsesem până atunci, şi anume, că făcusem în tinereţe politică liberală militantă şi că acum începea pentru mine un nou capitol în viaţă. Cu alte cuvinte, eram decis să reînnod un fir, întrerupt brutal de comunişti, în urmă cu 31 de ani... Practic, am devenit în Germania un alt om, cel care fusesem până în 1947. Desigur, şi în cei 30 de ani trăiţi sub comunişti am gândit la fel, dar am considerat că trebuie să fiu prudent, să nu mă expun inutil, pentru că, oricum, tot nu aş fi putut face prea multe. Eventual mai îngroşam rândul martirilor...

L.V.: – Concret, ce aţi făcut din primele zile de la sosirea în Germania?

Ş.O.: – Imediat am aderat la o asociaţie a românilor din Exil, este vorba de „Cercul Democratic al Românilor din Germania“, la Köln. În 1979, am fost ales preşedinte al acestei organizaţii, imprimându-i un caracter preponderent politic, organizaţia având înainte un caracter mai mult cultural. Am imprimat acestei organizaţii, în primul rând, un caracter anti-ceauşist, fapt ce a deranjat mai multe persoane din organizaţie. A deranjat imediat Bucureştiul şi oficina sa din Germania, Ambasada din Bonn... Cert este că, după ce am deţinut timp de trei ani preşedinţia acestei organizaţii care s-a dezvoltat considerabil în acest timp, mi s-a înscenat peste noapte o şedinţă „demascatoare“ (cam în stilul şedinţelor PCR din România). La această şedinţă au participat figuri absolut noi, am recunos-

cut între unii din „participanţi“ vechi securişti... Cert este că am fost demis din funcţie!...

L.V.: – Prin voinţa „poporului“...

Ş.O.: – Exact! Acum m-am decis să fac o cerere în scris la SIE, personal noului director Cătălin Harnagea, pentru a avea dreptul să citesc dosarul întocmit de DIE „Cercului Democratic al Românilor din Germania“, în scopul de a afla măcar astăzi cine au fost agenţii infiltraţi de DIE în numita organizaţie! Sper că această cerere a mea, făcută publică şi prin apariţia prezentului interviu, nu va fi considerată o încălcare a secretului de stat...

L.V.: – Pot să pariez că nu veţi primi un răspuns favorabil, nu de una alta, dar agenţii infiltraţi de DIE prin anii '70 în RFG lucrează, şi acum, pentru SRI sau SIE!

Ş.O:: – Posibil. Deşi nu am fost vreodată arestat de Securitate, mă consider un veteran al luptei contra acestei organizaţii infame şi criminale! În orice caz, în 1982, am fost „înlocuit“ de la conducerea Cercului Democrat al Românilor din Germania cu o persoană care avea relaţii notorii cu regimul comunist a lui Ceauşescu... Avusesem, în această organizaţie, o atitudine anticomunistă *netă*, fără a consulta, este adevărat, pe unii membri, din cauză că aveam mari dubii dacă erau sau nu agenţi ai DSS. Dacă nu luam această atitudine netă, riscam să mă compromit, adică culmea, să mă compromit în Exil, când reuşisem să evit acest lucru în România comunistă!... Ca lider al „Cercului Democratic al Românilor din Germania“, am început, în 1980, colaborarea cu Radio „Europa Liberă“ (RFE), personal cu Noel Bernard, participând la început la mese rotunde la München. Poziţiile mele la RFE iritau pe infiltraţii DIE din Cercul Democratic cu sediul la Köln. Apogeul activităţii mele în această organizaţie l-a constituit participarea mea, la Madrid, la conferinţa post Helsinki, din 1980, consacrată respectării drepturilor omului. Am depus un memoriu la această conferinţă, aratând gravele încălcări ale drepturilor omului în

România lui Ceauşescu. Memoriul l-am redactat şi depus singur, fără să consult pe nimeni din organizaţie, deoarece, dacă aş fi consultat pe cineva, atunci memoriul ar fi fost aruncat la coşul de gunoi, în stilul „să mai vedem", „nu este încă momentul", „să fim prudenţi", „să fim mai întâi români", „ungurii vor Transilvania" etc., etc. Ulterior, am întocmit un program-alternativă de guvernare a României, difuzat de Radio „Europa Liberă" sub forma unui interviu acordat de mine lui Noel Bernard. În acest program-alternativă la comunism, nu am mers atât de departe încât să cer desfinţarea imediată şi completă a comunismului din România, am imaginat o alternativă prin care regimul urma să suporte transformări asemănătoare cu cele din Ungaria, în perioada Kadar. Deci un program minimal, care a iritat însă la culme pe unii din membrii organizaţiei din Köln. Am ajuns atunci la concluzia că DIE era mai iritată şi mai speriată de o alternativă de reformare a sistemului comunist din interior, decât de anticomunismul organizaţilor din Exil, anticomunism cu care deja se obişnuise şi care îi şi convenea... De ce? Pentru simplu motiv că DIE, în acei ani, considera sistemul comunist veşnic, bătut în cuie în Europa de Est. Pentru regimul ceauşist, era clar că spaima venea nu de la anticomunism, ci de la idei reformatoare, de tip maghiar sau iugoslav.

L.V.: – Deci cei din „Cercul Democratic al Românilor din Germania" vă considerau „prea de dreapta", iar cei de dreapta vă considerau „prea de stânga". Care era totuşi adevărul?

Ş.O.: – Cei de dreapta, foştii legionari de pildă, m-au acuzat că sunt de stânga, cripto-comuniştii m-au acuzat că sunt de dreapta, iar asta a continuat câţiva ani. Însă motivul oficial pentru care am fost demis de la şefia „Cercului Democratic al Românilor din Germania" a fost acela că sunt „dictator"!

L.V.: – D-voastră, d-le Orescu, aţi crezut deci că comunismul se îndreaptă spre o reformare? Vă întreb acest lucru,

pentru că eu am crezut tot timpul că sistemul comunist nu se poate preta la nici un fel de reformare, el urmează să dispară pur şi simplu...

Ş.O.: – V-am mai spus, unele persoane au darul să privească mai bine în viitor decât în trecut, dv. sunteţi, se pare, una din aceste persoane. Eu însă am crezut, în acei ani, că comunismul se va destinde încetul cu încetul, aşa cum s-a întâmplat în Ungaria, iar prin această destindere se vor slăbi anumite hăţuri, ceea ce va crea, dar într-o a doua etapă, premisele unor revoluţii paşnice. Noel Bernard avea aceleaşi idei. Dar după ce am ajuns să fiu angajat la RFE, în mai 1981, m-am decis să-mi pun la bătaie toate resursele mele în lupta împotriva comunismului, având în vedere răsturnarea, prin orice mijloace, a regimului comunist. Acest lucru nu concorda însă cu vederile oficiale ale postului de radio „Europa Liberă"! Asta din cauza faptului că, oficial, menirea RFE era doar de informare şi atât... Noi însă la Departamentul Românesc de la RFE am făcut un pas în plus, noi nu numai că informam, dar şi propuneam soluţii. Trebuie să spun că toţi directorii de la Departamentul Românesc, dar, în primul rând, Noel Bernard, au mers mai departe în apărarea intereselor româneşti, decât le-ar fi permis atribuţiile de serviciu! Dar, după datele mele, niciodată nu au fost traşi la răspundere pentru depăşirea acestora...

L.V.: – Deci un fel de acord tacit între conducerea americană a RFE şi conducerea Departamentului Românesc...

Ş.O.: – Cam aşa ceva... Noi, cei de la Departamentul Românesc, *am fost, în primul rând, români şi numai în subsidiar salariaţi ai unui post american*!

L.V.: – Totuşi aţi fost, în fine, „răsplătit" de DIE, cu o bombă. Povestiţi-mi ce s-a întâmplat, de fapt?

Ş.O.: – Am avut această „onoare" de a sări puţin în aer, înainte de a fi angajat la RFE. Am primit bomba, în primul rând, pentru memoriul depus de mine (în numele organizaţiei

pe care o conduceam atunci, cea din Köln) la Madrid, la aceea conferinţă consacrată drepturilor omului. Au mai depus şi alţi români din Exil memorii la Madrid, în total au fost depuse cinci, de Ion Raţiu, Nicolae Penescu, Mihai Korne, Paul Goma şi de mine. Bombe nu am primit decât eu, Goma şi Penescu. Cu alte cuvinte, DIE a făcut un fel de „selecţie". Probabil că eu, Goma şi Nicolae Penescu eram socotiţi şi „trădători", din cauză că părăsiserăm definitiv România, în timpul comunismului, cu paşapoarte comuniste româneşti. În schimb, Ion Raţiu şi Mihai Korne erau stabiliţi în Occident de pe vremea monarhiei. Ca atare, s-a decis, iar decizia a fost luată la cel mai înalt nivel, ca să fim noi mai întâi pedepsiţi, să se dea astfel o lecţie tuturor celor care vor proceda ulterior ca noi... Bombele erau disimulate în cărţi, pe care noi trei le-am primit, aproape simultan, prin poştă. Cărţile erau identice, *Memoriile* lui Hrusciov, tipărite în limba spaniolă. Mai întâi, a primit cartea cu bombă Nicolae Penescu, care a fost rănit destul de serios la faţă. Apoi a primit coletul exploziv Paul Goma. Acesta însă, mai obişnuit cu metodele Securităţii, a dus pachetul nedesfăcut la poliţie, acolo nu l-a crezut nimeni, sau poate chiar l-au crezut un pic psihopat, dar deschizând coletul şi cartea, bomba a explodat în faţa unui ofiţer de poliţie, rănindu-l, nu însă foarte grav. Aflând ce s-a întâmplat cu Goma, mai precis spus, ce era să se întâmple, vechiul meu prieten liberal Constantin Mareş m-a sunat disperat la telefon, să mă avertizeze. Numai că telefonul l-am primit la o oră după ce bomba explodase deja!.. Între timp, sosise prin poştă plicul destul de gros cu antetul hotelul Casteliana, la care trăsesem în anul precedent, în timpul conferinţei de la Madrid. Nu am bănuit nimic necurat, ca atare am deschis plicul. Am deschis şi cartea şi, deodată, am văzut că în spaţiul decupat între file era amplasat un dispozitiv exploziv. Mi-am dat seama că este o bombă, dar nu am avut prezenţa de spirit să părăsesc imediat camera; mi-am spus că am timp să iau bomba cu mine şi să o depun în curte, ca să explodeze

afară. Dar nu am mai ajuns în curte, bomba mi-a explodat în hol, în mână. Am fost rănit destul de serios la un picior, la mână desigur, iar detonaţia mi-a afectat, o bună perioadă de timp, auzul...

L.V.: – Nimeni nu a fost rănit grav, deşi bombele au explodat în mâinile celor care au deschis cartea lui Hrusciov (Penescu, D-voastră şi un ofiţer francez de poliţie). Ce s-a urmărit cu aceste bombe, au fost doar un „ultim avertisment" dat de DIE?

Ş.O.: – Cred că dl. Cătălin Harnagea, dacă tot a fost numit şef al SIE, ar putea să-şi dea osteneala să afle dedesubturile acestei acţiuni criminale, cine a dat ordinul şi cine au fost executanţii! Dacă dl. Harnagea vrea să dovedească că este un „altfel" de director al SIE, atunci are obligaţia să facă lumină în acest caz grav petrecut în 1981... Oricum, eu voi face un alt demers, scris, la SIE... Dar cum ai mai spus dumneata înainte, este posibil să nu primesc nici un răspuns... Dacă nu primesc nici un răspuns, personal îl acuz pe preşedintele Emil Constantinescu că este un continuator şi apărător al vechiului regim!

L.V.: – Poate cei care au pus la punct operaţiunea din 1981, cu cele trei bombe, sunt în funcţii de conducere în SRI sau SIE, sau poate mari oameni de afaceri...

Ş.O.: – Foarte probabil. Am aflat ulterior că Elena Ceauşescu a dat personal ordinul să fie ucişi cei care au depus memoriile la Madrid. Poate că DIE a mai „îndulcit" ordinul trasat de Elena Ceauşescu, cele trei bombe au produs numai răniri. Radio „Europa Liberă" a luat o poziţie hotărîtă împotriva acestui atentat, dar, ca o notă foarte proastă, nimeni, cu excepţia aceluiaşi Constantin Mareş, din „Cercul Democratic al Românilor" din Köln, nu mi-a dat un telefon de încurajare sau solidarizare cu mine, care fusesem oricum victima unui atentat pus la cale de serviciile secrete comuniste din România... Dimpotrivă, am devenit pentru aceşti oameni, pot să spun acum, o clică de trădători ai cauzei româneşti, am devenit un

fel de ciumat!... De fapt, Exilul românesc a fost caracterizat şi prin laşitate, de ce să nu spunem lucrurilor pe nume! Îmi amintesc că, prin anii 1980, invitat fiind la o familie în München, un alt invitat a refuzat să vină, afirmând: „De ce să vin, să mă întâlnesc acolo cu Orescu, ca să primesc şi eu o bombă"?...

L.V.: – Ce amintiri vă mai leagă de „Europa Liberă"?

Ş.O.: – Când am sosit la RFE, în mai 1981, redactorul-şef al emisiunii „Actualitatea Românească" era Emil Georgescu. Peste câteva luni, avea să fie victima unui atentat odios pus la cale de Securitate. Avea să scape miraculos, după o lungă spitalizare. În mod curios şi trist totodată, în această împrejurare, Emil Georgescu nu a găsit sprijin moral la o serie de colegi care nu-i puteau ierta că, în România, fusese procuror (civil, de altfel). S-a uitat, că Emil Georgescu, odată stabilit la München, adusese cauzei româneşti mari servicii... Ce mi-a plăcut la „Europa Liberă" a fost stilul obiectiv imprimat de americani, în contrast evident cu emoţionalitatea ieftină ce caracteriza presa românească din Exil, în acei ani. În al doilea rând, mi-au plăcut şedinţele, care se ţineau în fiecare dimineaţă, de analiză a situaţiei politice din România. Curând, am preluat eu raportul cu concluzii, care a format apoi obiectul unei discuţii generale. La aceste şedinţe se putea constata, de la caz la caz, capacitatea fiecăruia de analiză şi perspicacitate. Am apreciat, de asemenea, excelentele raporturi de colaborare dintre Departamentul Românesc şi Institutul de Cercetare de la RFE (desfiinţat odată cu mutarea postului la Praga). Mi-a rămas ca amintire figura luminoasă a lui Noel Bernard, pe care îl consider unul din cei mai mari patrioţi pe care i-a dat ţara românească!... Cred că noul regim de la Bucureşti îi datorează cel puţin denumirea unei străzi din Bucureşti, dar nu văd nici o iniţiativă în acest sens.

L.V.: – În condiţiile în care Partidul Democrat al lui Petre Roman s-a opus ca un bulevard din Bucureşti să se cheme „Ion

Mihalache", mă îndoiesc profund că va apare în Capitală o stradă Noel Bernard...

Ș.O.: – Este posibil să aveți dreptate. Asta ar însemna o altă dovadă de continuitate între vechiul regim și regimul Constantinescu... Ar fi o datorie elementară de recunoștiință pentru un om care a ținut treaz moralul țării românești atâția ani, ca o stradă din București să-i poarte numele.

L.V.: – Cum ați trăit zilele din decembrie 1989, departe de țară, la München?

Ș.O.: – Evenimentele, în 1989, se precipitau în toate țările comuniste din Estul Europei, numai în România nu se întâmpla nimic! Eram exasperați, dar, în același timp, luam în considerare și argumentul celor din țară: *„lor le convine, vorbesc de la München, dar noi stăm aici, într-o represiune inimaginabilă"*... Punctul meu de vedere era, încă din 1988, că trebuie să transformăm campania anticeaușistă pe care o dusesem până atunci, într-o campanie contra comunismului în România! Mă gândeam că din această criză a comunismului trebuia să rezulte nu un „alt fel de comunism", ci o societate de tip occidental. De aceea, am susținut la RFE pe post, încă înainte de Revoluție, că PCR nu mai are nici un viitor, este un organism anchilozat, nereformat și nereformabil, ca atare, trebuie să dispară *definitiv* din România, ceea ce s-a și întâmplat... Desigur, comuniștii nu au dispărut din țară, dar PCR a sucombat definitiv în decembrie 1989! Fiindcă ne referim la evenimentele din decembrie 1989, trebuie să contrazic o teză, des vehiculată, de altfel, atât în România cât și în străinătate, că Radio „Europa Liberă" ar fi declanșat sau măcar precipitat evenimentele din România. Nu este adevărat! Aduc și o dovadă în acest sens, două zile de la declanșarea Revoluției de la Timișoara, pe data de 18 decembrie 1989, eram pe culoarele RFE și m-am întâlnit întâmplător cu directorul american al postului. M-am dus la el și i-am spus: *„Stimate domnule director, avem informații despre diverse atrocități petrecute în România* (informații infirmate parțial

ulterior). *Trebuie să ne străduim să provocăm o revoluţie* în România"!... La care directorul american mi-a răspuns: *„Tocmai acest lucru nu trebuie să-l provocăm"*!... Ideea lui era că numai românii pot decide dacă vor sau nu revoluţie, iar menirea postului de radio „Europa Liberă" era doar să informeze. Tot timpul conducerea americană a postului avea în vedere precedentul nefericit al Revoluţiei Maghiare din 1956, când „Europa Liberă" fusese învinuită că încurajase nesăbuit declanşarea revoluţiei la Budapesta!

L.V.: – Reproş nu lipsit de un oarecare temei...

Ş.O.: – Mă rog... Cu toate acestea, starea noastră emoţională, devenită apoi o stare de euforie, a fost practic transmisă în eter, desigur că a avut partea ei de contribuţie la electrizarea populaţiei României în lupta contra comunismului, atunci, în decembrie 1989. Deci, cu toată rezerva conducerii americane, emisiunile Departamentului Românesc şi-au depăşit cursul fixat şi au încurajat efectiv mersul înainte al Revoluţiei din decembrie 1989!... Dar nu în sensul care ni s-a atribuit, ulterior anului 1990, de unii de felul lui C.V. Tudor şi nu numai.

L.V.: – Aţi bănuit, în decembrie 1989, prin ce calvar va trece, şi încă trece, România?

Ş.O.: – Mărturisesc sincer că nu m-am aşteptat la o astfel de evoluţie! Comportamentul politicienilor şi, mai ales, al electoratului român după revoluţie m-a decepţionat complet... Îmi aduc aminte de afirmaţiile făcute, cu câteva luni înainte de Revoluţie, de fostul nostru director, dl. Stroescu-Stânişoară, un om de bună credinţă, de altfel, „dacă *în România se va produce o schimbare revoluţionară, sunt sigur că a doua zi, dacă se va constitui un partid anticomunist, care* să se *cheme, prin absurd, chiar partidul nebunilor, toţi vor vota partidul nebunilor şi nimeni nu va vota un partid comunist sau criptocomunist"*. Din păcate, această profeţie nu s-a dovedit viabilă, la 20 mai 1990 electoratul român a votat, în mare majoritate, cu comuniştii, desigur rebotezaţi în „democraţi". A fost pentru noi o mare

deziluzie şi nu numai pentru noi, cei de la RFE. Acest fapt a grevat enorm şi mai grevează încă revenirea României la normal. Acum nu pot decât să sper că România va reveni la această normalitate. Sper că acest lucru să nu se petreacă peste câteva decenii, ci mai repede...

München, 17 aprilie 1997

VIRGIL MĂGUREANU – VIITOR LIDER PNL?

***Liviu Vălenaş**: – Dat fiind că, peste puţin timp, va avea loc congresul Partidului Naţional Liberal care va alege şi o nouă conducere, vă propun, d-le Orescu, o discuţie despre PNL (mai ales că sunteţi şi vechi liberal), dar şi despre alte aspecte ale politicii româneşti actuale. Mai întâi, v-aş întreba, de ce sunteţi liberal?*

Şerban Orescu: – Am crescut într-un mediu liberal; străbunicul meu, Alexandru Orescu, a fost ministru liberal în guvernul prezidat de generalul Florescu, în 1876. Atmosfera de familie era liberală; tatăl meu – după cum v-am mai spus – nu a făcut însă o politică militantă, dar, prin sistemul de valori pe care îl propaga în familie, a imprimat gândirii mele o tentă liberală. Precizez acest fapt, fiindcă, actualmente, opinia publică din România apreciază PNL doar ca pe un partid istoric, fără un spectru politic clar definit. Când spui liberal, te referi, de fapt, la o doctrină care de mult a căzut în domeniul public, trebuie deci precizat ce fel de liberal eşti: pentru că oricine se raliază la ideile democratice este, de fapt, liberal în gândire, nu dogmatic. Orice societate democratică este liberală şi orice economie de piaţă liberă este liberală. Liberalismul, în fond, este opus oricăror fascisme, de comunism nici nu mai vorbim.

L.V.: --În afară de educaţia din familie, ce a contribuit mai mult la formarea dv.?

Ş.O.: --Mă consider produsul unui foarte bun liceu românesc şi al unei foarte bune facultăţi de drept, unde i-am avut profesori pe excelenţii maeştri Istrate Micescu şi, în special, pe Mihail Eliescu, de care v-am mai pomenit. Politehnica, după cum ştiţi, am urmat-o ulterior, ea mi-a oferit o perspectivă coerentă asupra industrializării. Nu pot uita cuvintele profesorului Istrate Micescu, din 1946: *„Puteţi expropia inteligenţele, dar niciodată nu vă veţi împroprietări cu ele“*!

L.V.: – Vă pun o întrebare curioasă: constataţi, în România, o scădere a coeficientului de inteligenţă comparativ cu perioada antebelică?

Ş.O.: – Orice organ nefolosit se atrofiază. Este ceea ce s-a întâmplat timp de 45 de ani!

L.V.: – Care sunt cauzele particulare ale acestei situaţii?

Ş.O.: – Distrugerea aproape totală a vechilor elite care nu s-au mai putut „reproduce“ timp de 45 de ani; pe urmă, promovarea originii „sănătoase“ a avut efecte absolut dezastruoase, pe termen foarte lung.

L.V.: – Care este omul politic pe care l-aţi apreciat cel mai mult din trecutul României şi, totodată, din actualitate?

Ş.O.: – În trecut, Take Ionescu, iar în prezent, cu unele rezerve, Valeriu Stoica, ministrul Justiţiei, care sper să-mi confirme în viitor aceste aprecieri.

L.V.: – În ianuarie 1990 aţi crezut că va renaşte în România un Partid Naţional Liberal puternic?

Ş.O.: – Da, am crezut! Numai că Radu Câmpeanu mi-a înşelat, şi nu numai mie, toate speranţele!

L.V.: – Şi totuşi, care va fi viitorul acestui partid, PNL, care va fi viitorul mişcării liberale?

Ş.O.: – Mişcarea liberală este foarte debilă actualmente şi nu pot decât să deplâng acest lucru... În mişcarea liberală, ca şi în toată societatea românească, există o mare criză de personalităţi! Partidul Naţional Liberal s-a destrămat, după cum ştie toată lumea, în 1992, dar ulterior dl. Quintus a avut meritul ca, din resturile liberale pe care le-a adunat, să reconstituie un partid care să revină în Convenţia Democrată şi, în 1996, în Parlament. Este evident însă că revenirea PNL-ului în Convenţia Democrată, iar din 1996, şi în Parlament, nu rezolva nici pe departe perspectivele de viitor ale acestui partid. PNL-ul actual s-ar iluziona grav, cu consecinţe ulterioare neplăcute, dacă ar crede că a primit multe voturi la alegerile din 1996! Lumea a votat nu PNL-ul, ci Convenţia Democrată. Iar un

proprietar în indiviziune cu altul este proprietar, dar nu poate să spună care este partea lui. Situaţia actuală a electoratului PNL este confuză, iar statisticile nu sunt probante. Dacă însă PNL ar dovedi, prin oamenii săi la guvernare, că reprezintă un factor motor al executivului, dacă s-ar opune acelor care frânează Reforma, electoratul ar putea să-l aprecieze, iar în anul 2000 să-i dea mai multe voturi. Dar acest fapt nu depinde atât de electorat, cât de PNL însuşi...

L.V.: – În 1990, pe scenă au reapărut în România două mari partide, PNL şi PNŢCD. În ochii multora, PNL părea un partid mai atrăgător şi infinit mai modern decât PNŢCD, dar evoluţia ulterioară a lucrurilor a arătat exact contrariul; PNL s-a rupt în 6-7 felii, în timp ce PNŢCD a rămas unitar; cum vă explicaţi această evoluţie?

Ş.O.: – Există două explicaţii: prima se referă la faptul că PNL, după cum am mai spus înainte, nu a avut personalităţi. PNŢCD a avut, în schimb, nu o personalitate, ci *o mare personalitate*, Corneliu Coposu, care a coagulat partidul în jurul său. Fără Corneliu Coposu este posibil ca PNŢCD să fi trecut printr-un proces asemănător cu PNL. În fond, deosebirea dintre PNL şi PNŢCD este deosebirea calitativă dintre un Radu Câmpeanu şi Corneliu Coposu. Asta pe de o parte. Pe de alta parte, ţărăniştii au avut avantaje pe care le-au valorificat foarte bine. Un avantaj fructificat de PNŢCD a fost linia sa, să-i zicem dură, faţă de puterea neocomunistă, refuzul de a face compromisuri. PNL a mers, datorită lui Radu Câmpeanu, spre o politică de pactizare, de compromis cu Ion Iliescu, în falsa „idee“ a „reconcilierii“. Or, s-a văzut că electorul a apreciat ulterior linia PNŢCD-ului şi nu a PNL-ului. Dacă Radu Câmpeanu ar fi fost şi el intransigent faţă de Ion Iliescu şi de neocomuniştii din jurul lui, atunci PNL ar fi rămas, probabil, în continuare favorit al electoratului, aşa însă? Mai ales că restaurarea valorilor democratice într-o ţară, se petrece în mod normal sub auspiciile liberalismului, nu „ţărănismului“; nimeni

nu-şi mai propune, în România, ca în 1930, pe vremea lui Virgil Madgearu, crearea unui „stat ţărănesc". Tocmai de aceea, în 1989, Partidul Naţional Ţărănesc a simţit nevoia să-şi adauge particula de „democrat-creştin". Prin aceasta, s-a estompat latura „ţărănistă", ca să nu mai vorbesc că aceia care au votat CDR, în 1996, nu au fost decât în minoritate ţărani! Rezultă de aici că PNŢCD a ştiut să facă o trecere, inteligentă şi la timp, de la„ţărănism" la democraţia creştină.

L.V.: – Orice om cinstit regretă starea în care se află astăzi PNL, dar, pe viitor, nu există speranţe ca acest partid să renască?

Ş.O.: – Speranţe sunt, depinde ce va hotărî congresul PNL! Condiţia este însă o primenire, absolut necesară, la vârful partidului! Vor trebui aleşi, în conducerea PNL, oameni hotărîţi, dintr-o bucată, care să demaşte în faţa opiniei publice compromisurile neprincipiale pe care PNL le-a făcut din 1990 până acum! Compromisuri cu fosta Putere şi cu instrumentele fostei puteri, adică cu serviciile secrete, îndeosebi cu SRI-ul!

L.V.: – Nu credeţi că PNL este marcat negativ de faptul că a avut şi are oameni în conducerea la vârf a partidului, care s-au implicat în mari afaceri necinstite, cum ar fi George Danielescu, Crin Halaicu şi Viorel Cataramă (plus alţii, „ceva" mai mici)?

Ş.O.: – Este marcat, şi încă foarte puternic! Dl. Danielescu a fost, de fapt, nevoit să se retragă din conducerea PNL, unde era, până mai ieri, secretar general, iar un alt secretar al PNL, Crin Halaicu, a compromis tot aşa de mult PNL-ul ca şi Radu Câmpeanu. Acum sub anchetă este Viorel Cataramă, din cauza fondului SAFI. Organele de anchetă nu s-au pronunţat încă în acest caz, ca atare eu nu pot să afirm dacă dl. Cataramă este vinovat sau nu. Dar pot să afirm altceva, din conducerea unui partid nu trebuie să facă parte mari oameni de afaceri. În Germania, există câţiva oameni de afaceri în partide, dar ei au o prezenţă discretă şi nici unuia nu i-a trecut prin cap să

primească o funcţie de conducere. Asta nu a înţeles şi nu vrea să înţeleagă dl. Cataramă!

L.V.: – Există zvonuri că dl. Cataramă doreşte acum conducerea executivă a PNL...

Ş.O.: – Dl. Cataramă nu mai trebuie să facă parte din nici o conducere a PNL, din motivele pe care le-am spus mai sus, le mai repet, într-un stat democratic, cu o democraţie reală, există o incompatibilitate morală între a fi mare om de afaceri şi funcţia de lider politic. Lăsăm la o parte Italia, care nu este un exemplu bun de urmat pentru nimeni. Eu sper că un om tânăr şi dinamic va prelua frâiele PNL, iar acest fapt ar putea însemna cotitura aşteptată în viaţa partidului.

L.V.: – Până atunci însă exista zvonul că fostul director al SRI se va înscrie în PNL, unde, în mod sigur, va primi şi o funcţie de conducere...

Ş.O.: – Am auzit, chiar de la dv., în urmă cu şase luni, acest zvon. Mărturisesc sincer, l-am luat atunci ca un zvon neserios. Iată însă că ceea ce părea de neconceput, în decembrie 1996, pare să se confirme (un adevărat coşmar). Foarte recent, dl. Quintus declara: „Ar fi o onoare pentru PNL ca dl. Măgureanu să se înscrie în partid"! Ştiam mai demult că între domnii Măgureanu şi Quintus sunt relaţii de colaborare, de prietenie, o dovadă peremptorie în acest sens sunt laudele aduse în 1995 de dl. Quintus d-lui Măgureanu, când acesta şi-a publicat propriul dosar de rezident al Securităţii, un act profund ilegal. Pot să spun foarte clar acum: *atât mai trebuie Partidului Naţional Liberal, ca să se discrediteze cu desăvârşire, să aibă în rândurile sale pe ex-directorul SRI!* De fapt, orice partid din România îşi asumă un risc colosal primind în rândurile sale un om ca fostul director SRI, Virgil Măgureanu! Desigur, „prietenul la nevoie se cunoaşte", probabil, dl. Quintus este îndatorat d-lui Măgureanu şi vrea să-l primească în PNL. Oricum, a te afişa cu dl. Măgureanu nu este o carte de vizită onorabilă pentru un preşedinte PNL, care stă în fotoliul (la figurat,

desigur) Brătienilor. Brătienii s-ar răsuci în mormântul lor de la Florica dacă ar avea posibilitatea să afle incredibila propunere făcută de succesorul lor! Această propunere se situează pe linia compromisurilor PNL-ului cu puterea neocomunistă din ianuarie 1990 încoace. Revenind la congresul PNL, care va avea loc acum, dacă conducerea partidului nu va fi curăţată de cei care au avut o legătură, fie cu marile afaceri (chiar, dacă teoretic, au fost cinstite), fie cu serviciile secrete, îndeosebi cu SRI-ul, atunci acest partid nu mai are viitor în România. Pot da ca exemplu invers PNŢCD-ul; în acest partid nu există mari oameni de afaceri, alt motiv pentru care el este preferatul electoratului şi nu PNL-ul. Cei care vor participa la congresul PNL vor trebui să decidă ce doresc: menajarea oamenilor compromişi (inclusiv datorită colaborării lor cu SRI-ul) sau un partid cu viitor...

L.V.: – Să vă pun şi o întrebare mai indiscretă, cum se face că nu aţi mai revenit în ţară din 1978, când aţi plecat?

Ş.O.: – Puteam să vin după Revoluţie. *Nu am venit însă şi nu voi veni până când serviciile secrete româneşti nu vor fi democratizate!* Nici acum, în mai 1997, nu sunt nişte servicii democratice.

L.V.: – Fiindcă aţi atins acest punct, vă propun să ne referim şi la acest aspect, situaţia serviciilor secrete româneşti, în perspectiva demisiei d-lui Măgureanu. Cum priviţi această demisie?

Ş.O.: – Cred în explicaţia dată de dl. Ulieriu, purtător de cuvânt (încă!) al SRI-ului, în chiar ziua demisiei, vineri 25 aprilie 1997, că „ea a fost urmarea unor presiuni interne şi externe“? „Presiuni interne“ este un fel de a spune, căci ele au fost urmarea exclusivă a celor externe! Campania de presă, dusă de revista „Lumea liberă românească“ ce apare la New York şi cotidianul „Ziua“ de la Bucureşti, a avut partea ei de contribuţie, *însă preşedintele Emil Constantinescu nu i-ar fi dat curs, dacă cercuri influente din Statele Unite nu i-ar fi*

făcut cunoscut d-lui Adrian Severin că România nu poate intra în NATO cu dl. Măgureanu în fruntea SRI-ului!

L.V.: – Considerați deci că îndepărtarea lui Virgil Măgureanu trebuia făcută mai devreme?

Ş.O.: – Evident! Îndepărtându-l pe Măgureanu abia după şase luni după ce a câştigat alegerile, actuala putere a făcut o greşeală politică. Şi nu una oarecare, ci una *majoră*!

L.V.: – Cărui fapt atribuiţi această greşeală?

Ş.O.: – Există indicii că între actuala putere şi dl. Măgureanu s-au purtat tratative *secrete* încă din 1994-95 (o ştiu în mod pertinent!). Încă de atunci, şi să nu uităm, în 1994, dl. Constantinescu.era un candidat fără prea mari şanse, dânsul a crezut probabil că-şi măreşte şansele prin obţinerea sprijinului SRI. Rezultatul acestei negocieri a fost un compromis, scandalos de altfel, în sensul păstrării d-lui Măgureanu în fruntea SRI-ului şi după venirea la putere a CDR-ului. În plus, consecinţa acestor tratative secrete din 1994-95 a fost şi promisiunea că CDR va păstra neatins „imperiul" SRI-ului. Acest compromis (pe care opinia publica l-a condamnat, de altfel, implicit) explică după 1994 atitudinea subit binevoitoare a CDR faţă de anumite „gafe" (să fie numai gafe?) ale directorului SRI, cum ar fi publicarea propriului dosar de ofiţer de Securitate, interceptarea telefoanelor adversarilor politici, scandalul „Terasa Anda", scandalul „Terasa Nanjing" etc. Această atitudine binevoitoare nu a încetat nici acum.

L.V.: – Ce efect a avut continua cauţionare a d-lui Măgureanu, de actualul regim, din noiembrie trecut încoace?

Ş.O.: – Pentru dl. Măgureanu, un efect benefic. Ea a contribuit la formarea unui curent de opinie favorabil directorului SRI în rândul CDR şi în ziare, până mai ieri, „independente". Cunoaşteţi proverbul francez: „Prietenii prietenilor noştri sunt prietenii noştri"! Nu numai că dl. Măgureanu a devenit *persona grata* în CDR, dar adepţii CDR – desigur, nu chiar toţi – au ajuns să-i privească cu ostilitate pe cei care mai

aveau curajul să-l critice deschis pe directorul SRI, dl. Măgureanu! Pot să vă spun ceva incredibil: după noiembrie 1996, am avut mari dificultăţi în a-mi plasa articolele critice la adresa SRI-ului şi a d-lui Măgureanu în presa aşa-zis „independentă". Abuzuri, nu? În aceste articole, încercam să explic că menţinerea d-lui Măgureanu la conducerea SRI-ului reprezintă un obstacol major în calea intrării României în NATO sau afirmam că dl. Măgureanu este o relicvă a erei sovietice (aşa cum, de fapt, a spus recent, indirect, chiar primul ministru Ciorbea). La creşterea popularităţii d-lui Măgureanu (dacă putem folosi acest cuvânt „popularitate"), a contribuit mult şi zvonul pus în circulaţie chiar de CDR şi Preşedinţie, dar şi de presă, că dl. Măgureanu ar fi împiedicat falsificarea de către PDSR şi Ion Iliescu a alegerilor din 1996, în faza finală, pe computer. După părerea mea, şi nu numai a mea, o legendă lansată de SRI. De atunci, au trecut mai bine de şase luni şi *nu a apărut nici cea mai mică probă în sprijinul acestei legende*! Din contra, avem din ce în ce mai multe dovezi că PDSR-ul şi dl. Ion Iliescu îl sprijină în continuare pe dl. Măgureanu! De fapt, încă din decembrie 1996, Adrian Năstase era foarte critic la zvonurile privind o iminentă schimbare a d-lui Măgureanu. Acum ce constatăm? PDSR şi, personal, dl. Iliescu critică faptul că dl. Măgureanu a fost „obligat" să-şi dea demisia. Toate acestea arată că relaţia Măgureanu-PDSR continuă să fie bună, ceea ce infirmă versiunea că dl. Măgureanu ar fi împiedicat fraudarea alegerilor din 1996. Toată această poveste este o legendă, o minciună operativă a SRI-ului!

L.V.: – Credeţi că dl. Măgureanu s-a pregătit pentru situaţia în care nu va mai fi directorul SRI?

Ş.O.: – *Nu am nici o îndoială!* Aşa cum îl cunosc pe fostul director al SRI, dumnealui nu e o persoană care să nu aibă la îndemână „scenarii" şi „legende" pentru această situaţie. Cert este că nu a fost luat prin surprindere.

L.V.: – Şi care ar fi actualul „scenariu" al d-lui Măgureanu?

Ş.O.: – Desigur, cobor în domeniul ipotezelor. Cred că dl. Măgureanu s-a gândit, înainte de toate, la un succesor, prin intermediul căruia să poată conduce mai departe SRI-ul şi că SRI-ul este bine programat să se autoconducă, indiferent cine se află în frunte!... Nu ştiu cine va fi numit directorul SRI-ului, dar este posibil ca respectiva persoană să fie direcţionată, din umbră, desigur, de dl. Măgureanu. Aproape sigur, dl. Măgureanu nu a plecat cu mâna goală din SRI, ar fi absurd să credem că nu şi-a pus deoparte dosarele cele mai interesante şi cele mai compromiţătoare. Timp a avut suficient pentru această operaţiune. Pe urmă, actualul SRI este greoi şi imens, un serviciu secret de tip sovietic, noului director al SRI îi va fi deci foarte greu să-i pătrundă secretele şi să-i parcurgă uriaşa întindere.

L.V.: – Şi atunci ce propuneţi?

Ş.O.: – Reiterez o propunere pe care am făcut-o recent la „Europa Liberă": noul SRI trebuie redus drastic ca număr de angajaţi şi, în plus, trebuie elaborată şi votată o nouă lege de organizare a SRI-ului! Serviciul secret similar din Germania, Serviciul Federal pentru Protecţia Constituţiei, are de zece ori mai puţini angajaţi decât are cel din România, deşi populaţia ţării noastre este patru ori mai mică. În plus, Germania se confruntă cu probleme de terorism necunoscute în România. Şi încă ceva, numărul angajaţilor în SRI este cert mai mare decât cifrele oficiale date de dl. Măgureanu, pentru că mai există şi instituţia ofiţerilor SRI acoperiţi, plătiţi pe două state de salarii.

L.V.: – Mihai Korne a propus (în revista sa „Lupta", dar şi de la tribuna diverselor simpozioane internaţionale) pur şi simplu desfiinţarea completă şi totală *a SRI-ului, propunere la care mă raliez şi eu, cu rezerva creării ulterior a unui nou serviciu, de tip occidental, redus numericeşte,* care să nu mai aibă nimic de-a face cu vechiul SRI, *ce părere aveţi?*

Ş.O.: – Mi se pare o propunere foarte rezonabilă. Mă raliez şi eu acestei propuneri! Desfiinţarea imediată a SRI-ului şi reînfiinţarea unui alt serviciu, de tip occidental şi nu sovietic, ar fi o idee bună! Ar trebui să vorbiţi cu dl. Emil Constantinescu în acest sens. Dar indiferent că se va menţine actualul SRI sau se va înfiinţa altul, din noua lege de organizare a unui serviciu naţional de informaţii trebuie eliminate câteva anacronisme, cum ar fi obligativitatea cetăţenilor de a contribui la asigurarea siguranţei naţionale, echivalând cu un îndemn şi o obligaţie de a deveni informatori SRI ca pe vremea „vechii" Securităţi. Pe urmă, referirile oficiale la siguranţa naţională sunt desuete şi confuze. Dl. Măgureanu ne-a spus că „fenomenul corupţiei constituie un pericol la siguranţa naţională", dar atunci, îmi pun întrebarea, de ce nu şi SIDA sau analfabetismul?

L.V.: – Generalul Pacepa a fost direct implicat în debarcarea lui Măgureanu? Ce puteţi spune în acest sens?

Ş.O.: – Este evident că Măgureanu a trebuit să plece din cauza presiunilor americanilor, care erau bine informaţi de către generalul Pacepa asupra stărilor de lucruri din SRI. Dar vreau să mai ridic un aspect, care mi se pare *scandalos*: presa independentă (desigur, nu toate ziarele) din România nu ia o poziţie în legătură cu procesul sărmanului căpitan Bucur, care continuă şi acum. Acest căpitan a ajutat enorm CDR-ul, în 1996, înainte de alegeri, denunţând caracterul ilegal al interceptărilor telefonice efectuate de SRI. Şi, culmea!, văd că procesul căpitanului Bucur continuă şi în prezent!

L.V.: – Cum vă explicaţi această situaţie aberantă?

Ş.O: – Mi-o explic prin aceea că noul regim a preluat de la cel vechi (care, la rândul lui, preluase de la epoca ceauşistă) înţelesul comunist al trădării – ceea ce iarăşi este un scandal! Nu numai de căpitanul Bucur este vorba, ci şi de generalul Ion Mihai Pacepa, de Ion Iacobescu, de Mircea Răceanu, de Ion Stana şi de alţii. Noul regim, aflat desigur la remorca lui Măgureanu, a continuat să vadă în aceşti oameni trădători!!?

După ultimul război mondial, diplomaţii din ministerul de externe al celui de al III-lea Reich, care-l trădaseră pe Hitler, au ajuns miniştri în guvernele lui Adenauer. Şi ce face România acum, când vrea să intre în NATO şi doreşte, în acest scop, să obţină sprijinul americanilor? Continuă să-i numească trădători pe prietenii americanilor (care au devenit toţi şi cetăţeni americani!...) şi să le menţină condamnările date de Ceauşescu, unele fiind chiar cu moartea! *Este un scandal!* Căpitanul Bucur face parte din aceeaşi categorie a celor cu care SRI se răfuieşte pentru că i-a încălcat disciplina... Dar ce are asta cu interesul naţional?

L.V.: – Acum mulţi răsuflă uşuraţi că dl. Măgureanu a plecat de la conducerea SRI. Cu alte cuvinte, se consideră asta ca o „pedeapsă" suficientă... Mie mi se pare scandalos acest mod de a vedea lucrurile. Mă întreb, „procesul" lui Ceauşescu, „teroriştii" din decembrie 1989, Tg. Mureşul, mineriadele, falsificarea alegerilor din 1990 şi 1992 , scurgerea de dosare la presa obedientă SRI-ului (scurgere care a distrus, poate, destine), groapa de la Berevoieşti, scandalurile Patapievici, Ungureanu, Săşianu, terasele Anda şi Nanjing, interceptarea telefoanelor şi faxurilor, vilele luxoase, afacerile de milioane de dolari, toate aceste lucruri în care a fost implicat direct Virgil Măgureanu, nu ar însemna ca, de urgenţă, Parchetul General să se autosesizeze? Am putea vorbi şi de asasinatul, din 1991, căruia i-a căzut victimă profesorul Ioan Petre Culianu, în SUA, asupra căruia SRI-ul păstrează şi în prezent o tăcere suspectă! Ce părere aveţi de toate acestea?

Ş.O.: – Ar trebui întrebat dl. Emil Constatinescu! Părerea mea este că, dacă până în toamna lui 1997 dl. Măgureanu nu va fi tras la răspundere pentru aceste lucruri, atunci trebuie să tragem trista concluzie că, *în noiembrie 1996, nu a avut loc o schimbare de sistem, ci doar una de guvern*! Ceea ce, din păcate, este complet altceva.

L.V.: – În această primăvară, la Timişoara, preşedintele Constantinescu a opus un nu *categoric propunerii parlamentarului George Şerban privind reactualizarea, în perspectiva alegerilor din anul 2000, a Punctului 8 al Proclamaţiei de la Timişoara. Cum calificaţi acest refuz net?*

Ş.O.: – Referindu-mă la punctul 8 al Proclamaţiei de la Timişoara, ar fi bine, indiferent de refuzul preşedintelui Constantinescu, ca Parlamentul să-l legifereze. Doar astfel am putea avea în anul 2000 şi decomunizarea şi reconcilierea. Cât timp nu se vor aplica, în România, prevederile Punctului 8 al Proclamaţiei de la Timişoara, nu putem vorbi de o reală reconciliere şi de o elementară justiţie morală. După cum am afirmat anterior, în cadrul tratativelor secrete care s-au purtat, din 1994, între dl. Constantinescu şi dl. Măgureanu, ca o condiţie pentru sprijinul oferit de SRI, a figurat, după cum ştiu, neaplicarea de către CDR, în cazul că vine la putere, a punctului 8 al Proclamaţiei de la Timişoara. CDR a trebuit să-l asigure pe dl. Măgureanu că va conserva în structurile statului majoritatea foştilor ofiţeri de Securitate. Este o concesie făcută acestei adevărate coloane a V-a a fostei puteri comuniste. Un astfel de „contract cu diavolul" (dovezile că el a existat se înmulţesc pe zi ce trece) trebuia comunicat electoratului înainte de noiembrie 1996. Este imoral că nu s-a comunicat atunci, dar nici ulterior, acest contract. Electoratul nu a votat în noiembrie 1996 coabitarea cu fosta putere, cu fostul SRI, ci „schimbarea"!

L.V.: – În cele aproape şase luni, când d-nii Măgureanu şi Constantinescu au „coabitat", cine credeţi că a condus, în realitate?

Ş.O.: – O întrebare interesantă. Am avut după părerea mea o coabitare între un element vizibil şi transparent (adică dl. Constantinescu) şi unul netransparent (dl. Măgureanu), într-o asemenea situaţie, netransparentul are mari şanse să conducă. Aşa e logic. De altfel, desemnarea de către noul preşedinte ca ambasadori a unor vechi cadre compromise din Ministerul de

Externe constituie un nou indiciu despre cine conduce efectiv. Alte indicii de ultimă oră ale subordonării preşedintelui faţă de „organe" sunt aducerea în dezbaterea Camerei Deputaţilor a odiosului proiect de lege privind apărarea secretului de stat – proiect de inspiraţie bolşevică, votat de fostul Senat PDSR-ist în ianuarie 1996. Având în vedere reacţia presei, proiectul a fost scos de pe ordinea de zi. Dar guvernul nu a renunţat la el! Pentru toate aceste paradoxuri nu rămâne decât explicaţia „Pactului cu diavolul"!

L.V.: – Dacă acest, „contract", această „înţelegere" a existat, nu ar înseamna asta o grosolană încălcare de către SRI a legilor ţării, de a nu se implica în politică?

Ş.O.: – Evident, ar fi o încălcare flagrantă a Constituţiei şi a Legii de organizare a SRI!

L.V.: – Trebuie să vă pun, d-le Orescu, încă o întrebare indiscretă: ţinând cont că de mai mulţi ani sunteţi un critic constant al d-lui Măgureanu şi al stărilor de lucru din SRI, nu aţi avut o reacţie din partea fostului director al SRI-ului?

Ş.O.: – Da, am avut. În noiembrie 1995, după publicarea proiectului Legii Secretului de Stat, am publicat un articol critic, după părerea mea, bine documentat, în „România Liberă". Două zile mai târziu, mă pomenesc cu un telefon, la mine acasă, la München. O voce feminină mi-a spus: „dl. director Măgureanu doreşte să vorbească cu dumneavoastră". Şi într-adevăr, la capătul celălalt al firului era dl. Măgureanu care, *pe un ton de o rară aroganţă*, mi-a reproşat că am scris articolul fără să-l fi consultat în prealabil. Care era, de fapt, supărarea d-lui Măgureanu? „Dacă m-aţi fi întrebat pe mine, v-aş fi spus că nu noi suntem autorii acestui proiect de lege". Adevărat, proiectul de lege era semnat de patru senatori PDSR. Dar poate cineva să creadă că un proiect în specificul SRI-ului, plin cu date tehnice din interiorul SRI-ului, ar fi putut fi prezentat din iniţiativa doar a unor senatori PDSR, dacă nu ar fi avut avalul SRI-ului?

L.V.: – Nu, nu ar fi putut fi prezentat, mai ales că, între timp, lumea s-a lămurit că cei patru senatori ai PDSR, în frunte cu senatorul Vasile Văcaru, erau şi sunt în solda SRI-ului!

Ş.O.: – În plus, i-am amintit d-lui Măgureanu că, fiind întrebat de către ziarişti, generalul Vasile Ionel – pe atunci secretarul Consiliului Suprem de Apărare a ţării – a mărturisit că proiectul a fost iniţiat de SRI! Spunând aceste lucruri d-lui Măgureanu, acesta mi-a răspuns: „Păi, dumneata crezi pe orice afirmă un oarecare?" I-am replicat directorului SRI că dl. Ionel, din moment ce este secretar al CSAT, nu poate fi un „oarecare"? Un „oarecare", după dl. Măgureanu, era mâna dreaptă a lui Ion Iliescu! Dar să revin la acel proiect al Secretului de Stat. Au mai existat şi alţi critici, dar nu prea mulţi. Pot să spun, cu mâna pe inimă, că, dacă Parlamentul l-ar fi aprobat, ne-am fi reîntors glorios la epoca ceauşistă, la epoca Securităţii. Proiectul a fost votat, aproape în unanimitate (încă un indiciu a înţelegerii dintre SRI şi CDR), în primăvara 1996, în Senat, dar, nu se ştie din ce cauză, nu a mai fost înaintat Camerei Deputaţilor, probabil din raţiuni externe, de moment. Deci am înregistrat un succes relativ cu acel articol. În plus, dl. Măgureanu m-a ameninţat că va convoca o conferinţă de presă unde să răspundă articolului meu, dar a renunţat în cele din urmă. Revenind la Legea Secretului de Stat, proiectul acestei legi se află la păstrare, ceea ce este iarăşi suspect, căci România are nevoie de o Lege a Secretului de Stat în locul celei căzute în desuetudine de pe vremea lui Ceauşescu, şi atunci se naşte întrebarea: de ce nu se prezintă o versiune revizuită, în sens democratic, a acestei legi? Se aşteaptă o altă conjunctură mai „favorabilă"? Este doar o întrebare!

L.V.: – De unde avea dl. Măgureanu numărul dv. de telefon din München?

Ş.O.: – Nu mi-a spus de unde îl are şi nici eu nu l-am întrebat. De la mine nu-l avea, e sigur.

L.V.: – Cum apreciaţi actualul proiect de lege privind consultarea dosarelor de Securitate?

Ş.O.: – Sunt întru totul de acord cu această lege! Un lucru este cert, cât timp a fost dl. Măgureanu director al SRI-ului, a fost blocată orice posibilitate de a înainta Parlamentului un astfel de proiect. Acum desigur, după ce au trecut şapte ani şi patru luni de când dl. Măgureanu şi SRI au preluat dosarele de la Armată, se poate pune legitima întrebare, dacă aceste dosare mai pot fi credibile sau chiar autentice?

L.V.: – Eu unul nu cred că ne putem aştepta la autenticitate absolută; timp de mai bine de şapte ani SRI le-a putut contraface.

Ş.O.: – În sensul de care vorbiţi, aş putea aduce mărturia colegului meu, N.C. Munteanu (apărută în revista „22"), care a avut „fericirea" să-şi vadă nişte file din propriul dosar întocmit de Securitate. Mărturia lui N.C. Munteanu este importantă; el spune că paginile care i-au căzut în mână păreau autentice, cu excepţia ultimei, *ce era o sinteză cu ştampila SRI*! N.C. Munteanu era de părere, după ce a văzut aceste pagini, că: „dosarele care vor fi prezentate populaţiei, *nu vor fi originale*, ci sinteze întocmite cum a dorit SRI-ul"!

L.V.: – Acest lucru ar anula din start veridicitatea acestor dosare! În plus, deşi legea privind consultarea dosarelor întârzie, dl. Măgureanu ba a făcut dosare cadou în stânga şi în dreapta, ba le-a vândut lui C.V. Tudor şi Eugen Barbu pentru nişte tablouri, ba le-a dat de-a dreptul unor ziare spre publicare. Cineva ar trebui să răspundă acum (chiar dacă şi-a dat demisia) pentru aceste fărădelegi, ce părere aveţi?

Ş.O.: – Evident că pentru abuzurile de care vorbiţi, cu manipularea dosarelor, ar trebui să răspundă cineva. Nu este normal ca asupra acestui capitol trist şi infamant, totodată, să se aştearnă tăcerea. Desigur, mulţi, inclusiv din CDR, ar fi dorit ca asupra dosarelor să se aştearnă o totală uitare, ca ele să nu fie consultate niciodată, şi asta dintr-un singur motiv: există

foarte multe persoane în România, inclusiv din CDR, care ar fi total discreditate dacă aceste dosare ar fi date publicităţii. Or, discreditarea poate fi evitată. Aceste persoane au posibilitatea, chiar şi acum, de a spune opiniei publice că au colaborat cu Securitatea, fiind supuşi unor presiuni sau şantaje. Sunt convins că opinia publică i-ar ierta, poate chiar mai mult, ar avea o stimă în plus faţă de aceşti oameni. Avem elocvent în acest sens cazul senatorului Alexandru Paleologu!

L.V.: – Alexandru Paleologu şi-a mărturist această colaborare imediat *după 22 decembrie 1989, nu credeţi că aceste mărturisiri ar veni acum prea târziu?*

Ş.O.: – Nu, nu este târziu nici acum! Dovada elocventă în acest sens sunt mărturisirile Mitropolitului Corneanu care, în „România Liberă“, a recunoscut că a colaborat, în anumite probleme, cu Securitatea. Or, opinia publică nu l-a pus la zid pe Mitropolit, din contra!

L.V.: – După impertinentul telefon dat în 1995, dl. Măgureanu v-a mai sunat?

Ş.O.: – Nu. În noiembrie 1996, după un articol publicat în revista „22“, unde criticam presupusul pact cu CDR, dl. Măgureanu a trimis un drept la replică, în care, pe un ton de data aceasta politicos, reproşa revistei publicarea articolului şi, în plus, insinua că teza mea nu face nici două parale, *dar a primit credibilitate tocmai prin publicarea în „22“...*

L.V.: – Nu putem încheia turul de orizont asupra serviciilor secrete, dacă nu ne referim puţin şi la SIE. Desigur, despre SIE se ştiu puţine lucruri. Pe de pe o parte, acest serviciu a funcţionat fără nici un control, iar pe de altă parte, cel puţin până acum şi cel puţin aparent, SIE nu a fost implicat în mari scandaluri, precum SRI-ul. O întrebare se pune, dacă a fost schimbat dl. Măgureanu, de ce preşedintele Constantinescu nu face acelaşi lucru şi cu generalul Talpeş, un apropiat al vechiului regim, iar în prezent, anchetat, se pare, şi pentru corupţie?

Ş.O.: – Nu înţeleg nici eu acest lucru. Consider că, după gafa menţinerii timp de şase luni în post a d-lui Măgureanu, acum noul regim face o altă gafă, probabil *imensă*, aceea de-al menţine în post pe dl. Talpeş. Nu ştiu ce se urmăreşte, poate din nou se aşteaptă o nouă presiune americană, pentru ca şi dl. Talpeş să fie schimbat! Pe urmă, nu am înţeles de ce a declarat, acum câteva zile, dl. Constantinescu că „Talpeş şi-a făcut datoria". Nu ştiu în ce a constat „îndeplinirea datoriei". Sper să nu fie vorba de spionarea Occidentului şi a SUA.

L.V.: – Deşi nu se mai vorbeşte deloc acum de imperiul economic al SRI-ului, nu credeţi că o nouă lege de organizare a SRI-ului (sau a unui serviciu similar, dacă, totuşi, SRI-ul va fi desfiinţat) va trebui să interzică acestui serviciu secret implicarea în afaceri?

Ş.O.: – Categoric da, numai că, cel puţin până acum, nu ştim exact în ce afaceri subterane s-a implicat SRI-ul, iar Parchetul General nu pare dispus să facă lumină în acest subiect!

L.V.: – Înafara serviciilor secrete, altă mare problemă a României este corupţia. Atât preşedintele Constantinescu cât şi CDR şi-au dus campania electorală sub semnul stârpirii acestui flagel. Credeţi că se face suficient pentru eradicarea corupţiei în România?

Ş.O.: – Când vrei să combaţi corupţia, nu trebuie niciodată să pierzi din vedere premisele economice din România, care sunt negative. Când, în România, un vameş are un salariu echivalent cu 75 de dolari SUA iar prin vamă trece un camion cu ţigarete în valoare, să zicem, de 200.000 dolari SUA (o spune un ziarist de la un mare ziar străin), atunci înseşi competenţele uriaşe în mâna administraţiei generează corupţie. Corupţia în România nu se combate *numai* cu Poliţia, trebuie accelerată Reforma, accelerare care ar urma să ducă, la rândul ei, la o creştere treptată a nivelului de trai, la reducerea discrepanţelor uriaşe dintre veniturilor unor oameni incorecţi şi

veniturile majorităţii populaţiei. Şi în Germania, imediat după război, corupţia era răspândită. Corupţia apare pretutindeni în societăţile aflate în criză economică (cum a fost şi Germania postbelică). În Germania, se ştie, ceea ce a lichidat treptat corupţia a fost „miracolul economic german". În esenţă, corupţia se combate pe termen lung cu măsuri economice eficiente, care au şi un impact social favorabil. Aceasta este soluţia ştiinţifică. Dar asta nu înseamnă că dl. Constantinescu nu a procedat corect dezlănţuind o campanie contra corupţiei prin intensificarea muncii procurorilor, prin concedierea unor magistraţi, poliţişti şi procurori venali. Toate aceste lucruri sunt bune, dar – accentuez – esenţialul îl constituie rădăcinile sociale ale fenomenului, acestea trebuie eradicate. Asta, pe de o parte. Pe de altă parte, nu ştiu dacă a fost bună măsura de a-l angaja personal pe preşedintele statului în lupta împotriva corupţiei. Această campanie este de resortul procuraturii. Întărirea procuraturii, numirea un ministru de justiţie cinstit şi energic, da, faptul însă că, personal, preşedintele statului s-a angajat masiv în lupta împotriva corupţiei poate avea şi unele dezavantaje politice, în cazul în care, datorită degradării continue a climatului economic, fenomenul corupţiei nu poate fi stăvilit. Este ceea ce se întâmplă acum...

L.V.: – Vă referiţi la anumite cazuri, notorii deja, din PNL şi PD?

Ş.O.: – Da, şi la ele mă refer. De acea, am afirmat că un om cu experienţă politică în funcţia de şef de stat, cel puţin aşa judec eu, ar fi considerat mai prudent să lase statul de drept (întărit, desigur) să acţioneze, preşedintele rămânând un coordonator. În ceea ce priveşte constituirea Consiliului Naţional de Acţiune împotriva Corupţiei şi Crimei Organizate – am relevat acest lucru şi într-un articol –, din punct de vedere al constituţionalităţii, un asemenea consiliu este discutabil, înfiinţarea unor noi organisme statale fiind interzisă de Constituţie. Pe urmă, se mai încalcă şi principiul separaţiei puterilor în stat. De

asemenea, nu înţeleg ce caută SRI în combaterea corupţiei, dat fiind că atribuţiile acestui serviciu secret sunt cu totul altele. În plus, chiar acest serviciu secret pare implicat în cazuri grave de corupţie. Cel puţin aceasta este părerea presei independente din România.

L.V.: – Presa, dar şi anumiţi ofiţeri, foşti în Securitate sau actuali în SRI, au dezvăluit în repetate rânduri, în ultimii trei ani, că SRI-ul controlează o bună parte din economia subterană a ţării, este mafia dacă vreţi, fiind, în fapt, cel mai corupt organism al României. Cu toate aceastea, în mod ciudat, nimeni din SRI nu este judecat în actuala campanie împotriva corupţiei, mai mult chiar, SRI-ul pare „imaculat“ din acest punct de vedere. Cum vă explicaţi acest paradox?

Ş.O.: – Îmi explic prin aceeaşi posibilă înţelegere ocultă dintre CDR şi SRI, de dinaintea alegerilor din 1996. În România, avem un dualism al puterii, împărţite între puterea civilă şi serviciile secrete.

L.V.: – Fostul ofiţer de contraspionaj, Gavril Malitinescu, a declarat, în decembrie 1995 (afirmaţiile lui au fost publicate în „Lumea liberă românească“, în februarie-martie 1996), că „SRI-ul nu reprezintă nici un serviciu de informaţii, nici o poliţie politică secretă, ci mafia economică unică din România“*! Ce părere aveţi de această afirmaţie categorică?*

Ş.O.: – Nu dispun de informaţii precise în acest sens. Dar nu este exclus defel ca timpul să confirme această afirmaţie gravă. Pot însă să afirm cu certitudine altceva: minciuna fundamentală este sortită, mai devreme sau mai târziu, eşecului! Dacă se ascund, în momentul de faţă, poporului român compromisuri fundamentale, aceasta va duce în mod ineluctabil, şi mai repede decât bănuim, la instabilitate şi la momentul în care cărţile vor trebui date pe faţă!

L.V.: – D-le Orescu, ţinând cont că aţi fost ani în şir comentator în probleme economice la „Europa Liberă“, vă întreb: nu aveţi impresia că, în România, Reforma trenează?

Ş.O.: – Trebuie totuşi să ţinem seama că, de la instalarea Guvernului Ciorbea, nu au trecut decât cinci luni. Cinci luni reprezintă un timp relativ scurt, în care mari minuni nu poate face nimeni. Anumite aprecieri însă se pot face. Din păcate, avem deja simptome că asistăm la o încetinire a Reformei. Pot da ca exemplu ritmul privatizării, în loc de 50-60 de întreprinderi privatizate săptămânal, avem 50-60, dar nu pe săptămână, cum se angajase guvernul, ci pe lună. Ceea ce este cu totul altceva! Altă critică ce poate fi adusă noului guvern este că s-a lansat cam pripit în termene precise, că a contractat angajamente publice fără acoperire; asta se întâmpla şi pe vremea vechiului regim. Se poate reproşa noului regim şi o lipsă de acurateţe. Şi în Occident există neconcordanţe între scopuri şi realizări, dar niciodată nu se ajunge ca cifra reală să fie un sfert din cât a promis guvernul!

L.V.: – În ianuarie a.c., primul ministru Ciorbea a anunţat public că va începe Reforma cu un fel de „terapie de şoc", „fapt ce va implica mari sacrifcii". Populaţia a fost de acord, dar constatăm că, de aproape cinci luni încoace, sacrificii sunt, dar Reformă nu...

Ş.O.: – Observaţia dumitale este justă! Guvernul Ciorbea trebuie totuşi să treacă de urgenţă la elaborarea Reformei şi la aplicarea ei imediată, pentru că, altfel, vom asista la o mare ocazie ratată! Guvernul Ciorbea are o ocazie unică, o populaţie care este dispusă să îndure mari privaţiuni, chiar şi trei ani (după cum reiese din sondajele de opinie), dar cu condiţia evidentă că reformele vor începe imediat. Nu-mi închipui ca guvernul şi preşedintele Constantinescu să nu-şi dea seama de răspunderea care le-ar reveni în cazul acestei ocazii ratate. În plus, România ar fi supusă şi sancţiunii internaţionale, căci, în afară de controlul societăţii civile, există şi controlul Fondului Monetar Internaţional care monitorizează România pe mai multe planuri. Blocarea tranşelor de împrumut ar avea conse-

cinţe catastrofale, deoarece, fără subsidiile FMI, stabilitatea financiară e periclitată.

L.V.: – Pentru că Reforma trenează, vina să fie incompetenţa sau disensiunile din rândul guvernului, foarte eterogen, de altfel, din punct de vedere politic?

Ş.O.: – Nu am cunoştinţă de disensiuni majore până acum. O frână principală este imensul aparat birocratic moştenit de la vechiul regim, aparat cu o mare inerţie – nu neapărat colorat politic. Noul regim ar trebui să dea dovadă de iniţiativă şi să schimbe acest aparat de stat rapid, de azi pe mâine!

L.V.: – În încheiere, d-le Orescu, trebuie neapărat să vă întreb cum vedeţi în viitor rolul Regelui Mihai în România. Va fi doar avocatul şi ambasadorul extraordinar al României sau se va urca pentru a treia oară pe Tron?

Ş.O.: – Mulţi îşi pun această întrebare acum, în România! România a ratat o şansă în decembrie 1989, prin aceea că nu s-a revenit imediat la Monarhia Constituţională. Vinile sunt împărţite, nu sunt de vină numai neocomuniştii. Este de vină şi poporul român care, din păcate, a dat dovadă de multe ori de o mare inerţie. Lumea onestă a sperat, în decembrie 1989, că ţara va reveni (nu neapărat în termeni) la normal, la o relegare la firul istoric al României interbelice. Aceste speranţe au fost în mod cras infirmate de electorat...

L.V.: – Un electorat totuşi manipulat de forţele oculte ale Securităţii, ale KGB-ului, ale PCR-ului...

Ş.O.: – Este posibil. Oricum, acestui electorat al coaliţiei de astăzi i-au trebuit şase ani şi jumătate ca să se trezească; ţara a ajuns între timp într-o fundătură şi cine ştie cum va ieşi din ea... Nu pot să uit că, în ianuarie-februarie 1990, primeam zeci de telefoane de la prietenii noştri de la Bucureşti, prin care ni se cerea să nu mai criticăm regimul Iliescu, pentru că, altfel, ne pierdem complet audienţa (redusă şi aşa drastic după decembrie 1989, din cauza apariţiei în România a presei libere şi independente). Ni se spunea „să nu-l mai criticăm pe Iliescu pentru că

este extrem de popular şi nimeni nu ne mai ascultă"... Îmi amintesc că au avut loc la radio „Europa Liberă" discuţii aprinse între noi, unii chiar îşi manifestau sprijinul deschis pentru FSN şi Ion Iliescu, desigur din raţiuni tactice, dar am avut satisfacţia că a triumfat punctul de vedere, care era şi al meu, că „noi, cei de la radio „Europa Liberă", trebuie să ne punem numai în slujba unor interese politice oneste, cu încrederea că adevărul va triumfa până la urmă. Treptat, din 1992, am început să ne recâştigăm o parte din audienţa pierdută în ianuarie 1990. Cert este că, dacă ne luam după opţiunile electoratului din 1990, pentru radio „Europa Liberă", ar fi fost o adevărată nenorocire. Churchill spunea că „democraţia este cel mai puţin rău din sistemele politice existente". Întrebarea este însă, dacă toate societăţile sunt în egală măsură apte pentru acel „feedback" corect şi rapid, care să asigure funcţionalitatea democraţiei. Revin însă la întrebarea dv. Dacă în decembrie 1989 am fi revenit la monarhie, revenirea la normal a societăţii româneşti ar fi fost accelerată. În privinţa aceasta, nu am nici o îndoială. Nu s-ar fi pus nici problema dacă intrăm sau nu în NATO din primul val, fiind evident că România ar fi făcut parte, în aceste condiţii, automat din primul val! România ar fi avut o evoluţie rapidă, fără chinuri pentru populaţie – prezenţa unui rege charismatic, Regele Mihai, deasupra partidelor ar fi fost extrem de benefică. Pe urmă, să nu uităm, alta ar fi fost şi prestanţa României pe scenele externe, dat fiind statutul internaţional deosebit al Regelui Mihai. Cu alte cuvinte, s-ar fi schimbat în bine Istoria României. Nu s-a întâmplat însă acest lucru... Am avut în schimb vărsările de sânge de la Tg. Mureş, mineriadele şi toată mizeria morală ce a urmat. Din acest punct de vedere, nu pot decât să deplâng că românii nu s-au trezit la momentul oportun...

L.V.: – Dar poate se trezesc acum...

Ş.O: – S-ar putea să se trezească, dar demararea actualului guvern nu este din cale-afară de impetuoasă. Este posibil, în

aceste condiţii, ca, în fine, poporul român să se trezească cu adevărat. Dar, pe de altă parte, nu trebuie pierdut din vedere faptul că Regele are o anumită vârstă, deşi, din fericire, Majestatea Sa dovedeşte şi acum aptitudini politice incontestabile (recentul său discurs de la Institutul Regal din Londra pentru Studii Strategice este un exemplu elocvent, iar turneul în Belgia, Olanda şi Norvegia un alt mare triumf; totuşi, vârsta rămâne vârstă... În plus, se pune şi problema continuităţii la tron. Să nu uităm că stabilitatea oferită de Monarhie se exprimă printr-o continuitate lină, fără discordanţe. Este greu să anticipăm noi, de departe, problema continuităţii dinastice, dar cei în cauză ar trebui să comunice din timp la ce solutie s-au oprit. Incertititudinea legată de continuitatea monarhiei în România se demonstrează cu claritate analistului politic onest; ea este percepută desigur şi de populaţie şi atârnă negativ în balanţă. Or, acest lucru trebuie evitat.

München, 11 mai 1997

SCINDAREA PDSR

Liviu Vălenaş*: – Stimate d-le Şerban Orescu, vă propun o nouă discuţie pe marginea ultimelor evenimente politice din România. Pentru început, a fost o surpriză pentru dv. ceea ce s-a întâmplat în PDSR?*

Şerban Orescu: – Nu, nu a fost o surpriză. Mă aşteptam chiar ca sciziunea să aibă loc mai devreme, dat fiind că PDSR este, de o bună perioadă de timp, un partid în pierdere de viteză.

L.V.: – Dar o sciziune a avut loc în martie 1992, când s-a scindat FSN în două facţiuni, din care au apărut actualul PDSR şi actualul PD...

Ş.O.: – Da, ştiu, numai că nu există similitudini între sciziunea din 1992 şi ceea ce s-a întâmplat la Conferinţa Naţională a PDSR de acum. În 1992, FSN era într o perioadă ascendentă, or, acum PDSR este un partid în degringoladă, fapt care a apărut cu claritate cu câteva luni înainte de alegerile din noiembrie 1996. Oamenii informaţi şi, în primul rând, cei care conduc serviciile secrete româneşti şi-au dat seama de acest lucru.

L.V.: – Persoana lui Teodor Meleşcanu ridică foarte multe semne de întrebare. Pe de o parte, era unul din puţinii miniştri respectaţi în fostul guvern Văcăroiu. Ca diplomat de carieră nu avea nevoie să se compromită intrând, pe ultima sută de metri, într-un partid compromis, de ce a făcut acest gest?

Ş.O.: – Las la o parte că a încălcat şi statutul corpului diplomatic, care nu-i permitea, în mod categoric, să se înscrie într-un partid. Dar de ce s-a înscris în PDSR? El a crezut că mizează pe o carte câştigătoare, or, s-a văzut în realitate că a jucat pe un cal perdant! Din acest punct de vedere, înscrierea d-lui Meleşcanu în PDSR ridică un semn de întrebare asupra aptitudinilor sale politice. Desigur, are scuza, o scuză foarte

relativă de altfel, că, fiind diplomat de carieră, este străin de politică...

L.V.: – De fapt, ce a urmărit dl. Meleşcanu înscriindu-se în 1996 în PDSR: a dorit să preia conducerea acestui partid?

Ş.O.: – În nici un caz! Ambiţia a fost mai mare decât aptitudinea politică!... Unii au aceste aptitudini, alţii nu. Din aceasta ultimă categorie face parte şi dl. Meleşcanu. În plus, dânsul este lipsit complet de har politic şi nu este nici tipul „conducătorului de mase"...

L.V.: – În PDSR, pe ultima sută de metri s-a înscris în 1996 şi dl. Mircea Coşea, un tehnocrat de asemenea respectat şi care avea nevoie de PDSR precum chelul de o tichie de mărgăritar.

Ş.O.: – Nici dl. Coşea nu este un om politic! Cele cinci persoane ieşite din PDSR aparţin unor anumite categorii legate, înainte de 1989, de fostul PCR şi mai ales de fostele servicii secrete, care, după 1989, s-au detaşat de nucleul dur din FSN-PDSR. Chiar Viorel Sălăgean, care era realmente un liberal în PUNR, plecând de aici, spre surprinderea tuturor, s-a înscris în PDSR. Este evident deci că aceste persoane vor să-şi refacă, în mod cert, cariera politică, pe care singure şi-au compromis-o.

L.V.: – Eu, unul, opinez că, în acest caz, se ascund nu numai ambiţiile politice ale unor oameni diletanţi în materie, ci şi ambiţiile serviciilor secrete, în special ale SRI-ului, de a controla direct o parte a spectrului politic. Ce părere aveţi de această idee?

Ş.O.: – O dovadă, chiar, dar nu peremptorie, în acest sens, sunt acuzele, care s-au vrut demolatoare, ale preşedintelui PDSR, Ion Iliescu, la adresa acestor cinci oameni „care sunt foşti lucrători din serviciile secrete româneşti de pe vremea lui Ceauşescu"!... Alt indiciu plauzibil în sprijinul acestei ipoteze îl reprezintă întâlnirile cvasiconspirative, în imobilul din strada Nicolae Iorga nr.1, dintre Virgil Măgureanu şi Iosif Boda,

întâlniri premergătoare la defecţiunea grupului Meleşcanu-Boda!... Cert este că dl. Măgureanu, care şi-a anunţat cu un an de zile intrarea în politică, priveşte cu mare solicitudine acest nou partid, *Alianţa pentru România*... Pe de altă parte, dânsul va fi extrem de precaut, urmărind zi cu zi evoluţia acestei noi grupări politice, inclusiv ritmul adeziunilor. Va fi extrem de precaut, căci nu va dori să-şi anunţe prematur această opţiune, pentru a nu ajunge eventual într-o stradă înfundată. Deci nu va face greşeala celor cinci care au intrat în 1996 într-un partid fără nici o perspectivă, mă refer la PDSR, desigur. Dl. Măgureanu are, sunt sigur, şi anumiţi consilieri de valoare care îl sfătuiesc permanent, urmărind cu atenţie şansele acestui nou partid. Deocamdată există un mare semn de întrebare dacă Alianţa pentru România va reuşi să se transforme realmente într-un partid viabil. Mulţi îşi amintesc de un alt partid, cu o titulatură asemănătoare, Partidul *Noua Românie*, care, deşi mai există oficial, este, practic, un partid mort.

L.V.: – Nu consideraţi totuşi interesant faptul că Partidul Noua Românie a fost creat chiar de... Virgil Măgureanu?

Ş.O.: – Da, cunosc dezvăluirile făcute de revista „Academia Caţavencu" în acest sens. Indiferent dacă Noua Românie a fost creat de dl. Măgureanu sau de altcineva, important este faptul că acest partid este un partid mort din punct de vedere politic.

L.V.: – Revenind la această veritabilă „lovitură de copită" dată de dl. Iliescu la adresa celor cinci dezertori, şi anume, că sunt foşti securişti, cum priviţi această acuzaţie?

Ş.O.: – Ca o greşeală politică! Pe de altă parte, această greşeală politică confirmă ceea ce noi (prin „noi" înţelegând atât persoanele noastre, dar şi o bună parte din presă) am afirmat constant că PDSR este plin de agenţi ai Securităţii! Făcând afirmaţia la care ne-am referit, dl. Iliescu nu a urmărit să ne dea nouă satisfacţie, ci să-i pedepsească şi să-i discrediteze pe cei cinci în rândul opiniei publice. *Cât timp i-a folosit*

pe aceşti cinci oameni, adică aproximativ un an de zile, nu l-a deranjat faptul că erau agenţi ai Securităţii, dar acum, când ei părăsesc PDSR-ul, dl. Iliescu este brusc deranjat de acest aspect. Poate unii cred că dl. Iliescu a dat dovadă de curaj demascându-i... Eu nu privesc acest gest ca un act de curaj, ci ca pe unul de cinism! În plus, a fost şi un semnal adresat altora din PDSR, potenţiali dezertori, că, dacă vor pleca, vor fi demascaţi şi ei cum s-a întâmplat celor cinci...

L.V.: – Nu este o acţiune lipsită de orice moralitate folosirea celor cinci oameni un an de zile, înscrierea lor pe liste de senatori şi deputaţi, Meleşcanu fiind şi purtătorul de cuvânt al PDSR, iar Iosif Boda responsabilul campaniei electorale a lui Iliescu, iar acum „demascarea" lor ca foşti securişti? Înainte, dl. Iliescu nu a ştiut că cei cinci sunt ex-ofiţeri ai Securităţii?

Ş.O.: – Sigur că dl. Iliescu a ştiut cine sunt cei cinci, tocmai de aceea am spus că acum, dacă această declaraţie este valorificată cum se cuvine de Convenţia Democrată (dar până în prezent văd că aceasta valorificare întârzie), ar putea însemna o lovitură de moarte la adresa PDSR, aflat şi aşa cu un picior în groapă... Nu ştiu dacă CDR are oameni care să simtă exact pulsul politic la un moment dat.

L.V.: – Nu demonstrează „demascarea" ca securişti a celor din grupul Meleşcanu de către dl. Ion Iliescu, că s-a produs realmente o ruptură între serviciile secrete (SRI, în special) şi PDSR?

Ş.O.: – O întrebare foarte interesantă! Acum avem noi indicii că există realmente o ruptură între serviciile secrete româneşti, pe de o parte, şi PDSR şi Ion Iliescu, pe de alta parte! Dovezi 100% încă nu există. Este clar, de asemenea, că ambiţiile politice ale d-lui Măgureanu nu se mai armonizează, se ciocnesc chiar, de ambiţiile d-lui Ion Iliescu, de unde şi ruptura dintre ei. Dl. Măgureanu este de o altă formaţie decât dl. Iliescu, el nu este politruc, el aparţine Securităţii, mai suplă

decât fostul PCR, şi care, în plus, dispunea şi de serviciile politologilor, psihologilor, sociologilor...

L.V.: – Teza de doctorat a d-lui Măgureanu a privit manipularea maselor prin mijloacele mass-media, în special prin televiziune. *Ce părere aveţi? O teză susţinută acum vreo 20 de ani...*

Ş.O.: – Este exact ceea ce am afirmat mai sus. Dl. Măgureanu are el însuşi o cultură de politolog şi sociolog, cunoaşte foarte bine psihologia maselor! Ştiind că barca d-lui Iliescu se scufundă, şi nu de la această sciziune, ci din vara lui 1996 dl. Măgureanu a decis să sară din ea şi să navigheze în propria sa barcă.

L.V.: – Acest lucru ar fi susţinut şi de faptul că Ion Iliescu s-a aliat acum cu duşmanul de moarte al lui Virgil Măgureanu, C.V. Tudor... Ca o paranteză, în prezent, număr de număr, în revista „România Mare", C.V. Tudor îl acuză, cu diferite probe, recoltate din SRI, pe Virgil Măgureanu că „ar sta în spatele acţiunii disidente a grupului Meleşcanu-Boda".

Ş.O.: – Când vorbim de „duşmani de moarte" în politica românească actuală, trebuie să fim circumspecţi: mâine, „duşmanii de moarte" pot deveni cei mai buni prieteni! Chiar cazul pe care l-aţi evocat demonstrează relativitatea acestei noţiuni în România, foştii, până mai ieri, „duşmani de moarte" Iliescu şi C.V. Tudor acum şi-au dat, în public, mâna ...

L.V.: – Să ne oprim puţin şi asupra personalităţii lui Ion Iliescu. Pe vremea comunismului, Ion Iliescu era cultivat de Occident şi de Radio „Europa Liberă", ca un liber reformist, un fel de mic Gorbaciov. Or, vedem cu claritate acum, după Conferinţa Naţională a PDSR, că Ion Iliescu nu a evoluat deloc ca Gorbaciov, este un dogmatic, un spirit absolut dictatorial, un fel de „neo-stalinist". Cine este, de fapt, adevăratul Ion Iliescu?

Ş.O.: – Trebuie să fim, totuşi, de acord şi cu ideea că, vrând-nevrând, Ion Iliescu a acceptat în 1996 un schimb

democratic al puterii. Temperamental însă, faţă de coordonatele sistemului democratic, el este un dogmatic! Totul depinde deci la ce coordonate te referi. În comunism, da! poate Ion Iliescu a fost un reformator „liberal", dar, într-un sistem democratic, el este un dogmatic incorigibil, s-a văzut acest lucru din felul cum s-a comportat la recenta Conferinţă Naţională a PDSR. Este depăşit de evenimente, de mult este depăşit, el are un rol reacţionar (ca să folosim terminologia lui Lenin), iar acest rol a început pentru Ion Iliescu în zilele Revoluţiei din decembrie 1989!...

L.V.: – Noua grupare Meleşcanu-Boda, Alianţa pentru România, s-a declarat, spre totala surprindere a analiştilor politici, de tentă „social democrată". Dacă la dreapta avem doar două partide, PNŢCD şi liberalii (cu toate facţiunile lor), eventual şi UDMR, la stânga, pe un singur spectru, destul de ingust, al social-democraţiei, se înghesuie acum în România vreo zece partide, mai mari sau mai mici, inclusiv PDSR şi noua disidenţă din PDSR. Cine este, de fapt, social democrat azi, în România?

Ş.O.: – Întrebarea dv. are, în parte, o tentă uşor ironică, dar ea porneşte de la un adevăr evident: în spectrul social-democraţiei nu mai există nici un loc liber în România! În schimb, acest loc liber există la centru dreapta, dar lipseşte partidul care să-l ocupe. Acest partid nu va fi, în nici un caz, partidul de esenţă nomenclaturistă al d-lui Meleşcanu, chiar dacă el ar dori aceasta. Pe de altă parte, să sperăm că locul lăsat eventual vacant de Partidul Democrat nu va fi ocupat de Alianţa pentru România, în spatele căreia s-ar afla pare-se, dl. Virgil Măgureanu. Ca să fiu mai bine înţeles, în România lipseşte un partid având orientarea publicaţiilor „Ziua" din România sau „Lumea liberă românească" din Statele Unite, şi anume, un partid favorabil noului guvern, dar monitorizându-i greşelile!

L.V.: – Disidenţa grupului Meleşcanu-Boda mai ridică şi un alt aspect: dacă Ion Iliescu nu se sfieşte să-i califice drept

securişti, Ion Diaconescu, în schimb, vorbeşte de ei ca de „persoane onorabile şi profesioniste", invitându-i să facă parte din PNŢCD; aceeaşi opinie apare şi la PD, iar, mai nuanţat, Mircea Ionescu-Quintus afirmă că „dacă acceptă o anticameră de şase luni, pot să se înscrie în PNL" (anticameră care, însă, nu mai era necesară pentru Virgil Măgureanu). Care este adevărul asupra acestor persoane?

Ş.O.: – Dacă PNŢCD doreşte să-i primească în partid, eu, într-un articol, am recomandat să-i primească selectiv, şi nu în grup. Dar să revin la acuzaţia că aceste persoane au fost agenţi ai serviciilor secrete româneşti. Noi, desigur, nu ştim care este adevărul-adevărat; dar, dacă cele afirmate în presă de foşti colegi ai celor cinci sunt adevărate, atunci dl. Meleşcanu a fost colonel deplin conspirat în DIE, unde răspundea, se pare, de sectorul Africa. Mircea Coşea, ca specialist în comerţul exterior românesc, a fost şi el ofiţer acoperit DIE, probabil şi Iosif Boda, ca diplomat, iar Viorel Sălăgean a fost în 1992 candidatul, este drept, fără şanse, al d-lui Măgureanu, la alegerile prezidenţiale. Pe de altă parte, eu cred că, actualmente, România nu poate exclude din viaţa publică pe foştii lucrători ai serviciilor secrete româneşti, *în totalitate*! Vorba unui cunoscut publicist: atunci vom rămâne singuri... Dar să ştim cine sunt ei!

L.V.: – Eu sunt, totuşi, de o altă părere. În fond, Punctul 8 al Proclamaţiei de la Timişoara susţinea eliminarea acestor oameni din viaţa politică, dar nu pe viaţă, ci numai pe opt ani, *ceea ce era foarte rezonabil.*

Ş.O.: – Da, pe bună dreptate, Punctul 8 al Proclamaţiei de la Timişoara a susţinut acest lucru! Trecutul securistic, dacă pot folosi acest cuvânt, al acestor oameni trebuie să fie cunoscut, ar fi fost foarte bine ca însăşi persoanele vizate să-şi mărturisească trecutul lor în serviciile secrete. Astfel, şi-ar fi făcut chiar lor un bine, neutralizând din timp „lovituri de copită" de genul celei date de Ion Iliescu! Este probabil, chiar foarte probabil, ca

toţi cei cinci să nu fi fost torţionari sau să fi făcut lucruri nepermise. Dar noi nu putem şti cu ce s-au ocupat ei, inclusiv dl. Meleşcanu, în vechea Securitate, căci arhivele Securităţii încă nu ne sunt accesibile. Însă mai există un aspect interesant în această chestiune; faţă de gravitatea acuzaţiei lansată de dl. Ion Iliescu, cele cinci persoane vizate (iar mâine vor fi, posibil, şi altele) trebuiau să contraatace! Iar contraatacul putea să fie de o singură natură, şi anume, să facă rapid dezvăluiri complete asupra trecutului lor real. Dar iată că timpul trece, a trecut aproape o lună deja, dar aceste dezvăluiri nu se produc. Orice întârziere lucrează în defavoarea grupului Meleşcanu-Boda. Opinia publică nu va aprecia pozitiv faptul că, la acuza gravă lansată de Ion Iliescu, grupul Meleşcanu tace... În plus, acest grup are chiar o obligaţie morală faţă de opinia publică: de a dezvălui în ce a constat activitatea membrilor săi în Securitate! Dacă Alianţa pentru România doreşte să aibă un viitor politic, atunci ar fi bine să nu bruscheze, din start, opinia publică... Până una-alta, se poate spune că Alianţa pentru România este al treilea partid al nomenclaturii PCR, după PDSR şi PD, ceea ce este regretabil, în fond!

L.V.: – Mai sunt şi alte partide mărunte ale fostei nomenclaturi: PCR, PRM, PS, PSM, Noua Românie, Partidul Umanist de Centru etc...

Ş.O.: – Da, ştiu dar aceste partide sunt minore, mărunte, cu excepţia, poate, a PRM-ului, din ce în ce mai bine cotat în sondaje, fapt explicabil prin migraţia unor pedeserişti nemulţumiţi de Ion Iliescu la C.V. Tudor.

L.V.: – Chiar şi Partidul Democrat să fie, oare, un partid al fostei nomenclaturi PCR?

Ş.O.: – Da! Funcţiile de conducere din PD, inclusiv dl. Petre Roman, aparţin unor foşti nomenclaturişti, este drept, mai tineri, din UTC şi PCR. Las la o parte partidele mai mici, nominalizate de dv., dar întreb: are, acum, România nevoie de un al treilea partid de nomenclaturişti?!?

L.V.: – Cum comentaţi, d-le Şerban Orescu, ultimele sondaje de opinie care toate, desigur, cu mici variante inerente, arată următorul lucru: Convenţia Democrată a crescut, de la 32% în 1996, la 50% în prezent, UDMR este, evident, constant, în timp ce PDSR şi PD au scăzut foarte mult, PD apărând chiar prăbuşit în sondaje (faţă de peste 13,5% în 1996, acum este creditat doar cu 5%, maximum 7%)?

Ş.O.: – În primul rând, observ o prăbuşire a partidelor care se pretind social democrate, în afară de PDSR şi PD, aş putea aminti şi procentele actuale ale PS şi ale PSM, de maximum 1%. Asta demonstrază că opinia publică pune, deocamdată, dificultăţile prezentului pe seama greşelilor trecutului! Lăsând la o parte fondul emoţional al percepţiei, cred că este un mod just de abordare a situaţiei României. Este o schimbare de optică de 180 de grade a opiniei publice faţă de 1990 şi 1992, când alta era percepţia electoratului românesc? Semnificativ este că opinia publică nu pune în vina actualului guvern faptul că nu a îndeplinit „Contractul cu România" (pe care nici nu avea cum să-l îndeplinească). Opinia publică a ajuns, probabil, la concluzia că unui organism extrem de bolnav, mai degrabă să i se facă o amputare decât să fie lasate lucrurile să meargă de la sine, aşa cum a făcut guvernul Văcăroiu. Cu alte cuvinte, populaţia este dispusă să îndure mari privaţiuni, cu condiţia ca, după o anumită perioadă, un an, doi, trei, să o ducă mai bine! Asta pe de o parte. Pe de altă parte, un rol important în creşterea simpatiilor electoratului pentru CDR îl joacă imaginea domnilor Emil Constantinescu şi Victor Ciorbea. Există o percepţie în rândul populaţiei că nu le lipseşte o anumită capacitate de comunicare cu populaţia (în special, premierul Ciorbea), capacitate care lipsea cu desăvârşire lui Ion Iliescu sau guvernului Văcăroiu. Premierul îşi manifestă angoasa legată de viitorul României şi faţă de acţiunea lor care s-ar putea să nu reuşească, în timp ce Ion Iliescu era preocupat doar de felul în care se va menţine la putere. Pe urmă, chiar ofensiva contra corupţiei, oricât ar fi ea de

utopică sau de anemică, are o primire favorabilă la populaţie. PNŢCD (şi, din păcate, cu regret o spun, într-o măsură mult mai mică, PNL) are renumele unui partid lipsit de oameni corupţi, or, imaginea unui partid este în bună măsură şi imaginea oamenilor politici care îl compun. Nu este un secret că pe primele locuri în topul popularităţii liderilor politice stau preşedintele Constantinescu, premierul Ciorbea, dar şi miniştri din PNŢCD cum ar fi Gavril Dejeu, apreciat de populaţie ca energic ministru de Interne, (a se vedea o oarecare curăţenie în Poliţie) sau Mircea Ciumara. În schimb, este apreciat negativ dl. Petre Roman, din cauza rolului său în mineriade, iar faptul că se muşamalizează adevărul în jalnicul proces intentat lui Miron Cozma a însemnat o altă notă proastă, dată de opinia publică d-lui Roman. Ultimii clasaţi în top sunt, din păcate, doi liberali, dl. Cataramă şi dl. Cerveni. Toate acestea demonstrează că, actualmente, populaţia României este mai interesată de factorul moral, decât de avantajele materiale de moment! Însă s-ar putea ca această ordine să se inverseze...

L.V.: – Într-un alt sondaj de opinie, în topul instituţiilor, pe primele locuri apar Biserica, Armata, Preşedinţia şi Ministerul de Interne, chiar şi Poliţia. Cum apreciaţi acest fapt?

Ş.O.: – Lăsând la o parte Preşedinţia, nu este normal ca, într-un stat care se pretinde democratic, să apară în primele locuri în aprecierea pozitivă a populaţiei instituţii ca Armata, Ministerul de Interne, Poliţia şi chiar Biserica. În cazul României, aceste preferinţe sunt explicabile. După 1990, constant, Biserica şi Armata au fost pe primele locuri în topul preferinţelor românilor, asta din cauza neîncrederii populaţiei în instituţiile statului de pe vremea regimului Iliescu. Apariţia, acum în top, pe locuri fruntaşe, a Ministerului de Interne şi a Poliţiei se datorează, aşa cum am spus înainte, acţiunii energice şi cinstite a ministrului de Interne, Gavril Dejeu.

L.V.: – Revenind la sondajele de opinie privind partidele politice, de unde vin cele 18 procente în plus pentru CDR?

Ş.O.: – Matematic, este foarte simplu, de la partidele aflate în minus, adică de la PD şi PDSR!

L.V.: – Dar cum explicaţi că foşti pedeserişti şi pedişti au trecut direct de la stânga la dreapta, adică la CDR, ca preferinţe electorale?

Ş.O.: – Un fenomen constatat la electoratul din Moldova este atracţia faţă de cei aflaţi la putere. Cei din CDR sunt percepuţi ca principalii guvernanţi... Pe de altă parte, nu trebuie să subestimăm rolul Televiziunii Române (care a devenit mai profesionistă); corpul electoral abia acum are o informare corectă, inclusiv asupra trecutului istoric al României (care avantajează net PNŢCD şi PNL)...

L.V.: – Paradoxal, opinia publică are o percepţie favorabilă şi asupra rolului UDMR-ului la guvernare. Cum vă explicaţi acest lucru?

Ş.O.: – În primul rând, poporul român nu are un fond şovin, se vede, de fapt, ce procente umilitoare au primit, în 1996, cei care au agitat steagul anti-maghiarismului. Asta pe de o parte. Pe de o altă parte, opinia publică a apreciat pozitiv activitatea celor doi miniştri maghiari din guvernul Ciorbea, ca şi activitatea celor trei prefecţi de la UDMR. S-a văzut în activitatea acestor oameni profesionalism şi multă seriozitate, lucru apreciat favorabil de populaţie. În plus, UDMR nu este afectat de corupţie. Ştiu de la amicii mei liberali că toţi parlamentarii recunosc că oamenii cei mai bine pregătiţi (în sensul că partidul respectiv a făcut o bună selecţie iniţială) de pe băncile Parlamentului sunt de la UDMR. Desigur, mai există anumite frecuşuri, cum ar fi Legea Învăţământului, dar participarea UDMR la guvernare o consider o bună garanţie pentru viitorul politic al României. S-a văzut, deci, că UDMR a venit cu oameni serioşi în guvern, în administraţie, care s-au dovedit ulterior că nu sunt mâncători de români, ci din contra, buni specialişti şi oameni ponderaţi.

L.V.: – Pe „frontul liberal“ ce mai este nou?

Ş.O.: – Nu s-au întâmplat lucruri spectaculoase. PNL a aspirat, prin fuziune, gruparea PNLCD-Popovici, ceea ce este un lucru bun, şi atât, deoarece gruparea aspirată era minusculă. În ceea ce priveşte un alt partid minuscul, PL'93, el a fuzionat, prin absorbţie, cu PNLCD-Cerveni, sperând să intre pe uşa din dos în CDR. Consider că nu este deloc moral să intri în acest mod în CDR, după ce, vreme de aproape doi ani, ai criticat violent Convenţia Democrată. Aici se mai ascunde alt paradox al vieţii politice româneşti: PNL a intrat şi el în Convenţie, acum trei ani, prin uşa din dos, încheind o alianţă cu un partid aflat deja în CDR, este vorba de PAC. Acest lucru s-a datorat înţelepciunii lui Corneliu Coposu, care avea nevoie de un pol liberal puternic în Convenţie. Ironia soartei a făcut ca PAC-ul să iasă din CDR, lucru pe care acum îl regretă amarnic, în timp ce PNL a rămas. După cum bine spunea Corneliu Coposu, în 1994 – chiar într-un interviu amplu acordat dv. – „Cine iese din Convenţie se sinucide politic"! Acest lucru l-au verificat pe propria lor piele, la alegerile din 1996, PAC şi PL'93. Este evident, deci, că PL'93 doreşte acum să reintre cu orice preţ în CDR. După părerea mea, partide ca PAC, PNLCD, PL'93, plus altele de acest tip ar trebui să iasă din viaţa politică românească, eventual prin fuzionare, pentru că o bruiază inutil! Oamenii care aparţin acestor partide, dacă doresc să-şi continue activitatea politică, trebuie să se înscrie la un partid serios, cei care se cred liberali trebuie să se înscrie în PNL. Desigur, oameni ca dl. Manolescu au fost cu bună ştiinţă induşi în eroare de sondaje manipulate de fosta Putere, în care apăreau cu procente foarte umflate, în cazul PAC-ului chiar de 10%, iar dl. Manolescu a beneficiat în plus şi de o mediatizare excesivă. Toate acestea l-au făcut să creadă că partidul domniei sale reprezintă un segment important, când, în realitate, nu reprezenta aproape nimic! Revenind însă la PNL, acum că are un nou conducător *de facto*, dl. Valeriu Stoica, el trebuie să facă ceea ce nu a reuşit dl. Ionescu-Quintus, şi anume, să-şi creeze o

identitate proprie, ca electoratul să ştie exact ce vrea acest partid. În prezent, nu are de unde să ştie! În plus, PNL trebuie de urgenţă să-şi refacă imaginea publică, destul de deteriorată!

L.V.: – Cum priviţi acum recentul conflict dintre CDR (în special, PNŢCD) şi PD?

Ş.O.: – Nu cred că acest conflict, mai mult de orgolii personale, va duce la destrămarea coaliţiei.

München, 25 iunie 1997

PARTIDUL DEMOCRAT ȘI CASELE SALE

Liviu Vălenaş: *– Din fericire, desigur pentru profesia noastră de jurnalişti, în România scena politică este în plină efervescență, pe de o parte, mai sunt numai două zile până la* summit-*ul de la Madrid, care va da un verdict în legătură cu cererea României de a fi primită în NATO, iar pe de alta, coaliția guvernamentală a început serios să scârțâie. Dacă, în trecut, disfuncțiile între partenerii de coaliție erau oarecum camuflate, acum, contradicțiile între PD şi restul partidelor din arcul guvernamental au erupt la lumina zilei, prin aşa-numitul „scandal" sau „caz" Gilda Lazăr...*

Şerban Orescu: – Da, a fost o săptămână de mare tensiune, în care a fost pusă în cauză însăşi stabilitatea coaliției guvernamentale... Acum însă apreciez că lucrurile evoluează într-un mod pozitiv, iar marea încordare între Partidul Democrat şi CDR, şi, în special, între primul ministru Ciorbea şi PD, începe să scadă, lucrurile intră pe un făgaş normal, spre binele Reformei.

L.V.: – Aceste disensiuni au ieşit în evidență tocmai prin scandalul provocat de d-na Gilda Lazăr, purtătoarea de cuvânt a Ministerului Afacerilor Externe. Cum puteți comenta acest scandal, mai ales că ați fost câțiva ani şi coleg la Radio „Europa Liberă" cu d-na Lazăr?

Ş.O.: – Au fost, de fapt, două conflicte majore între PD şi CDR, primul conflict legat de casele demnitarilor, al doilea conflict legat de ceea ce presa a numit „cazul" Gilda Lazăr. Să ne ocupăm acum de cel din urmă. În spatele acestui conflict este evident că a existat o anumită animozitate între ministrul de externe Adrian Severin şi primul ministru Victor Ciorbea, pe de altă parte, dar, poate, parțial şi un conflict şi între Adrian Severin şi preşedintele Constantinescu. Constituția adoptată în 1991 este foarte ambiguă, de exemplu, este neclar ce rol are, în

politica externă, preşedintele ţării. El conduce politica externă sau se subordonează guvernului? Constituţia nu ne lămureşte...

L.V.: – De fapt, chiar aşa-zisa „republică semi-prezidenţială", decurgând din Constituţia din 1991, este un concept neclar...

Ş.O.: – Exact. Într-un sistem parlamentar, unde preşedintele are un rol doar de reprezentare, cazul Germaniei sau al Ungariei, lucrurile sunt clare: politica externă este de resortul guvernului! România, din păcate, a copiat în 1991, în bună parte, constituţia franceză, unde rolul preşedintelui este definit destul de echivoc. În Constituţia României se spune, citez cu aproximaţie, *„preşedintele statului este garantul independenţei, suveranităţii şi integrităţii teritoriale a statului".* Deci nu suntem prea lămuriţi care este rolul exact al preşedintelui ţării în politica externă a României. Dar pe de altă parte, ne aducem aminte că, în timpul celor două mandate constituţionale ale preşedintelui Ion Iliescu, acest paragraf a fost interpretat extensiv, în sensul că s-a afirmat, bineînţeles, de către cercurile fostului preşedinte Iliescu, că: *„pentru a fi garantul statului, preşedintele trebuie să se implice activ în conceperea politicii externe a României"*... Observăm însă că acest concept extensiv a fost preluat şi de dl. Constantinescu. Evident, câtă vreme atât preşedintele cât şi ministrul de externe aparţineau aceleiaşi formaţiuni politice, cazul precedentei guvernări PDSR, nu existau fricţiuni şi interese divergente între preşedinte şi propriul său ministru de externe. Acum însă asistăm la interese divergente, căci, pe de o parte, preşedintele Constantinescu, lăsând la o parte teoria „echidistanţei", aparţine CDR, se simte legat de CDR, în timp ce dl. Adrian Severin reprezintă Partidul Democrat, este chiar un lider al acestui partid. Este evident că acum Partidul Democrat vrea să-şi aroge doar pentru sine succesele incontestabile (în ciuda mai mult decât posibilei ratări a admiterii în NATO din primul val) ale politicii externe – ceea ce nu convine neapărat preşedintelui Constantinescu,

care a avut şi el un rol incontestabil în schimbarea în bine a imaginii României în lume... Convenţia Democrată nu vrea să abandoneze Partidului Democrat culegerea succeselor, inclusiv în politica externă. În plus, Convenţia Democrată nu doreşte ca simpatiile electoratului să marcheze o creştere pentru Partidul Democrat, din cauza unei imagini legată de implicarea, aproape singulară, a PD în succesele politice externe româneşti.

L.V.: – După părerea mea, Partidul Democrat nu poate să-şi aroge prea multe succese în politica externă românească, din două motive: pe de o parte, aceste succese au lipsit în primele 7 luni de la constituirea guvernului Ciorbea, adică se va rata, în mod sigur, intrarea în NATO, s-a negociat cu o totală lipsă de profesionalism tratatul cu Ucraina, iar relaţiile cu Germania Federală sunt în continuare reci. Or, cu greu s-ar putea numi aceste „performanţe" „succese"; pe de altă parte, este evident că primul ministru coordonează şi conduce activitatea guvernului, ca atare, în ultimă instanţă, tot Victor Ciorbea este responsabil şi de politica externă, ce părere aveţi?

Ş.O.: – În ambigua Constituţie din 1991, rolul primului ministru în elaborarea politicii externe, pur şi simplu, nu este amintit, acolo doar se spune că primul ministru are rolul de a coordona activitatea ministerelor, citez din nou din memorie, „fără a se amesteca în problemele specifice ale ministerelor". Deci primul ministru are un rol de coordonare. Pe de altă parte, trebuie să ţină cont de părerile miniştrilor săi. Este evident că aici a fost o suprafaţă de fricţiune generată de ambiguitatea Constituţiei din 1991, suprafaţă de fricţiune care însă putea fi evitată sau, măcar, aplanată, dacă între primul ministru, preşedintele statului şi ministrul de externe ar i existat, să zicem, un organ de colaborare, la nivelul miniştrilor, dar şi al partidelor. Dacă ar fi existat respectivul organ de colaborare-coordonare, atunci aceste disensiuni, fricţiuni ar fi fost prevenite. Cam fiecare a făcut ce a crezut de cuviinţă, după cum 1-a tăiat capul, şi, ca atare, s-a ajuns la această situaţie conflictuală.

L.V.: „Scandalul Gilda Lazăr“ este doar vârful aisbergului în acest conflict între PD şi CDR...

Ş.O.: – Desigur, aşa este. Pe acest fond conflictual, s-a grefat şi acest scandal „Gilda Lazăr“. Pe d-na Gilda Lazăr o cunosc personal, desigur nu ca purtătoare de cuvânt a MAE, ci ca ziaristă, am cunoscut-o la München, este o persoană inteligentă şi dotată în meseria sa de jurnalistă, meserie pe care a avut-o până în decembrie 1997, când a devenit purtătoarea de cuvânt a MAE. Înainte de a lucra la Radio „Europa Liberă“, a fost redactor la „Dreptatea“, apoi la „România Liberă“ şi apropiată permanent de CDR.

L.V.: – Calităţile pe care le-a avut în ziaristică le-a pierdut însă complet în diplomaţie, la MAE...

Ş.O.: – Mă rog... Eu m-am bucurat sincer când am auzit, în decembrie 1997, că d-na Lazăr a fost numită purtătoare de cuvânt a MAE, mi-am spus, iată, este un pas frumos, una din cele mai bune ziariste din România primeşte un post important. Însă, trebuie să recunosc că, parţial, m-am înşelat, d-na Lazăr a dovedit un exces de zel nepermis, în apărarea propriul său şef ierarhic, dl. Severin. Ea a depăşit cadrul funcţiei sale, de purtătoare de cuvânt a MAE, când a îndemnat, pe un ton imperativ, doi ziarişti de la ziarul „Ziua“, aflaţi la post în Statele Unite, să scrie defavorabil despre vizita în SUA a primului ministru Victor Ciorbea. În fapt, ea a făcut un mic şantaj, ca să spun aşa, pentru că a condiţionat rezolvarea unei cereri personale a ziaristei Anca Oegar, de criticarea vizitei premierului Ciorbea în Statele Unite.

L.V.: – De fapt, micul şantaj a fost un veritabil şantaj, cererea jurnalistei Anca Oegar era destul de nevinovată (!), ea doar cerea rezolvarea situaţiei profesionale a soţului ei, secretar al Ambasadei României din Washington, ameninţat cu retrimiterea în ţară (pe motiv de încheiere a mandatului său). D-na Lazăr a legat însă rezolvarea favorabilă a acestei cereri de o contra prestaţie, ca Anca Oegar, împreună cu colegul său,

Sorin Păsărin, să scrie total defavorabil despre vizita premierului Ciorbea în SUA. În plus, d-na Gilda Lazăr a dovedit şi o totală inabilitate profesională, şantajând-o pe ziarista Anca Oegar de la un post telefonic, putând bănui deci că cei doi ziarişti de la ziarul „Ziua" vor înregistra convorbirea telefonică şi o vor da publicităţii, ceea ce s-a şi întâmplat. Într-un fel, cazul Gilda Lazăr are chiar conotaţii de cod penal, în codul infracţiunilor, şantajul se pedepseşte cu un maximum doi ani de detenţie...

Ş.O.: – Oricum am analiza acest caz, este evident că d-na Gilda Lazăr a comis o gravă abatere, motiv pentru care a fost sancţionată, şi anume, a fost destituită din funcţia de purtător de cuvânt al MAE! Destituirea sa nu a împiedicat însă învolburarea apelor dintre PD şi CDR... Acest conflict, pe linia politicii externe, este numai o componentă a disensiunilor dintre PD şi CDR.

L.V.: – „Cazul Gilda Lazăr" mai ridică nişte probleme. Pe de o parte, este incredibil că o persoană care a funcţionat 7 luni ca purtătoare de cuvânt a MAE să nu cunoască regulile comportamentului diplomatic. Pe de altă parte, eu, personal, am rămas şocat pur şi simplu de limbajul de mahala, pe care l-a folosit d-na Lazăr, când era vorba de aprecierea vizitei premierului Ciorbea în Statele Unite. Se pune întrebarea, de unde acest limbaj, să fie vorba de proasta, eterna proastă calitate a oamenilor politici români, mulţi ajunşi peste noapte în această postură, cum este şi cazul d-nei Gilda Lazăr? Este evident, pe de altă parte, că acest scandal s-a rezolvat doar parţial. Pe moment, premierul Ciorbea capul lui Adrian Severin l-ar fi dorit (împreună, desigur, cu acela al d-nei Gilda Lazăr). Pentru a nu rupe momentan coaliţia, extrem de fragilă, între CDR şi PD, „problema capului" lui Adrian Severin doar s-a amânat; eu sunt convins că premierul Ciorbea, care nu este atât de „molcom" cum pare la prima vedere, nu va avea linişte până când nu-l va

prinde „la cotitură“ pe dl. Severin. Doar viitorul va demonstra dacă această predicţie a mea este corectă sau nu...

Ş.O.: – Acum însă mai avem şi un alt caz, şi anume, cazul caselor şi vilelor demnitarilor PD, mai precis spus, raportul d-lui Valerian Stan, şeful Corpului de Control al primului ministru. Se ştie că acest raport, dat publicităţii, incriminează o serie de fruntaşi ai PD-ului că s-au mutat, în vile, profitând de faptul că s-au aflat la putere, în guvernul Roman, în perioada 1990-1991. Eu nu pot decât să-mi exprim totala nedumerire că oameni de o capacitate intelectuală recunoscută, ca d-nii Roman sau Severin, nu au întreprins nimic ca să iasă dintr-o situaţie penibilă, situaţie nu atât creată prin raportul d-lui Stan, ci datorată faptului că au fost beneficiarii unei încălcări a legii. Dacă eu, prin absurd, aş fi fost în locul d-lui Roman, aş fi evitat cu orice preţ să devin vulnerabil din cauza unei ilegalităţi locative... Nu aş fi aşteptat ca această problemă să se acutizeze prin raportul d-lui Stan. Independent de raportul lui Valerian Stan, liderii Partidului Democrat trebuiau să iasă din această stare de vulnerabilitate!

L.V.: – Însă ei nu au făcut-o, ceea ce demonstrează că au ţinut mai mult la vilele în care s-au mutat, mai mult sau mai puţin ilegal, decât la imaginea lor de oameni politici oneşti...

Ş.O.: – Nu am putut şi nu pot înţelege atitudinea lor! Cert este că au făcut şi fac o greşeală politică *majoră*, prin încăpăţânarea de a ocupa aceste imobile!... Desigur, dl. Roman are dreptate când spune: *„Bine, domnilor din Convenţia Democrată, dar d-voastră când v-aţi aliat cu noi, nu ştiaţi că noi avem pe umeri o anumită ipotecă cu casele etc., vă faceţi că abia acum aţi aflat de situaţia noastră?“*... Această atitudine a PD-ului ar fi putut fi înţeleasă, dacă s-ar fi produs la o şuetă, la un păhărel, cu liderii CDR... Dar a proceda astfel, în public, în faţa electoratului, mi se pare o dovadă de iresponsabilitate! Cine pierde acum, în faţa electoratului, din acest nou scandal

nu este dl. Valerian Stan (chiar dacă va fi sancţionat, cum cere dl. Roman) sau CDR, ci pierde net Partidul Democrat...

L.V.: – S-a şi văzut în sondajele de opinie recente. Un sondaj de ultimă oră, efectuat de CURS, dă pentru PD incredibila (de scăzută) cifră de 3,6% din opţiunile electoratului, or, faţă de 13,6% în noiembrie 1996, trebuie să recunoaştem că este o prăbuşire catastrofală. Dacă această prăbuşire continuă, atunci PD are toate şansele ca, la viitoarele alegeri (anticipate sau nu), să nici nu intre în Parlament... Este evident deci că dl. Roman a comis erori grave, surprinzătoare la un om despre care se spune, politic desigur, că „este uns cu toate alifiile"...

Ş.O.:– Este evident că dl. Roman nu este uns cu toate alifiile, altfel nu ar fi făcut aceste grave greşeli. Eu îl preţuiesc pe dl. Roman, mai ales în condiţiile în care trebuie să fim conştienţi că există o penurie extraordinară de oameni politici de valoare în România. În momentul în care am văzut primele semne că gruparea Roman (şi, bineînţeles, dl. Roman însuşi) începe să se delimiteze de gruparea lui Ion Iliescu, în FSN, în 1991, mi-am schimbat opinia despre dl. Roman, în comentariile mele. Îmi menţin părerea însă că, faţă de aceşti oameni care, iată, greşesc, nu trebuie să facem o critică distructivă, ci una obiectivă, constructivă, ce le-ar putea fi utilă atât lor, cât şi societăţii româneşti. Nu trebuie să demolăm aceşti oameni, ci să-i facem utili societăţii româneşti... Trebuie să fim obiectivi şi să recunoaştem că, în special, cei trei lideri ai PD-ului, d-nii Roman, Severin şi Babiuc, au avut, în primele 7 luni ale guvernării Ciorbea, un aport benefic pentru ţară, cu menţiunea că dl. Roman l-a avut de la preşedinţia Senatului, dânsul deţinând funcţia nr. 2 în stat. De asemenea, nu putem trece nici peste deficitul de valori cu care apare acum PNŢCD-ul...

L.V.: – Trebuie să repet întrebarea, de ce PD-ul ţine mai mult la casele în care s-a mutat, decât la credibilitatea sa, inclusiv la credibilitatea participării sale la guvernare?

Ş.O.: – Mi-am pus şi eu această întrebare. Unii cred că, între viitorul politic personal şi 5-6 camere într-o casă, *mai important este ultimul aspect.* Este o mare greşeală de a vedea lucrurile în acest mod. De ce procedează aşa PD-ul, nu mă întrebaţi, căci nu pot răspunde.

L.V.: – Dv. aţi apreciat favorabil prestaţia miniştrilor PD, a PD-ului în general, în cele 7 luni de guvernare, atunci de ce scade constant procentul Partidului Democrat în opţiunile electoratului?

Ş.O.: – Partidul Democrat a scăzut continuu în sondajele de opinie tocmai din cauza acestor greşeli pe care noi le analizăm acum. Este, repet, o mare greşeală politică faptul că fruntaşii PD nu au găsit o soluţie la situaţia ilegală cu casele în care s-au mutat în 1990-1991. Electoratul apreciază acest fapt în mod negativ. Este un mister pentru mine de ce dl. Roman nu remediază această situaţie! În plus, Partidul Democrat are o atitudine ambiguă, trebuie să spun acest lucru, şi faţă de Reformă! Dacă în discursuri, PD şi dl. Roman personal sunt pentru accelerarea Reformei, când este vorba de adoptatea unor legi în acest sens, Partidul Democrat are de multe ori o atitudine obstrucţionistă. Este o situaţie şi penibilă şi paradoxală în acelaşi timp, resimţită negativ de electorat, care doreşte o atitudine clară, fermă şi principială faţă de Reformă! Pot să mă refer, ca să fiu concret, la obstrucţia PD-ului la legea caselor naţionalizate sau la amendamentele la Legea Fondului Funciar. În plus, electoratul are impresia că Partidul Democrat se opune restituirii caselor naţionalizate abuziv de către regimul comunist, tocmai pentru a-şi păstra propriile case, unde fruntaşii PD-ului s-au mutat încălcând legea... Aceasta este percepţia electoratului... Electoratul vede în refuzul PD-ului de a accepta o lege care să restituie casele către proprietarii de drept tocmai interesul PD-ului de a ocupa ilegal vile, furate, practic, de regimul comunist de la proprietarii legali...

L.V.: – Parafrazându-l pe Petre Roman, pot să spun că „afacerea vilelor şi caselor" pentru PD sună în urechile electoratului „ca dracu"!...

Ş.O.: – Evident! Este clar că dl. Roman a comis, din acest punct de vedere, o succesiune de erori, erori pe care ar putea să le plătească scump la viitoarele alegeri!

L.V.: – Recent, la RFE, Dumitru Tinu, directorul ziarului „Adevărul", a fost de părere că: „Partidul Democrat este în mare pierdere de viteză, iar singura soluţie pentru refacerea credibilităţii acestui partid ar fi ca PD să iasă de la guvernare şi să intre în opoziţie". Ce părere aveţi de această idee?

Ş.O.: – Nu ştiu dacă riscul de a ieşi de la guvernare nu este şi mai mare pentru PD, decât riscul unei pierderi de popularitate, prin uzura participării la guvernare! Când ai şase miniştri în guvern, trebuie să te gândeşti de două ori înainte de a te retrage. Cred că dl. Roman este conştient de acest lucru. Unitatea PD-ului se poate menţine mult mai bine când eşti la guvernare şi deţii acolo ministere-cheie, decât stând pe băncile opoziţiei. În plus, la Partidul Democrat mai intervine riscul atragerii unor parlamentari proprii de către partidul d-lui Meleşcanu, „Alianţa pentru România", care este o alternativă nu numai pentru PSDR ci şi pentru unii din PD. Nu ştiu dacă dl. Roman sesizează acest lucru. Deja sunt semnale din teritoriu că anumiţi lideri locali ai PD trec la ApR, şi atunci mă întreb, dacă acest proces se produce acum când PD este la guvernare, nu se va accentua, oare, acest proces când PD va ajunge în opoziţie?

L.V.: – Îmi aduc aminte de o discuţie pe care am avut-o acum câţiva ani cu regretatul Corneliu Coposu, care mi-a spus că: „Partidul Democrat, în ciuda faptului că se pretinde social democrat, nu are în fond o identitate ideologică precisă, el fiind compus atât din persoane cu concepţii mai liberale, cât şi din persoane dogmatice". Desigur, componenta „liberală" este legată de politicienii din PD ceva mai tineri. Dar dacă acest

partid va trece în opoziţie, chiar electoratul său potenţial se poate divide în două: o parte se va orienta spre CDR, iar o parte spre partidul d-lui Meleşcanu. Deja avem semnale că o parte din electoratul PD-ului se îndreaptă spre CDR, căci nu există o altă explicaţie pentru creşterea preferinţelor electorale în favoarea CDR, în paralel cu scăderea „apetitului electoral" pentru PD...

Ş.O.: – Este evident că avem o puternică componentă „liberală" în PD. Îmi aduc aminte de surprinderea generală, din iulie 1990, când dl. Roman a prezentat programul de guvernare al executivului rezultat după alegerile de la 20 mai 1990. Din păcate însă, atunci, acest program liberal nu a fost sau nu a putut fi dus la bun sfârşit... Acum este evident, că vrem, că nu vrem, dl. Roman are de ales: sau rămâne la guvernare sau se retrage în opoziţie. Ce ·aş face eu dacă aş fi în locul d-lui Roman? Aş rămâne la guvernare şi aş colabora exemplar cu restul partenerilor de coaliţie! Adică aş colabora cu restul partenerilor de la guvernare, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat (adică aş uita complet de scandalul Gilda Lazăr şi de problema caselor demnitarilor, aş proceda deci ca într-o familie, unde soţul şi soţia se mai ceartă, dar apoi se împăcă şi, ulterior, nici nu-şi mai aduc aminte pentru ce s-au certat).

L.V.: – Da, dar cu condiţia ca „soţul" şi „soţia" să-şi fi spălat rufele în familie, or, din păcate, PD şi CDR s-au certat în văzul întregului electorat, ceea ce nu este prea onorabil, iar pentru electorat cearta în public are un efect deplorabil...

Ş.O.: – Deocamdată nu se pune problema electoratului, alegerile au avut loc în urmă cu opt luni. Nu exclud însă deloc alegeri anticipate, dar nu mai devreme de un an şi jumătate de la data discuţiei noastre, şi asta numai cu condiţia că coabitarea la guvernare între CDR, PD şi UDMR nu ar funcţiona în nici un fel! Eu aş regreta sincer dacă colaborarea dintre aceste forţe politice ar eşua şi am ajunge la alegeri anticipate...

L.V.: – Nu credeţi că mirajul celor aproape 50% din opţiunile electoratului, acum, pentru Convenţia Democrată, ar

putea să împingă această alianţă să forţeze organizarea unor alegeri anticipate?

Ş.O.: – Cred că unii deja se gândesc la acest lucru, totuşi perspectiva unor alegeri anticipate în viitorul apropiat mi se pare exclusă. Dar, cum sublinia recent şi preşedintele PNL, dl. Quintus, alegeri anticipate acum ar însemna o mare greşeală, căci ar da Reforma înapoi cu cel puţin şase luni... În plus, efectul în străinătate ar fi deplorabil, România ar arăta ca o ţară neguvernabilă. Dacă am lua în consideraţie factorul *decenţă politică*, atunci alegeri anticipate ar putea avea loc nu mai devreme de un an şi jumătate după alegerile din noiembrie 1996, deci nu mai devreme de primăvara lui 1998!

L.V.: – Noi purtăm această discuţie cu două zile înainte de summit-*ul de la Madrid, iar o eventuală bruscare a României acolo ar putea învolbura şi mai mult apele, în sensul că se vor căuta neapărat nişte ţapi ispăşitori din guvern, pentru acest previzibil eşec...*

Ş.O.: – Nu văd de ce ar fi bruscată România la Madrid. Cât priveşte intrarea sau neintrarea în NATO din primul val, este evident, se ştie de pe acum, că România nu va intra acum în alianţa nord-atlantică!

L.V.: – Pe scena politică a apărut acum partidul d-lui Meleşcanu, „Alianţa pentru România". Asistăm, zilele acestea, la un val „susţinut" de dezertări, la toate nivelurile, din PDSR, şi trecerea „dezertorilor" la ApR. Cum priviţi acest proces politic?

Ş.O.: – Este un proces normal de dezagregare a PDSR-ului! Dl. Iliescu, pe de altă parte, prin dogmatismul său care nu mai poate fi pus la îndoială, a tras PDSR-ul în jos sau, în cel mai bun caz, l-a ţinut pe loc. Trebuie să integrăm acest proces de dezagregare a PDSR-ului în evoluţia României; clasa de mijloc a început să se dezvolte, în general capitalismul se dezvoltă în România, ca atare baza de masă a PDSR-ului se subţiază pe zi ce trece, mai ales că acest partid a rămas ancorat în dogme

stângiste, total depăşite! Totuşi nu cred că ritmul dezertărilor din PDSR ar putea atinge astfel de proporţii încât partidul d-lui Meleşcanu să depăşească în mărime şi importanţă PDSR-ul...

L.V.: – Sunteţi de părere că, actualmente, în România, partidele extremiste pierd teren, şi mă refer la PUNR, PSM şi chiar PDSR, pentru că eu consider şi acest partid un partid extremist (să ne aducem aminte de temele campaniei sale electorale din 1996)?

Ş.O.: – Este relativă pierderea de teren pentru partidele extremiste, să nu uităm că Partidul România Mare este în mare creştere de popularitate... Aceasta reprezintă un lucru şi foarte important şi foarte grav, în acelaşi timp! De ce creşte în sondaje Partidul România Mare? Pentru că lipseşte în ţară un partid de centru-dreapta care să monitorizeze, din opoziţie, greşelile guvernului! În lipsa acestui partid, opţiunile nemulţumiţilor sunt colectate de partide extremiste, în special de PRM... Cu alte cuvinte, avem vacant în spectrul politic românesc un loc, cel de centru-dreapta! Ar fi un loc vacant, de unde s-ar putea „trage“ asupra actualului guvern, or, din păcate, se trage actualmente doar de pe poziţii de stânga, mai ales de pe poziţii nostalgic-comuniste, adică de către Partidul România Mare... Dacă noi am avea un partid democratic, de centru-dreapta, nu ar mai capitaliza doar „România Mare“ greşelile actualului guvern. Este evident că C.V. Tudor profită, actualmente, de această carenţă a spectrului politic românesc! Au existat, desigur, încercări de umplere a acestui loc vacant, de centru-dreapta, dar au eşuat. Partidul Liberal '93 a capotat, Partidul Alianţei Civice a capotat şi el, cum a capotat şi partidul d-lui Cerveni, PNLCD. Aceste trei mici partide – nu că aş dori eu – *nu mai au ce căuta în spectrul politic românesc*! Ele mai mult încurcă lucrurile. Să vedem însă dacă cineva va lua iniţiativa şi va ocupa acest loc vacant, de centru-dreapta...

L.V.: – La urma urmelor, toate aceste fenomene de criză politică din România, inclusiv din sânul coaliţiei guverna-

mentale, se datoresc și faptului că nu avem în țară personalități politice. De ce nu are România acum personalități politice, în adevăratul sens al cuvântului?

Ș.O.: – Asta este o întrebare care ar trebui pusă sociologilor. Răspunsul la această întrebare ar putea constitui subiectul unei discuții ample și ar putea fi șocant. Aproape 50 de ani de comunism au coborât standardele biologice ale poporului român până la limita supraviețuirii, în plus teroarea, efectuată de comuniști a avut ca țintă intelectualitatea, elitele țării. Elitele țării, *fostele elite* mai bine spus, nu s-au mai putut reproduce. Elementele cele mai inteligente au ajuns în pușcărie, au supraviețuit doar acele elemente care s-au acomodat, deci acei care au renunțat să-și mai afirme personalitatea. Personalitatea nu se poate afirma într-un climat de teroare...

L.V.: – Totuși, suntem la aproape opt ani de la așa-zisa revoluție din decembrie 1989. De ce în acești aproape opt ani nu s-a putut forma o nouă generație de politicieni?

Ș.O.: – Există acum câțiva politicieni buni din tânăra generația, și l-aș remarca încă o dată pe ministrul Justiției, dl. Valeriu Stoica, care a preluat și frânele Partidului Național Liberal. Dar dânsul este o excepție... După părerea mea, actualele conduceri ale partidelor istorice, în primul rând, bineînțeles, PNȚCD și PNL, au dus o politică meschină, de blocare a afirmării tinerilor în politică. Cu alte cuvinte, aceste partide au continuat o politică de cadre egoistă, dusă aproape cincizeci de ani și de comuniști. Pe ici pe colo, se mai observă acest „principiu" chiar și în Occident (în Germania, de pildă), unde un conducător de partid își alege subalterni care nu îi pun în pericol supremația și funcția, deci care nu pot să-i fie, pe viitor, concurenți.

L.V.: – Vă pun o întrebare ciudată, dacă, prin absurd, ar reînvia acum un I.C. Brătianu sau un Iuliu Maniu, cum s-ar „acomoda" ei actualului climat politic românesc?

Ş.O.: – Cred că ar fi complet derutaţi! Situaţia politică actuală din România s-a schimbat radical, faţă de România antebelică. Dar, pe de altă parte, dacă desigur prin absurd aceste persoane ar trăi acum, cunoscând curajul lor, personalitatea lor, sunt convins că ar găsi calea de a se adresa poporului român influenţându-l. Dacă am fi avut acum personalităţi de talia unui I.C. Brătianu sau Iuliu Maniu...

L.V.: – Sau Corneliu Coposu...

Ş.O.: – Da, aşadar, dacă am fi avut acum în viaţă personalităţi de talia unui I.C. Brătianu, Iuliu Maniu sau Corneliu Coposu, altul ar fi fost parlamentul ales prin vot popular în noiembrie 1996, altul ar fi fost climatul politic actual. Dar, din păcate, nu avem acum astfel de personalităţi politice...

München, 5 iulie 1997

SĂ NU PUI CARUL ÎNAINTEA BOILOR!

Liviu Vălenaş: – Stimate d-le Şerban Orescu, vă propun să continuăm discuţiile noastre pe marginea Reformei în România. Pentru început, cum vă explicaţi că, deşi au trecut nouă luni de la instalarea guvernului Ciorbea, în România, practic, Reforma nu a demarat?

Şerban Orescu: – Există mai multe explicaţii. Guvernul Ciorbea, personal ministrul Industriei şi Comerţului, dl. Călin Popescu-Tăriceanu, au încercat să explice aceasta prin faptul că s-a dorit evitarea unor tensiuni sociale, inerente, după unii, prin aplicarea Reformei, înaintea *summit*-ului de la Madrid. *Summit*-ul a avut loc, pretenţiile româneşti de integrare au fost deocamdată respinse, dar Reforma în România bate în general pasul pe loc, ceea ce arată că explicaţia nu-i suficientă.

L.V.: – *Cred şi eu că* summit-*ul de la Madrid nu poate constitui o explicaţie plauzibilă pentru stagnarea Reformei în România, mai ales că neadmiterea României în NATO s-a datorat, în bună parte, lipsei de performanţe economice, lipsei Reformei...*

Ş.O.: – Evident, Madridul constituie o explicaţie parţială. La noi se constată o stagnare totală, adică nu s-a făcut mai nimic. Pe de altă parte, trebuie să spunem că o serie de lideri sindicali au un rol important în stagnarea Reformei. Ei nu vor să înţeleagă că nu poate exista protecţie socială într-un stat lipsit de performanţe economice. Un exemplu îl constituie dl. Marin Condeescu, liderul minerilor din Valea Jiului, care a declarat recent că: „la terapia de şoc, minerii vor provoca un şoc"!... Acest lucru a intimidat guvernul, pentru că guvernul Ciorbea este slab... Nu trebuie uitat că premierul a fost şi el lider sindical, iniţial, de stânga... Iar preşedintele Constantinescu nu este deloc omul forte care se pretinde şi de care România ar avea nevoie acum, cu toate că, de multe ori, transgresează anumite atribuţii constituţionale. Mă refer la

diverse consilii înfiinţate din directiva preşedintelui Constantinescu, consilii care nu au avut, de altfel, nici un efect din decembrie 1996 şi până acum, ultimul fiind „România la Răscruce"!... Revenind la argumentul stagnării Reformei din cauza *summit*-ului de la Madrid, este evident că FMI nu vrea să audă de aceste explicaţii ale guvernului Ciorbea, iar reprezentantul său la Bucureşti, dl. Poul Thomsen, a fost extrem de iritat constatând adevărata stare de lucruri din România. Nu este un secret pentru nimeni că dl. Poul Thomsen a acuzat guvernul Ciorbea că, în schimbul primei tranşe din împrumutul dat de FMI României, nu a oferit decât cacealmale. Ca atare, a dat un veritabil ultimatum guvernului, ameninţând direct cu sistarea ultimei tranşe, din septembrie 1997, a împrumutului FMI! Las la o parte săpuneala pe care au primit-o membrii guvernului, în frunte cu primul ministru. A stârnit surprindere şi reacţia preşedintelui Constantinescu care, în această situaţie, s-a disociat de guvern, declarând că „dacă nu-şi face datoria şi nu va aplica Reforma, atunci guvernul va fi schimbat"!... Cu alte cuvinte, preşedintele Constantinescu s-a disociat de guvernul Ciorbea, ca şi cum el nu ar fi avut absolut nici un amestec în politica economică a guvernului... În fond, se ştie că, la Cotroceni, preşedintele Constantinescu are un consilier pentru problemele Reformei, or, este greu de crezut că acest consilier, rămas, de altfel pe post, nu l-ar fi informat pe dl. preşedinte Constantinescu că, în România, Reforma stă pe loc!...

L.V.: – Acum, s-ar putea obiecta că Reforma, în fine, a început, prin faptul că au fost anunţate 17 întreprinderi propuse spre lichidare...

Ş.O.: – Da, este adevărat. Dar numai aparent. De fapt, ministrul reformei, dl. Ulm Spineanu, declara nu de mult că întreprinderile care ar putea fi supuse lichidării sunt în număr de aproximativ 300. Guvernul Ciorbea s-a jucat tot timpul cu listele întreprinderilor propuse spre lichidare, din ianuarie 1997 încoace, aşa că trebuie să fim circumspecţi şi asupra acestei noi

liste, care, ni s-a spus acum, „este fermă"... Cred că dl. Poul Thomsen putea să repete membrilor guvernului Ciorbea, personal primului ministru, Victor Ciorbea (după 81 de ani), cuvintele generalului Berthelot, şeful misiunii militare franceze în România, care, întrebat fiind, în 1916, cum găseşte armata română, a spus: *„Vă găsesc admirabili în dezorganizare"*!... Dl. Poul Thomsen putea să fi folosit aceeaşi expresie la adresa „Reformei" Guvernului Ciorbea. Eu rămân extrem de mirat că, de pildă, actualul guvern nu a fost în stare, timp de 9 luni, să pună la punct un normativ de cum se calculează gradul de rentabilitate al unei întreprinderi. Din lipsa acestui normativ, am avut „joaca" cu listele de lichidare, mai precis spus, propuse spre lichidare; chiar actuala listă de 17 întreprinderi pare o listă încropită la repezeală, într-o zi, în urma ultimatum-ului dat de dl. Poul Thomsen... În această listă se pare că există o întreprindere rentabilă, iar alta are contracte ferme pe viitor; în schimb, marii mamuţi energofagi şi falimentari sunt lăsaţi la o parte, cu toate că aceştia consumă o bună parte din avuţia României! Revenind la lipsa unui consens asupra calculării rentabilităţii, este normal ca guvernul, FPS-ul şi Ministerul Privatizării să aibă, fiecare, o altă idee asupra rentabilităţii unei întreprinderi propuse spre lichidare.

L.V.: – În fond, lista celor 17 întreprinderi propuse spre lichidare trebuie privită cu circumspecţie, dacă ne aducem aminte de cacealmaua cu băncile „Dacia Felix" şi „Credit Bank", declarate falimentare, dar care funcţionează în continuare şi acum, deşi sunt în imposibilitate să mai efectueze plăţi...

Ş.O.: – Da, aşa este, iar situaţia absurdă a celor două bănci a iritat la extrem pe reprezentantul FMI!

L.V.: – Guvernul Ciorbea, în ciuda unui buget de austeritate, şi-a mărit propria schemă de funcţionare, de la 800 de angajaţi, cât avea tristul guvern Văcăroiu, la 2.200, în prezent. În aceste circumstanţe, să nu dispună guvernul Ciorbea de specialişti?

Ş.O.: – Din păcate, guvernul Ciorbea, ca şi preşedintele Constantinescu, a angajat cu prioritate susţinători din campania electorală din 1996. Cu alte cuvinte, s-au plătit nişte „poliţe de recunoştinţă". Se pune problema, desigur, dacă, în politică, recunoştinţa are ce căuta? Este regretabil că preşedintele Constantinescu şi-a plătit aceste „poliţe de recunoştinţă" pe seama bugetului statului, nemaivorbind că o serie de specialişti au fost evident marginalizaţi, doar pentru faptul că nu erau suporterii sau prietenii de bere ai celor care au câştigat campania electorală din 1996. Pe urmă, este necesar să vorbim şi de obligaţiile în politică. Unii politicieni trebuie traşi la răspundere pentru că nu-şi îndeplinesc obligaţiile asumate, dar alţii, din contra, trebuie traşi la răspundere că îşi asumă obligaţii în dauna propriului popor român. Dacă preşedintele Constantinescu şi fosta Opoziţie, ajunsă acum la Putere, şi-au asumat nişte obligaţii, în 1994, faţă de serviciile secrete româneşti, că, în afară de conservarea vechii Securităţi, va fi încetinită sau chiar stopată Reforma, atunci aceste „obligaţii" sunt de condamnat şi trebuie blamate în mod categoric!

L.V.: – În fond, următoarea tranşă a împrumutului FMI este de doar 84 milioane de dolari SUA, pe când necesarul de investiţii al României ar fi, pentru următorii 10 ani, de 200 miliarde dolari SUA, după unii specialişti. Ce se poate face atunci cu aceşti 84 milioane de dolari?

Ş.O.: – În lipsă de altceva sunt buni şi aceşti 84 de milioane de dolari, ei sunt necesari oricum pentru macrostabilizarea economică. În ceea ce ce priveşte cele 200 miliarde de dolari, suma este ideală, dar nu văd de unde ar putea proveni în condiţiile în care investitorii străini nu se înghesuie să vină în România... .

L.V.: – Ajungem la un cerc vicios, investitorii străini nu vin în România pentru că Reforma nu a demarat, iar Reforma nu demarează pentru că nu sunt investiţii străine... Nu credeţi că şi campania dusă timp de 8 luni, pe un ton aproape isteric,

pentru intrarea României în NATO a fost o diversiune din partea Puterii, pentru a ascunde populaţiei adevărata problemă a României, şi anume, faptul că în cele 8 luni Reforma nu a demarat?

Ş.O.: – Nu aş spune că această campanie a fost o diversiune. A fost abătută însă atenţia opiniei publice de la adevăratele probleme ale României...

L.V.: – Preşedintele Constantinescu pare a acţiona în ultimul timp ca un preşedinte autoritar, dar acţiunile sale sunt lipsite de eficienţă, ce părere aveţi?

Ş.O.: – Preşedintele Constantinescu este, în primul rând, un preşedinte populist, ceea nu este de bun augur. În al doilea rând, este un diletant în politică. Mulţi scuză pe dl. Constantinescu pentru că nu ar avea consilieri de valoare. Dacă nu are consilieri de valoare, cine este de vină, nu domnia sa care i-a numit? Pe de altă parte, cred că se acordă un rol prea mare consilierilor. Ştie cineva numele vreunui consilier al lui Ionel Brătianu? Ionel Brătianu avea buni miniştri şi lua deciziile de unul singur. Consilierii preşedintelui Constantinescu nu pot lua decizii majore, ei trebuie consultaţi doar în chestiuni de detaliu. Preşedintele Constantinescu, care pretinde un rol important în politica românească, trebuie să aibă în cap răspunsuri la problemele-cheie ale societăţii româneşti, decurgând din programul dinaintea alegerilor.

L.V.: – Cred că nu poate fi comparat un Ionel Brătianu cu Emil Constantinescu...

Ş.O.: – Bineînţeles că nu. Omului politic i se cer să ia singur decizii importante, având o percepţie excepţională, superioară omului de rând, consultând consilierii în chestiuni de amănunt. Pe de altă parte, cum am mai afirmat, în România nu mai avem, din cauza celor 50 de ani de comunism şi neocomunism, o clasă politică demnă de acest nume. Cu dispariţia lui Corneliu Coposu în 1995, a murit ultimul om politic al României interbelice. Iar România de astăzi a fost şi

este incapabilă să creeze oameni politici de talia celor de dinainte de 1947! Revenind la preşedintele Constantinescu, una din acţiunile sale eşuate a fost înfiinţarea aşa-numitelor Consilii judeţene pentru combaterea corupţiei şi crimei organizate. Au trecut 8 luni de la înfiinţarea acestor consilii şi constatăm că ele nu au făcut nimic, dar *absolut nimic*, cu excepţia faptului că au mai cheltuit nişte sume importante din bugetul statului. Nici nu puteau, de altfel, să facă ceva, deoarece sunt conduse în bună parte de mari corupţi, cum este cazul judeţului Gorj, unde acest consiliu se află în mâna PDSR-ului! Chiar preşedintele Constantinescu a recunoscut eşecul total al acestor consilii. Eu am fost sceptic de la bun început, pentru că problema corupţiei, ca fenomen de masă, nu se rezolvă prin măsuri punitive, de procuratură şi poliţie, se rezolvă, în primul rând, prin ridicarea nivelului de trai al societăţii. Or, Guvernul Ciorbea şi Preşedintele Constantinescu, nefăcând nimic în acest sens timp de 9 luni, au încurajat indirect corupţia...

L.V.: – Dar pe de altă parte avem mari corupţi în România, de care nu se leagă nimeni, de la senatorul Vasile Văcaru la Virgil Măgureanu, iar alţi mari corupţi, arestaţi de formă, au fost eliberaţi după o lună sau două...

Ş.O.: – Faptul că aceşti oameni se mai plimbă liberi în România este, în sine, un mare scandal. Ar fi trebuit să se pună ordine – dar nu s-a pus – în Procuratură, Justiţie şi Poliţie, cu toate eforturile, singulare, de altfel, ale unor miniştri precum Valeriu Stoica sau Gavril Dejeu!

L.V.: – Ce părere aveţi despre Forumul „România la răscruce“?

Ş.O.: – Denumirea acestei organizaţii este semănătoristă, îmi aduce aminte de literatura nostalgic-păşunistă de la începutul secolului XX, în România... Preşedintele a dorit ca acest forum să se ocupe cu prelucrarea şi transportul spre Occident al petrolului din zona Mării Caspice!... Primul argument că acest forum este o chestiune total neserioasă este bugetul său de 1,1

miliarde lei, adică aproximativ 150.000 de dolari SUA... S-a mai relansat o cacealma (care aparţine lui Ion Iliescu şi PDSR-ului), că „România este calea cea mai scurtă pentru transportul petrolului caucazian spre Occident"... Deocamdată lucrurile se prezintă altfel – cea mai sigură şi chiar mai scurtă cale este conducta care se va construi din Azerbaidjan, prin Georgia, Iran şi Turcia, spre Marea Mediterană. Ideea că România ar constitui drumul cel mai scurt al petrolului din Caspica spre Europa de Est aparţine, după cum am mai spus, chiar lui Iliescu, care a venit, în 1995, în Germania, cu o mapă plină de hărţi, încercând astfel să-l impresioneze, fără nici un succes însă, pe cancelarul Kohl. Dl. Iliescu a încercat apoi să-i convingă pe oamenii de afaceri germani, la München, dar tot fără nici un succes. Foarte recent, publicaţia germană „Die Zeit" a prezentat o hartă a celui mai scurt drum al petrolului caucazian spre Occident, din care rezulta că România este exclusă de la orice traseu! Calea la care se gândeşte preşedintele Constantinescu este traversarea Mării Negre şi apoi transbordarea petrolului pe şlepuri care ar trebui să urce pe Dunăre în sus, urmând, eventual, o translare şi pe calea ferată, cu vagoane cisternă, sau chiar o tranzitare a petrolului caucazian printr-o conductă magistrală. Însă, după cum spuneam, toate aceste propuneri sunt iluzorii, deoare ce s-a ajuns deja la un acord de principiu privind transportarea petrolului (din al doilea zăcământ mondial, după cel arab), acord care exclude de la orice participare România... Din păcate, goana după himere este o caracteristică a actualului guvern, a preşedintelui Constantinescu şi nu numai... Un proiect născut mort... Mă pune pe gânduri ideea preşedintelui Constantinescu: ca la acest proiect să participe şi întreprinderi româneşti... Dar ce sunt întreprinderile româneşti? Sunt ele private? Este evident că acest forum se bazează tot pe stat, pe comandă centralizată.

L.V.: – Forumul „România la răscruce" îl are preşedinte de onoare chiar pe dl. Emil Constantinescu, consiliile locale

pentru combaterea corupţiei şi crimei organizate sunt tot o creaţie a d-lui Constantinescu. Ce urmăreşte, în fond, prin acest „acţionism" preşedintele României?

Ş.O.: – Urmăreşte crearea unui capital electoral pentru alegerile din anul 2000 în care doreşte, desigur, să candideze din nou. Domnia sa nu-şi dă seama însă că, fără succesul Reformei, şansele sale de a fi reales sunt reduse! Ţăranul român are un proverb „Să nu pui carul înaintea boilor". Or, guvernanţii României tocmai asta fac, pun carul înaintea boilor!... România se oferă pentru tranzitarea petrolului, dar starea căilor de comunicaţii (şosele şi căi ferate) este absolut catastrofală, România nu are nici până în prezent 1 km de autostradă care să fie demnă să poarte acest nume. Cu astfel de „facilităţi" cine poate crede că vor fi atraşi investitori străini serioşi în România?

L.V.: – Foarte recent, la Petroşani, preşedintele Constantinescu a declarat că: „este, în primul rând, preşedintele celor care nu *l-au votat"!... Ce a vrut să spună, oare, preşedintele României?*

Ş.O.: – Dintr-un anume punct de vedere, preşedintele Constantinescu a dat dovadă de abilitate când s-a exprimat în acest fel. Dacă, prin absurd, eu aş deţine funcţia d-lui Constantinescu, nu aş avea însă astfel de ieşiri populiste. În Germania, de pildă, atitudinile populiste sunt prost privite de popor, care are suficientă maturitate pentru a nu le accepta. În România, din păcate, populaţia le acceptă... Mă întreb însă dacă cuvintele preşedintelui nu reprezintă totuşi un abuz de încredere faţă de cei care l-au votat în 1996! Dacă preşedintele Constantinescu a afirmat, la Petroşani, că este în primul rând (!?) preşedintele celor care *nu* l-au votat înseamnă că el este preşedintele celor care au votat în 1996 împotriva Reformei, adică, prin extensie, pentru stagnare şi mizerie. Dar pe undeva declaraţia dânsului este şi adevărată, căci acţiunile preşedintelui Constantinescu marchează un stil foarte „împăciuitorist" faţă de cei care nu

l-au votat în 1996... Ce alternative ar fi avut, după noiembrie 1996, preşedintele Constantinescu? Înainte de toate, împreună cu Guvernul Ciorbea, se cuvenea făcut un proces riguros, desigur nu judiciar, industrializării socialiste, care a costat atât de mult România! Ei trebuiau să dovedească poporului absurdităţile acestei industrializări făcută sub comunişti şi, astfel, fără acte penibile de populism, să obţină sprijinul populaţiei pentru măsurile energice care trebuiau luate pentru remedierea crizei din industrie! În felul acesta, ar fi crescut sprijinul de mase pentru terapia de şoc. În al doilea rând, la Petroşani, preşedintele Constantinescu a mai spus un lucru: „Vom face din Valea Jiului, după închiderea minelor, o vale a prosperităţii". Iar după acest anunţ a urmat o frază demnă de un poet şi nu de un preşedinte de ţară: *„Iar dacă acest lucru va reuşi în Valea Jiului, atunci vom face din întreaga ţară o zonă de prosperitate"*!!? Ce vor să însemne aceste cuvinte??! Aş fi apreciat un stil direct, prin care să se explice clar populaţiei dificultăţile momentului, dificultăţi ce trebuie suportate, neexistând o altă alternativă la măsurile rapide şi radicale de însănătoşire a economiei.

L.V.: – Nu demult, preşedintele Constantinescu a dezavuat practic Guvernul Ciorbea, declarând că „dacă guvernul nu va aplica Reforma, atunci el ar putea fi schimbat"... Cum interpretaţi această declaraţie?

Ş.O.: – Ca o disociere de un vas pe punctul de a se scufunda! Preşedintele Constantinescu trebuia să declare acest lucru încă de la bun început şi nu să aştepte 8 luni... Prin această declaraţie, a mers până la limita Constituţiei, vrând, probabil, să demonstreze opiniei publice că este un om forte.

L.V.: – Dar dacă preşedintele Constantinescu a ameninţat cu posibila schimbare a Guvernului Ciorbea, cu cine ar urma să fie schimbat?

Ş.O.: – Mi-am pus şi eu această întrebare. Vreau să cred că tergiversarea Reformelor, denigrarea guvernului, chiar posibila

lui capotare nu sunt regizate din umbră, ca să apară un nou guvern, unde să fie reprezentate forţele excluse de la guvernare prin votul de la 3 noiembrie 1996! Rocada s-ar putea produce, de pildă, nu necesarmente prin venirea la guvernare sau în guvern a PDSR-ului, ci afacţiunii recent desprinse „Alianţa pentru România“!

L.V.: – Dar asta ar însemna că tot prin uşa din dos ar intra la guvernare dl. Virgil Măgureanu...

Ş.O.: – Se poate specula şi în acest fel. Dacă acest lucru s-ar întâmpla, ar fi profund regretabil, ar fi o catastrofă pentru ideea de democraţie în România!

L.V.: – Nu credeţi că atât preşedintele Constantinescu cât şi Guvernul Ciorbea sunt incapabili de a aplica o reformă reală în România?

Ş.O.: – Eu nu aş folosi termenul „incapabil“, cred însă că guvernul şi Preşedinţia sunt depăşiţi de complexitatea sarcinilor Reformei! Pe de altă parte, nu este corect să facem doar procesul unui guvern şi al unui preşedinte care au venit la putere acum aproape 10 luni. De ce să nu facem şi procesul unei societăţi care prea uşor s-a lăsat dezarticulată în aceşti 50 de ani de comunism şi neocomunism, care s-a complăcut să-i fie lichidate elitele, *uneori, chiar a aplaudat lichidarea lor,* care s-a complăcut, după decembrie 1989, într-un climat de fals egalitarism şi care tresare neplăcut de câte ori apare un om de excepţie!...

L.V.: – Foarte mulţi în România mi-au spus franc că Reforma nu este aplicabilă în ţară, din cauza faptului că „nimeni nu munceşte“...

Ş.O.: – Este just! Numai că mă îndoiese profund că, într-o economie reală de piaţă liberă (aşa cum nu avem în România, cel puţin până acum), se va putea trage chiulul în continuare. În România, acum, se poate trage chiulul din plin, căci sectorul privat este rezumat doar la buticuri şi mici afaceri de familie, întreprinderile sunt în continuare în mâna statului. Actualii

guvernanţi nu au curajul să pună oglinda în faţa fiecăruia, ca, văzându-se în ea, să ştie ce are de îndreptat!

L.V.: – Vrând, nevrând, ajungem la „Contractul cu România"; eu am fost un critic de la bun început al acestui contract, în care am văzut nu numai populism şi demagogie electorală, ci, în primul rând, incapacitatea viitorului guvern al CDR de a restructura din temelii economia... De aceea, CDR nu a avut, de altfel, un program pe termen mijlociu şi lung !

Ş.O.: – Da, d-le Vălenaş, şi nu este vina dumitale dacă trăieşti ca şi mine în Germania şi gândeşti ca un occidental. „Contractul cu România" a trebuit să se adreseze şi să câştige un electorat în parte primitiv, cum s-a dovedit în majoritate cel din Moldova, Oltenia şi o bună parte a Munteniei. În trecut, acest electorat votase constant cu Iliescu şi contra Reformei. Ca atare, era scuzabilă cacealmaua cu acest „Contract cu România", dacă Reforma s-ar fi făcut. Îmi aduc aminte că, la o masă rotundă televizată, după alegerile din noiembrie 1996, Mircea Coşea (nefericitul ministru al Reformei în Guvernul Văcăroiu), a spus: „Dv. *aţi făcut cu acest „Contract cu România" o cacealma, dar aţi avut dreptate să procedaţi în acest mod, pentru că altfel nu aţi fi putut ajunge la putere Şi nu aţi fi putut începe ceea ce v-aţi propus: restructurarea economiei româneşti*"!... Din păcate, şi dl. Coşea s-a înşelat, Reforma nu a fost încă începută (lista cu cele 17 întreprinderi propuse spre lichidare nu constituie un început de Reformă). Parafrazându-l pe Caragiale, aş spune „înţeleg cacealmaua (trădarea), cacealma să fie, dar, până la sfârşit, să se producă Reforma"! Or, rezultatul, la nivelul lunii august 1997, este nul! Dv. aţi avut o presimţire, dreptul de a avea presimţiri nu este un drept omologat, dar nici nu ar fi nevoie. Este însă cert că unele persoane văd mai bine în viitor decât în trecut, ca atare, aţi avut dreptate considerând că, în spatele „Contractului cu România", nu s-a ascuns nimic bun. Din păcate! Eu, oricum, sunt foarte decepţionat... Singura speranţă a noastră ar rămâne, din păcate,

presiunile Fondului Monetar Internaţional care a ameninţat Guvernul Ciorbea cu sistarea creditelor, dacă nu trece la aplicarea Reformei! Din păcate, actualul guvern, ca şi cele trecute, se complace să solicite mai ales credite de consum (inclusiv pentru industrie). Din această cauză datoria externă a României a ajuns la foarte îngrijorătoarea cifră de 7 miliarde de dolari SUA! Din această cauză guvernul român a cerut d-lui Poul Thomsen o majorare a creditului FMI la 2 miliarde de dolari SUA, cu ceea ce, mai mult ca sigur, FMI nu va fi de acord, în condiţiile în care, în România, Reforma trenează.

L.V.: – Poate ar trebui să ne referim comparativ şi la situaţia altor ţări din Estul Europei, ca să fie mai bine cunoscute problemele specifice restructurării unei economii de comandă centralizată. Fiindcă trăim în Germania, d-le Orescu, v-aş ruga să vă referiţi la problemele care au apărut în fosta RDG, după 1989.

Ş.O.: – De la bun început aş vrea să remarc că fosta RDG era socotită (şi chiar era) una din cele mai competitive ţări din fostul „lagăr" socialist. În RDG deci rămânerea în urmă faţă de Occident din punct de vedere tehnologic nu a fost aşa de mare ca în celelalte ţări din Est.

L.V.: – În plus, Germania Federală a întreţinut în toţi cei 41 de ani de „independenţă" a RDG-ului, relaţii speciale, inclusiv economice, cu acest stat...

Ş.O.: – Da, este perfect adevărat. Şi acest fapt a redus decalajul tehnologic al RDG-ului. Deci o primă diferenţă faţă de România, căreia i-a lipsit, înainte de 1989, un frate binevoitor ca RFG-ul... Pe de altă parte însă, după reunificarea din 1990, industria din fosta RDG s-a confruntat cu o situatie chiar mai dificilă decât industria din România. Şi aceasta dintr-un motiv foarte simplu; după reunificare, industria din fosta RDG a ajuns să concureze, pe aceeaşi piaţă de desfacere, cu super-performanta industrie a RFG-ului! În România, în schimb, industria, după 1989, nu s-a confruntat cu o astfel de problemă,

piaţa şi economia românească fiind omogene. A doua deosebire uriaşă constă în afluxul de capital şi subvenţiile masive pentru Germania de Est şi absenţa lor în România... Dacă în România investiţiile străine au fost, în aproape 8 ani, de numai 2,6 miliarde de dolari SUA, în numai 7 ani fosta RDG a primit subvenţii *anuale* din partea fostei Germanii de Vest în valoare de 150 miliarde de mărci, adică, în 7 ani, peste 1.050 miliarde de mărci. La această cifră se mai adaugă alte sute de miliarde de mărci, investiţiile directe ale firmelor şi cetăţenilor din fosta RFG ca şi din alte state ale lumii, în special din Uniunea Europeană.

L.V.: – De aceea, când am menţionat cifra de 200 miliarde de dolari SUA necesară României în următorii 10 ani, cifră stabilită în urma unui studiu efectuat de marile concerne mondiale de petrol, nu am exagerat cu nimic, avem acum comparaţia dv. cu situaţia din fosta RDG...

Ş.O.: – Da, aşa este, numai că nu ştiu de unde va obţine România această sumă. Să revin însă la ce s-a întâmplat în fosta RDG. Germania Federală a preluat din primul moment tutela operaţiunii de privatizare, închiderea şi lichidarea întreprinderilor din noile landuri. Acest lucru s-a întâmplat din 1990, începând prin societatea numită „Treuhand“ (în traducere aproximativă: „Gestiune prin delegaţie“). „Treuhand“ şi-a asumat tutela societăţilor industriale din fosta RDG aflate pe punctul de a falimenta, le-a ajutat pe cele care aveau posibilităţi de redresare, dar a şi lichidat societăţi care nu mai puteau fi salvate. Privatizarea întreprinderilor viabile din fosta RDG a fost făcută de „Treuhand“ prin metode binecunoscute în Occident de mult. „Treuhand“ a încercat iniţial să salveze cât mai mult din fosta industrie a RDG, oferind spre vânzare fabrici capitaliştilor din Vest, indiferent cine erau ei. Aceştia au venit masiv în 1990 în Germania de Est, dar s-au îngrozit, efectiv, „li s-a făcut părul măciucă“ de ce au văzut la faţa locului!

L.V.: – Atunci înţelegem de ce aceşti capitalişti sunt atât de şocaţi de starea industriei româneşti...

Ş.O.: – Făcând o vizită în fosta RDG, am văzut, la câţiva ani de la reunificare, că întreprinderile vechi comuniste erau într-o paragină totală, dar pe terenul învecinat, care le aparţinuse, se construiau, în ritm susţinut, fabrici noi, ultramoderne!... Înainte de reunificare, mulţi din RDG credeau că marile firme din RFG se vor năpusti, încă din prima zi, să-şi recupereze vechile fabrici. Da de unde! Ce să recupereze? Fiare vechi?

L.V.: – Situaţia este identică şi în România, unde foştii proprietari ai fabricilor nu ar mai avea ce să recupereze, decât tot fiare vechi...

Ş.O.: – În Germania, marile firme au renunţat la recuperarea uzinelor demodate, care nu le-ar fi adus decât pagube, şi au trecut la construirea unor uzine complet noi, din temelii. Acest lucru îi face pe specialişti să creadă că peste 10 ani noile landuri federale provenind din fosta RDG vor constitui partea cea mai industrializată şi mai modernă din toată Germania! În total, „Treuhand" a privatizat, prin vânzare, 9.000 de întreprinderi din fosta RDG, adică 40.000 de unităţi productive. Din ele, 96% au fost cumpărate de cetăţeni din fosta Germanie de Vest. Încă o dată trebuie să repet că situaţia nu este comparabilă cu România, pentru că statul federal german a subvenţionat, în multe cazuri, cumpărarea întreprinderilor din fosta RDG cu un procent care a mers până la 60%! Adică nu numai că n-a cerut bani, dar a scos bani din buzunar pentru a le putea vinde... Această subvenţionare explică de ce a fost posibilă privatizarea a 40.000 de unităţi productive. Desigur, acest proces de restructurare rapidă, cu lichidările inerente, a dus la ridicarea ratei şomajului în fosta RDG, care, în prezent, este de 20%. Şomerii primesc ajutoare de şomaj din partea statului federal (aici se duc o parte din cele 150 miliarde de mărci acordate anual ca subvenţii noilor landuri). Pe de altă parte, statul german este

foarte atent la recalificarea celor care au ajuns în şomaj, peste tot au fost înfiinţate şcoli de recalificare. Se urmăreşte reorientarea noilor şomeri din fosta RDG spre sectoare viabile economic, în special spre servicii. România ar trebui să urmeze exemplul. În principiu, statul german nu a câştigat, pe termen scurt, din aceste privatizări, cauza fiind subvenţiile masive. Însă firmele din fosta Germania de Vest au obţinut câştiguri, prin *noile* investiţii făcute în Estul Germaniei, „Siemens", de pildă, şi-a mărit câştigul cu 10% exclusiv pe seama noilor landuri federale. Au fost şi cazuri ale unor mari firme din Germania de Vest, care au cumpărat întreprinderi din fosta RDG, uzând de subvenţii de la statul federal, exclusiv pentru a le lichida ulterior şi de a le elimina de pe piaţă. De asemenea, în fosta RDG, au fost lichidate îndeletnicirile nerentabile, cum ar fi marile exploatări carbonifere la zi, deşi cărbunele era de calitate net superioară celui din Oltenia, de pildă. Mineritul nu mai este rentabil astăzi în Europa, restructurarea mineritului românesc ar fi o consecinţă logică a tot ce se întâmplă astăzi în lume, inclusiv în RFG.

L.V.: – Dar privatizarea în Germania nu se limitează numai la fosta RDG...

Ş.O.: – Este adevărat. Acum un an a început privatizarea companiei naţionale de telecomunicaţii „Deutsche Telekom". Marea problemă a fost, iniţial, stabilirea valorii de curs a acţiunilor. S-a făcut în mass media o uriaşă propagandă; în fine, acţiunile au fost emise la un curs extrem de favorabil, şi, în 2-3 luni, ele au crescut cu 30%. Deci cine a avut banii şi inspiraţia să cumpere acţiuni la „Deutsche Telekom" a făcut o foarte bună afacere. Însă valoarea acţiunilor cumpărate a fost sub valoarea fondurilor fixe. Pentru stat, „Deutsche Telekom" nu a fost o afacere prea bună... Această privatizare s-a făcut prin vânzarea liberă de acţiuni, dar există şi un al doilea mod de privatizare, prin oferirea unui pachet de acţiuni unui concern, unei firme, deci unui real investitor strategic.

L.V.: – Dar metoda MEBO?

Ş.O.: – Chiar dacă această metodă nu s-a extins prea mult în lume, nu putem să o ignorăm, mai ales dacă ţinem cont că pe undeva este moral ca întreprinderea să revină propriilor salariaţi. În Germania de Vest, metoda MEBO generase dificultăţi în majoritatea cazurilor. În fosta RDG, metoda MEBO a fost însă folosită, după 1989, pe scară foarte largă, dar multe din întreprinderile astfel privatizate au la ora actuală dificultăţi mari (deficite, credite neplătite etc.).

L.V.: – Felul cum s-a privatizat „Deutsche Telekom" în RFG nu poate constitui un exemplu pentru România?

Ş.O.: – Mă îndoiesc că cineva, de pildă, ar cumpăra pe piaţă acţiuni ale combinatului „SIDEX" Galaţi!... Atractivitatea unei acţiuni nu este determinată de registrele contabile ale unei întreprinderi, ci de câştigul pe care ea îl poate aduce şi care s-ar materializa în creşterea valorii acţiunilor. O întreprindere care lucrează în pierdere, cum este cazul combinatului gălăţean, nu are pe piaţa bursieră a acţiunilor nici o valoare! Pot să dau ca exemplu firma „ARBED" din Landul Saar din RFG, care în registrele contabile era evaluată la miliarde de mărci, dar intrase în mari dificultăţi. Ca să mai salveze ce era de salvat, acum câţiva, ani Landul Saar a cumpărat această firmă la preţul simbolic de o marcă, ulterior firma redresându-se. Guvernul Văcăroiu, ca şi guvernele anterioare Roman şi Stolojan, nu a reuşit să vândă mai nimic din întreprinderile propuse spre vânzare, pentru că cerea sume exorbitante, nereale faţă de situaţia întreprinderii respective!

L.V.: – Cazul concret al rafinăriei Midia-Năvodari, care nu a putut fi vândută în 1995 din cauza preţului enorm cerut de emisarii Guvernului Văcăroiu...

Ş.O.: – Când statul este gestionar şi proprietar lucrurile nu merg bine deloc, apar disfuncţii supărătoare. În cazul rafinăriei Midia-Năvodari, statul român nu a fost interesat de privatizarea ei, s-a preferat, din contra, ca această întreprindere să acumu-

leze an de an datorii uriaşe în valoare de sute de milioane de dolari SUA, aşa cum au recunoscut până şi specialişti români, recent, la un simpozion organizat aici, la München. Comentariile sunt inutile. Chiar şi la data la care purtăm această discuţie, rafinăria Midia-Năvădari nu a fost privatizată, nu a fost vândută şi nici se întrevede, pentru viitorul apropiat, o acţiune în acest sens. Statul este, de fapt, cel mai rău proprietar posibil, neinteresat deopotrivă în rentabilitatea întreprinderii pe care o are în proprietate, cât şi în înstrăinarea ei prin privatizare. De ce? pentru că ştie că datoriile se acoperă de la buget. Cel puţin aşa a fost până acum.

München, 8 august 1997

RETROSPECTIVA POLITICĂ ROMÂNEASCĂ A ANULUI 1997

Liviu Vălenaş*: – Stimate d-le Orescu, v-aş propune să facem împreună o retrospectivă a anului politic românesc 1997.*

Şerban Orescu: – Cu plăcere. Am participat la o masă rotundă recent, la BBC, împreună cu politologii Vladimir Tismăneanu şi Dorel Şandor, dar din cauza timpului limitat afectat emisiunii, nu am putut să-mi dezvolt toate ideile; cu atât mai mult consider binevenită discuţia de faţă.

L.V.: – Pentru început, ce calificativ aţi da anului politic românesc 1997?

Ş.O.: – În ansamblu, l-aş considera nemulţumitor. În primele şase luni ale anului 1997, Guvernul s-a bucurat de creditul-timp ca să spun aşa, adică s-a considerat că, având de-a face cu greaua moştenire a regimului Iliescu-Văcăroiu, guvernul Ciorbea nu putea face minuni. Dar trecând şi restul de şase luni, s-a văzut cu claritate că prestaţia guvernului Ciorbea a fost absolut nesatisfăcătoare, din toate punctele de vedere. Guvernul Ciorbea a pierdut un an foarte preţios. Eu mi-am închipuit că acest guvern îşi va face un plan pe patru ani, adică pe durata mandatului său, din care primul an să fie rezervat terapiei de şoc, cu rezultate rapide în privinţa schimbărilor de structură. Bineînţeles, anul rezervat terapiei de şoc ar fi dus la o pierdere inevitabilă de popularitate, dar în anul doi şi mai ales trei, reformele implementate energic în primul an ar fi dat rezultatele scontate. Dacă s-ar fi procedat în felul acesta, regimul Constantinescu s-ar fi putut prezenta în anul 2000 cu un bilanţ pozitiv. Această strategie, care este şi a bunului simţ şi a unei înţelepciuni elementare, a fost neglijată. Acum, atât guvernul Ciorbea cât şi preşedintele Constantinescu se prezintă în faţa ţării cu rezultate foarte modeste, total nesatisfăcătoare. Ei încearcă să le substituie cu succese de imagine, ceea ce nu e

serios. Trebuie să vă spun, d-le Vălenaş, că eu sunt un adversar al succeselor de imagine!

L.V.: – După mine, se poate pune semnul egalităţii între „imagine“ şi populism. Un Minister al Imaginii, aşa cum are Guvernul Ciorbea, mi se pare asemănător cu Ministerul Adevărului, imaginat de Orwell, în cartea sa „1984“...

Ş.O.: – Evident că „imagine“ este egal populism. „Succesul de imagine“ este metoda folosită pentru a se câştiga încrederea populaţiei, a electoratului, fără a-i da în schimb rezultate concrete. „Imaginea“ face apel premeditat la subiectivitate, la emoţionalitate. Eu, cel puţin, nu mă îmbăt cu apă rece! Şi, în particular, când cer prestarea unor servicii, pretind calitate! Or, în această privinţă, ca ipotetic elector, îmi manifest decepţia... Nu avem din partea Guvernului Ciorbea, după un an de zile, o prestaţie pe care să o măsurăm cantitativ, ca să nu mai vorbesc de calitativ... Regimul a încercat să suplinească lipsa realizărilor pe plan intern, cu ipotetice realizări externe, în stadiul de proiect, ca intrarea României în NATO în primul val, apoi în al doilea val...

L.V.: – Iar acum, poate în al treilea val...

Ş.O.: – O promisiune vagă, făcută, de exemplu, de preşedintele Clinton, nu reprezintă altceva decât „o diplomaţie a politeţii“; în plus, acceptarea României în NATO sau în UE este condiţionată de un salt calitativ în domeniul economiei, până în 1999. Promisiunea legată de al doilea val se va evapora de la sine!

L.V.: – Imaginea este o obsesie a guvernului Ciorbea, ca şi a Preşedinţiei. Neajungând un minister al imaginii (?!), acum premierul Ciorbea vrea să-şi angajeze un consilier special pentru probleme de imagine, din străinătate.

Ş.O.: – Şi pe mine mă surprinde neplăcut obsesia guvernanţilor pentru „imagine“ cu orice preţ. Chiar înfiinţarea acestui Departament pentru Imagine (în fapt, un adevărat minister, aşa cum insinuaţi dv.) mi s-a părut de prost gust. La

conducerea acestui departament a fost desemnat un vechi liberal, o persoană în vârstă, dl. Sorin Botez, care nu văd ce ar putea practic să facă, mai ales la vârsta dumnealui... Principial, vă dau însă perfectă dreptate, ţara nu are nevoie de un departament al imaginii şi de noi posturi de consilieri pentru imagine, mai ales în această perioadă dificilă din punct de vedere al restructurării economice. Consilier de „imagine“ sau ministru de „imagine“ sună prost. Decât salariile acestor „specialişti“ în „imagine“, mai bine ar fi fost angajaţi consilieri pentru restructurare şi Reformă!

L.V.: – Starea unei naţiuni depinde, în ultimă instanţă, nu de „imagine“, ci de starea economiei! Ce s-a făcut concret în 1997 pentru asanarea economiei româneşti?

Ş.O.: – S-a făcut extrem de puţin! În România, avem în continuare o economie în mare parte socialistă, descentralizată, dar tot de stat, de tip iugoslav, ca în Iugoslavia lui Tito. Statul este stăpân, dar întreprinderile se bucură de o largă autonomie, ceea ce duce inevitabil la haos şi lipsă de răspundere.

L.V.: – Este tipul de economie numit de Tito, Kardeli, Djilas et Co., cu multă emfază, „autogestiune muncitorească“.. Este interesant că în 1995 am publicat în „Lumea liberă românească“, „Ziua“ şi „Timişoara“ un interviu cu economistul Didi Secrieru, unde acesta atrăgea atenţia că în România se pun bazele unei economii de tip iugoslav, fapt ce va duce la catastrofă. Iată, au trecut doi ani şi jumătate de la publicarea acestui interviu, dar nimeni nu a vrut să-l ia în seamă!

Ş.O.: – Este foarte just ce spuneţi dv. Am citit şi eu respectivul interviu. Da, economia românească este de tipul iugoslav al „autoconducerii muncitoreşti“, fapt ce va duce neapărat la faliment şi catastrofă. Autonomia întreprinderilor româneşti, în cadrul acestui sistem economic „iugoslav“, este în folosul directorilor şi managerilor, care uzează de ea în interes propriu! Economia socialistă descentralizată nu este cu nimic mai bună decât economia socialistă centralizată...

L.V.: – Patruzeci de ani, acest sistem economic a funcţionat defectuos în Iugoslavia, ducând la catastrofă. De ce se încăpăţânează actualii guvernanţi să repete defuncta experienţă iugoslavă?

Ş.O.: – De ce repetă guvernul Ciorbea această greşeală economică elementară? Este evident că noului regim Constantinescu îi este frică de reforme! Îi este frică să nu devină impopular din cauza acestora! Supoziţia mea (un analist politic are dreptul să facă şi supoziţii) este că obiectivul principal al actualului regim nu este asanarea economiei româneşti, ci câştigarea alegerilor generale şi prezidenţiale din anul 2000, deci rămânerea la Putere în continuare... Întreb însă: pot fi câştigate alegerile din anul 2000 în cazul unei stagnări a reformelor? Este evident că actualul regim va porni în bătălia electorală cu un bagaj foarte subţire, o inflaţie accentuată, o pauperizare generală a societăţii (inclusiv prin scăderea salariilor, deja manifestată, din plin, în 1997). Crede noul regim că va cumpăra electoratul prin faptul că nu a închis întreprinderile falimentare? Se pare că da! Dar, în curând, se va pune stringent întrebarea: ce este mai bine, un şomaj mare cu creştere industrială datorită reformei sau şomaj redus în urma stagnării reformei, dar cu venituri tot mai mici pentru populaţie? Am impresia că regimul se bazează pe a doua alternativă, populistă, dar catastrofală pentru viitorul României.

L.V.: – În prima parte a anului trecut, premierul Ciorbea a anunţat că se va trece la o terapie de şoc, dureroasă. Populaţia a fost atunci de acord aproape în unanimitate că merita să îndure un an, chiar doi, poate chiar trei, privaţiuni şi mari greutăţi, cu condiţia însă evidentă ca, după aceea, să urmeze, în fine, redresarea. Iată deci că Guvernul Ciorbea a irosit astfel o şansă realmente istorică. Asta pe de o parte! Pe de o altă parte, populaţia nu este neapărat încântată, cred eu, de soluţia „fără şomaj, dar cu salarii tot mai mici“!

Ş.O.: – Este evident că în prima parte a anului 1997 guvernul Ciorbea, preşedintele Constantinescu au irosit o şansă istorică! Aveţi perfectă dreptate! Mă întreb însă, dacă autorităţile centrale nu au primit rapoarte confidenţiale, din partea serviciilor seerete româneşti despre impopularitatea unei terapii de şoc, în zonele afectate de concedieri! Este desigur doar o presupunere.

L.V.: – Poate nu o presupunere lipsită de temei. Rămân însă la ideea că serviciile secrete şi „nepreţuitele" lor rapoarte confidenţiale nu au ce aviza la reformarea unei economii de piaţă liberă!

Ş.O.: – Este evident că nu au ce căuta! Cred că au existat rapoarte seerete asupra stării de spirit a populaţiei, din partea SRI-ului, în principal; să ne gândim la lista celor 17 întreprinderi propuse spre lichidare...

L.V.: – Listă subţiată atât de mult, încât mă întreb dacă a mai rămas ceva de lichidat...

Ş.O.: – Acum nici nu se mai aude de lista celor 17 întreprinderi propuse spre lichidare, au fost satisfăcute însă anumite nemulţumiri locale... Guvernul, confruntat cu proteste, unele chiar violente (blocarea drumurilor, de pildă), a cedat, cum a cedat la toate protestele populaţiei, cedări de nepermis pentru un guvern responsabil! Aceste acţiuni de protest mă duc la ideea că, atunci când propriul loc de muncă e în cauză, populaţia preferă un salariu mic, dar cu loc de muncă asigurat de Stat, fie chiar într-o întreprindere mamut, ineficientă şi energofagă!

L.V.: – Dar atunci cum rămâne cu reacţia minerilor care au protestat că nu sunt lăsaţi în şomaj, bineînţeles în schimbul unui salariu pe 12 luni, plătit în avans?

Ş.O.: – Ce s-a întâmplat cu minerii necesită câteva explicaţii. Măsura a fost luată la iniţiativa FMI-ului şi a beneficiat de o finanţare externă corespunzătoare. Cu toate acestea, ea a generat un val inflaţionist, resimtit în toată ţara. Să ne gândim

ce ar fi însemnat aplicarea acestei măsuri la „SIDEX“ Galaţi, unde lucrează aproximativ 35.000 de salariaţi, ce val inflaţionist ar fi generat ea. Ca atare, guvernul s-a decis să aplice un fel de privatizare „lentă“.

L.V.: – Dar parcă teoria „privatizării lente“, a unei „terapii fără şoc“, era ideea îndrăgită de fostul preşedinte Iliescu, nu-i aşa?

Ş.O.: – Exact! Noul regim a preluat ideile economice ale guvernării Văcăroiu, acesta este tristul adevăr! Se merge în continuare pe „doctrina Ilieşcu“!...

L.V.: – Atunci cum rămâne cu „schimbarea“ din 1996? Lumea a votat CDR-ul pentru „Schimbare“, inclusiv în gestionarea economiei româneşti! Cum se împacă promisiunile făcute în 1996 de actualii guvernanţi, cu preluarea ad Iitteram *a „doctrinei Iliescu“?*

Ş.O.: – Nu se împacă nicicum! Actualul guvern, actualul regim ar fi trebuit să procedeze ca la jocul de cărţi, adică să scape de cărţile proaste (întreprinderile falimentare, nerentabile şi energofage) şi să le înlocuiască cu cărţile bune (noi investiţii)! Desigur, dacă închizi aceste întreprinderi, se punea întrebarea: ce facem cu oamenii? Trebuia iniţiată imediat după alegerile din 1996 o politică energică, clară, inteligentă, de atragere a capitalului străin. Or, nu s-a făcut mai *nimic* în acest sens. Iar fără capital străin, nu poate fi restructurată debila economie românească! Nici în momentul de faţă nu avem o lege de încurajare a investitorului...

L.V.: – Toate legile actuale din România, susceptibile de interpretări diferite, par a avea rolul, mai degrabă, de a descuraja investitorul străin, decât de a-l atrage în România. La acestea se adaugă birocraţia, corupţia generalizată şi banditismul sunt alte frâne serioase pentru capitalul străin!

Ş.O.: – Am impresia că guvernul Ciorbea şi preşedintele Constantinescu cad prea uşor pradă unor utopii. De exemplu, combinatul petrochimic Midia-Năvodari nu a fost privatizat

nici acum, deşi au existat oferte serioase... Ei bine, acest combinat a adus în 1997 o pagubă în plus de 200 milioane de dolari SUA, pagubă ce provine doar din acumularea de noi datorii. Acest lucru a fost afirmat de specialişti români, cu ocazia unei mese rotunde în decembrie 1997, la München, cu prilejul vizitei oficiale a preşedintelui Constantinescu în Germania. Se pune întrebarea, legată de acest combinat petrochimic mamut, de ce nu a fost privatizat el la începutul anului 1997, când existau amatori serioşi, ci din contra, s-a mers pe păstrarea lui în continuare în mâinile Statului, chiar cu riscul acumulării unor noi datorii? Actualul guvern, personal preşedintele Constantinescu s-au agăţat de iluzia că petrolul Mării Caspice va putea fi prelucrat în curând la acest combinat, sub controlul Statului şi tranzitat prin România, spre Europa Occidentală!

L.V.: – Dar deja se anticipează traseul pentru tranzitarea petrolului caucazian printr-o conductă magistrală, a cărei construcţie trebuie să înceapă în curând! Ea nu va trece prin România. Cui folosesc atunci aceste utopii sau chiar cacealmale?

Ş.O.: – A lua o decizie economică importantă în funcţie de un factor aleatoriu (politica marilor concerne internaţionale de petrol) denotă, oarecum, iresponsabilitate în gestionarea economiei. De fapt, nu se aude mai nimic de creaţia preşedintelui Constantinescu, forumul „România la răscruce"... Este evident că, într-o problemă atât de importantă, cu implicaţii politice, cum este tranzitul petrolului caucazian, România, o ţară mică şi cu economie slabă *nu are un cuvânt greu de spus*, din păcate, iar calculele economice nu îi sunt favorabile!

L.V.: – Acest proiect autohton, de tranzitare a petrolului caucazian prin România, denotă megalomanie, o boală mai veche la români. Ce părere aveţi însă, d-le Şerban Orescu, de factorul inflaţie, desigur, la nivelului anului pe care îl analizăm, 1997?

Ş.O.: – Politica socială a guvernului şi deficitul bugetar, provenind, în parte, din subvenţionarea întreprinderilor falimentare, se finanţează prin inflaţie. Aceasta este realitatea. De aceea, nici în 1997 inflaţia nu a putut fi jugulată!

L.V.: – Este evident că nu există altă şansă pentru România, în încercarea de asanare a economiei, decât un flux masiv de capital străin; de ce nu vine însă acest capital străin? De ce preferă el alte ţări post-comuniste ca: Ungaria, Polonia sau Cehia?

Ş.O.: – În parte, chiar dv, cu puţin timp înainte, aţi arătat câteva cauze. Există şi o altă explicaţie, legată de pierderea unor momente prielnice. Un moment prielnic, extraordinar – aş spune, a fost cel din primele trei-patru luni după decembrie 1989. Însă atât guvernul condus atunci de dl. Petre Roman, cât şi populaţia s-au opus venirii investitorilor străini, fiind lansate lozinci absolut penibile, de genul: „Nu ne vindem ţara"!...

L.V.: – Sau „Dumnezeu ne ajută şi fără valută", lozincă a FSN-ului din ianuarie-martie 1990...

Ş.O.: – Un alt moment prielnic (totuşi nu comparabil cu cel din 1990) a fost în noiembrie 1996, şi anume, câştigarea alegerilor generale şi prezidenţiale de fosta Opoziţie. Dacă ţineţi minte, în ianuarie 1997, premierul Ciorbea a apărut la o conferinţă de presă împreună cu dl. Poul Thomsen, reprezentantul FMI-ului pentru România. Atunci a fost creată impresia că va exista, realmente, o finanţare externă corespunzătoare care să susţină implementarea reformelor atât de necesare asanării economiei româneşti. În schimb, guvernul Ciorbea era obligat să facă o macrorestructurare economică şi să ducă o politică de austeritate.

L.V.: – Adică exact de ce i-a fost frică guvernului, de o politică strictă de austeritate...

Ş.O.: – Ajungem din nou la „imagine". Or, poporul român are nevoie de un guvern responsabil! Cu cât trece timpul, adevărul este din ce în ce mai greu de spus, mai ales dacă la

început ai tot minţit... Înainte de alegeri se vorbea despre acel faimos „Contract cu România". După alegeri, guvernului i-a fost greu să spună populaţiei că acum va urma altceva. O cacealma poate să fie suportată, cu condiţia să se petreacă o singură dată; când se repetă, devine de nesuportat!

L.V.: – Până la „celebra" remaniere, ministrul industriilor şi comerţului era un liberal, dl. Călin Popescu-Tăriceanu, debarcat însă din funcţie (ca incapabil?). Cum vedeţi debarcarea acestui ministru? Ca o dezavuare a PNL-ului?

Ş.O.: – Puterea unui ministru din guvernul Ciorbea este destul de limitată. Cel care decide în problemele de natură să afecteze opinia publică este preşedintele Constantinescu, deşi România este o republică doar semi-prezidenţială. Preşedintele Constantinescu este net superior predecesorului său lui din punct de vedere intelectual. Cu toate acestea, preşedintele Constantinescu a preluat de la Ion Iliescu clişee importante şi chiar unele strategii. *Una din erorile preluate de la Ion Iliescu este ideea că se poate face capital politic intern din politica externă* a României... În realitate, lucrurile stau exact pe dos.

L.V.: – O boală mai veche la comuniştii români – să ne aducem aminte de momentul Dej al anului 1964, sau de Geniul Carpaţilor, care a transformat politica externă într-un fel de „opium pentru popor", ca să-l parafrazez pe Marx şi Lenin. Românii îşi mai aduc aminte cu oroare de „măreţele solii de pace pe toate meridianele globului", de „epocalele şi istoricele realizări ale politicii externe"... Ceauşescu servea unui popor înfometat , înfrigurat şi violentat, numai succese grandioase în politica externă; văd că preşedintele Constantinescu se înscrie, aşadar, pe un drum mai vechi.

Ş.O.: – Să nu uităm totuşi că poporul român este meridional, uşor de sedus de anumite imagini şi care se lasă, uneori, îmbătat cu apă rece... Preşedintele Constantinescu ştie aceste lucruri. Vă amintiţi că, până acum câteva luni, s-a bătut foarte

mult toba cu intrarea României în valul întâi, apoi în valul al doilea în NATO...

L.V.: – Iar acum se poate vorbi şi de valul al treilea...

Ş.O.: – Da, probabil vom pierde şi valul al doilea. Poporul român a fost alimentat aproape tot anul 1997 cu speranţa că nimic nu este mai important decât intrarea în NATO şi în Uniunea Europeană (UE); în schimb, s-a bătut pasul pe loc în privinţa Reformei. Lucrurile au continuat în acest mod, până când s-a sesizat dl. Poul Thomsen, care a venit de urgenţă la Bucureşti pentru a trage la răspundere guvernul Ciorbea...

L.V.: – Dl. Poul Thomsen pare un fel de „administrator-şef" al economiei româneşti...

Ş.O.: – Şi da şi nu. Când dl. Poul Thomsen apare la Bucureşti, guvernul Ciorbea ia măsuri de reformă economică sau financiară. Aşa s-a întâmplat că, în timpul unei vizite inopinate la Bucureşti a d-lui Thomsen, a apărut în grabă lista cu cele 17 întreprinderi propuse spre lichidare. A fost de ajuns ca dl. Thomsen să părăsească Bucureştiul şi cele 17 întreprinderi au devenit 16, apoi 15, iar astăzi cine mai vorbeşte de ele...?

L.V.: – Lista cu cele 17 întreprinderi propuse spre lichidare , în 1997, s-a subţiat atât de mult, încât nu ştiu dacă mai există ceva de lichidat...

Ş.O.: – Au trebuit satisfăcute nemulţumiri locale. Între dl. Poul Thomsen şi guvernul Ciorbea există un fel de joc de-a pisica şi şoarecele. Când vine dl. Thomsen la Bucureşti, se apasă pe butonul reformelor, când pleacă, se apasă pe marşarier. Guvernul Ciorbea, miniştrii de resort sunt încântaţi de ei, că sunt „şmecheri" cu FMI. Această „şmecherie" ne-a adus, de-a lungul istoriei, doar dezastre şi chiar catastrofe. Cu „şmecheria" nu mergi prea departe. Pe occidental îl poţi păcăli o dată, dar nu şi a doua oară! În plus, rămâi compromis pentru totdeauna!

L.V.: – Cu alte cuvinte, anul 1997 poate fi considerat pierdut pentru economia românească...

Ş.O.: – La o recentă masă rotundă la BBC, s-a subliniat că *„anul 1997 poate fi considerat pierdut pentru România, din punct de vedere economic"*. Analiştii politici şi economici de la BBC au subliniat încă ceva: dacă şi anul 1998 va fi pierdut, verdictul pentru România va fi foarte sever! Va însemna că poporul român este incapabil să se guverneze, să facă o reformă economică, să scape de structurile comuniste! 1998 *este ultima şansă pentru România*! Nu ştiu însă dacă guvernul Ciorbea şi preşedintele Constantinescu înţeleg acest lucru!..:

L.V.: -Vă propun acum, d-le Orescu, să abandonăm sectorul economic şi să ne referim în continuare la politica externă a României. Dacă pentru Lenin şi Marx „religia era opium pentru popor", pentru noii guvernanţi ai României se pare că „opiumul" poporului român a fost, în 1997, politica externă românească. Pe de altă parte, mie, politica externă dusă de guvernul Ciorbea în 1997 mi se pare lipsită de orice performanţă. Ajunge să ne gândim la faptul că România a ratat în 1997 intrarea în NATO şi în UE şi, pe deasupra, a încheiat un tratat absolut neconvenabil *cu Ucraina... Ce părere aveţi de aceste afirmaţii?*

Ş.O.: – Nu pot subscrie la toate afirmaţiile dv. Mă gândesc la maxima celebră a lui Titulescu, *„Daţi-mi o bună politică internă şi veţi avea o bună politică externă"!...* Acest lucru l-a afirmat, de fapt, şi Adrian Severin, cu două săptămâni înainte de a-şi prezenta demisia; a spus că nu putut face prea multe în politica externă având în vedere stagnarea Reformei şi restul... Indiferent cât ar fi de strălucit dl. Severin sau cât de şarmant ar fi înlocuitorul său, dl. Pleşu, un lucru este cert, atât NATO cât şi UE, la porţile cărora am bătut fără succes în 1997, sunt, în fapt, şi nişte birocraţii. Există acolo funcţionari care judecă performanţele României ca orice birou administrativ. Sunt formulare de completat, se răspunde la întrebări, de pildă, „România îndeplineşte criteriul 1, nu îndeplineşte criteriul 3" şi aşa mai departe. Pe aceste criterii se judecă intrarea în NATO

şi UE şi nu pe şarmul sau puterea de convingere a unui ministru de externe, indiferent cine ar fi el. Referitor la tratatul cu Ucraina, cred că este totuşi bun, mai mult nu se putea obţine şi, în plus, acest tratat trebuia încheiat. În ceea ce priveşte teritoriile noastre pierdute, poporul român are o vorbă: „este greu să scoţi din gura vulpii ce a înhăţat odată"... Nu văd cum am fi putut recupera de la Ucraina teritoriile noastre româneşti! Din păcate...

L.V.: – Prin tratatul cu Ucraina pierdem sau avem mari şanse să pierdem şi platoul continental al Mării Negre, bogat în resurse de petrol. Nu s-a definitivat nici frontiera pe braţul Chilia, nu este clar nici statutul Insulei Şerpilor, cu alte cuvinte un tratat negociat fără profesionalism, *aşa cum sublinia şi istoricul Florin Constantiniu... În plus, prin semnarea acestui tratat, s-a înrăutăţit soarta minorităţii româneşti din Ucraina...*

Ş.O.: – Recunosc că pe marginea acestui tratat se mai poate discuta. Este adevărat că politica externă a României nu a fost un mare succes în 1997, dar acest lucru nu i se poate reproşa d-lui Severin, nici nu ar fi „fair play" să-i facem acum reproşuri, trebuie să ţinem cont de conjunctura internaţională care a fost vitregă României în 1997; în plus, marja de manevră a fost redusă. Pe urmă, nu trebuie să uităm că s-au obţinut şi anumite succese notabile, îmbunătăţirea relaţiilor cu Ungaria este un succes, succes care a redus riscul ce plutea în aer până în acel an, şi anume, constituirea unei axe „pan-ortodoxe" Atena-Sofia-Belgrad-Bucureşti-Moscova.

L.V.: – Să nu uităm totuşi că tratatul cu Ungaria, parafat în 1996, este opera lui Ion Iliescu şi a guvernului Văcăroiu.

Ş.O.: -Este adevărat, dar îmbunătăţirea relaţiilor cu Ungaria s-a produs abia după alegerile din noiembrie 1997.

L.V.: – Pe data de 29 decembrie 1997 a depus jurământul noul ministru de externe, dl. Andrei Pleşu. Întrebarea este, va reuşi dl. Pleşu să ducă altă politică externă sau va fi un continuator (un epigon) al politicii externe severiniene?

Ş.O.: – Este probabil că dl. Pleşu va continua politica externă a d-lui Severin, deoarece există o singură politică externă pentru România, şi anume, integrarea în structurile Europei Occidentale, în NATO şi UE. Există o alternativă la această politică externă? Evident, nu există o altă opţiune. Trebuie să recunoaştem că dl. Adrian Severin a fost destul de energic în acţiunile sale privind integrarea în NATO şi UE, nu cred că am puteam să-i facem reproşuri în acest sens. Dl. Pleşu va continua politica externă dusă de predecesorul său, de acest lucru sunt convins. În schimb, sper că dl. Pleşu va reuşi să facă ce nu a făcut Adrian Severin, şi anume, să schimbe personalul diplomatic. Dar dacă nu va reuşi, va fi nu din cauză că nu vrea, ci, foarte probabil, pentru că nu poate! În acest caz cred însă că opinia publică are dreptul să afle cine blochează curăţirea Ministerului de Externe şi aparatului diplomatic de foştii securişti!

L.V.: – Nu aţi fost surprins de numirea ca ministru de externe a d-lui Pleşu?

Ş.O.: – Am fost surprins plăcut, dl. Pleşu este un om de mare cultură care, spre deosebire de predecesorul său, cunoaşte bine limba şi cultura germană, lucru important azi, în Europa! Un minus i-aş găsi (fără să-i imput acest fapt): nu are studii juridice – ele ar fi fost folositoare unui ministru de externe.

L.V.: – Dar nu vi se pare straniu că Partidul Democrat care, conform algoritmului, avea dreptul la acest post, deci putea propune în locul lui Adrian Severin o altă persoană din PD, a propus o persoană neînregimentată politic, din afara PD, pe dl. Andrei Pleşu?

Ş.O.: – Nu mi se pare deloc straniu şi dintr-un motiv elementar: pur şi simplu PD-ul d-lui Roman nu dispune, cum nici Convenţia Democrată nu dispune, de specialişti corespunzători. Unde sunt cei 15.000 de specialişti cu care se lăuda Convenţia Democrată în 1996? Am putea vorbi şi de ipocrizia care domneşte la nivelul conducerii PD. După ce cu numai trei

săptămâni în urmă PD a criticat sever apelarea la specialişti, la tehnocraţi, pentru posturile de miniştri ai Reformei şi Finanţelor, iată acum face şi el la fel, apelează la un specialist neafiliat politic, adică la dl. Pleşu. Unde este consecvenţa?

L.V.: – Ca să fac o comparaţie puţin forţată, se repetă, oarecum straniu, neputinţa generalului Ion Antonescu de a alcătui în anii 1940-1941 un guvern reprezentativ. Şi Antonescu a fost nevoit atunci să apeleze la tehnocraţi, iar acum, în Guvernul Ciorbea, avem cinci tehnocraţi, Pleşu, Dăianu, Şerbănescu, prof. Marga şi prof. Bruckner, toţi neînregimentaţi politic. Atunci întreb şi eu, unde sunt cei 15.000 de specialişti ai CDR?

Ş.O.: – Cei 15.000 de specialişti anuntaţi de Emil Constantinescu în 1996 au fost o cacealma. Pe de altă parte, recent, d-na Ana Blandiana a făcut publică o mărturisire interesantă (ea mă pune pe gânduri), că Alianţa Civică a înaintat, în noiembrie 1996, conducerii de atunci a CDR (preşedintele CDR era Emil Constantinescu!), o listă cu personalităţi marcante care ar fi putut fi folosite la guvernare. D-na Blandiana a afirmat că *nimeni* de pe această listă nu a fost agreat. Este evident acum că politica de cadre a CDR-ului nu concorda cu vederile Alianţei Civice care, să nu uităm, reprezintă un segment important al societăţii civile româneşti. *Politica de cadre a noului regim s-a bazat pe preluarea cadrelor vechiului regim, inclusiv păstrarea în posturi-cheie a celor proveniţi din fosta Securitate, fapt extrem de grav!* Totodată mi se pare meschină şi politica de cadre a PNŢCD-ului, unde selecţia şi promovările s-au făcut, în mare măsură, pe bază de servilism, clientelism şi nepotism.

L.V.: – Noul regim a dus, de asemenea, o politică de „cadre" ciudată faţă de personalităţile româneşti din Diaspora. Au fost preferate elemente deja compromise prin colaborarea cu Ceauşescu sau Iliescu, ori noi linguşitori de meserie sau persoane care au colaborat, în trecut, cu Securitatea.

Ş.O.: – Este evident că în Diasporă există personalităţi serioase, numărul lor este, poate, chiar mare decât în ţară. Constat şi eu că noul regim nu a apelat la valori care, paradoxal, se bucură de mai multă recunoaştere în lumea largă, decât în ţara de origine.

L.V.: – Fiindcă deja am ajuns la al treilea capitol al discuţiei noastre (situaţia politică internă din România anului 1997), ce perspective (dacă mai există unele) vedeţi anul acesta pentru actuala coaliţie?

Ş.O.: – Aţi pus o întrebare care frământă multă lume. Eu însă nu sunt Mafalda; în plus, ar trebui să răspund la un sistem cu mai multe necunoscute...

L.V.: – Ca să fiu puţin maliţios, vă citez cele afirmate de dv., recent, la BBC, că „una din calităţile strict necesare unui om politic este talentul de a face prognoze, predicţii corecte". Cred că şi un analist politic trebuie să aibă acest talent de a face prognoze viabile...

Ş.O.: – Da, este perfect adevărat. Eu regret chiar că ziariştii români sunt foarte prudenţi când trebuie să exprime o prognoză. Şi pentru că aţi atins acest punct, permiteţi-mi să fac o mică digresiune şi să-l evoc pe Take Ionescu. Elev fiind şi scriind, pe la 1860, o compunere despre cum va arăta lumea în anul 3000, Take Ionescu a prevăzut crearea Societăţii Naţiunilor, iar României îi vedea un rol important într-o viitoare federaţie dunăreană... Să revin însă la întrebarea dv., la data la care purtăm această discuţie, 27 ianuarie 1998, încă nu este clară situaţia coaliţiei guvernamentale, probabil PD-ul se va retrage de la guvernare sau cel puţin ameninţă cu retragerea... Acum, preşedintele Constantinescu încearcă, printr-un efort de ultimă oră, să convingă liderii PD să rămână la guvernare. Dar se pare că însuşi preşedintele Constantinescu este conştient de faptul că demersul lui este pe muchie de cuţit şi că România riscă un guvern minoritar CDR-UDMR. Cum s-a ajuns aici? Din două motive. Petre Roman este conştient, pe de o parte, că

guvernul începe să devină impopular, indice care în rândul electoratului a scăzut, față de momentul noiembrie 1996, la aproximativ jumătate. Ca să-și refacă popularitatea, dl. Petre Roman și-a imaginat poate o strategie uzitată și prin alte părți, și anume, să părăsească un guvern ce riscă să devină de-a binelea impopular. S-ar putea însă ca aceste calcule ale d-lui Petre Roman să fie date peste cap iar opinia publică să sancționeze drastic Partidul Democrat, pentru că, într-un moment greu pentru țară, a părăsit guvernul, considerând mai importante interesele de partid decât interesele României...

L.V.: – Retragerea PD-ului de la guvernare va însemna automat alegeri anticipate?

Ș.O.: – Absolut! Este greu de conceput un guvern minoritar Ciorbea, sprijinit tacit de un PD în opoziție! Guvernul va fi în această situație atât de slab, încât are toate șansele să cadă la primul vot din Cameră. Și încă o consecință a ipoteticei retrageri a PD-ului de la guvernare: în viitoarea campanie electorală sunt convins că CDR va ataca dur pe actualul partener de guvernare, adică Partidul Democrat. Convenția Democrată îl va acuza că, din cauza lui, nu au putut fi implementate reformele strict necesare asanării economiei românești. (Acuza, trebuie să spun, nu este chiar nefondată). Desigur, în discursuri, dl. Petre Roman a vorbit despre necesitatea accelerării Reformei, dar în practică PD-ul a sărit tot timpul în apărarea intereselor egoiste și antireformatoare ale sindicatelor și greviștilor. În plus, nu știu dacă dl. Roman este conștient că partidul d-lui Meleșcanu, Alianța pentru România (ApR), îi poate aspira anumiți simpatizanți; deja ApR a depășit PD-ul în sondajele de opinie!

L.V.: – Împărtășesc aceeași opinie, și anume, că guvernul Ciorbea nu va mai supraviețui, în actuala componență, în anul 1998. Demisiile, destul de ciudate (în cazul lui Adrian Severin, după o incredibilă poveste cu „spioni“) a doi miniștri de bază din Guvernul Ciorbea, d-nii Severin și Băsescu, indicau cu

deosebită claritate că dl. Petre Roman începuse, din decembrie 1997, numărătoarea inversă, retrăgându-se încet-încet de la guvernare. În acest sens, stranie a fost demisia lui Traian Băsescu, un ministru cu o prestaţie surprinzător de bună... La prima vedere, acţiunea PD-ului de a se retrage de la guvernare, la o lună şi ceva de la remanierea din decembrie 1997, depăşeşte orice logică politică. De fapt, de ce să nu o spunem, alianţa CDR-PD nu a fost viabilă de la bun început, un fel de relaţie contra naturii!

Ş.O.: – Electoratul român percepe deja Partidul Democrat ca un partid şicanator...

L.V.: – Sau chiar ca un partid şantajist ori ca un veritabil balast la guvernare... În politică, după mine, trebuie să existe un minim de morală şi mă gândesc, de pildă, la coaliţia condusă de cancelarul Kohl, în Germania. Şi aici guvernul se confruntă cu mari greutăţi, a devenit chiar un pic impopular, dar micul partid al liber-democraţilor, FDP (care, în sondaje, are în RFG cam cât are acum PD în România!) nu se gândeşte să părăsească coaliţia şi să treacă în opoziţie...

Ş.O.: – Da, este perfect adevărat, numai că în Germania există responsabilitate în exercitarea puterii. De exemplu, ar fi de neconceput, aici, migrarea chiar a unui singur deputat spre un alt partid, o practică curentă în Parlamentul României...

L.V.: – Preşedintele Constantinescu a declarat, pe data de 03.01.1998, că este împotriva unor alegeri anticipate, ce părere aveţi?

Ş.O.: – Atitudinea preşedintelui Constantinescu este corectă, el militează pentru unitatea coaliţiei care l-a adus la putere. Dar posibilităţile sale de a convinge un partid să nu se retragă din coaliţie, dacă acest partid şi-a făcut un scop în sine din retragere, sunt destul de limitate.

L.V.: – Cum priviţi situaţia PNL-ului în 1997, nu vi se pare că este în pierdere de viteză?

Ş.O.: – Nu! Dintr-un simplu motiv: după 1989, PNL nu a avut niciodată „viteză", ca atare nu putea să piardă ceea ce nu a avut. Pe mine m-a decepţionat însă şi noul prim vicepreşedinte, dl. Valeriu Stoica, în care mi-am pus încrederea, am crezut chiar că este politicianul cel mai capabil aparţinând tinerei generaţii. M-am înşelat, iar acest lucru l-am descoperit prima dată când dl. Valeriu Stoica a retras ca infracţiune bancruta frauduloasă!

L.V.: – PNL a ratat, în 1997, şi unificarea liberală...

Ş.O.: – Aici nu aş găsi o vină PNL-ului, căci e greu să faci unificarea cu partide conduse de oameni exaltaţi, unii chiar compromişi. Greşeala PNL-ului constă în altceva, în aceea că s-a îndepărtat de modelul PNL-ului istoric, cel al Brătienilor. În urmă cu câţiva ani, preşedintele Quintus sublinia chiar că PNL-ul nu este un partid istoric, tocmai pentru a sublinia că nu are nici o legătură cu tradiţia! O absurditate. Am rămas, de asemenea, stupefiat de invitaţia adresată de dl. Quintus fostului director al SRI-ului, dl. Virgil Măgureanu, de a se înscrie în PNL, dacă desigur ar dori aceasta. Parafrazându-l pe Caragiale, dl. Quintus afirma că, dacă Măgureanu ar catadicsi să se înscrie în PNL, va fi primit cu mare pompă. Or, să te afişezi cu un personaj compromis, ca dl. Măgureanu, este grav. Un merit însă tot are dl. Quintus, şi anume, că a revenit în Convenţie şi, prin aceasta, a ajuns la guvernare. Numai că meritul este relativ, căci, prin revenirea în CDR, s-a reparat mai curând o greşeală iniţială. Şi când doar repari o greşeală nu poţi să-ţi arogi un merit deosebit...

L.V.: – Anului 1997 îi mai aparţin două evenimente politice, crearea unui nou partid – „Alianţa pentru România" (ApR) şi distanţarea Alianţei Civice de CDR şi actuala putere...

Ş.O.: – Aţi atins un punct la care doresc neapărat să mă refer. După părerea mea, România are *absolută nevoie* de un nou partid de opoziţie, care, de pe poziţiile doctrinare ale CDR, să monitorizeze greşelile guvernului. Este o cerinţă imperioasă

De ce? Deocamdată nu pot spune că guvernul Ciorbea a devenit impopular, (sondajele încă nu dovedesc o impopularitate), dar în 1998, când greutăţile economice vor fi şi mai mari (prevăd, printre altele, un puseu inflaţionist), guvernul are toate şansele să devină impopular. Or, această impopularitate nu trebuie să aducă voturi în plus unor demagogi periculoşi, de genul lui C.V. Tudor. Trebuie cu orice preţ evitat acest lucru! Ca atare, ar fi necesar să avem un partid nou, realmente democrat, care să colecteze, în avantajul său, impopularitatea în creştere a guvernului Ciorbea!

L.V.: – Vedeţi acest partid în partidul d-lui Meleşcanu?

Ş.O.: – Sub nici o formă! Partidul d-lui Meleşcanu are singurul „merit“ (destul de apreciabil) că a spart în două PDSR-ul. Dar ApR se află la o mie de leghe de partidul imaginat de mine! Dintr-un motiv foarte simplu, ApR nu poate fi acel partid democratic de care avem atâta nevoie, din moment ce nu face decât să recicleze ori foşti nomenclaturişti PCR, ori foşti securişti, (dl. Meleşcanu a fost colonel în DIE, după unele informaţii din PDSR, suficient de credibile...).

L.V.: – Acest partid ar putea fi Alianţa Civică?

Ş.O.: – Da; este o evoluţie pe care nu o exclud! Sunt destule dificultăţi ca Alianţa Civică să se transforme într-o forţă politică, într-un partid deci (o dificultate constă chiar în aceea că Alianţa Civică are şi membri din alte partide politice), dar, dacă există voinţă şi pricepere politică, nu văd nici o dificultate majoră ca Alianţa Civică să devină partid, poate chiar în 1998! Prestaţiile Alianţei Civice în 1997, inclusiv congresul ei, i-au adus multe aprecieri în rândul opiniei publice. De asemenea, distanţarea fără echivoc de greşelile guvernului şi Preşedinţiei au arătat că Alianţa Civică este o formaţiune responsabilă. Se pune desigur problema dacă Alianţa Civică are politicienii necesari. Dar mă întreb, nu ar fi bune persoane ca Valerian Stan sau Ana Blandiana? Acţiunile lor din 1997 au fost bine apreciate de opinia publică şi, poate, aceste persoane

au şi talentul de-a face politică, talent pe care noi nu-l bănuim... Cine ştie?... Dacă Alianţa Civică doreşte să devină partid, atunci primul lucru pe care ar trebui să-l facă, ar fi să bată ţara de la un capăt la altul şi să adune pe toţi specialiştii şi personalităţile de marcă, marginalizaţi atât de vechiul cât şi de noul regim. Ceva îmi spune că această acţiune a şi început, căci numai astfel îmi explic lista de personalităţi înaintată de Ana Blandiana în 1996, conducerii CDR şi d-lui Emil Constantinescu, listă, după cum am mai spus, aruncată la coşul de gunoi. Viitorul va demonstra dacă Alianţa Civică va deveni partid sau nu. În ceea ce priveşte PAC-ul, îmi permit să spun că acest partid, din cauza felului *iresponsabil* cum a fost condus, nu mai are un viitor de sine-stătător în România...

L.V.: – Aş veni cu o observaţie: deja din 1997, guvernul Ciorbea a devenit impopular în România, dar acest lucru nu este reflectat încă în sondajele de opinie, deoarece nu există (încă) o alternativă la guvernul Ciorbea şi la CDR... Vă propun acum, d-le Şerban Orescu, să ne referim la ultimul aspect al analizei noastre, serviciile secrete româneşti. Cum aţi caracteriza activitatea lor în 1997?

Ş.O.: – Scandalurile, cu care am fost obişnuiţi încă din 1990 încoace, au continuat şi în 1997.

L.V.: – În vara lui 1997, aţi afirmat, într-un interviu, că, dacă până în toamna lui 1997, fostul director al SRI-ului, Virgil Măgureanu, nu va fi tras la răspundere pentru toate abuzurile dintre 1989 şi 1997, atunci va exista dovada suplimentară a unui pact încheiat între vechea Opoziţie şi Securitate, recte dl. Măgureanu. Vă mai menţineţi afirmaţiile?

Ş.O.: – Da, mi le mai menţin, numai că trebuie să le nuanţez. Cred că a existat un „contract“ (evident, nu unul scris) între fosta Opoziţie şi dl. Măgureanu, şi, bineînţeles, restul serviciilor secrete. Constat că nimeni nu se atinge de poziţiile foştilor securişti, de averile lor (dobândite, în majoritatea cazurilor, în mod ilegal). Mă pun pe gânduri diverse aspecte.

SRI-ul şi, respectiv, SIE au acum noi directori, două persoane civile care au avut ca meserii, cel puţin ca „meserii-oficiale", ingineria şi ziaristica, deci două persoane ale căror preocupări de odinioară nu au avut, aparent, nici o legătură profesională, în mod oficial, desigur (căci noi nu cunoaştem trecutul real al acestor persoane), cu serviciile secrete; de aici rezultă şi o doză de diletantism inerent, dar şi avantaje potenţiale...

L.V.: – Atât Costin Georgescu cât şi Cătălin Harnagea, cei doi noi directori ai SRI-ului şi SIE-ului, numiţi în 1997 în aceste funcţii direct de preşedintele Constantinescu, au fost înainte consilierii domniei sale...

Ş.O.: – Exact, adică oamenii săi de încredere. Constatăm însă că nici în SRI şi nici în SIE nu s-au produs nici un fel de restructurări, de modificări, obiceiurile acestor două servicii au rămas aceleaşi, iar personalul securistic neschimbat. Scandalul Atudoroaie, adică numirea în fruntea Centrului Operaţional SRI-Vest a unui om care a participat direct la masacrul de la Timişoara, în 1989, mi se pare o probă peremptorie în acest sens! Ajung la trista concluzie că nici Costin Georgescu şi nici Cătălin Harnagea nu au primit din partea preşedintelui Constantinescu mandatul de a face curăţenie în SRI şi, respectiv, SIE! Fapt ce mi se pare deosebit de grav...

L.V.: – Numirea acestor „civili" nu credeţi că ţine tot de resortul „imagine", dar cu precizarea că în acest caz „imaginea" este pentru „piaţa externă"?

Ş.O.: – Aveţi perfectă dreptate! Mă mai pun pe gânduri nişte lucruri: de ce directorul SRI, dl. Virgil Măgureanu, a fost schimbat din funcţie abia după şase luni, şi atunci la presiunile americanilor? De ce generalul Talpeş, implicat într-o scandaloasă afacere de spionaj contra Elveţiei, nu a fost pensionat pur şi simlu, ci numit ambasador la Sofia? De ce mai continuă procesul căpitanului Bucur, cel care a dovedit în 1996 că SRI efectuează ascultări ilegale ale convorbirilor telefonice? De ce este menţinută pedeapsa cu moartea pentru generalul Pacepa?

De ce sunt menţinute pedepsele pentru oameni care au demolat comunismul, precum Mircea Răceanu, Ion Stana, Ion Iacobescu şi alţii? De ce nu se face lumină în afacerea Băncii „Columna", unde SRI (şi, probabil, chiar dl. Măgureanu) şi-au depus şi spălat banii? De ce nu se face o anchetă financiar-contabilă asupra firmelor camuflate ale SRI-ului? Nu înţeleg, de asemenea, de ce nu a fost adoptat încă proiectul legii privind accesul la dosarele de Securitate, mai ales că premierul Ciorbea a promis ferm că această lege va apare până la sfârşitul anului 1997? Nu înţeleg, de asemenea, de ce un om – precum Constantin Ticu Dumitrescu – să fie sancţionat, umilit şi marginalizat, pentru că a cerut votarea acestei legi? Trebuie să vă mai spun, d-le Vălenaş, că am citit recent un număr din „România Mare“ unde C.V. Tudor publica cu mare satisfacţie felicitările primite cu ocazia anului nou 1998. Ei bine, printre alţii, cine credeţi că i-au trimis felicitări? O felicitare plecată şi ditirambică i-a trimis directorul adjunct al SRI Mircea Gheordunescu, fost înainte în PNŢCD!...

L.V.: – Să nu uităm totuşi că Mircea Gheordunescu a fost acuzat că în trecut a colaborat cu DIE.

Ş.O.: – Altă telegramă de felicitare i-a trimis dl. Costin Georgescu, directorul SRI, altă telegramă de felicitare a primit C.V. Tudor de la generalul Gioni Popescu, fosta mână dreaptă a lui Virgil Măgureanu, actualmente mâna dreaptă a lui Costin Georgescu!... Constatăm deci că C.V. Tudor este în cele mai bune graţii la SRI, deşi acesta are doi noi şefi, numiţi direct de preşedintele Constantinescu!

L.V.: – Pentru mine este foarte clar că se continuă colaborarea „rodnică“ între SRI şi C.V. Tudor. Să nu uităm că acesta a primit regulat, din 1990 încoace, diferite dosare de Securitate sau file din dosarele de Securitate ale unor persoane, direct de la SRI, spre publicare în „România Mare“, pentru a fi „demolate“ personalităţile reale ale României sau adversarii personali a lui Virgil Măgureanu. Las la o parte

faptul că nimeni din SRI, şi, în special, fostul director al SRI-ului, dl. Virgil Măgureanu, nu au fost traşi la răspundere pentru anumite grave abuzuri şi ilegalităţi. Cât priveşte pe C.V. Tudor, el, cu mult cinism, a declarat că „fiind ziarist, are dreptul să publice orice dosar pe care-l primeşte, vina aparţinând doar celor care îi furnizează aceste acte", ceea ce, trebuie să recunoaştem, are dreptate! Lucrurile se complică acum şi mai mult, pentru că la finele anului 1997, C.V. Tudor l-a atacat dur pe preşedintele Emil Constantinescu, acuzându-l că ar fi „agent plătit al unor servicii secrete străine" (spionita la români a luat proporţiile unei epidemii), fapt pentru care preşedintele Constantinescu, prin procurorul general al Republicii, dl. Sorin Moisescu, a cerut începerea procedurii de ridicare a imunităţii parlamentare d-lui C.V. Tudor. Or, iată, vedem că oamenii numiţi de preşedintele Constantinescu în fruntea SRI-ului (Georgescu şi Gheordunescu) continuă să-l ţină în braţe pe C.V. Tudor. Cum vă explicaţi aceste lucruri?

Ş.O.: – Da, lucrurile sunt teribil de complicate! Am primit însă nişte informaţii, destul de credibile, din ţară, conform cărora *între preşedintele Constantinescu şi fostul director al SRI, dl. Virgil Măgureanu, ar fi început o confruntare surdă*!... Nu ştiu ce a dus la stricarea „antantei cordiale" dintre cei doi. Pe de altă parte, este posibil ca dl. Măgureanu să-şi fi păstrat în bună măsură controlul asupra SRI şi a „băncii de informaţii" din cadrul respectiv, prin oamenii pe care îi mai are acolo. Nu exclud nici faptul ca dl. Costin Georgescu să fie în continuare în relaţii bune cu dl. Măgureanu. În altă ordine de idei, mă pune pe gânduri şi afirmaţia publică a lui C.V. Tudor, precum că „preşedintele Constantinescu i-a promis telefonic că, sub nici o formă, nu va promulga legea accesului la dosarele de Securitate". Desigur, C.V. Tudor a minţit foarte des până acum. Dar dacă a spus adevărul, atunci lucrurile stau extrem de grav în România! Doar viitorul ne va dovedi dacă C.V. Tudor a minţit sau nu! Trebuie să-l parafrazez încă o dată pe Caragiale,

mai precis spus, pe Trahanache, şi spun şi eu, „să avem puţintică răbdare", şi anume, să vedem cum va arăta versiunea finală a Legii Secretului de Stat. Va fi o probă decisivă pentru noul regim. După cum se ştie, această lege a fost votată de Senat în parlamentul trecut, ca o lege ceauşistă, care transforma România într-un stat poliţienesc. Nota bene: parlamentarii actualei puteri, aflaţi atunci în Opoziţie, au votat mai toţi pentru adoptarea acestei legi, aşa cum a propus-o SRI-ul, adică dl. Măgureanu!!? De aceea trebuie să vedem cum va arăta viitoarea Lege a Secretului de Stat, ca să ştim încotro ne îndreptăm, spre o democraţie reală sau ne reîntoarcem la un stat poliţienesc?

L.V.: – Dar cu „spionii" lui Adrian Severin cum rămâne? Aţi fost mulţumit de comunicatul Consiliului Suprem de Apărare a Ţării (CSAT), care a dat, într-un limbaj penibil de ambiguu, dreptate tuturor, deci implicit şi lui Severin?

Ş.O.: – Comunicatul CSAT m-a nemulţumit total! Pe de altă parte, am avut o anumită consideraţie pentru dl. Severin care, atunci, m-a decepţionat complet! Este inadmisibil să faci astfel de declaraţii fără dovezi pertinente în mapă!

L.V.: – Atunci cum vă explicaţi această gafă uriaşă?

Ş.O.: – Nu este vorba numai de o gafă, ci de iresponsabilitate, incompatibilă cu o funcţie importantă în stat. Explicaţia este simplă: dl. Adrian Severn suferă, probabil, de o anumită exaltare. Nu a fost la prima gafă pe 1997, să ne aducem aminte şi de scandalul Gilda Lazăr, apoi de declaraţia sa stupefiantă, din vara aceluiaşi an, că „agenţii SIE, aflaţi acoperiţi pe posturi diplomatice în străinătate, au fost notificaţi în prealabil statelor respective" şi de gafa când a caracterizat Alianţa Civică ca formaţiune extremistă (!??), spre plăcerea nedisimulată a lui Ion Iliescu. Aceste gafe impardonabile mă fac să afirm că dl. Adrian Severin este greu compatibil, pe viitor, cu o înaltă funcţie în stat. Dar, de fapt, mai toţi oamenii politici români

suferă de exaltare şi, de ce să nu o spunem, din păcate, chiar poporul român plăteşte exaltării un tribut ridicat...

L.V.: – Totuşi dl. Adrian Severin a dovedit şi tenacitate, nu numai exaltare, căci nu este tenacitate voinţa sa de fier de a menţine în aparatul MAE atâţia securişti?

Ş.O.: – Da, este perfect adevărat, dl. Severin s-a opus constant ca aceşti „specialişti“, după cum i-a definit domnia sa, să fie scoşi din aparatul MAE. Toate bune până la vreo două săptămâni înaintea demisiei sale, când a declarat, într-un alt interviu (un alt act de exaltare!), că „eforturile sale în cadrul conducerii MAE au fost sabotate de personalul din subordine, personal foarte slab profesional“! Or, cine i-a apărat pe aceşti oameni, deveniţi acum „slab profesional“, dacă nu dl. Severin?

L.V.: – Dacă prin absurd aţi fi fost dv. ministrul de externe nou numit, ce aţi fi dorit să facă SIE pe viitor?

Ş.O.: – *Nimic!* Cu alte cuvinte, acest serviciu ar trebui desfiinţat imediat! Nu înţeleg de ce se aruncă bani de la buget pe fereastră! Am mai spus-o şi o mai spun: statul român nu are nevoie de spioni, ci de buni diplomaţi. Las la o parte calitatea spionilor României (li se citeşte aici, în Occident, chiar în Germania, unde trăim, pe faţă, meseria!). Aş fi curios să ştiu ce conţin „preţioasele“ lor rapoarte secrete! Sunt convins că doar un şir de banalităţi, pe care le citim şi în presă. Or, numai pentru atât nu avem nevoie să aruncăm bani pe fereastră. Noi avem nevoie de buni diplomaţi, personalităţi capabile şi dotate, poligloţi, oameni cu bune relaţii în mediile ziariştilor străini. Nicolae Petrescu Comnen, marele nostru diplomat, fost ministru de Externe al României (1938-1939), când era la post la Berlin, în perioada interbelică, lua regulat micul dejun în compania ziariştilor germani, aşa afla pulsul societăţii germane. Actualmente, pot să spun că atât Ambasada României din Bonn, consulatul general din München, cât şi misiunea diplomatică din Berlin, au relaţii reci cu presa germană. Repet, România nu are nevoie de spioni, ci de buni diplomaţi! De

aceea sunt curios dacă dl. Andrei Pleşu va reuşi să cureţe aparatul diplomatic românesc de agenţii SIE şi SRI. Dacă însă va fi împiedicat să facă acest lucru, atunci opiniei publice româneşti ar trebui să i se comunice oficial cine se opune curăţeniei generale în Ministerul de Externe. Dacă această curăţenie va fi împiedicată şi dacă nu i se va explica poporului român cine este de vină, vina va reveni automat preşedintelui Constantinescu.

L.V.: – Nu putem trece în revistă activitatea SRI-ului în 1997, dacă nu ne-am referi şi la declaraţiile deputatului PD, dl. Ruse, care a declarat că „SRI-ul se infiltrează în continuare în partidele politice, în Parlament şi în Presă", sau la declaraţiile primarului Iaşului, Constantin Simirad, care a declarat, la rândul său, că „SRI-ul a încercat să racoleze persoane din administraţia municipiului Iaşi!"...

Ş.O.: – Sunt declaraţii grave. SRI a rămas aceeaşi poliţie politică şi în 1997! Inutil să spunem că vina nu o mai putem da pe Ion Iliescu... Este interesant că deputatul PD, Ruse, a fost sancţionat, pe linie de partid pentru această declaraţie (?!) şi, în plus, a fost pus la punct de preşedintele Constantinescu, fapt ce mă scuteşte de alte comentarii. În ceea ce priveşte infiltrarea SRI-lui în administraţia primarului Simirad, acest fapt a fost recunoscut, cu unele rectificări, chiar de SRI, ceea ce, de asemenea, mă scuteşte de alte comentarii!

München, 27 ianuarie 1998

JUBILEUL RUȘINII – 30 DECEMBRIE 1997

Liviu Vălenaş: *– Stimate d-le Şerban Orescu, vă propun acum o discuţie despre monarhia constituţională în România, din perspectiva atât a declaraţiilor M.S., Regele Mihai, din 30 decembrie 1997, dar şi din perspectiva reacţiilor la aceste declaraţii, unele dintre ele putând fi încadrate într-o sferă a isteriei care ţine parcă mai mult de patologic. Deci pentru început, cum vi se par anumite reacţii absolut isterice la adresa ideii de monarhie?*

Şerban Orescu: – Ideea de monarhie trebuie analizată cu obiectivitate, circumspecţie şi fără idei preconcepute. În mai multe articole publicate în revista „22“, am luat atitudine categorică, ostilă şi critică, împotriva a ceea ce eu numesc „fundamentalismul antimonarhic“, care se constată la anumiţi ziarişti români în prezent... Independent de poziţia lor republicană, consider că acest fundamentalism aprioric antimonarhic este de natură să zdruncine conştiinţa de sine a poporului român! Nu demult apărea în presa română un articol critic la lipsa de participare a românilor la sărbătorile naţionale, lipsa lor de entuziasm şi de solemnitate la intonarea imnului naţional şi aşa mai departe... Întrebându-mă de ce există această lipsă de participare şi de entuziasm, am găsit şi răspunsul: pentru că doar o parte (nu cunosc procentul, dar, oricum, un procent încă minoritar) a populaţiei României se identifică cu destinul naţional! Cum să se identifice românul cu destinul naţional, când istoriografia oficială, chiar în prezent (!?), îi taie rădăcinile sale istorice? Această istoriografie încearcă să elimine din istoria României contribuţia atât de importantă a celor patru regi ai ţării, din care ultimul mai este încă în viaţă!... Dacă se denigrează, din motive absolut preconcepute, o regalitate extinsă pe intervalul unui secol aproapeşi care s-a încheiat doar prin intervenţia brutală a sovieticilor, unde ne pomenim atunci? Într-o Românie sărăcită istoric de perioada ei cea mai

frumoasă, de la 1866 până la 1947; iar rezultatul acestei adevărate „epurări istorice“ (care văd că şi astăzi continuă!??) este un român cu sufletul mutilat, cu sufletul pervertit... Iată ce înseamnă fundamentalismul antimonarhic, iată care sunt rezultatele sale! Pe de altă parte, combătând viguros fundamentalismul antimonarhic, nu înseamnă necesarmente că optez pentru regalitate. Combaterea fundamentalismului antimonarhic este compatibilă cu două opţiuni politice, una fiind pentru o republică, racordată însă sufleteşte la România Regală, iar a doua opţiune este o opţiune monarhică declarată... Alternativa îmbrăţişată şi de unii ziarişti români cunoscuţi, a unei republici rupte de istoria monarhică a României, este însă o opţiune traumatică! Această ultimă opţiune trebuie combătută cu toată forţa, indiferent, repet, de opţiunea politică, pentru monarhie sau republică!

L.V.: – În fond, Convenţia Democrată şi preşedintele Constantinescu sunt la putere de 14 luni, timp în care se puteau schimba manualele de istorie (Ministerul Învăţământului a aparţinut şi aparţine PNŢCD-ului), de ce nu s-au făcut aceste modificări, pentru a reda copiilor României adevărata istorie a neamului românesc?

Ş.O.: – Mă întreb şi eu, dar nu găsesc răspuns... Mă aşteptam, cel puţin din acest punct de vedere, din partea actualului guvern, la o schimbare rapidă. Mai ales că în vara lui 1996 a apărut în România o carte remarcabilă a unui profesor universitar de istorie, Lucian Boia, care tocmai îşi propune să rectifice greşeli şi omisiuni istorice. Acest istoric arată în ce măsură continuă să fie intoxicat poporul român cu neadevăruri istorice...

L.V.: – Scopul acestei discuţii nu este de a face propagandă pentru monarhie sau pentru republică, dar un adevăr incontestabil nu poate fi escamotat; în 1947, nu ar fi votat, cred, mai mult de 10% pentru republică, iar acum majoritatea populaţiei pare republicană. Cum vă explicaţi acest paradox? Avem chiar

impresia că pe teritoriul aceleiaşi ţări trăieşte acum un popor complet diferit de cel care a populat acest teritoriu în 1947, să zicem.

Ş.O.: – După cum ştim cu toţii, s-a produs după 1947, o socializare intensă a populaţiei româneşti; cuvântul „socializare“ este un termen sociologic, pe care – mai popular – l-am putea traduce şi prin „îndoctrinare“. Îndoctrinarea poporului român a fost şi este încă un fenomen real, care s-a putut constata mai evident după Revoluţie! Înainte de 1989 s-a crezut că lumea gândeşte şi vorbeşte într-un anumit mod din cauza fricii de extraordinara represiune de pe vremea comunismului. Însă, după 1989, spre totala mea surprindere, şi, bineînţeles, nu numai a mea, s-a constatat că propaganda comunistă nu a fost chiar în van, că a avut efecte profunde în privinţa pervertirii sistemului de valori al poporului român. Acest lucru m-a întristat, am anticipat însă, prin 1990, că va interveni o redresare morală şi de conştiinţă, redresare care a şi început, dovadă fiind chiar felul cum s-a votat în 1996! Aceste alegeri au condus la venirea fostei opoziţii la putere, numai că, iată, şi opoziţia de atunci, odată ajunsă la putere pare contaminată cam de aceleaşi clişee luate de la comunişti. Putem chiar presupune acum că nici victoria din 1996 nu ar fi fost posibilă dacă nu se făceau anumite concesii de ordin moral... În plus, mai cred că, după 1947, ca urmare a presiunii psihice şi a promovării mediocrităţilor, chiar indicele de inteligenţă pe ansamblu a scăzut...

L.V.: – Cum vă explicaţi (în fapt, un fenomen încă neexplicat de istorici sau politologi) că, imediat după 22 decembrie 1989, Ion Iliescu a anunţat, prin unul din primele decrete ale FSN-ului, noua denumire a statului, şi anume, „România“ (denumire care se păstrează şi în prezent...)? Cu alte cuvinte „România“ şi nu „Republica România“ sau „Republica Română“...

Ş.O.: – Fapt este că diriguitorii României din decembrie 1989 au evitat folosirea termenului de „republică“ în denumirea

statului (Franţa, de pildă, se cheamă oficial „Republica Franceză“, iar preşedintele ei – „preşedintele Republicii Franceze“). Ce demonstrează acest fapt? Demonstrează că, în decembrie 1989, în mintea diriguitorilor României de atunci mai exista, în mod rezidual, mai supravieţuia, în mod înăbuşit, desigur (în urma intensei propagande comuniste), mai rămăsese ceva din tradiţia vechii Românii Regale. Este interesant că, pe vremea Monarhiei Constituţionale, denumirea statului era ca şi acum – tot „România“ – tocmai pentru că monarhia însemna România. Altfel s-a întâmplat în Franţa, pe vremea regalităţii, denumirea statului era „Franţa“, iar pe vremea republicii, „Republica Franceză“. Din acest punct de vedere, al denumirii statului român, constat cu bucurie că, sub raport conceptual, guvernanţii de după 1989 au comis o inadvertenţă, păstrând vechea denumire a României, de pe vremea monarhiei, respingând în decembrie 1989 titulatura impusă de sovietici şi de comuniştii autohtoni, de *republică*...

L.V.: – Denumirea de „România“ (fără „republică“) nu denotă şi o anume ipocrizie?

Ş.O.: – Nu, nu aş zice. Denotă, mai degrabă, un anumit realism politic...

L.V.: – Ca să fac o mică paranteză istorică şi semantică, când Napoleon a restaurat monarhia, în persoana sa desigur, titulatura lui, în primele luni, a fost cea de „împărat al Republicii Franceze“ <sic!>, tocmai pentru a nu zgândări susceptibilitatea celor care făcuseră revoluţia de la 1789, al cărei produs, în fapt, era şi Napoleon...

Ş.O.: – Interesant...

L.V.: – Să ne referim acum la declaraţiile importante ale M.S. Regelui Mihai, făcute la 30 decembrie 1997 la Bucureşti. Cum vedeţi aceste declaraţii?

Ş.O.: – Important, aş spune eu, a fost anunţul prin care solicita înţelegerea şi sprijinul românilor, la transmiterea, pe viitor, în momentul dispariţiei sale fizice, a prerogativelor

regale A.S.R., Principesa Margareta, fiica sa cea mai mare... Cum a remarcat aproape integral presa românească, Regele singur nu poate transmite prerogativele regale, această transmitere este de resortul parlamentului.

L.V.: – În 1991, M.S., Regele Mihai, mi-a acordat un amplu interviu, la Paris, în care susţinea acelaşi lucru; pe de o parte, şi-a exprimat dorinţa ca A.S.R., Principesa Margareta, să nu fie exclusă de la o viitoare succesiune la Tron, dar pe de altă parte, a subliniat că această problemă este de resortul Parlamentului României!

Ş.O.: – Exact! Aici sunt două lucruri diferite, dar unii nu au vrut să vadă problema în acest mod. Regele Mihai, ca şef al Casei Regale Române *are dreptul* să transmită cui vrea prerogativele sale. Este o problemă de familie, o problemă de uz intern a Casei Regale. Pe de altă parte, Parlamentul poate sau nu să ţină seamă de dorinţele Suveranului; în ultimă instanţă deci, în conformitate cu legile după care este organizată şi funcţionează o monarhie constituţională, doar parlamentul poate să stabilească succesiunea la Tron. S-a vorbit, în altă ordine de idei, de Constituţia de la 1923, în sensul că Regele ar fi încălcat Legea Salică, ce condiţionează succesiunea. Aici se ascunde o contradicţie: tocmai cei care nu au vrut să audă de Constituţia de la 1923 fac acum apel la ea, referindu-se la Legea Salică... Oricum, Legea Salică, nefiind reimpusă în decembrie 1989, nu mai este valabilă; ca atare, nu putem face referiri la ea. Să discutăm despre Legea Salică este doar aşa, de dragul discuţiei, căci altă relevanţă nu are discuţia în sine... Am putea discuta despre faptul că, din 1923, lucrurile s-au mai schimbat, în acel an în România; de pildă, femeile nici nu aveau drept de vot, în acele condiţii, da, ar fi fost greu de acceptat de populaţie o Regină ca Suverană... Pe de altă parte, dacă totuşi aş fi întrebat, desigur cu titlu privat, aş spune că, în condiţiile foarte dificile ale tranziţiei din România, ale crizei politice prezente şi ale altora previzibile, e îndoielnic ca o

femeie (fără ca prin aceasta să aduc o diminuare respectului meu pentru Principesa Margareta ori pentru femeie în general) ar putea să facă faţă acestor greutăţi; mă întreb dacă aceste greutăţi nu ar fi prea mari pentru umerii unei femei... Este o întrebare care nu angajează decât prezentul, este pur speculativă...

L.V.: – La urma urmelor, Regele Mihai este în viaţă, este într-o foarte bună condiţie fizică şi mentală, iar pe de altă parte, nu cred că tranziţia aceasta, în România, ar mai continua încă o sută de ani, căci, în acest ultim caz, cred că atunci va dispare şi România...

Ş.O.: – Da, aşa este. Monarhia are atu-uri clare, vorbesc de monarhie în general. Doresc să generalizăm discuţia despre monarhie, să nu ne referim numai la cadrul strict al României. Există un atu al monarhiei faţă de republică: un preşedinte de republică, cum s-a văzut în cadrul celor opt ani de „republică democratică“ în România, are tendinţa să militeze în general pentru realegerea sa, ceea, desigur, nu este cazul unui rege! Cu gândul mereu la realegere, un preşedinte poate să facă gesturi şi demersuri care nu servesc neapărat ţării, interesului general. De exemplu, un asemenea act ar putea fi menajarea unor oameni politici, în vederea sprijinului electoral al acestora în viitoarele alegeri prezidenţiale, amânându-se reformele sau schimbările de personal, promovându-se un stil de conducere autoritar etc.. Asta s-a constatat în Franţa (iar la noi, prin a III-a candidatură a lui Ion Iliescu), prin repetatele alegeri ale preşedinţilor ei, să ne gândim numai la de Gaulle sau Mittérand...

L.V.: – Despre Mittérand s-a spus chiar că a condus Franţa ca un monarh absolut...

Ş.O.: – Da, dar un „monarh“ socialist. Dar să revin, deci aceşti preşedinţi care doresc mereu să fie realeşi se consideră, singuri, ca un fel de substitut al unor monarhi care nu mai există! Constituţiile Franţei şi României (inspirată din cea a

Franţei) acordă preşedintelui puteri mult mai mari decât are un monarh!

L.V.: – Preşedintele Emil Constantinescu are de fapt puteri mult mai mari decât ar avea, să zicem Regele Mihai, dacă ar reveni acum pe Tron...

Ş.O:: – Corect! Un preşedinte, cu puteri mari în politica externă, de pildă (ceea ce un monarh nu are), nu este neapărat caracteristic republicii! Acest tip de preşedinte este intermediar între republică şi monarhie. Aţi făcut o comparaţie între preşedintele Constantinescu şi Regele Mihai, eu pot să spun doar atât, că preşedintele Constantinescu are puteri mult mai mari decât, de pildă, regele Suediei sau regina Danemarcei... Cu atât mai contestabil apare republicanismul d-lui Constantinescu cu cât, puţin înaintea alegerilor, d-sa se declara (în mod imprudent, desigur...) monarhist.

L.V.: – Consider adevărată republică cea de tip parlamentar, unde preşedintele are rol de reprezentare, este ales de parlament, cazul Germaniei Federale, Cehiei, Elveţiei sau Ungariei, republici care funcţionează, de fapt, foarte bine... În fond, dacă România nu a vrut să revină în 1989 la Monarhie, de ce nu a optat pentru o republică parlamentară, ceea ce ar fi fost mai acceptabil?

Ş.O.: – Este o întrebare pe care şi-ar putea-o pune actuala clasă politică din România. Vreau acum să accentuez un alt lucru. În aceste cinci decenii de când Regele Mihai nu mai este pe Tron, s-a constatat la el o atitudine politică – nu exagerez deloc – *impecabilă*. Ceea ce dovedeşte că Regele Mihai este şi foarte bine sfătuit, are consilieri de mare valoare, unul dintre aceştia, mai nou, desigur, este Jonathan Eyal, originar din România, care lucrează în prezent la Institutul Regal de Studii Strategice de la Londra.

L.V.: – Dar care sunt scopurile acestei isterii antimonarhice de ultimă oră din România, în condiţiile în care Regele Mihai a subliniat foarte clar, la 30 decembrie 1997, că „nu se

pune problema, în viitorul imediat, a unei restaurații monarhice"? Deşi „republica" nu era în pericol, au sărit foarte mulți în „apărarea" ei, de ce?

Ş.O.: – Constat şi la vechii comunişti, cum este dl. Iliescu, dar şi la descendenţii lor, cum este dl. Petre Roman, o regretabilă remanenţă comunistă, chiar la unii intelectuali mai tineri. Încercând să găsesc explicaţia acestui fenomen, cred că educaţia într-un mediu comunist a lăsat sechele adânci. I-au căzut victimă acestei educaţii fruntaşii Partidului Democrat, inclusiv d-nii Roman şi Severin! Dl. Roman a crescut într-un mediu puternic comunist, şi iată, vedem acum că nu poate scăpa de aceste grave sechele, care este posibil să-l marcheze toată viaţa. Eu m-am aşteptat la mai multă obiectivitate, nu atât din partea d-lui Roman, cât din partea d-lui Severin, pe care l-am considerat peste media de inteligenţă... În ciuda unei inteligenţe pe care nimeni nu i-o contestă, a dovedit faţă de Regalitate şi faţă de persoana Regelui Mihai o lipsă elementară de politeţe şi eleganţă de comportament... Acest lucru mă pune pe gânduri. Dl. Severin l-a „convocat", dacă ne aducem aminte, în martie 1997, pe Regele Mihai la sediul Ministerului de Externe, „convocare" neonorată de Rege. Desigur, dl. Severin nu ştie, sau se făcea că nu ştie, că *un demnitar nu convoacă un rege, ci regele îi acordă o audienţă*... Dar să revin, foarte mulţi educaţi într-un mediu comunist au rămas ataşaţi sistemului. Ataşamentul lor faţă de sistem nu se mai manifestă prin dorinţa de a restaura sistemul comunist, ci prin faptul că au o extraordinară adversitate, un fanatism preconceput, cum aţi spus foarte bine, faţă de regalitate! Cine sunt aceşti „fanatici" republicani, aceşti „fundamentalişti antimonarhici"? Sunt adeseori beneficiarii pe nedrept ai promovării sociale oferite de comunism, dar educaţia familială este factorul determinant. Am constatat de exemplu că dv., deşi născut în România în plin stalinism, aveţi o complet altă apreciere şi înţelegere faţă de monarhie decât dl. Roman. Am reţinut dintr-o discuţie ante-

rioară cu dv. că acest lucru s-a datorat educaţiei primite, de mic copil, în familie. Deci, iată că s-a putut face, şi în comunism, o educaţie patriotică, în spiritul adevăratelor valori româneşti, însă doar în acele familii care au dorit acest lucru! Aşa că scuza comunismului este relativă. Familiile care şi-au educat copiii şi nepoţii în spirit antiromânesc, comunist, nu au nici o scuză!...

L.V.: – Dl. Severin s-a comportat faţă de M.S., Regele Mihai, fără fair play, căci, ne aducem aminte, în toată prima jumătate a anului 1997, Regele Mihai a depus eforturi extrordinare, făcând vizite într-o serie de ţări europene, pentru a convinge guvernele respective că locul României este în NATO, din primul val! Acum, dl. Severin a uitat complet prestaţia Regelui în interesul României...

Ş.O.: – Dl. Severin a vrut probabil să arate că este *egal* cu Regele Mihai. Desigur într-o ţară democratică, toţi cetăţenii sunt egali între ei, chiar şi în România, numai că Regele Mihai este un altfel de cetăţean, nu este un cetăţean oarecare!.. Constat că regimul actual, în care ne-am pus mari speranţe, se teme de Regele Mihai tot atât ca regimul precedent... Regimul actual a ajuns să se teamă chiar de prezenţa, pe un termen mai lung, a Regelui în România... În fond, lipsa de eleganţă a actualei clase politice faţă de Regele Mihai demonstrează doar că această clasă provine, în mare parte, dintr-un mediu comunist; mai demonstrează această lipsă de eleganţă că actuala clasă politică este relativ inaptă să-şi însuşească stilul şi comportamentul occidental.

L.V.: – Cu toate că isteria antimonarhică a atins cote ridicate în România, este cert că numărul monarhiştilor este în creştere, şi chiar partidele de stânga au suficienţi monarhişti, cazul cel mai elocvent fiind al Partidului Democrat ce pare să aibă 20-30% din numărul membrilor oameni cu simpatii clar monarhiste. Personal, cunosc mai mulţi, unii sunt chiar în Parlament; cum vă explicaţi acest paradox?

Ş.O.: – Dl. Roman şi ceilalţi din conducerea PD au grijă ca monarhiştii din PD să nu iasă la rampă. Cunosc şi eu că PD-ul are monarhişti printre membrii săi, am fost informat, am discutat chiar cu câţiva dintre ei, numai că aceşti monarhişti din PD sunt ţinuţi la marginea partidului...

L.V.: – Atitudinea d-lui Roman este, pe undeva, chiar absurdă, dacă ţinem cont că mama sa este spaniolă, iar, personal, dl. Roman are relaţii politice foarte bune în Spania, în special cu Partidul Socialist Spaniol. Or, în Spania, social-democraţia a coabitat excelent cu monarhia, aceasta fiind factorul care a asigurat stabilitatea ţării şi progresul ei economic extraordinar din ultimele două decenii. Sub Monarhie, Spania a ajuns în NATO şi în UE...

Ş.O.: – Revin la ceea ce spuneam, dl. Roman suferă de un antimonarhism visceral, pe care nu mi-l pot explica decât prin „socializarea“ primită de dânsul în familie, în societate etc. Dl. Roman, şi alţii ca el, s-au lăsat influenţaţi de sistemul de valori primit în familie. Totuşi, acest lucru nu este o regulă. Au existat oameni cu aceeaşi provenienţă ca a d-lui Roman – eu am avut un coleg la „Europa Liberă“, dl. Vladimir Socor – care avusese o reacţie absolut contrarie. Educat în spirit comunist şi fiind beneficiar, împreună cu familia, a unei vile confiscate de comunişti de la adevăratul proprietar – ei bine, tocmai această vilă a început să-i sugereze întrebări tânărului Vladimir: în ce vremuri a fost construită de avea un standard aşa de ridicat de bun gust şi de civilizaţie? Şi, aflând răspunsul, tânărul a ajuns să se îndrăgostească de vechea Românie Regală, spre dezamăgirea familiei... Acest copil unic a devenit ulterior un mare anticomunist! Aş spune chiar un „fundamentalist anticomunist“...

L.V.: – Nu este singurul caz, colegul şi prietenul său, Vladimir Tismăneanu, provenit şi el dintr-o familie de mari comunişti, a devenit din adolesecenţă un mare anticomunist şi, bineînţeles, un admirator al Regelui Mihai, despre care a şi

scris că: „dacă i s-ar fi permis să revină pe Tron, în dec. 1989, alta ar fi fost situaţia României"... De aici, putem trage şi concluzia tristă că dl. Roman şi alţii ca el nu au nici o scuză când dau vina pe educaţia comunistă primită în familie... Dar să revin la firul discuţiei noastre. România trecută nu mai este România prezentă, dar s-ar putea să redevină România viitoare, ce părere aveţi?

Ş.O.: – Da, s-ar putea să devină! În momentul în care, în România, ar surveni o compromitere, pe scară largă, a clasei politice, atât a celei provenite din fostul FSN, cât şi a celei provenite din partidele istorice, compromitere pe care, desigur, suntem departe de a o dori! Logic este ca, în cazul acestei evoluţii, pe care nu o putem exclude, opţiunea monarhică să câştige! Desigur, eu nu doresc ca monarhia să devină populară în urma compromiterii întregului aparat politic din România, dar ca analist politic nu exclud această posibilitate!

L.V.:– Alexandru Paleologu îmi spunea, în 1991, că „dacă s-a perimat ceva în Europa, atunci s-a perimat republica"...

Ş.O.: – Este, desigur, un joc de cuvinte. Nu, nu cred că se poate vorbi de perimarea republicilor în Europa. Republicile parlamentare, cum sunt cele nominalizate de dv. ceva mai înainte, funcţionează viabil. Dar mă întreb dacă un preşedinte ar putea să facă ce a făcut la 23 august 1944 Regele Mihai, când, la ordinul său, Armata Română a întors *în totalitate* armele. Nu a fost nici o defecţiune atunci.

L.V.: – Când Alexandru Paleologu a vorbit despre perimarea republicilor, s-a referit în special la două ţări: Franţa şi Italia...

Ş.O.: – Nu cred că Republica Franceză este bolnavă, apar însă şi acolo disfuncţii; în schimb, în cazul Italiei, înclin să dau dreptate lui Alexandru Paleologu. În Italia, monarhia a fost acuzată, pe drept sau pe nedrept, că s-a compromis colaborând cu Mussolini. Republica Franceză este o republică semi-prezidenţială, Franţa nu mai are Republica a III-a de dinainte de

război, acum fiecare preşedinte al Republicii a V-a se consideră un monarh sau chiar mai mult de atât!

L.V.: – *În Franţa, Charles de Gaulle, care a inaugurat, de fapt, tipul de preşedinte energic şi autoritar (sau tipul de „preşedinte monarh"), a avut un discurs „monarhic" („De Gaulle nu este nici de stânga, nu este nici de dreapta, el se ridică deasupra lor"), el a lăsat un testament uluitor, în care a cerut, nici mai mult, nici mai puţin, decât restaurarea monarhiei în Franţa, monarhia, în opinia generalului, fiind singura instituţie aptă să asigure, pe viitor, „măreţia" Franţei, la care generalul de Gaulle ţinea foarte mult...*

Ş.O.: – Nu am ştiut până acum de acest testament. Într-adevăr, Charles de Gaulle poate fi considerat ca un fel de monarh, care nu a mers până la capăt, ca alt general, cu 150 de ani înainte, Bonaparte...

L.V.: – *De fapt, orice comparaţie între Franţa şi România este irelevantă, România nu a trecut niciodată prin ceva asemănător cu Revoluţia Franceză şi a avut, în continuu, monarhie până în 1947. Dacă începem numărarea anilor de monarhie cu Burebista, putem spune că românii şi strămoşii lor romanii şi dacii au avut monarhie fără nici o pauză, timp de 2000 de ani! O cifră care spune multe, poate chiar totul...*

Ş.O.: – Evident că spune mult această cifră. Un lucru este cert: dacă nu ar fi fost abolită forţat Monarhia, de către guvernul marionetă Petre Groza şi sovietici, România ar fi fost de mult în NATO şi UE, ar fi avut un standard înalt de civilizaţie şi bunăstare, probabil, printre cele mai înalte din Europa! Teoretic şi speculativ, putem spune că o schimbare în viitor a formei de guvernământ în România ar fi de natură să îmbunătăţească imaginea României în lume şi, bineînţeles, să mărească şansele României de a fi primită în NATO şi UE. Monarhia ar putea da poporului român acel imbold (de ce să nu recunoaştem acest lucru?), care pare a-i lipsi astăzi, acel imbold de a se angaja pe un drum nou. Acum, în România, se

constată reticenţe faţă de tot şi, în special, o mare neîncredere faţă de oamenii politici. Se simte nevoia unui tămăduitor, iar Regele Mihai ar putea fi acest tămăduitor; spun acest lucru nu în calitate de mistic, căci nu sunt un mistic!... Chiar dacă nu prea ne vine să spunem, dar acesta este adevărul: poporul român pare bolnav în momentul de faţă...

L.V.: – Ajungem acum la un lucru aproape incredibil. Republica, atât de dragă unora din clasa politică conducătoare, putea „aniversa“, la 30 decembrie 1997, „jubileul de aur“, 50 de ani de la instaurarea ei. În alte ţări, ar fi fost prilej de sărbători fastuoase; în România însă, surpriză: nimeni *nu a catadicsit, sau nu a îndrăznit, să sărbătorească „măreţul eveniment“. Să fie pentru că în subconştientul fiecăruia trăieşte tot Regele? De ce oare? Regele Mihai a fost singurul care a comemorat ce s-a întâmplat acum 50 de ani, invitând chiar clasa politică la o recepţie!*

Ş.O.: – De ce clasa politică românească nu a comemorat sau chiar serbat acest jubileu? *Pentru că, în adâncul inimii, le este tuturor ruşine de acest „jubileu“!* Ce să sărbătoreşti, ce să comemorezi? Un viol politic? Căci asta a fost 30 decembrie 1947!

L.V.: – La comemorarea actului abuziv de la 30 decembrie 1947 (după părerea mea, a fost cea mai mare tragedie naţională!), Regele Mihai a organizat o recepţie, dar, culmea laşităţii, tocmai monarhiştii din 1996 (mă refer la d-nii Emil Constantinescu, Ion Diaconescu, Mircea Ionescu-Quintus şi alţii pe care nu-i mai nominalizez din lipsă de spaţiu), deveniţi acum, după noiembrie 1996, se pare, „mari republicani“, au refuzat să participe... Pentru mine a fost trist acest fapt...

Ş.O.: – Vă înţeleg perfect tristeţea, dar îi înţeleg şi pe ei, chiar dacă îi condamn. Ei se află sub presiunea unui corp electoral, care îi va alege sau nu peste trei ani!... Ca atare, ei vor să ţină seama de părerile „republicane“ ale majorităţii. Aş putea să fiu însă întrebat: „Dar, dumneata d-le Orescu, nu ţii

seama de părerea majorităţii?". Da şi nu! Am experienţa tristă a ceea a însemnat părerea majorităţii după 1989. Eram la „Europa Liberă". În 1990, ni se cerea insistent din România să susţinem cauza FSN-ului şi a lui Ion Iliescu, pe motiv că sunt foarte populari iar opoziţia slabă... Noi cei de la „Actualitatea românească" am fost de altă părere, iar timpul ne-a dat nouă dreptate şi nu celor care se ghidau, în 1990, după majoritatea populaţiei României!... Cred că este posibil un reviriment în România şi cu privire la Monarhie, aşa cum s-a întâmplat din punct de vedere politic în 1996, ca urmare, să nu ne grăbim cu „fundamentalismul antimonarhic", *căci s-ar putea să greşim...* Nu pot încheia fără să comentez o casetă video pe care am primit-o recent din România, realizată de dl. Nicolae Moranciu, directorul Televiziunii Oradea, şi care priveşte vizita M.S., Regele Mihai, în acest oraş, în 7 şi 8 august 1997. Caseta mi-a făcut o impresie excelentă şi asta din mai multe motive. Mai întâi, atitudinea Regelui... Este impresionant acest Rege Mihai, pe care l-am cunoscut personal aici, la München, când ne-a vizitat la RFE, în 1988. Regele Mihai nu este ceea ce s-ar putea spune un mare intelectual... Este un tip de monarh, aşa cum mi-aş imagina, de pildă, pe acel rege tragic de la Micene, care a dat suflet tragediei antice. Este deopotrivă un om pe care mi l-aş putea imagina cu trăsăturile unui rege din toate timpurile, cu o demnitate, nu de aristocrat, ci de nobil, în înţelesul etern al cuvântului. De câte ori îl văd pe acest Rege – pe care l-am iubit de când eram copil, iar ca adolescent şi tânăr l-am admirat între 1944 şi 1947 -, sunt profund impresionat şi îmi dau lacrimile... Spun sincer că am plâns privind scenele de la Oradea. M-am bucurat profund văzând că Regele a fost întâmpinat cu atâta căldură. Stima pe care o am şi pentru soţia lui, regina Ana de Burbon-Parma, îmi permite să spun, cu toată sinceritatea, că este o femeie cuceritoare, care iubeşte poporul român, este o femeie nobilă şi, în acelaşi timp, simplă. Mi-am spus, văzând scenele de la Oradea: ce bine ar putea face acestui popor român

Regele şi Regina! Un popor care a suferit atât de mult, dar care a şi fost pervertit în aceeaşi măsură... Am rămas impresionat şi de reacţia populaţiei orădene faţă de Suverani, mi-am spus că, dacă această reacţie se va extinde în toată ţara, atunci şansele nu sunt pierdute! Mi-am spus chiar că, dacă toată lumea în tară s-ar comporta ca orădenii, atunci lucrurile în România ar merge mult mai bine, indiferent de opţiunea oamenilor, pentru republică sau monarhie...

L.V.: – Pe data de 3 ianuarie 1998, preşedintele Constantinescu a declarat că „nu va permite" organizarea unui referendum asupra monarhiei, în timpul mandatului său. Cum apreciaţi această declaraţie radio-televizată?

Ş.O.: – Am fost neplăcut surprins că preşedintele Constantinescu, în repetate rânduri, în declaraţia din 03.01.98, foloseşte termenul „nu permit". Este o expresie total deplasată, nu cadrează cu un preşedinte de stat democratic. Dar în afară de această expresie total nefericită, dl. Constantinescu, greşeşte grav când crede că se poate opune ţinerii unui referendum, întrucât nimeni nu-i dă această calitate. Pe de altă parte, îmi aduc aminte, în timpul campaniei electorale din 1996, preşedintele Constantinescu a şi promis că se va organiza o astfel de consultare electorală, în timpul mandatului său, în privinţa formei de guvernământ; or, vedem că acum dl. Constantinescu şi-a schimbat părerea cu 180 de grade!

L.V.: – În presa din ţară şi din străinătate, s-a scris că au existat „doi Constantineşti": unul înainte de alegerile din noiembrie 1996 şi unul după aceea...

Ş.O.: – Este corect! Dl. Constantinescu, după alegerile din 1996, a spus chiar mai mult, şi anume, că „nu va fi numai preşedintele celor care l-au ales, ci va fi, în primul rând, preşedintele celor care nu l-au ales!"... Această ultimă parte a frazei mi se pare cam tot ce a rămas din promisiunile preşedintelui Constantinescu...

L.V.: – Relativ recent, Sorin Roşca-Stănescu, directorul ziarului „Ziua", comenta negativ limbajul preşedintelui Constantinescu, inclusiv tonul declaraţiei din 3 ianuarie 1998, apreciind că „preşedintele Constantinescu, deşi se erijează în apărător al Republicii, a adoptat tonul unui monarh...

Ş.O.: – Este frumos că dl. Constantinescu vrea să fie preşedintele „tuturor românilor". Înainte de toate însă, el nu poate fi decât preşedintele celor care 1-au ales. Dacă însă dl. Constantinescu afirmă că „este mai ales preşedintele celor care nu l-au votat", asta înseamnă că ar putea fi chiar preşedintele PDSR-ului! Când ticluieşti atare vorbe populiste trebuie să fii atent, căci unii care le aud mai fac uz şi de spirit logic şi îţi retrag sprijinul...

München, 27 ianuarie 1998

CRIZA POLITICĂ DIN ROMÂNIA

Liviu Vălenaş: *– După publicarea analizei făcute de dv. asupra situaţiei politice din România, din anul ce a trecut, vă propun să continuăm discuţia asupra primului eveniment politic din anul ce abia a început, şi anume, criza politică şi guvernamentală, provocată de Partidul Democrat.*

Şerban Orescu: – În primul rând, vreau să spun că prognozele noastre pentru anul în curs încep să se confirme. Trebuie să remarc de la bun început că există o lipsă de claritate, ca să nu spun mai mult, în toate declaraţiile d-lui Petre Roman. După momentul remanierii guvernamentale, de acum aproape două luni, dl. Roman a spus: „trebuie să aşteptăm trei luni ca să vedem dacă reformele încep să dea roade sau nu". Iată însă că dl. Roman nu a mai avut răbdare şi, numai după o lună de la remaniere, a declanşat această criză politică... Trebuie să comentăm poate şi ce l-a nemulţumit pe dl. Roman în activitatea guvernului Ciorbea. Participând cu şase miniştri timp de un an la acest guvern, este pe undeva deplasat să acuzi guvernul de incapacitate şi tendinţe antireformatoare! Oare Partidul Democrat nu are nici o vină? Pe de altă parte, rămânând constant în ambiguitate, dl. Roman nu a spus niciodată ce reproşează *concret* guvernului Ciorbea... Acum, dl. Roman a pus baioneta la armă şi a pornit o veritabilă „ofensivă de iarnă" contra guvernului Ciorbea, o ofensivă demnă de o cauză mai bună. Avem, în atitudinea d-lui Roman şi a partidului domniei sale, un mare paradox: PD acuză guvernul Ciorbea că a stopat Reforma, dar PD-ul nu a făcut altceva decât să frâneze Reforma, prin sprijinul populistic şi iresponsabil acordat unor grevişti gălăgioşi, care, de regulă, ameninţau cu blocarea căilor ferate şi a şoselelor. Sindicatele protestau în acest mod contra Reformei, iar PD „apăra" invariabil „cauza" sindicatelor conservatoare. În plus, PD a blocat în Parlament orice lege de restituire a proprietăţilor, indiferent că erau case particulare sau

proprietăţi industriale. Nerestituirea proprietăţilor industriale, confiscate de comunişti în 1948, este o măsură care va ţine investitorii străini serioşi la distanţă de România... Atunci cine, întreb eu, a blocat Reforma în România? Mie personal mi se pare foarte suspectă atitudinea brusc „reformatoare“ a Partidului Democrat, în condiţiile în care acest partid are foarte mulţi tehnocraţi care, pe post de manageri, conduc întreprinderi de stat. Or, aceşti manageri-directori s-au opus privatizării întreprinderilor lor, căci, în cazul privatizării, şi-ar fi pierdut marile lor avantaje financiare! Să nu uităm că aceşti „directori-manageri“ deţin, mai toţi, un SRL „căpuşe“, care parazitează întreprinderea de stat.

L.V.: – Pentru orice observator extern al scenei politice româneşti, criza de guvern din România este stranie, dacă ţinem cont că, abia în urmă cu o lună şi jumătate, a avut loc o amplă remaniere guvernamentală. Pentru observatorii externi se acreditează încet-încet ideea că România este inguvernabilă...

Ş.O.: – Această criză a fost provocată unilateral de Partidul Democrat. De ce a făcut-o? Eu văd două explicaţii majore. Prima se referă la erodarea continuă a poziţiei PD-ului în sondajele de opinie – de la aproximativ 13%, în 1996, a ajuns acum la 7-8% în sondaje...

L.V.: – După ce, în vara lui 1997, a înregistrat cea mai scăzută cotă, de 3,6%...

Ş.O.: – Deci partidul este în mare pierdere de viteză şi a pierdut aproape jumătate din electorat... Pentru orice partid, o pierdere gravă de popularitate pune nişte semne de întrebare. Numai că PD nu a procedat, ca în Occident, la efectuarea unei analize obiective a cauzelor care au dus la această pierdere de popularitate, ci a trecut la ofensivă împotriva acelor partide care, în opinia conducerii PD, beneficiază de pe urma scăderii de popularitate a Partidului Democrat. PD a ajuns la concluzia, nu neapărat probată, că electorii pierduţi ar vota, în cazul

viitoarelor alegeri, anticipate sau nu, în majoritate cu Convenţia Democrată, ca atare, s-a decis să pornească ofensiva împotriva CDR-ului şi, în special, împotriva PNŢCD-ului, socotit de PD drept partidul cel mai puternic. S-a mai presupus, probabil, de conducerea PD că parte din electorii pierduţi s-ar îndrepta spre Alianţa pentru România (ApR) a d-lui Meleşcanu. Ca atare, au pornit atacurile şi împotriva acestui partid. Însă dl. Roman nu a avut curajul, sau nu a avut capacitatea, să atace problema de fond, a identităţii Partidului Democrat! Dl. Roman nu s-a întrebat cum ar putea fi recâştigat electoratul PD, eventual chiar prin schimbarea identităţii partidului! Părerea mea este că Partidul Democrat a comis *o mare greşeală* prin încăpăţânarea sa de a rămâne ancorat în stânga spectrului politic. Nu afirm acest lucru, pentru că aş fi un adversar preconceput al stângii. Fac această afirmaţie în dorinţa sinceră de a ajuta acest partid, aflat acum în derută, dar care are totuşi oameni de valoare. Au fost neglijate premeditat acele elemente care ar fi putut împinge partidul spre dreapta. Mă gândesc, de pildă, la dl. George Stancov, care a făcut o impresie excelentă în legislatura trecută, marginalizat în legislatura actuală de conducerea PD-ului...! Pe de altă parte, PD nu a reuşit să impună o disciplină de partid elementară, cazul d-lui Adrian Severin fiind elocvent în acest sens. Şi dl. Babiuc a încălcat disciplina de partid când, înainte de Convenţia Naţională a PD-ului din toamna trecută, a adus grave acuzaţii de incapacitate d-lui Roman, ca la convenţia PD-ului, vocea d-lui Babiuc nici să nu se mai audă... Acum însă, dl. Severin reia acuzaţiile de „incapacitate" la adresa d-lui Roman. De ce a nu a afirmat dl. Severin aceste lucruri la convenţia PD-ului? Ce dovedesc acest lucruri? Dovedesc atmosfera de intrigă, de suspiciune, incapacitatea şi indisciplina care domnesc în acest partid. Această impresie, volens-nolens, se transmite şi la electorat... Electoratul are despre PD, şi nu fără motive, imaginea unui *partid cârcotaş*... Această expresie nu-mi aparţine, este a d-lui Babiuc care a reprodus opinia

curentă din ţară despre PD... De ce cârcotaş? Pentru că, de câte ori guvernul Ciorbea este obligat să adopte o măsură impopulară, imediat Partidul Democrat o atacă, doar pentru a-şi crea popularitate. Electoratul românesc nu este atât de limitat încât să nu perceapă în poziţia PD o strategie ieftină... În al treilea rând, PD are în rândurile sale oameni de valoare, am mai spus acest lucru. Dar un lucru este izbitor, acest partid nu prea a reuşit, timp de opt ani, să coopteze la conducere persoane care nu au aparţinut nucleului iniţial „revoluţionar" din FSN şi din fosta nomenclatură de partid PCR!

L.V.: – Mai precis spus, din fosta nomenclatură UTC, cadre de conducere din UTC, UASCR, etc.

Ş.O.: – Da, aveţi dreptate, în fapt, PD se bazează şi astăzi pe fosta nomeclatură UTC. Nomenclatura de frunte din PCR a fost racolată imediat de Iliescu, lui Roman i-au rămas cadrele din eşalonul doi şi trei al PCR-ului, cadre, evident, mai tinere şi, bineînţeles, cadrele de conducere din UTC... Îmi pun totuşi întrebarea, de ce acest partid nu a dorit să coopteze şi alţi oameni de valoare, din alte spectre politice? Cu alte cuvinte, Partidul Democrat nu şi-a renegat niciodată originile sale impure.

L.V.: – Se mai observă un fenomen în România: există acum mulţi tineri capabili, chiar manageri, unii la firmele lor private, alţii la firme străine, care au în jur de 30 de ani. Aceşti oameni nu pot fi acuzaţi că au făcut parte din fosta Securitate sau din fosta nomenclatură de partid pentru simplul motiv că, în 1989, aveau mai puţin de 22 de ani. Or, vedem că aceşti oameni capabili nu se înscriu mai deloc în PD, ci urmează calea altor partide, în special spre partidele din CDR, de ce?

Ş.O.: – Este foarte exact ceea ce spuneţi dv. Trebuie însă făcută o nuanţare. Există şi o categorie de întreprinzători care provin din rândurile foştilor activişti de partid.

L.V.: – Sau din Departamentul Securităţii Statului...

Ş.O.: – Da. Aceşti întreprinzători desigur că nu-şi mai închipuie că este posibilă o reîntoarcere la trecut; nici nu doresc acest lucru; ei se distanţează clar de PDSR, un partid al restauraţiei.

L.V.: – Poate Ion Iliescu are viziuni „restauratoare“, mă îndoiesc însă sincer că cei din PDSR ar mai dori reîntoarcerea la comunism, dacă ţinem cont că standardul lor financiar este incomparabil superior faţă de vremea lui Ceauşescu.

Ş.O.: – Mă rog. Dar să revin la întreprinzătorii proveniţi din nomenclatura PCR sau chiar din DSS. Aceşti întreprinzători – care, cu siguranţă, nu mai doresc revenirea la comunism – sunt, în virtutea trecutului lor, departe de CDR...

L.V.: – Nu toţi...

Ş.O.: – Evident, nu toţi, dar majoritatea se simt legaţi (să fie numai afectiv?!), de Partidul Democrat!... Aceşti oameni nu sunt încântaţi de conexiune, dar nu văd o variantă mai bună pentru ei.

L.V.: – Aş putea completa teza dv.: la Oradea, de exemplu, s-a înscris, în 1995, în PD un reputat istoric, prof. Liviu Borcea – cu convingeri chiar monarhiste, dar care ţinuse oarecum de structurile fostului PCR, fiind inspector la fostul Comitet de Cultură şi Educaţie Socialistă. Tot la Oradea s-a înscris în PD cunoscutul antrenor de fotbal, Emerich Jenei (în PD deci şi nu în UDMR...), şi fostul director al Teatrului de Stat din Oradea, Mircea Bradu, ambele persoane evident legate de vechile structuri comuniste. Ca o mare supriză, la nivel naţional, s-a înscris în PD, în 1996, unul din fruntaşii Alianţei Civice, talentatul actor, Mircea Diaconu; este drept, ulterior, marginalizat complet de Petre Roman...

Ş.O.: – Vedeţi, chiar ultimul caz denotă ceea ce am afirmat, că persoanele moderate sunt marginalizate în PD. Persoanele nominalizate de dv. demonstrează că acei care au avut de-a face cu fostele structuri ale PCR-ului s-au simţit obligaţi moralmente să se înscrie în PD (PDSR-ul având un

caracter neocomunist prea marcat), chiar dacă acest lucru nu le provoacă mare bucurie... Aş putea rememora şi cazul reputatului istoric Dinu Giurescu, favorabil iniţial acestui partid (printre altele, a salutat data propusă de Roman şi Iliescu pentru primele alegeri din România de după 1989), dar, ulterior, PD-ul nu s-a mai interesat de profesorul Giurescu, nu a mai avut nevoie de el... Îl cunosc bine pe profesorul Giurescu, mi-am închipuit că Partidul Democrat îl va propune pentru un post de ambasador sau chiar de ministru, dar nu a fost să fie aşa... Observ deci un fel de intoleranţă la nivelul conducerii PD, ce îmi aduce aminte de lupta de clasă practicată de comunişti; însă este un alt fel de intoleranţă, i-aş spune de tip neocomunist.

L.V.: – Dar chiar colegul nostru de la Radio „Europa Liberă", Neculai-Constantin Munteanu, s-a înscris, în 1996, în PD, iar spre stupefacţia tuturor a candidat ca senator de Bucureşti pe listele PD-ului, în 1996, în paralel păstrându-şi şi funcţia de redactor la RFE!

Ş.O. – Da, este bine că ridicaţi şi acest caz. Când am aflat că Nae (Neculai-Constantin Munteanu) s-a înscris în PD, ei bine, l-am felicitat! El a fost surprins şi mi-a spus: „este prima felicitare primită"; primise până atunci (şi de atunci) numai reproşuri... De ce l-am felicitat? Am pornit de la ideea că, primindu-l, Partidul Democrat începe, din 1996, să se reorienteze, să-şi piardă originile sale impure. Recunosc că am greşit, ceea ce s-a întâmplat ulterior în PD mi-a infirmat, din păcate, ideea de la care pornisem în 1996... PD a avut, în 1996, nevoie de Nae, ca să-şi refacă popularitatea, el fiind foarte popular în ţară; l-a şi trecut pe lista de candidaţi la Senat din Bucureşti, numai că poziţia sa pe listă îl făcea greu eligibil, ceea ce dl. Petre Roman ştia foarte bine... Bineînţeles că nu a fost ales... Nu ştiu dacă acum ar mai repeta acest demers. Desigur, iniţiativa lui Nae nu era complet greşită în 1996, dimpotrivă, era plină de bune intenţii, dar iată că de aceste intenţii s-a ales

praful... Neculai-Constantin Munteanu a văzut în PD, în vara lui 1996, o alternativă, nu avea de unde să ştie cum se va comporta ulterior PD-ul la guvernare. Nu bănuia că nucleul de conducere al PD a rămas nomenclaturist. Cum se spune pe malul Dâmboviţei, „este aceeaşi gaşcă“... Această gaşcă nu priveşte cu ochi buni penetrarea PD-ului din „afară“...

L.V.: – Revenind la actuala criză de guvern, nu aveţi impresia că ea a fost declanşată şi de luptele intestine din interiorul PD-ului?

Ş.O.: – Da, acest lucru este al doilea factor (primul fiind pierderea de popularitate a PD-ului). Atmosfera de intrigă din interiorul PD-ului este evidentă, atacurile dure lansate de d-nii Severin, Babiuc şi Băsescu la adresa d-lui Roman ne fac să credem că este vizat în mod direct locul deţinut de Petre Roman. Cel puţin o persoană doreşte neapărat şi prin orice mijloace să-i ia locul...

L.V.: – Adrian Severin?

Ş.O.: – Da, la el m-am referit. În aceste condiţii, dl. Roman, învinuit de ineficacitate şi incapacitate, a avut comportamentul pe care 1-au avut în trecut şi alţii, comportament care se numeşte „fuga înainte“! Dl. Roman a apăsat puternic pe accelerator şi şi-a spus că „orice este mai bine decât să fiu învinuit de incapacitate“... Apăsat prea puternic pe pedala de acceleraţie, automobilul PD-ului riscă acum să dea în rîpă! Dl. Roman şi PD-ul s-au pus singuri la zid prin hotărîrea Consiliului Naţional al PD-ului de la mijlocul lui ianuarie 1998.

L.V.: – Bine inspirat, Emil Hurezeanu a scris recent în revista „22“, că „Partidul Democrat şi dl. Petre Roman sunt pe punctul de a-şi marca goluri în propria poartă“...

Ş.O.: – Aceasta ilustrează foarte bine situaţia de acum a Partidului Democrat.

L.V.: – Partidul Democrat vrea capul lui Ciorbea, dar, surpriză, Victor Ciorbea a primit deocamdată o susţinere fermă, necondiţionată, din partea PNŢCD-ului, PNL-ului şi

UDMR-ului. La două zile după această susţinere, a mai primit încă una, cea mai importantă, din partea preşedintelui Emil Constantinescu. Dacă susţinerea din partea PNŢCD-ului era previzibilă, susţinerea fermă din partea UDMR-ului este o surpriză, în plus vedem că şi PNL şi-a ieşit din atitudinea de neutralitate în conflictul PNŢCD / PD, susţinându-l, deocamdată, pe Ciorbea. În fine, şi preşedintele Constantinescu, într-un limbaj puţin voalat şi elegant, a tranşat – îl susţine pe Ciorbea şi nu poziţia PD-ului... Pentru Partidul Democrat, situaţia a devenit şi mai dificilă acum, el fiind total izolat.

Ş.O.: – Aşa este. Atacul cu baioneta la armă împotriva lui Ciorbea declanşat de PD s-a dovedit a fi puţin prematur. Desigur, o serie de critici aduse premierului sunt justificate. Premierul este un om sincer, bine intenţionat, dar, din motive pe care nu le cunoaştem, *este prea lent.* Or, această funcţie de premier, într-o ţară ca România, cu problemele ei grave, necesită o mare productivitate, iar dl. Ciorbea nu pare persoana ideală... Dar, nu găseşti în anumite momente totdeauna persoana ideală. Clasa politică a României a fost distrusă complet de comunişti. Dl. Ciorbea a fost, ce-i drept, şef de promoţie la Facultatea de Drept din Cluj – o notă foarte bună, dar, pe de altă parte, şi o notă proastă, deoarece, ca unul care a terminat Dreptul în vechiul regim, cunosc ce a însemnat Dreptul sub comunişti. La această facultate nici nu puteai intra dacă nu aveai un dosar de cadre corespunzător. Aceştia sunt oamenii, cu ei mergem înainte... La activul d-lui Ciorbea putem marca însă un punct foarte important. În această societate, în care corupţia a ajuns să se citească pe faţă, el reprezintă o oază de încredere pentru populaţie; ajunge să-l priveşti pe acest om în faţă, ca să-ţi dai seama că intenţiile sale sunt bune, chiar dacă mijloacele nu sunt totdeauna la înălţime. Mă îndoiesc profund că un om cu mai puţină bună credinţă (iar din aceşti oameni avem foarte mulţi în România), chiar superior d-lui Ciorbea (din punct de vedere mental, intelectual sau cum vreţi) poate realiza

mai mult! Este interesantă în acest sens scrisoarea primită de la o doamnă din România, ascultătoare a RFE. Conştientă de ineficienţa şi limitele actualei clase politice conducătoare, doamna scria că „liderii CDR au totuşi ceva care vorbeşte de la sine, ei reprezintă ultima noastră speranţă“!... Respectiva persoană nu înţelegea de ce aceşti oameni sunt acoperiţi cu noroi de numeroşi ziarişti, posturi de radio şi televiziune... Eu condamn această „practică“ a presei româneşti, care se vrea „demolatoare“. Una este să demolezi şi alta este să critici constructiv; chiar eu am criticat în repetate ori guvernul, pe preşedintele Constantinescu, şi, în special, PNŢCD-ul şi PNL-ul pentru că nu au ştiut sau nu au vrut să promoveze cadrele de valoare, cu precădere din rândurile tineretului. O proastă politică de cadre care acum îşi arată roadele...

L.V.: – Aţi vorbit de politica de cadre a actualului regim. Dv., D-le Orescu, care, de 20 de ani la RFE, susţineţi cauza democraţiei în România, sunteţi totodată o persoană cu foarte multă experienţă, un foarte bun analist politic, aţi fost solicitat vreodată de actualul guvern sau de Preşedenţie, vi s-a cerut sfatul?

Ş.O.: – Nu, nimeni din actuala Putere nu mi-a cerut vreo părere sau vreun sfat, nu am fost contactat de nimeni din guvern sau de la Preşedinţie... Pentru mine, este mai bine aşa, căci, astfel, mi-am păstrat libertatea de acţiune şi dreptul de a-mi spune oricând părerea. Sfaturile mele pot fi cunoscute prin interviurile pe care le facem împreună de un an de zile, publicate în ţară şi în străinătate, difuzate şi de Televiziunea din Oradea şi, desigur, prin articolele mele transmise de RFE sau publicate săptămânal în revista „22“. Dacă eram solicitat să devin consilier (ceea ce repet, nu a fost cazul), ajungeam pe statele de plată ale guvernului şi atunci nu mai puteam fi şi în opoziţie şi în putere. Aşa îmi pot permite să critic guvernul când greşeşte şi, din contra, să-l laud când face lucruri onorabile.

L.V.: – Da, este evident, Dv. nu sunteţi ca cei din PD, şi în guvern şi în opoziţie...

Ş.O.: – Dacă, unii de la putere se supără pe criticile mele, pot să spun că acest lucru mă lasă complet rece. Eu nu am nici un fel de interese în România, nu revendic pământuri sau case, ţin la poziţia mea de gazetar absolut independent. Eu nu pot fi corupt sau şantajat şi ţin foarte mult să rămân în această situaţie. Trebuie să-mi clarific încă o dată poziţia mea politică: sunt alături de forţele care compun Convenţia Democrată, dar, în acelaşi timp, ca român, mă simt obligat să monitorizez prestaţia lor. Deci sunt critic faţă de actuala putere, *dar de pe poziţiile ei*! Nu critic de pe poziţiile „fundamentaliştilor antimonarhici". Eu cred că este complet altceva dacă faci o critică în calitate de prieten sau adversar. Pe linia mea, cred că se încadrează şi forţe politice din România, precum Alianţa Civică sau Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici din România, condusă de dl. Ticu-Dumitrescu. Poziţia mea se apropie de a unor personalităţi, precum Ana Blandiana, Valerian Stan şi alţii, de a unor organizaţii militând pentru drepturile omului!

L.V.: – Cum apreciaţi „rezolvarea" de ultim moment a crizei guvernamentale?

Ş.O.: – O clarificare, cât de cât, a adus în rezolvarea acestei crize declaraţia, din 17 ianuarie 1998, a preşedintelui Constantinescu, o declaraţie foarte bine făcută (se poate recunoaşte aportul, de data aceasta, al unor consilieri de valoare), bine argumentată juridic. Preşedintele Constantinescu afirmă că premierul nu poate fi destituit doar pe baza unei declaraţii făcută de un lider de partid la televiziune – o critică voalată la adresa Partidului Democrat şi a d-lui Roman (declaraţia de la TV la care se referă preşedintele Constantinescu a fost făcută de Petre Roman). Preşedintele a mai afirmat că toată chestiunea ţine acum de resortul Parlamentului. Declaraţia preşedintelui Constantinescu nu a rezolvat situaţia – nici nu avea cum, din punct de vedere legal – dar a clarificat apele.

Declaraţia reprezintă o susţinere pentru CDR şi o dezavuare a practicilor Partidului Democrat. Deşi credeam iniţial că preşedintele, din cauza mizei alegerilor prezidenţiale din anul 2000, va păstra echidistanţă în acest conflict CDR-PD, el totuşi a tăiat nodul gordian şi a susţinut poziţia forţelor din care provine de altfel... Revenit din Ungaria, în noaptea de 29 spre 30 ianuarie 1998, preşedintele Constantinescu a făcut un efort de ultimă oră, încercând să convingă în ceasul al 12-lea Partidul Democrat să nu iasă din guvern. Din păcate, acest demers, meritoriu, al preşedintelui Constantinescu, s-a izbit de refuzul categoric al PD-ului, rămas consecvent cu poziţia sa de „kamikaze". Ce a obţinut preşedintele Constantinescu este însă extrem de fragil, şi anume, semnarea pe viitor a unui protocol (între CDR, UDMR şi PD) prin care PD-ul s-ar obliga să susţină în Parlament guvernul minoritar CDR-UDMR. Acum nici măcar nu se poate garanta că acest protocol va fi semnat, căci din partea PD-ului ne putem aştepta la orice, poziţia sa este de-a dreptul distructivă în momentul de faţă!

L.V.: – Dar, chiar dacă acest protocol va fi semnat, credeţi că PD-ul îl va respecta?

Ş.O.: – Felul iresponsabil cum s-a comportat Partidul Democrat la guvernare mă face să cred că nu va respecta viitorul protocol! În plus, acest Consiliu de Coordonare al coaliţiei guvernamentale, din care PD-ul a ţinut să facă parte în continuare, creează o situaţie absurdă! Partidul Democrat nu vrea să-şi asume nici o răspundere guvernamentală (căci asta înseamnă retragerea miniştrilor săi), dar în schimb doreşte să controleze guvernul, mai precis spus, să-l şantajeze. Asta înseamnă că criza de guvern este departe de a fi rezolvată, cum a afirmat preşedintele Constantinescu; din contra, ea continuă!

L.V.: – În această situaţie, care este prognoza dv.?

Ş.O.: – Mi-aş permite nu o prognoză, ci un sfat pentru Convenţia Democrată. Probabil că România, vrem nu vrem, se îndreaptă spre alegeri anticipate. Ca atare, CDR va trebui să le

pregătească cu mare atenţie, declanşând alegerile anticipate în momentul în care şansele sale de a câştiga majoritatea absolută vor fi mari. Şi Partidul Democrat va încerca să forţeze alegeri anticipate, când va crede că şansele sale sunt mai mari! Este clar că între CDR şi PD va începe (a şi început!) un joc de-a şoarecele şi pisica. Desigur că, pentru obţinerea finanţării externe, blocată în momentul de faţă, alegerile anticipate nu sunt de dorit. Dar nu avem ce face, dl. Roman a condus ţara într-o stradă înfundată: trebuie forţată ieşirea din această stradă şi nu văd alt instrument, cu efecte de durată, decât alegerile anticipate! De aceea, consider că dl. Constantinescu a făcut, pe data de 3 ianuarie 1998, o declaraţie imprudentă, excluzând pe viitor necesitatea organizării unor alegeri anticipate.

L.V.: – Consecinţa cea mai gravă a crizei politice din România, provocată unilateral de Partidul Democrat, este retragerea unor investitori străini şi blocarea, cel puţin pe moment, a finanţării externe. Observăm deci un paradox, PD acuză guvernul de stoparea Reformei, dar, prin acţiunea sa unilaterală, Reforma şi finanţarea externă (iar Reforma fără finanţare externă este imposibilă) sunt amânate sine die...

Ş.O.: – Există o declaraţie elocventă în acest sens, ea aparţine fostului ministru al Finanţelor, dl. Mircea Ciumara: că străinătatea, faţă de situaţia instabilă din România, a blocat ultima tranşă din împrumutul FMI!... După Mircea Ciumara, acest lucru va proiecta economia românească în haos. Acest fapt demonstrează lipsa elementară de patriotism a unei părţi a clasei noastre politice actuale, mă refer la dl. Roman şi colegii săi. Ce înseamnă, de fapt, patriotism? Acest cuvânt este definit în diferite feluri, însă una din definiţii am reţinut-o: „Patriot este cel care face ceva în interesul ţării când acel interes este altul decât propriul său interes“! Patriot a fost, de exemplu, domnitorul Alexandru Ioan Cuza, când a abdicat în 1866, pentru a permite aducerea unui principe străin, ştiind că doar acest lucru va putea salva viitorul ţării româneşti. Patriot a fost

Carol I, în Consiliul de Coroană de la Sinaia, din august 1914, când, după ce a susţinut intrarea României în război alături de Puterile Centrale, cu care România avea şi un tratat de alianţă, s-a plecat însă în faţa opiniei majoritare, fiindcă pentru România, pe moment, soluţia neutralităţii era cea mai bună...

L.V.: – Patriot a fost şi Ionel Brătianu, care, la finele lui 1917, s-a retras de la şefia guvernului, lăsând acest loc conservatorului Alexandru Marghiloman, ştiind că acesta, în vitregele condiţii ale anului 1918, putea să facă mai mult decât el pentru România, ceea ce s-a şi întâmplat...

Ş.O.: – Ceea ce face dl. Petre Roman torpilând cel mai reformist guvern pe care îl are România după 1989 (căci ne place sau nu ne place guvernul Ciorbea, acest calificativ nu poate fi negat), demonstrează o *atitudine antipatriotică* din partea PD-ului, întrucât dl. Roman ţine cont numai de interesele sale (de a se apăra de acuza de incapacitate, acuză proferată din interiorul PD) şi de interesele propriului partid, fără a ţine cont absolut deloc de interesele României!!!

L.V.: – Parafrazându-l pe colegul nostru, Emil Hurezeanu, cum se va materializa pentru PD „marcarea unui gol în proprie poartă“?

Ş.O.: – Golul marcat în propria poartă poate fi documentat doar de un sondaj de opinie corect. Avem semnale că opinia publică dezaprobă atitudinea cinică a Partidului Democrat... Sincer să fiu, nu prea văd cum va ieşi PD-ul din această criză provocată artificial...

L.V.: – Se discută, la cote aproape catastrofice, de posibilitatea alegerilor anticipate. Să fie chiar o catastrofă aceste alegeri anticipate în România, căci în alte ţări sunt o practică curentă? La urma urmelor, ce prevede în acest sens Constituţia ambiguă din 1991?

Ş.O.: – În primul rând, trebuie să spunem că alegerile anticipate sunt un fenomen inerent democraţiei! În mod normal, când se iveşte un conflict de durată între guvern şi parlament,

guvernul propune şefului statului (care poate fi un preşedinte sau un monarh) dizolvarea parlamentului. Acest lucru se poate întâmpla (nu este cazul în România) când guvernul crede că se află pe un val de popularitate şi că poate câştiga un plus de majoritate, prin alegeri anticipate. Este ceea ce a făcut, în Marea Britanie, d-na Thatcher şi, în 1997, guvernul de dreapta din Franţa, condus de Alain Juppe. Numai că rezultatele au fost diferite în aceste două cazuri: în Anglia, conservatorii d-nei Thatcher au câştigat net, iar în Franţa, spre stupefacţia generală, conservatorii au pierdut, permiţând venirea anticipată la putere a stângii, care, în mod normal, nu avea şanse să acceadă la putere înainte de anul 2000... Deci nu întotdeauna socoteala de acasă se potriveşte cu cea din târg...

L.V.: – În România, acum, este o altă situaţie, nimeni nu doreşte forţarea unor alegeri anticipate, în afara Opoziţiei desigur...

Ş.O.: – Să vedem ce spune Constituţia României. În primul rând, să remarcăm că actuala Constituţie a fost dinadins elaborată într-un mod care nu prea permite schimbarea unui curs politic anume. În modul în care a fost concepută această Constituţie, recunoaştem frica lui Ion Iliescu şi a anturajului său de orice schimbare. Procedura care permite desfăşurarea unor alegeri anticipate este greoaie, spre deosebire, de pildă, de Franţa, unde este simplă. Legiuitorul român din 1991 s-a arătat însă foarte zgârcit cu dreptul preşedintelui de a dizolva parlamentul. Articolul 89 din Constituţia din 1991, spune: „Parlamentul poate fi dizolvat de preşedintele statului, dacă nu a acordat votul de investitură guvernului în termen de 60 de zile de la prima solicitare şi numai după respingerea a două solicitări de investitură". Nu este ca în Franţa, unde, pur şi simplu, şeful guvernului poate cere preşedintelui statului dizolvarea parlamentului. În România, este necesar să avem un nou guvern, acesta trebuie să solicite votul de investitură al parlamentului, iar parlamentul să-i refuze de două ori, în

termen de 60 de zile, încrederea... Toate acestea prelungesc nepermis de mult perioada de pregătire a alegerilor anticipate. În Franta, alegerile anticipate pot fi convocate nu mai devreme de 20 de zile, dar nu mai târziu de 40 de zile de la dizolvarea parlamentului. Alegerile anticipate nu ar constitui o catastrofă în România, dacă s-ar aplica prevederile legii franceze. Dar, din păcate, Constituţia României nu permite organizarea alegerilor anticipate mai devreme de 3 luni de la declanşarea crizei de guvern. Deci, dacă vom avea alegeri anticipate în România, ele nu ar putea avea loc mai devreme de luna iunie a acestui an. În plus, trebuie luată în considerare şi lentoarea, deja proverbială, cu care lucrează parlamentul. Este evident că ambiguitatea extremă a Constituţiei din 1991 reclamă modificarea ei grabnică. Rar mi-a fost dat să văd o Constituţie mai ambiguă... Se pune desigur problema, de ce nu este modificată această Constituţie? Cum spuneam, legiuitorii de la 1991 au conceput-o în aşa fel, încât ea să nu poată fi modificată! Deşi Ion Iliescu, dar şi cei veniţi la putere ulterior au afirmat incontinuu că „numai 8-12% din populaţie este pentru restaurarea monarhiei“, de teama acestei restauraţii monarhice, au adoptat o Constituţie care nu poate fi, practic, revizuită! Articolul 146, aliniatul l, spune: „Revizuirea Constituţiei poate fi iniţiată de preşedintele României, la propunerea guvernului, de cel puţin o pătrime din numărul senatorilor şi deputaţilor şi de cel putin 500.000 de cetăţeni cu drept de vot“. Sunt condiţii cumulative greu de îndeplinit. În plus, cei 500.000 de cetăţeni trebuie să provină din cel puţin jumătate din judeţele ţării şi în fiecare din aceste judeţe sau în municipiul Bucureşti trebuie să fie cel puţin 20.000 de cetăţeni... Aceste condiţii absolut prohibitive privind modificarea Constituţiei, încalcă ceva mai important decât orice Constituţie din lume, şi anume, *suveranitatea poporului*! O Constituţie care nu se lasă modifcată este neconstituţională, raportându-ne la sacrosanctul principiu al suveranităţii populare!.. Sper că acest caz să fie o lecţie pentru

noul regim care, în campania electorală din 1996, a promis revizuirea Constituţiei actuale!

L.V.: – Acum, România are un guvern minoritar, extrem de fragil, în plus paralizat prin obstrucţia continuă pe care o face PD-ul, asta şi în condiţiile în care trebuie traversată o iarnă dificilă... Ce se va întâmpla deci cu România?

Ş.O.: – Situaţia este foarte gravă în prezent, în România, ţara este afectată din cauza unei ierni foarte aspre, FMI şi investitorii străini s-au retras momentan din România sau, pur şi simplu, aşteaptă rezolvarea crizei... Practic, noii miniştri tehnocraţi ai Reformei şi Finanţelor nici nu au apucat să intre în rodaj, ca să spun aşa, în plus, se pare că dl. Ilie Şerbănescu doreşte să părăsească guvernul, dându-şi seama, probabil, că nu mai este nimic de făcut, ceea ce ar însemna un semnal negativ către exterior. La Davos, la reuniunea oamenilor de afaceri, nu aş fi vrut să fiu în locul preşedintelui Constantinescu. În fond, preşedintele Constantinescu s-a deplasat în Elveţia cu un bagaj extrem de subţire, ca să folosesc un eufemism. Pentru România rămâne o singură ieşire din actuala criză gravă: *alegeri anticipate*! Nu văd cum s-ar putea evita acest lucru. Nu trebuie exagerate inconvenientele lor, mai ales că ţinerea lor ar putea asigura acum o majoritate absolută CDR-ului, eventual, împreună cu UDMR. La urma urmelor, CDR are acum în sondajele de opinie 42%, asta ar însemna că, împreună cu UDMR, ar obţine în viitoarele alegeri anticipate majoritatea absolută... Refuzându-se alegerile anticipate înseamnă: 1) în continuare un Parlament instabil şi 2) un partid tot timpul cârcotaş, PD, de care depinde coaliţia. În aceste condiţii, actul de guvernare este compromis! De aceea, cred sincer că alternativa cea mai puţin proastă ar fi alegerile anticipate ţinute acum! În încheiere, trebuie să spun neapărat că o criză politică are şi avantajele ei: precum poţi cunoaşte mai bine un om în momente de tensiune, tot aşa poţi cunoaşte mai bine un partener în momente de criză. Electoratul român are deci posibilitatea să vadă cine este în

realitate Partidul Democrat, votând, când va fi cazul, în consecinţă...

München, 31 ianuarie 1998

ESTE VICTOR CIORBEA UN OM AL TRECUTULUI?

Liviu Vălenaş: *– D-le Şerban Orescu, reprezintă acum Victor Ciorbea un om al trecutului sau, din contra, este un om politic a cărui stea abia acum începe să se ridice?*

Şerban Orescu: – De trecut sunt legate răspunderile. Poate fi dl. Victor Ciorbea făcut răspunzător pentru tergiversarea privatizării? Poate fi făcut răspunzător dl. Victor Ciorbea pentru nelegiferarea accesului la dosarele Securităţii? Ne îndoim. În cele 15 luni de guvernare Ciorbea, preşedintele Constantinescu nu a încetat să afirme: „Am câştigat în noiembrie 1996 alegerile, nu şi puterea"... Mai mult n-a spus (încă) preşedintele Constantinescu, deşi ne-am fi aşteptat să ne spună în mâna cui, efectiv, se află puterea (deşi noi bănuim). Poate ne va spune acum chiar dl. Ciorbea, mai ales că nu mai este prim-ministru.

L.V.: – *Îl degrevaţi de orice răspundere pe dl. Ciorbea pentru stagnarea din cele 15 luni?*

Ş.O.: – Răspunderea a aparţinut şi aparţine în primul rând preşedintelui Constantinescu, care avea în mână pârghii în plus faţă de primul ministru. În această ordine de idei, este revelator faptul că dl. Ciorbea s-a referit, când şi-a anunţat demisia, la „anumite instituţii" care unelteau să-l schimbe chiar din decembrie 1996!... Relativ recent, la Varşovia, dl. Ciorbea a făcut primele dezvăluiri, acuzându-l deschis pe dl. Petre Roman. L-a acuzat de sabotarea Reformei şi de faptul că a fost *un permanent intrigant* în politica românească... Deocamdată atât ne-a spus dl. Ciorbea, aşteptam mai multe dezvăluiri de la domnia sa. În orice caz, răspunderea d-lui Ciorbea trebuie nuanţată; a dânsului – a primului ministru – scade, iar a celor care trag sforile va creşte... Cu o condiţie: trăgătorii de sfori să fie cunoscuţi cât mai curând. Altminteri, dl. Ciorbea nu va recâştiga popularitatea pierdută!

L.V.: – Cred că Victor Ciorbea a fost obligat la unele compromisuri inerente, datorită felului destul de confuz cum a votat electoratul român în 1996...

Ş.O.: – Aşa este! Electoratul român nu a votat precum cel bulgar, de pildă (se pare că bulgarii sunt mai conştienţi şi cu mai mult simţ de răspundere decât românii!). A votat ambiguu şi, ca atare, Victor Ciorbea a trebuit să guverneze cu o coaliţie eterogenă, fapt ce a implicat compromisuri. Acest vot ambiguu a făcut imposibilă o majoritate omogenă în Parlament, slăbind deci *ab initio* poziţia premierului în coaliţie, în propriul partid (PNŢCD) şi întărind fără să vrea poziţia acelui partid minoritar (PD), de al cărui vot depindea guvernul. În acest sens, este evident că în România, deşi nu mai avem o criză de guvern, criza politică continuă din aceeaşi cauză: poziţia obstrucţionistă şi egoistă a partidului d-lui Roman! Este evident că, pentru a se menţine la guvernare, dl. Ciorbea a făcut piruete şi acrobaţii care i-au slăbit prestigiul, între care demiterea d-lui Valerian Stan (iniţial – şef al departamentului de control al primului ministru, în prezent – preşedinte executiv al Alianţei Civice). Se ştie că dl. Stan a fost mustrat şi demis de dl. Ciorbea în urma nemulţumirilor liderilor PD, învinuiţi în rapoartele d-lui Stan că folosesc abuziv fondul locuinţelor de lux ale statului. A fost cel dintâi şantaj al PD-ului, iar, din păcate, dl. Ciorbea a cedat. A cedat greşit, căci, dacă nu ceda atunci, nu s-ar fi produs un al doilea şantaj, cel de la începutul acestui an, cu nevotarea bugetului pe 1998.

L.V.: – Ca o paranteză: abia acum, când vara bate la uşă, România are un buget...

Ş.O.: – Întârzierea votării actualului buget ne poate pune pe gânduri. Este evident că PD, după ce a reuşit să-l şantajeze o dată pe dl. Ciorbea, se gândeşte că ar putea, la o adică, să repete „o reţetă" verificată... Cine a purtat deci răspunderea pentru nerealizările guvernului Ciorbea? Dl. Ciorbea sau şantajiştii?

L.V.: – În alte ţări, există totuşi coaliţii eterogene funcţionale, cazul Germaniei, de pildă...

Ş.O.: – În România, este o situaţie diferită, se suprapun două împrejurări: o tranziţie dificilă (mai dificilă decât la alţii, având în vedere aberaţiile industriale ale ceauşismului) şi fenomenul pe care l-aş numi *egoism de partid,* în virtutea căruia interesul naţional trece pe planul doi... În plus, în România, mai mult decât în orice ţară în tranziţie din Estul Europei, are loc un proces de înavuţire, prin redistribuirea ilegală şi ieşită de sub control a avuţiei naţionale. Acest proces alterează viaţa publică. Rămânând distanţat de acest proces, ca orice om cinstit, dl. Ciorbea şi-a creat nu puţini duşmani. Desigur nu este uşor de anticipat viitorul, dar după părerea multor analişti politici, schimbarea de premier nu va schimba problemele-cheie şi nu va influenţa nici viteza rezolvării lor. Pot să prevăd doar că Partidul Democrat va continua să profite la maximum de poziţia sa de arbitru. În aceste condiţii, nu înţelegem de ce dl. Victor Ciorbea s-ar retrage din viaţa publică! E drept că nici dl. Ciorbea nu a spus nimic în acest sens, a vorbit doar de nevoia de a se reculege, ceea ce se poate înţelege. Cert este că retragerea din viaţa publică românească a unui om ca dl. Victor Ciorbea, care a acumulat o vastă experienţă, ar fi în detrimentul interesului public!

L.V.: – În aceste circumstanţe, care va fi viitorul politic al d-lui Ciorbea?

Ş.O.: – Până una alta, dl. Ciorbea este vicepreşedintele (unul din numeroşii vicepreşedinţi...) PNŢCD-ului, un partid care se află în criză, unde schimbul de generaţii bate la uşă. Nu cunosc oameni în PNŢCD care să i se poate contrapune ca statură morală. S-ar putea deci să nu fie prea depărtat momentul în care PNŢCD va recunoaşte în dl. Ciorbea figura de galion (care îi lipseşte). Nu-i deloc exclus ca dl. Ciorbea să devină, poate a şi devenit, chiar dacă nu doreşte acest lucru, un factor de polarizare în partid sau pentru o parte a lui.

L.V.: – Această polarizare nu ar putea duce la ruperea PNŢCD-ului în două?

Ş.O.: – Trebuie să mărturisesc că este posibil ca împrejurările să-i convingă pe dl. Ciorbea şi sfătuitorii lui că PNŢCD-ul nu poate fi regenerat şi că infiltrarea sa este prea puternică! În acest caz, devine necesară crearea unui partid nou, un fel de PNŢCD învigorat, intransigent (de la urgentarea privatizării şi a restituirii proprietăţilor, până la epurarea serviciilor secrete şi a corpului diplomatic). După „episodul Ciorbea", există în CDR o valenţă liberă. Un PNŢCD dezbărat de infiltrări sau un PNL cu profesionalism economic real (nu ca acum) ar putea umple golul, iar Victor Ciorbea va fi necesar în toate cazurile.

München, 25 mai 1998

„EROI AU FOST, EROI SUNT ÎNCĂ"

***Liviu Vălenaş**: – În ultimele săptămâni sau (de ce nu?) luni, asistăm în România la un fenomen concertat, bine pus la punct, şi anume, ofensiva generalizată a Securităţii (camuflată desigur sub diverse servicii secrete, rebotezate), atât pentru a prelua complet puterea în stat, dar şi pentru a sfida opinia publică. România trece acum printr-o situaţie extrem de gravă, ca atare, stimate d-le Şerban Orescu, vă propun o discuţie despre recenta ofensivă a Securităţii şi aş începe cu: ce mai este nou pe „frontul" serviciilor secrete româneşti?*

Şerban Orescu: – Săptămânile acestea, d-le Vălenaş, a intervenit un element nou: a intrat în horă conducerea SRI-ului, conducere care, în principiu, s-a menţinut rezervată în ultimul an. Acest principiu a fost, de altfel, enunţat când, acum aproximativ un an, a fost numit noul director. A intrat în horă, chiar prin directorul SRI, Costin Georgescu, printr-o afirmaţie făcută de dumnealui, foarte rituos, la un post privat de televiziune. La 19 martie 1998, la respectivul post de televiziune, dl. Costin Georgescu a declarat că dosarele informatorilor şi colaboratorilor au fost distruse, prin ardere sau prin alte mijloace (...). Dl Costin Georgescu a sugerat (este consecinţa logică a afirmaţiei anterioare) că dosarele rămase (nearse...) ar incrimina doar victimele fostei Securităţi! Reiese, dacă urmăm sugestia d-lui Costin Georgescu, să abandonăm întreaga „poveste", de vreme ce din publicarea dosarelor nu ar avea de „suferit" decât cei care au fost victimele Securităţii, în timp ce osatura vechiului regim ar scăpa!... Raţionamentul este, la prima vedere, convingător şi este formulat cu intenţia foarte probabilă de a muşamaliza întreaga afacere a publicării dosarelor. Acum, mi-aş pune întrebarea, pe care în mod sigur ţi-o pui şi dumneata, *dacă versiunea distrugerii dosarelor ţine*, cum se spune pe româneşte, şi *dacă nu este şi ea o cacealma...* Din păcate, suntem obişnuiţi cu cacealmale din partea puterii

actuale, inclusiv ale organelor ei represive, cum este SRI-ul... . Căci eu consider în continuare SRI-ul un organ represiv, o adevărată poliţie politică!

L.V.: – Dar şi dl. Mircea Gheordunescu, care este directorul adjunct al SRI-ului, provenit, deopotrivă, din PNŢCD (!?) şi din structurile DIE, a afirmat recent, la BBC, că dosarele întocmite de Securitate membrilor de partid (PCR) au fost distruse prin ardere, în timpul comunismului, printr-un ordin expres al lui Nicolae Ceauşescu, iar ce a rămas nedistrus atunci, a fost distrus la Revoluţie...

Ş.O.: – Pe mine nu mă convinge această poveste cu arderea dosarelor din motivul următor: am fost nu de mult la Berlin, în instituţia pastorului Gauck (care administrează dosarele fostei STASI) şi am aflat că şi în fosta RDG, tot la sfârşitul anului 1989, s-au ars foarte multe dosare. Deci arhiva fostei STASI este incompletă, dar nimeni în Germania nu s-a gândit să tragă concluzia că este inutilă sau chiar imorală (aşa cum sugerează puterea actuală în România) investigarea activităţii fostei STASI!

L.V.: – Îmi permit o precizare. În fosta RDG, în 1989, STASI, practic, nu a ars dosarele, ci le-a trecut, câte s-au putut (se lucra contra timp), prin maşini de birou, de tocat hârtia. Acum, specialişti în materie, din minusculele benzi de hârtie, ajutaţi şi de mijloace electronice, reconstituie dosarele, bucată cu bucată (probabil, doar nemţii sunt capabili de aşa ceva)... Operaţiunea este extrem de laborioasă şi migăloasă – se reconstituie cel mult un dosar pe zi – dar se apreciază că în câteva decenii (?!!) întreaga arhivă STASI va fi cunoscută...

Ş.O.: – Reţin că Securitatea, ca şi celelalte servicii secrete, avea dosare pe informator, dar şi dosare pe persoana urmărită, deci pe victimă. Notele informatorilor, semnate, desigur, cu nume conspirative, se regăsesc oricum în dosarele celor urmăriţi. Ca exemplu, dacă o persoană a raportat despre mine Securităţii, nota respectivă se găseşte în dosarul întocmit mie

de fostul DSS. Deci, cu alte cuvinte, este posibilă cunoaşterea acestei persoane şi a profilului acestui om, numai că această cunoaştere devine ceva mai dificilă, nu însă imposibilă. Cu alte cuvinte, dacă vom investiga persoanele urmărite de Securitate în România, vom afla încet-încet şi cei care au fost informatorii Securităţii. Este exact ce face în Germania organizaţia pastorului Gauck. Deci să nu-mi spună mie cineva că „din cauză că au fost arse dosarele informatorilor, a devenit imposibilă investigarea fostei Securităţi“...

L.V.: – Afirmaţiile directorilor SRI, d-nii Costin Georgescu şi Mircea Gheordunescu, reprezintă o minciună! SRI-ul deţine întregul fond de dosare întocmit de fosta Securitate! Aduc câteva probe în acest sens. În primăvara-vara anului 1992, fostul colonel din DSS, Ioan Sălăgean, unul din capii Securităţii Bihor, mi-a spus clar: „Nimic nu s-a distrus la Revoluţie, prin ardere sau prin alte mijloace, pentru simplul motiv că Securitatea luase din timp măsurile de prevedere necesare“. Cu alte cuvinte, dosarele au fost duse, înainte de 21 decembrie 1989, la un „loc sigur“ şi, în plus, fotocopiate pe microfilme! Asta pe de o parte. Pe de altă parte, acelaşi colonel Sălăgean mi-a mai spus că modalitatea tehnică a Securităţii de a distruge dosare nu era „arderea“, ci – exact ca la STASI – tocarea acestora printr-o maşină de tocat hârtie. Caz concret: la Cluj există un centru de colectare a dosarelor care nu mai prezentau importanţă, la fabrica de cartoane Cluj; aici se aduceau dosarele celor „reformaţi“ (exact ca la cai...) şi se treceau printr-o maşină de tocat hârtia, apoi hârtia tocată era reciclată, rezultând, în final, cartoane... Operaţiunea era supravegheată strict de doi ofiţeri de Securitate, ca să nu existe cumva un dosar netocat. Dar ce se toca? Colonelul Ioan Sălăgean mi-a spus clar că se tocau doar dosarele informatorilor decedaţi (deveniţi aşadar nefolositori) şi dosarele informatorilor absolut incapabili (majoritatea îşi oferiseră serviciile din proprie iniţiativă...), care intoxicau Securitatea

cu informaţii banale şi total nefolositoare ori cu informaţii absolut fanteziste (cazul informatorului „Negară", alias Mircea Wilhelm Negoiţă, care a „informat" Securitatea Bihor despre un iminent atac terorist la Oradea şi că bomba era plasată în măseaua presupusului terorist...). Dezvăluirile colonelului Sălăgean au fost strânse sub forma unor interviuri publicate în 1992 în presa din România. Rezultatul a fost că respectivul colonel a fost imediat ameninţat de SRI că are de ales între două variante: condamnarea la moarte (deci această sentinţă funcţionează în România nu numai pentru generalul Pacepa) sau acceptarea unui „credit" generos pentru deschiderea unei firme de consultanţă juridică. Colonelul Sălăgean, în 24 de ore, a acceptat cea de a doua variantă, ca atare, orice contact cu domnia sa s-a întrerupt din august 1992... . Am făcut o paranteză mai largă, dar cred că a fost necesară, pentru informarea corectă a opiniei publice.

Ş.O.: – Costin Georgescu încearcă să ne convingă că Ceauşescu a ordonat distrugerea dosarelor de informatori din PCR începând din 1972, iar la Revoluţie s-ar fi distrus, în plus, în jur de 100.000 de dosare...

L.V.: – Dv., d-le Şerban Orescu, chiar credeţi că Ceauşescu, despre care oricum nu se poate spune că a fost un simplu idiot, ar fi ordonat distrugerea dosarelor de informatori ale membrilor PCR inclusiv ale celor din Comitetul Central?

Ş.O.: – Întrebarea dv. este foarte justificată şi o aşteptam! Eu nu cred că Ceauşescu ar fi ordonat o astfel de măsură atât de aberantă (pentru el). Face parte din sistemul comunist să se păstreze potenţialul de şantaj. Securitatea, printr-o muncă de albină (să-mi fie iertată insulta la adresa albinelor), a adunat orice informaţie care ar fi putut constitui un potenţial de şantaj. În fond, chiar şi intrarea în partid însemna, oare, o intrare pe viaţă? Securitatea dorea să „întărească acest contract pe viaţă" şi printr-o colaborare cu ea, iar atunci de ce să distrugă respectivele dosare? Ar fi fost un non sens! Cum pot eu să cred

că Securitatea, după ce prin „muncă asiduă" şi-a construit acest bagaj de şantaj, îl aruncă pur şi simplu în aer doar pe motivul că respectivul informator a intrat în PCR?!...

L.V.: – Este evident că Securitatea a supravieţuit după 1989, dacă putem folosi acest termen (într-un fel, un non sens), nu prin arme şi explozibili, ci, în primul rând, prin conturi secrete (care stau la baza unor mari firme „private" din România) şi prin potenţialul şantajist al dosarelor. Un ofiţer de securitate mi-a spus odată: „dosarele sunt comoara noastră de aur şi niciodată *nu vom renunţa la ele"... Dar care dosare sunt mai importante? Ale victimelor sau ale colaboratorilor şi informatorilor? Mai degrabă, aş crede că Securitatea (SRI-ul) a ars dosarele victimelor, ale celor urmăriţi, dar nu ar fi admis în ruptul capului să se ardă dosarele informatorilor şi agenţilor...*

Ş.O.: – Aceste raţionamente au puterea lor reală de convingere, fără îndoială. Pe de altă parte, avem informaţii recente că, începând din 1972, dosarele Securităţii, inclusiv dosarele informatorilor, au fost cuprinse într-un sistem computerizat. În acest sens, statul român a cumpărat atunci pe bani grei un computer de mare capacitate de la firma americană IBM care, am informaţii, funcţiona la doi paşi de institutul în care lucram, „IPROMET", adică în localul Securităţii învecinat cu biserica Creţulescu. Este evident că aceste înregistrări pe computer nu au fost distruse, dischetele respective cred că se păstrează la loc sigur. În fond, dacă au fost transcrise pe dischete electronice, atunci, la urma urmelor, dosarele puteau fi şi arse... Acum vreo doi ani, senatorul PDSR Vasile Văcaru, fostul şef al Comisiei de Control al SRI din Senat, se referea la „duplicatele de dosare de Securitate păstrate undeva, în munţi"... Am informaţii că la Bran, unde este un depozit secret al SRI-ului, s-ar păstra aceste benzi magnetice! Pe de altă parte, dl. Măgureanu, care a mărturisit de nenumărate ori despre dosarele fostei Securităţi, nu a vorbit însă niciodată despre „arderea în masă a acestor dosare". Din contra, el a spus

că dosarele stau la dispoziţie, doar că nu există o lege care să permită accesul la ele... A dat şi numărul lor, cu ceva peste *un milion*, iar acum, dintr-o dată, dl. Costin Georgescu ne spune că *nu mai sunt dosare*! Este evident pentru oricine că această nouă poziţie este legată exclusiv de faptul că se apropie, încet-încet, votarea în Parlament a legii propuse de senatorul Ticu Dumitrescu. Din poziţia d-lui Costin Georgescu rezultă că SRI-ul se consideră în continuare un centru ocult al puterii în Romăriia şi, în plus, ni s-a spus destul de clar că este o iluzie ca populaţia să-şi închipuie că va putea avea acces la dosarele de Securitate... Această coincidenţă, între dezbaterile în Parlament asupra legii „Ticu Dumitrescu" şi ieşirea în faţă a conducerii SRI este imposibil să nu frapeze un om cât de cât inteligent!

L.V.: – Dacă ne aducem aminte, ani de zile Virgil Măgureanu afirma constant că „dosarele au fost şi sunt o belea pe capul SRI-ului", iar acum aflăm brusc că nu mai sunt dosare...

Ş.O.: – În fond, ce ne interesează pe noi, ca români? Eu cred că pe noi nu ne interesează atât cine ne-a turnat, pe noi ne interesează deconspirarea Securităţii, or, tocmai acest lucru nu-l doreşte SRI-ul, şi, mai mult ca sigur, nici preşedintele Constantinescu. Or, pentru deconspirarea sistemului, eventualele pierderi de dosare, eventuale lacune de informaţie nu pot constitui piedici serioase! Intervenţiile d-nilor Georgescu şi Gheordunescu sunt cusute cu aţă albă. Aceste intervenţii nu servesc cauza adevărului, ci o altă cauză despre care propun să ne ocupăm în continuare. Trebuie să-ţi reamintesc, d-le Vălenaş, că, în urmă cu câteva luni, dl. C.V. Tudor, pe ale cărui afirmaţii nu punem desigur prea multă bază dar nici nu le putem exclude *de plano,* a declarat că preşedintele Constantinescu i-a telefonat şi i-a spus că sub nici o formă nu va promulga legea dosarelor de Securitate!

L.V.: – Ceea ce se întâmplă acum, în România, pare să-i dea dreptate lui C.V. Tudor (mai are şi C.V. Tudor din când în când dreptate...). Din păcate, C.V. Tudor a avut dreptate şi cu

căpitanul Bucur (cel care a deconspirat opiniei publice românești și nu numai românești, în 1996, că SRI-ul efectuează înregistrări telefonice ilegale), al cărui proces văd că decurge în continuare...

Ş.O.: – Toate aceste indicii conduc spre o întrebare logică: *Este actualul regim Constantinescu aliat ocult al fostului aparat de Securitate?* Aceasta este întrebarea! *Proba probatissima* – adică *„Pactul cu diavolul" semnat și parafat pe hârtie* – nu poate fi administrată... Însă în acest domeniu să nu se pretindă probe de tip judiciar. Dar chiar în fața unei instanțe de judecată sunt admisibile, chiar și în dreptul penal, probe pe bază de indicii! Indiciile s-au acumulat de când a venit actualul regim la putere. Și se acumulează, aș spune, pe lună ce trece. Ajunge doar să menționăm scrisorile deschise publicate în revista „22" de disidenți cu mare prestigiu moral, care pun în mod direct în cauză apropierea dintre actualul președinte Constantinescu și odioasa Securitate. În ceea ce mă privește, voi dezvălui acum, pentru prima dată, un indiciu foarte important, în sensul celor afirmate de noi, un indiciu datând din anul 1994, când dl. Emil Constantinescu nu era decât un potențial candidat la președinția României. Prin forța lucrurilor, am fost martor la un interviu acordat de dl. Constantinescu unui post de radio cu care colaboram îndeaproape...

L.V.: – Radio „Europa Liberă"?

Ş.O.: – Da! Radio „Europa Liberă". În acest interviu, mai lung desigur, dl. Constantinescu a avut o frază liniștitoare – ca să mă exprim în acest mod – la adresa „foștilor" lucrători din Securitate aspirați în SRI. Citez fraza acum din memorie: *„Dacă Convenția Democrată ar ajunge la putere, atunci ea va considera pe cei care au lucrat în fosta Securitate ca pe niște oameni care nu și-au făcut decât datoria sub fostul regim, au apărat interesele statului și chiar un regim al Convenției Democrate va ține seama de aceste lucruri și, ca atare, nu va schimba mai nimic în activitatea lor"*!... În felul acesta, dl.

Constantinescu punea bazele, încă din 1994, a ceea ce noi numim încercarea de „eroizare" a Securităţii... Trebuie însă să adaug că dl. Hurezeanu – cel care a luat interviul respectiv – a tăiat la montaj chiar fraza cu pricina; prin urmare, chiar fraza la care dl. Constantinescu ţinea cel mai mult... Desigur, Emil Hurezeanu nu a făcut-o din rea intenţie, ci pur şi simplu a făcut-o crezând că, astfel, îi face un serviciu d-lui Constantinescu. Or, iată ce s-a întâmplat? A doua zi, dl. Constantinescu sună la telefon şi întreabă pe un ton puţin iritat: „De ce mi-aţi tăiat această frază"? I s-a răspuns: „D-le profesor, am crezut că astfel vă facem un serviciu". „Nu, din contra, nu mi-aţi făcut nici un serviciu, tocmai asta am vrut să se ştie", ne-a răspuns dl. Constantinescu! Încă de atunci actualul preşedinte urmărea o politică de apropiere, de colaborare, cu aceste „organe". Această colaborare era văzută cu totul şi cu totul altfel de susţinătorii Convenţiei Democrate. Dacă analizăm situaţia, vedem că la conducerea acestor organe, SRI şi SIE, de pildă, dl. Constantinescu şi-a numit, este adevărat, proprii colaboratori (în sine, acest lucru nu spune nimic), însă în activitatea acestor organe nu s-a schimbat nimic, nici în ce priveşte personalul folosit de ele, nici în ceea ce priveşte organizarea lor.

L.V.: – În legislatura trecută, deşi trecuse de Senat (inclusiv cu voturile actualei puteri?!), proiectul Legii Secretului de Stat, tipic ceauşist, nu a mai fost trecut şi prin Cameră.

Ş.O.: – Aştept cu mare interes momentul când va fi prezentat noul (vechiul) proiect al Legii Secretului de Stat. Pentru că nu există o carte de vizită mai pertinentă – pentru a şti cum se gândeşte astăzi la SRI şi la Preşedinţie – decât Legea Secretului de Stat. După informaţiile mele, actualul regim a adus doar modificări secundare proiectului de lege iniţial...

L.V.: – Revenind la fraza liniştitoare pentru Securitate a d-lui Constantinescu din 1994, este interesant că în acelaşi an, mai precis spus, în mai 1994 (să fie numai o coincidenţă?),

conducerea organizaţiei Bihor a cadrelor în rezervă din Ministerul de Interne mi-a cerut să-l întreb pe M.S., Regele Mihai, în cadrul unui eventual nou interviu, „dacă va reveni pe Tron, care va fi atitudinea sa faţă de foştii securişti şi faţă de restul cadrelor din fostul Minister de Interne al RSR-ului?“. Mi s-a cerut ca acest răspuns să fie dat în cadrul unui interviu la un post de radio străin. Eu am făcut acest interviu (evident, mult mai amplu), iar M.S., Regele, a răspuns că el nu va tăia capul nimănui, iar dacă sunt anumite persoane care trebuie pedepsite, nu este treaba lui, ci este de resortul justiţiei... *Ca fapt divers, fraza cu pricina a fost transmisă de trei posturi de radio străine (nu le nominalizez acum), deci M.S., Regele, a avut mai mult „noroc“ în 1994 decât dl. Constantinescu. Însă este de remarcat diferenţa între cele două răspunsuri. Una este să nu tai capul la nimeni, în paralel cu o libertate de acţiune a unei justiţii independente şi alta este să lauzi pe foştii securişti şi să le mai garantezi şi imunitate (şi, poate, de ce nu, şi privilegii...). În ceea ce mă priveşte, personal, sunt convins că dl. Constantinescu a parafat o astfel de înţelegere cu „fosta“ Securitate, prin 1994-1995. Este posibil ca, în ansamblu, CDR să nu fi ştiut de parafarea acestui „protocol“, dar să nu uităm că Emil Constantinescu era în acei ani şi preşedintele CDR-ului... Şi îmi mai pot permite o părere: nu cred că acest protocol a fost parafat doar verbal, cred că există, pe undeva, şi un document şi nişte dischete...*

Ş.O.: – Felul meu de a fi, dumneata mă cunoşti, d-le Vălenaş, este să fiu mai circumspect. Pe de altă parte, o sumă de indicii demonstrează clar continuitatea de gândire a actualului preşedinte cu cea a fostului preşedinte. Nu mai departe decât la începutul acestui an (1998), a avut loc depunerea jurământului de către noul director al SIE, dl. Cătălin Harnagea. Interesant, cu acest prilej dl. Constantinescu a ţinut să fie prezent şi s-a referit pe larg la atribuţiile acestui serviciu. Şi acum, dă-mi voie, d-le Vălenaş, să citez respectivul discurs

prezidenţial, ca să înţelegem cum vede domnia sa rolul unui serviciu de informaţii externe. Doresc ca cititorii noştri să vadă dacă seamănă sau nu gândirea d-lui Constantinescu cu o concepţie de tip occidental în acest domeniu. Printre altele, domnia sa afirmă: *„Dacă SIE nu-şi îndeplineşte aceste obligaţii în mod serios, există chiar riscul ca procesul de privatizare să fie compromis"*. Acum, orice om cu scaun la cap se poate întreba: „ce legătură are SIE cu procesul de privatizare"?

L.V.: – Nu se poate înţelege decât într-un singur mod, şi anume, că SIE trebuie să continue activitatea de spionaj exterior, exact ca şi DIE înainte de 1990, pentru a aduce secrete tehnologice occidentale. Este absurd!

Ş.O.: – Bineînţeles că este absurd. Dar mai este ceva, în concepţia preşedintelui Constantinescu, SIE are şi rolul de a tria investitorii străini care vin în România... Aici se ascunde un semn de întrebare...

L.V.: – Pe lângă marele semn de întrebare, mai este şi o mare gafă, la nivel internaţional! Ce investitor străin serios, întreb eu, mai vine în România când ştie că este verificat, la indicaţia preşedintelui Constantinescu, de serviciile româneşti de spionaj?

Ş.O.: – Observaţia dv. este foarte justă! Pe de altă parte, ca să se vadă unde situează preşedintele Constantinescu în ierarhia inteligenţei româneşti organele de informaţii, voi mai cita o frază: *„SIE trebuie să fie o instituţie de elită unde să lucreze vârfurile inteligenţei româneşti"*, afirma, în 1998, preşedintele Emil Constantinescu... Oricine se poate întreba, dl. presedinte nu a văzut o altă misiune mai nobilă pentru intelighenţia românească decât să facă spionaj în străinătate!!?

L.V.: – Este posibil, ca circumstanţă atenuantă, ca dl. preşedinte să nu fi citit prea multe cărţi (nu de specialitate)! Ar fi aflat că elita unei ţări se regăseşte pe rafturile bibliotecilor, în cărţi... Înteleg, de pildă, ca în spionaj să lucreze elite (de Gaulle spunea că „spionajul este o meserie pentru seniori"...),

elite este una, iar elita țării este alta. Știu, de pildă, că în Mossad lucrează numai elite, dar a afirma așa ceva, că „în SIE trebuie să lucreze elita României" reprezintă (încă) o gafă, tot la nivel internațional...

Ș.O.: – Elita unei țări o formează oamenii de cultură, nu spionii... În ceea ce privește Mossadul, el reprezintă o situație de excepție a unei țări, Israelul, care se confruntă cu o situație de excepție, de viață și de moarte, ceea ce nu este, din fericire, cazul României. A mai intervenit încă un fapt deosebit de grav, scrisoarea deschisă adresată de cunoscutul sociolog Dan Pavel, publicată în mai multe periodice, scrisoare adresată directorului SRI, dl. Costin Georgescu. Ce s-a întâmplat? Dan Pavel a fost invitat pe data de 22 ianuarie 1998, alături de alți intelectuali și sociologi, la o întâlnire cu studenții Institutului Național de Informații (INI)...

L.V.: – Fosta școală de Securitate de la Băneasa, rebotezată și ea după 1989...

Ș.O.: – Da. INI formează cadre pentru SRI și nu numai pentru el.

L.V.: – Formează și ziariști, culmea absurdului, dar în România este posibil orice...

Ș.O.: – Așa este... Ce a constatat dl. Dan Pavel la acest institut (INI)? A constatat că studenții au un mod primitiv de gândire, o concepție reacționară, antioccidentală și în special antiamericană! A mai constatat o raliere totală la ideologia fostei Securități...

L.V.: – Dar nu vi se pare absurd, președintele Constantinescu a clamat încontinuu apartenența României la NATO (din primul val!...), iar „elita" țării, cel puțin după dl. Președinte, este anti-NATO (căci ce înseamnă să fi antiamerican și antioccidental?)... Atunci cursa pentru NATO ce a fost? A fost o cacealma?

Ș.O.: – Eu îl cunosc pe dl. Constantinescu ca un om inteligent, de aceea nu-mi pot explica decât într-un anumit mod

acţiunile sale. Pe de o parte, doreşte intrarea României în NATO, dar pe de altă parte, menţine cu străşnicie în România acele structuri şi acele organe care fac improbabilă intrarea ţării în NATO! Înseamnă că există la nivelul conducerii statului nişte structuri *extraordinar de puternice* care perpetuează aceste contradicţii! Cum ai remarcat şi dumneata, d-le Vălenaş, există o puternică contradicţie în România între cei care doresc intrarea ţării în NATO (adică, în jur de 90% din populaţie) şi puternicele resturi securiste din SRI, care nu doresc intrarea României în NATO... Nu-mi pot închipui ca actuala conducere a ţării să nu fie conştientă de această gravă contradicţie. Or, dacă contradicţia subzistă, înseamnă că, în spatele ei, se află interese extraordinar de mari ce fac ca actualul guvern să rişte ratarea intrării României în NATO! În fond, ce ar putea determina România să nu intre în NATO? Doar anumite înţelegeri iniţiale. Şi revin atunci la *acel* posibil *pact* încheiat prin 1994-1995 (dar datele mele indică anul 1995) între dl. Constantinescu şi fosta Securitate. Din păcate, ipoteza pactului capătă astfel o nouă putere de convingere.

L.V.: – Când vă referiţi la „eroizarea" Securităţii, concret, despre ce este vorba?

Ş.O.: – Există cel puţin două, dacă nu mai multe, elemente de continuitate, între vechea Securitate şi actualul SRI. Un prim element de continuitate este tendinţa de „eroizare" a securistului din perioada comunistă, iar acum asistăm la „eroizarea" lucrătorului de SRI care-şi sacrifică (aidoma securistului de pe vremea lui Ceauşescu) viaţa pentru ţară <sic!>... Ca şi cum securistul *niciodată* nu a comis atentate grave, de felul lui Carlos şi a altora de teapa lui, cu respectivele lor bombe, una din victime fiind chiar eu în 1981... Acum, românii sunt intoxicaţi cu ideea că „securistul a fost un erou", dar după alte păreri, el, de fapt, a fost un criminal! Al doilea element de continuitate a fost elitismul, adică „în Securitate şi în SRI şi SIE, trebuie să lucreze elita ţării"... Exact cum mi-ai relatat

dumneata, d-le Vălenaş, că, în 1976, s-a încercat racolarea dumitale pentru a lucra în „elita Securităţii". Atunci ţi s-a sugerat că vei face parte dintr-o elită, iar acum se procedează la fel cu alţii...

L.V.: – Pentru mine, cele afirmate în ianuarie 1998 de preşedintele Constantinescu au constituit aproape un şoc, pentru că am recunoscut limbajul ofiţerului de la Securitatea din Oradea, care m-a anunţat rituos, ba, mai mult, chiar m-a felicitat (poate sincer...), că „dosarul meu de viitor militar în termen redus *(după terminarea facultăţii, în 1975, urma să fac şase luni de armată)* a fost transferat de MApN la MAI, mai precis, la DSS, adică la Securitate" *(în 1976 Securitatea era integrată formal în Ministerul de Interne). Mi s-a precizat că voi face şase luni de armată în cadrul Securităţii, voi deveni ulterior ofiţer de Securitate în rezervă, iar armata o voi face cu elita ţării (chiar aşa mi s-a spus), adică colegii mei vor fi toţi şefi de promoţii, „inteligenţe strălucite". După acest stagiu TR (termen redus), mi s-a mai reiterat că aş putea urma o şcoală superioară (deci o a doua facultate) şi apoi, poate, să lucrez în Occident, ca diplomat, de pildă, având şi ascendentul că provin dintr-o familie de intelectuali şi vorbesc câteva limbi străine... Cu alte cuvinte, perspective strălucite! Nu puteam, pe faţă, refuza propunerea, dar puteam găsi un impediment ca să nu fac armata la DSS, iar impedimentul l-am găsit pe loc, aveam (şi am) o soră vitregă în Italia, Alexandra Vălenaş, de care DSS nu ştia... Dacă acceptam, eram coleg, probabil, acum cu Daniel Dăianu, Mişu Negriţoiu şi Viorel Cataramă şi alţii cam din aceeaşi generaţie cu mine. Din păcate, o bună parte din elita tânără din anii '70 a acceptat pactul cu diavolul. Probabil că acceptam şi eu, dacă nu aş fi fost altfel educat în familie, cu frică faţă de Dumnezeu şi credincios Regelui... Pe mine, repet, m-a şocat similitudinea discursului d-lui Constantinescu din 1998 cu cel al maiorului de la Securitatea Bihor din 1976... Văd că nimic nu s-a schimbat... Este trist.*

Ş.O.: – Este foarte bine, d-le Vălenaş, că aţi făcut aceste precizări, ca să vadă şi cititorii noştri că există acel element de continuitate la care m-am referit şi la care dl. Constantinescu ţine mult! În orice caz, ceea ce a spus dl. Constantinescu este foarte grav, este inadmisibil să dai de înţeles că „elita ţării trebuie să lucreze în spionaj". Această concepţie n-o s-o regăsiţi la nici o societate occidentală. Repet, Mossadul este o excepţie, cum excepţie este şi Israelul.

L.V.: – În sensul acestor contradicţii, aş putea să mă refer la un recent interviu acordat de M.S., Regele Mihai, care a declarat că „Menţinerea condamnării la moarte pentru generalul Pacepa este o piatră de moară atârnată de gâtul României pentru intrarea în NATO". Ce părere aveţi de această declaraţie a Regelui Mihai?

Ş.O.: – Care este explicaţia logică? Este clar că menţinerea acestei condamnări la moarte pentru generalul Pacepa este contrară intereselor României! Dacă, totuşi, această condamnare este menţinută, acest lucru se datoreşte faptului că actuala conducere a României are un motiv puternic să o menţină. Care este acest interes puternic ce face să se treacă chiar peste interesele fundamentale ale României, cum este acceptarea României în NATO? Eu nu văd altă explicaţie decât un pact cu diavolul! Cazul Pacepa, căci rămâne un caz, nu este altceva decât un indiciu în plus la cele afirmate până acum în acest interviu...

L.V.: – În 1981, aţi fost victima unui atentat cu o bombă trimisă de DIE într-o carte, pe adresa dv. din Köln. Aţi primit de la noul director al SIE, dl. Harnagea, explicaţii? Cine a stat în spatele acestui atentat?

Ş.O.: – Nu, nu am primit, dar este drept, nici nu m-am adresat d-lui Harnagea. M-am adresat d-lui procuror militar şef Dan Voinea. Este în curs o asemenea investigaţie, asupra atentatului cu bombă pus la cale de Securitate prin Carlos, la sediul RFE din München, în 1981, şi la cele trei atentate cu

bombe plasate în cărţi, al căror victime am fost, în acelaşi an: eu, Goma şi Nicolae Penescu. Ancheta se află în curs de desfăşurare, nu ştiu dacă voi primi un răspuns favorabil. Ceea ce ştiu este că procurorul Dan Voinea este o persoană care doreşte să se facă lumină, dar nu pot garanta că va fi şi lăsat să o facă... Şi aceasta va fi o concluzie interesantă!

L.V.: – În Germania Federală a stârnit atât iritare, dar, mai ales, indignare, interviul scandalos (nu pot să-l calific altfel) acordat de generalul Nicolae Pleşiţă publicaţiei „Cotidianul" la începutul acestui an. În acest interviu, generalul Pleşiţă cerea, nici mai mult nici mai puţin, decât „executarea generalului Pacepa, indiferent unde ar fi". *Cu alte cuvinte, o crimă (sau să-i spunem numai instigare?) ordonată pe teritoriul SUA. Indignarea legată de acest interviu provine şi din faptul că, după aceste afirmaţii scandaloase, generalul Pleşiţă nu suportă nici o consecinţă (deşi, în codul penal român, instigarea la crimă se pedepseşte), ba, mai mult, continuă să se lăfăie în vila ultraluxoasă pe care o ocupă ilegal (în timp ce marele patriot bucovinean, scriitorul Mihai Prepeliţă, stabilit din 1994 la Bucureşti, este lăsat să doarmă în stradă)... Cum interpretaţi toate acestea?*

Ş.O.: – Se lăfăie în vila sa luxoasă şi în acelaşi timp pretinde că este şi consilier al Procuraturii Militare! Ce să mai spun, d-le Vălenaş, „cazul Pleşiţă" constituie un alt indiciu ce se adaugă la suma de indicii pe care le avem privind „Pactul cu diavolul", încheiat de actualul preşedinte... Iar suma noastră, din păcate, tinde spre infinit, din punct de vedere cantitativ. Pot să mai spun ceva: sub acest raport, actualul regim Constantinescu este aidoma regimului Iliescu, care era aidoma regimului Ceauşescu, adică nişte regimuri ce au trăit şi trăiesc în simbioză cu poliţia politică secretă.

L.V.: – Revenind la gravele afirmaţii ale generalului Pleşiţă, ce vor să însemne ele? că pe de o parte, România vrea să intre în NATO, dar pe de altă parte, va comite o crimă de

stat pe teritoriul SUA, „ducând la îndeplinire sentinţa pronunţată de Ceauşescu în 1978 contra generalului Pacepa"? Eu, personal, încep să nu mai înţeleg nimic...

Ş.O.: – Eu însă înţeleg totul. Înţeleg, pentru că îmi aduc aminte de cele afirmate de preşedintele Constantinescu după câştigarea alegerilor prezidenţiale: „voi fi şi preşedintele celor care nu m-au ales, chiar voi fi, în primul rând, preşedintele lor"!... Acest lucru îl văd aplicat şi în domeniul privatizării, unde nu se face mai nimic, şi asta din cauză că serviciile secrete se opun privatizării, ştiind bine că un eventual proprietar privat ar putea da pe uşă afară pe „securistul" venit să-l „protejeze". În schimb, un director de stat nu poate da pe uşă afară *un sereist...*

L.V.: – Să încercăm, d-le Şerban Orescu, o prognoză: cum vedeţi viitorul „legii Ticu Dumitrescu"?

Ş.O.: – Eu nu pot să fiu altfel decât pesimist; cred că chestiunea va fi îngropată, chiar şi în condiţiile în care, în Parlament, au loc dezbateri (este drept, cu o viteză de melc) şi în care se adoptă unele amendamente, unele chiar foarte bune. Cred, din păcate, că iniţiativa valoroasă a senatorilor Constantin Ticu Dumitrescu şi Nicolae Cerveni nu va avea nici un fel de rezultat. Suntem confruntaţi, în România, cu *un regim mixt*, una din componente se cheamă Convenţia Democrată, iar cealaltă se cheamă serviciile secrete! A doua componentă este neschimbată, iar prima componentă este îndatorată celeilalte...

L.V.: – Am impresia – de fapt, şi alţii au aceeaşi impresie – că regimul Constantinescu doreşte totuşi să intre în NATO, dar cu toată armata de securişti şi de spioni, in corpore, *şi, bineînţeles, cu toate privilegiile şi puterile lor. Cu alte cuvinte, moto-ul de pe coperta revistei „România Mare" (moto care însă nu-i aparţine lui C.V. Tudor, ci lui Petru Rareş): „Vom fi ceea ce am fost, şi chiar mai mult decât atât... "! Este clar că aşa se gândeşte la Bucureşti. Dar, oare, la Washington se gândeşte la fel?*

Ş.O.: – Eu nu pot să ştiu ce se gândeşte la Washington. Pot doar presupune. E posibil să existe nişte interese conjuncturale, strategice, de moment, care să facă necesară admiterea României în NATO, chiar cu armata sa de securişti, de exemplu, dacă conflictul din Kosovo ia amploare, ceea ce nu ar fi deloc exclus. În mod normal însă, aceste lucruri sunt obstacole serioase în calea intrării României în NATO. Obstacole pe care, singură, conducerea României şi le creează. Să-mi fie iertată şi ipoteza că actualul regim lucrează într-un mod echivoc, aparent pentru intrarea în NATO, dar pe de altă parte, creează situaţii obiective care fac această intrare *imposibilă*!

L.V.: – V-aţi exprimat părerea că legea Ticu Dumitrescu, deci legea privind deconspirarea dosarelor de Securitate, va fi înmormântată, dar care vor fi modalităţile, să spunem „tehnice", de înmormântare a respectivului proiect de lege?

Ş.O.: – Cred că vor fi utilizate toate cacealmalele posibile pentru a face digerabilă opiniei publice româneşti această „chestiune"...

L.V.: – SRI-ul a reuşit totuşi o performanţă, psihologică aş spune (să nu uităm că dl. Măgureanu şi-a dat doctoratul la „Ştefan Gheorghiu" cu tema „manipularea maselor prin mijloace mass-media"...), şi anume, a scârbit deja populaţia cu tema dosarelor de Securitate. Acum, mulţi îşi spun: „ce mă mai interesează pe mine nu ştiu ce dosar de Securitate, când eu mor de foame şi copilul meu la fel"!.

Ş.O.: – Societatea românească suferă oricum de pe urma unor neajunsuri primare. Fiindcă te-ai referit la calitatea de psiholog a d-lui Măgureanu, există în psihologie „o piramidă a trebuinţelor". În măsura în care prima treaptă a piramidei este satisfăcută, lumea începe să se gândească la alte exigenţe. Reacţia cetăţeanului la informaţiile privind mersul treburilor în cetate, în sensul larg al cuvântului, se schimbă, după cum cetăţeanul moare de foame sau are ce-i trebuie şi atunci gândeşte că libertatea sa este bunul cel mai preţios. Însă, când

nu ai ce mânca, cazul actual în România, atunci libertatea şi chiar securitatea propriei persoane trec pe planul doi...

L.V.: – În România, din păcate, acum nimic nu merge cum ar trebui. Economia este la pământ, banditismul şi corupţia au atins proporţii pentru care şi fanarioţii ar păli, separaţia puterilor în stat lipseşte, sistemul de guvernare aminteşte o „pseudodemocraţie" de tip latino-american, nivelul de trai s-a prăbuşit, integrarea europeană este tot mai îndepărtată etc... Cine este de vină? Din ce în ce mai mulţi analişti politici cred că de vină este în proporţie de cel puţin 90% Securitatea... Sunteţi de acord cu aceste aprecieri?

Ş.O.: – Da. În plus, Securitatea caută să-şi impună propriul sistem de valori: ce este „important", ce este „esenţial", ce este „frumos", ce „este bine de făcut" şi aşa mai departe... Este extrem de grav că Securitatea a ajuns să oblige poporul român să accepte valorile impuse de ea...

L.V.: – Înainte de a purta această discuţie, am văzut pe masa dv. un număr din „Monitorul Oficial", pe 1995, în care apărea un decret privind acordarea „Meritului Militar" (diverse clase) unor persoane care lucrează în SRI. Decretul era semnat de Nicolae Văcăroiu, primul ministru din acel an. Ce am citit în continuare mi s-a părut o culme a neruşinării: pentru „Meritul Militar, clasa I", un lucrător SRI avea (are) nevoie de 25 de ani de activitate neîntreruptă în domeniu! Cu alte cuvinte, cinci ani în SRI, 20 de ani în Securitate! Acest decret odios nu a fost abrogat de regimul Constantinescu?

Ş.O.: – Nu, nu a fost abrogat, preşedintele Constantinescu nu are nici cea mai mică dorinţă să abroge acest decret! Este o dovadă în plus de continuitate între vechile regimuri şi cel actual, iar această continuitate este afişată fără nici un fel de ruşine! Acest decret, publicat în „Monitorul Oficial" postulează, *fără nici un fel de jenă*, continuitatea Securităţii în SRI! Să ne aducem aminte şi de telegrama de felicitare (!?) trimisă în aprilie 1997 de preşedintele ţării SRI-ului, în care dl.

Constantinescu folosea cuvinte delicate vorbind „de rolul subtil al organelor de informaţii"... Toate acestea mă pun pe gânduri, dacă nu cumva preşedintele Constantinescu acţionează *pe baza convingerilor sale dintotdeauna*! Să nu uităm că dl. Constantinescu a fost un vechi membru PCR, mai mult chiar, a fost şi secretarul adjunct al organizaţiei de bază PCR pe Universitatea Bucureşti... Iar acum, ajuns preşedintele României, face şi dânsul ce poate, desigur, într-o ambianţă diferită de cea de dinainte de decembrie 1989. Dar, este evident că dl. Constantinescu nu a renunţat niciodată la sistemul de valori pe care l-a susţinut până în 1989... În 1992, Corneliu Coposu a crezut că face o achiziţie aducându-l pe dl. Emil Constantinescu în fruntea coaliţiei forţelor de opoziţie; impresia mea este că *s-a înşelat profund*! Mai am şi informaţii precise, că mulţi din cei care l-au susţinut atunci (în afară de Corneliu Coposu, care a trecut în nefiinţă...) sunt cam de aceeaşi părere, că s-au înşelat, acordându-i încredere d-lui Constantinescu... O dovadă în plus la cele afirmate de mine o constituie articolul de fond din „România Liberă" nr. 407 din 12.04.1998, articol semnat de d-na Roxana Iordache, intitulat „Jocuri Bizantine", în care preşedintele Constantinescu este criticat în termeni duri; în plus, se mai spune: „sacrificarea sau măcar expunerea unor oameni apropiaţi pare să fi devenit o metodă de lucru la Cotroceni". Tot în acest articol se spune că, la şedinţa conducerii PNŢCD-ului care urma să desemneze noul prim-ministru, „numele preşedintelui Constantinescu a fost huiduit la scenă deschisă". Să ne aducem aminte că ziarul „România Liberă" a fost principalul sprijinitor al d-lui Constantinescu în campania electorală din 1996! De aceea nu cred că vom fi acuzaţi, d-le Vălenaş, că noi îl atacăm sistematic pe dl. Constantinescu, din moment ce o fac chiar foştii lui sprijinitori direcţi. Adevărul este că preşedintele Constantinescu este principal vinovat pentru tot ce se întâmplă rău acum în România.

L.V.: – De înşelat, dacă este să fim cinstiţi cu noi înşine, ne-am înşelat cu toţii, inclusiv subsemnatul (care l-a mediatizat foarte mult, în special în timpul campaniei electorale din 1992)...

Ş.O.: – Aşa este, de înşelat m-am înşelat şi eu. L-am sprijinit, în măsura în care am putut să o fac, fără să încalc regulile deontologiei profesionale, deci l-am sprijinit pe profesorul Constantinescu. Am făcut acest lucru pentru că am considerat că dl. Constantinescu este un om care a făcut *tabula rasa* cu trecutul şi intrând într-un partid istoric, PNŢCD, şi-a însuşit şi ideologia şi sistemul de valori ale acestui partid.

L.V.: – Trebuie să revin, acum la colonelul Ioan Sălăgean. Eu l-am chestionat, dacă pot folosi acest termen, asupra felului cum îşi organiza Securitatea munca informativă în rândul membrilor de partid (PCR). Colonelul Sălăgean mi-a spus următoarele: „dat fiind că Ceauşescu a considerat imoral <sic!> ca un membru de partid să poate fi racolat ca informator, Securitatea, în disperare de cauză, a găsit ca singură soluţie posibilă, schimbarea numelui din informator în colaborator". Ceauşescu, care nu era prost deloc, a înţeles manevra şi, ca atare, a plusat din nou şi a cerut ca membrii de partid colaboratori ai Securităţii să se afle în evidenţa secretarului organizaţiei de bază PCR (evidenţa era ţinută într-un simplu caiet în păstrarea respectivului secretar PCR), iar racolarea să se facă pe baza recomandării secretarului de bază PCR şi în urma unei discuţii secrete cu ofiţerul DSS patronator al respectivei instituţii". Aceste mărturii, foarte importante, le-am publicat în 1992 în mai multe ziare din România. Se pare însă că nimeni nu le-a dat suficientă atenţie. Dacă le-ar fi dat, am fi realizat că dl. Constantinescu, chiar prin natura funcţiei pe care o avea, a fost un colaborator oficial al DSS-ului!...

Ş.O.: – Pot să mai adaug şi eu ceva în acest sens. Deţin o scrisoare de la o distinsă doamnă, profesoară, undeva, în Occident, care, lucrând înainte de 1989 la Universitatea Bucu-

rești, a primit o ofertă de a preda la o universitate în Occident (nu nominalizez acum țara). Avea însă nevoie de recomandarea secretarului organizației de bază pe Universitatea București, iar cum acesta lipsea, a apelat la adjunctul său, dl. Constantinescu, care a refuzat net, mai mult chiar, a trimis un referat dur, într-o perfectă limbă de lemn, conducerii de partid prin care i se tăia acestei profesoare orice posibilitate de afirmare în străinătate. Ca să poată totuși preda, doamna cu pricina și-a dat demisia de la Universitatea din București, pierzând ani prețioși de pensie, dar astfel nu a mai avut nevoie de aprobarea d-lui Constantinescu și a putut ajunge în Occident...

L.V.: – La urma urmelor, revenind la prezent, constatăm că, în România, republica este profund nocivă, deoarece un președinte ahtiat de putere va face orice târg, în primul rând, cu „organele" de informații ca să fie reales și să rămână la putere, ceea ce nu este cazul unui monarh, pentru că nu are de ce să fie „reales"...

Ș.O.: – Evident! În această privință, Monarhia are o superioritate evidentă. Asemenea considerente sunt foarte actuale pentru țara noastră. Ar fi greșit să discutăm actualitatea instituției monarhice în România, fără a ține cont de uriașele carențe ale societății românești care persistă în prezent...

L.V.: – Pe măsură ce am purtat această discuție, au apărut, din păcate, noi scandaluri legate de serviciile secrete românești. Un astfel de scandal este „cazul Ioan Ghișe", și anume, scoaterea la lumină a angajamentului său de informator DSS, cu alte cuvinte, actualul primar (proaspăt membru al PNL) al Brașovului a fost „omul" Securității. Ce părere aveți de acest nou scandal?

Ș.O.: – Nu este un doar scandal, ci *un mare scandal.* Pe de o parte, ni se spune acum, cu o insistență care dă de bănuit, că nu mai sunt dosare, căci ele au fost arse, pe de altă parte, se scoate fișa de informator a primarului Brașovului dl. Ioan Ghișe, întâmplător sau nu, omul CDR-ului... Este posibil ca

actuala putere sereistă, prin Ioan Ghişe, să fi făcut un test, şi anume, să observe care va fi reacţia oamenilor politici şi a populaţiei în momentul în care aceste dosare apar la lumină... Acum, de fapt, în România se publică, de-a valma, în toată presa file din dosarele celor care au lucrat pentru DSS, dar şi acte – evident, false – în scopul de a crea o confuzie gigantică.

L.V.: – Am informaţii confidenţiale, mai presus de orice bănuială, că aceste acte au fost furnizate adversarilor politici ai lui Ioan Ghişe chiar de SRI Braşov...

Ş.O.: – Este, desigur, grav că un primar al Convenţiei Democrate a colaborat în trecut cu Securitatea. Poate că dl. Ghişe nu a dat nişte note informative care să facă rău unor români, grav este însă faptul că nu a recunoscut din primul moment că a fost colaborator al respectivelor „organe", cum au făcut, de pildă, Alexandru Paleologu şi Mitropolitul Banatului, Nicolae Corneanu. Aceste persoane au scăpat astfel, pentru totdeauna, de sabia lui Damocles care atârna deasupra capului lor. Una este să recunoşti din proprie inţiativă şi alta este să ascunzi acest lucru, iar ulterior să fi demascat de „organe". Dar adevăratul scandal nu este trecutul ascuns al d-lui Ghişe, ci faptul că SRI-ul scoate, când vrea el, dosare sau file din dosarele întocmite de DSS, pentru a face anumite jocuri politice!

L.V.: – „Cazul Ghişe" nu este singurul în acest sens; am văzut foarte recent, în Germania, o copie după o notă informativă către DSS, semnată de doctorul Şerban Milcoveanu (cel care la Bucureşti crede că reprezintă Mişcarea Legionară), prin care acesta denunţa, la Borsec, Securităţii, pe un preot ortodox, fost legionar... Nota informativă a fost recunoscută ca autentică chiar de doctorul Milcoveanu... Deci iată că fişele informatorilor circulă libere! După „cazul Ghişe" a apărut fişa de informator al Securităţii a preşedintelui organizaţiei PNŢCD Caraş-Severin, care, din acest motiv, şi-a înaintat

demisia din funcţie. Deocamdată, vedem, că ofensiva SRI-ul este dirijată contra oamenilor din Convenţia Democrată.

Ş.O.: – Este grav ceea ce afirmaţi, este încă o dovadă că SRI-ul, „organele" adică, conduc de fapt – ocult – România. Cu aceste „organe" doreşte dl. Constantinescu să intre în NATO şi în UE? Un alt fapt grav, petrecut recent, este scrisoarea deschisă adresată directorului SRI, dl. Costin Georgescu, publicată în revista „22", din 23 martie1998, şi semnată de cunoscuţii opozanţi şi dizidenţi ai regimului comunist: Gabriel Andreescu, Doina Cornea, Mircea Dinescu, Radu Filipescu, Leontin Iuhas, Dan Petrescu şi Dorin Tudoran. În această scrisoare deschisă se cere imperios accesul persoanelor semnatare la dosarele întocmite lor de fosta Securitate. Îmi permit acum să citez din finalul acestei dramatice scrisori deschise: *„Faptul că la 8 ani de la Revoluţia din decembrie 1989, autorităţile apără activitatea fostei Securităţi de ochiul victimelor acesteia ridică un semn de întrebare asupra opţiunilor forţelor politice ajunse la conducerea ţării în noiembrie 1996. Oare îşi asumă directorul SRI (şi, prin el, preşedintele ţării) păstrarea României în postura „originală" a unei ţări care clamează participarea la comunitatea ţărilor democratice, dar se arată incapabilă să dea la o parte vălul insidios al Securităţii?"*. Acest citat cred că nu mai are nevoie de nici un comentariu!

L.V.: – Ne aducem aminte că d-na Cornea ceruse din partea presei române, în ianuarie 1997, „un moratoriu de un an de zile", *în beneficiul guvernului şi Preşedinţiei...*

Ş.O.: – Unii se trezesc mai repede – cazul dv., de pildă – alţii, după mai mult de un an, dar este bine şi mai târziu decât niciodată! În orice caz, dl. Costin Georgescu a răspuns acestei scrisori deschise, destul de operativ, a fost foarte politicos şi culant în exprimări, dar esenţa răspunsului său este un *nu* categoric: persoanele care au semnat scrisoarea deschisă din revista „22" nu vor primi acces la propriile dosare întocmite de

„fosta“ Securitate! Dl. Costin Georgescu aduce în sprijinul refuzului „respectul faţă de lege“ <sic!>, asta în condiţiile în care SRI-ul pune în circulaţie diverse file din dosarele întocmite de Securitate (cazurile menţionate mai sus).

L.V.: – Chiar eu am fost victimă, în 1992, a acestui „procedeu“. Virgil Măgureanu a scos de la SRI Bihor o filă din dosarul meu DUI (Dosar de Urmărire Informativă) şi a publicat-o în toate ziarele de scandal din România, începând, evident, cu „România Mare“ (în acea perioadă Virgil Măgureanu era în relaţii de „strânsă colaborare“ cu C.V. Tudor). Prin acest aşa-zis „angajament“, dl. Măgureanu încerca să inducă în eroare opinia publică românească, acreditând ideea că Liviu Vălenaş a fost informatorul Securităţii. Se ştie că atunci am prezentat toate probele, clare şi indubitabile, din care reieşea limpede că nu am fost, nici măcar, pentru o secundă, informator sau colaborator al Securităţii... Dl. Măgureanu a ieşit, în 1992, pentru prima dată, foarte prost din această „demascare“, nu a reuşit ulterior să mai producă un document, măcar o singură notă informativă semnată de presupusul „informator“ Liviu Vălenaş... Cu alte cuvinte, din dorinţa de răzbunare, Virgil Măgureanu, în 1992, a prezentat o victimă a Securităţii drept colaboratorul ei, o practică mârşavă (să ne aducem aminte şi de acuzaţiile absurde aduse regretatului Corneliu Coposu). Am rămas însă surprins că, pe data de 22 aprilie 1998, ziarul „România Liberă“ preia (direct de la SRI – „ramura Costin Georgescu“) această afirmaţie absurdă, completată însă şi cu alte enormităţii (printre altele, că sunt pe punctul de a înşela... Automobil Clubul German /ADAC/...). Am făcut această paranteză mai largă, pentru a vedea şi cititorii noştri că practicile SRI-ului au rămas aceleaşi, chiar sub un nou director, dl. Costin Georgescu...

Ş.O.: – Este foarte bine, d-le Vălenaş, că faceţi aceste precizări, pentru a se vedea că SRI-ul nu este o „instituţie legitimă a Statului de Drept“, cum afirmă, într-o recentă

scrisoare, adresată „Lumii libere" din New York, dl. Costin Georgescu.

L.V.: – Tot pe seama „organelor" pot fi puse scandalurile de la diverse ambasade şi oficii consulare ale României în lume, adică la Budapesta, Amman, Bangui şi cel mai mare scandal, recent, la Bonn. Cum se explică aceste scandaluri care, pur şi simplu, au distrus credibilitatea României, dacă nu peste tot în lume, în Germania în mod sigur?

Ş.O.: – Se explică foarte simplu, Ministerul Afacerilor Externe se află ferm, ca pe vremea lui Ceauşescu, în mâna „organelor". De fapt, care este singura instituţie, rămasă *relativ neatinsă* de Revoluţia din decembrie 1989? *Este Ministerul Afacerilor Externe!* Dl. Severin nu a reuşit să mişte mai nimic din structurile Securităţii de la MAE. Acum, dl. Pleşu, care este un distins om de cultură, nu poate să facă nici el nimic; dumnealui are măcar scuza, pe moment, că nu este nici de meserie şi în plus stă în fruntea acestui minister doar de cinci luni. Un lucru este clar, până nu se va face o curăţenie *generală* în MAE, scandalurile vor continua, „organele" ducând în acest caz o politică absolut contrarie intereselor României. Este într-un fel ciudat că actualul ambasador al României la Bonn, dl. Tudor Dunca, o persoană de altfel onorabilă, dar înconjurată de securişti, s-a adresat, din proprie iniţiativă (??!) Serviciului Federal pentru Apărarea Constituţiei (BfV) şi a întrebat dacă Ambasada României din Bonn se ocupă şi de... spionaj <sic!>??!... Răspunsul autorităţilor germane a fost „nu", dar a fost un răspuns diplomatic, probabil că ancheta încă nu este finalizată... La începutul anului 1998, ministrul german de interne, Kanther, precum şi şeful serviciului german de contra-spionaj, Peter Frisch, s-au referit, în declaraţiile publice pre-luate de cunoscute revistă „Der Spiegel" şi de postul de radio „Deutsche Welle", la activitatea de spionaj desfăşurată în Germania de către diplomaţi din ţările est-europene, printre care şi de spioni români camuflaţi ca diplomaţi. Dl. Frisch a

menţionat chiar ceva mai mult, că Rusia, Polonia şi România ocupă un loc de frunte în ierarhia statelor est-europene care caută să afle secretele Germaniei. Ministrul de interne, Kanther, s-a referit la contradicţia dintre spionajul acestor state în Germania şi dorinţa lor de a fi ajutate economic... Raportul Verfassungsschutz-ului pe 1997, publicat în vara 1998, nu mai reia însă acuzaţiile, ceea ce nu înseamnă că le dezminte pe cele anterioare...

L.V.: – De fapt, cine conduce acest Minister al Afacerilor Externe de la Bucureşti?

S.O.: – Recent am primit o informaţie de la un diplomat român, aflat la post aici, în Germania, care doreşte să-şi păstreze anonimatul, din motive lesne de înţeles, şi care mi-a spus că „la conducerea MAE nu se află efectiv dl. Pleşu, ci un centru ocult de putere". Nu mi s-a putut preciza care este acest centru ocult.

L.V.: – Între timp, se profilează la orizont alt scandal legat de MAE, şi anume, o tranzacţie oneroasă care ar putea obliga statul român (mai precis spus, poporul român) să plătească inutil 61 de milioane de mărci. Este vorba de achiziţionarea unui imobil, total impropriu, pentru viitoarea ambasadă a României din Berlin. S-a evitat cumpărarea unui imobil ultramodern, cu un teren de 8.200 m p, aparţinând Bisericii Evanghelice din Brandenburg, de pe Bachstrasse, Berlin, pentru un imobil vechi, impropriu, cu un teren de 2.200 de m p. Dacă primul imobil costă 35 milioane de mărci, al doilea costă 6l milioane de mărci... Nu este vorba numai de o diferenţă de preţ, ci, mai ales, de faptul că imobilul vechi, în valoare de 61 de milioane de mărci, este total impropriu, deci complet nefolositor, pentru o ambasadă, fie ea şi a unei republici bananiere... Desigur, anumite persoane de la Bucureşti, dar şi de la Zurich, vor lua nişte comisioane uriaşe... De fapt, este posibil ca, până la apariţia interviului de faţă, uriaşul scandal legat de această escrocherie să erupă în presa germană. De pe

acum circulă prin toată Germania, şi nu numai, o casetă video, care arată dedesubturile acestei tranzacţii murdare. Nu ştiu cine a realizat respectiva casetă, probabil, ziarişti germani, dar faptul nici nu are importanţă. Datele obţinute până în prezent arată că, în spatele acestei tranzacţii, stau încă o dată serviciile secrete de spionaj româneşti, mai precis, SRI-ul... Mă îndoiesc că dl. Pleşu nu ar fi la curent cu dedesubturile acestei afaceri, de aceea mă mir sincer că nu ia nici o măsură.

Ş.O.: – Este grav ceea ce afirmaţi, d-le Vălenaş, încă o dovadă că „organele" de informaţii româneşti duc propria lor politică, contrarie intereselor României de integrare europeană şi euroatlantică!

*L.V.: – Recent, directorul SRI, dl. Costin Georgescu, a protestat, este drept, în nume personal <sic!>, asupra formulării unei întrebări dintr-un recent interviu acordat mie de M.S., Regele Mihai, o întrebare legată de faptul dacă Regele este spionat sau nu de noile servicii secrete româneşti, SRI şi SIE. Nu a contat răspunsul Regelui, afirmativ, ci doar faptul... că s-a pus această întrebare (cum mai rămâne atunci cu libertatea presei?). Dacă dl. Georgescu şi-ar fi dat osteneala să citească revista „Lumea liberă" din New York, din martie 1996, deci cu peste doi ani în urmă, ar fi aflat de mărturia maiorului din fostul DSS, Gavril Malitinescu, care a declarat (reproducem acum integral afirmaţiile publicate în 1996 şi semnate cu numele real): „Mai mult ca sigur că Măgureanu are în vedere şi această alternativă (*restaurarea monarhiei, *n.a.), desigur în varianta că Regelui i se va rezerva doar un rol pur decorativ, iar cel care ar conduce efectiv ţara ar fi el, Măgureanu... Mă îndoiesc însă profund că Regele Mihai ar fi de acord cu acest scenariu. Până una alta, Măgureanu îl spionează zi şi noapte pe Regele Mihai, din câte am aflat, are un om de-al lui (dacă nu şi mai mulţi) în imediatul anturaj al Regelui, persoană care lucrează (şi) pentru SRI. În plus, casa Regelui Mihai din Versoix este supravegheată şi urmărită prin*

mijloace electronice moderne de Măgureanu şi SRI (există o bază de ascultare pe strada Louis Degallier din Versoix)"!... Aceste afirmaţii nu ne aparţin nouă, ci unui om care a lucrat 20 de ani în contraspionajul românesc...

Ş.O.: – Cred că nu are rost să mai comentez cele afirmate de dv. Dacă SRI-ul sau SIE se ocupă de spionarea M.S., Regele Mihai, atunci cu ce drept pretind ele că sunt instituţii „democratice" ale statului de drept?

L.V.: – Nu pot încheia acest capitol, fără a face următoarea remarcă: după audienţa acordată de M.S., Regele Mihai pe data de 5 martie1998, la Versoix, şi, mai ales, după publicarea lungului interviu acordat de Rege, se petrec lucruri „ciudate". Astfel, persoana care m-a însoţit la Versoix, inginerul Victor Negară, din Germania, primeşte ameninţări regulate la telefon, bineînţeles anonime, atât la serviciu, cât şi acasă, fiindu-i tracasaţi copiii şi soţia! Ulterior, a fost ameninţat chiar şi de directorul german al firmei „Buro Ing. Cirebner", din Speyer, la care lucrează; şi toate acestea doar pentru că respectiva persoană a făcut o vizită la Versoix! Asistăm acum la un alt mare, uriaş – aş spune – scandal, unde sunt implicate serviciile secrete româneşti, SRI şi SPP, şi, bineînţeles, protectorul lor, dl. Emil Constantinescu. Este vorba de contrabanda cu ţigări („Ţigareta 2"), unde vizat este serviciul numit SPP (Serviciul de Pază şi Protecţie). Ce părere aveţi de acest scandal şi mai ales de eforturile disperate depuse de preşedintele Constantinescu de a salva aceste servicii secrete (cel puţin asta rezultă din intervenţia domniei sale din data de 25 aprilie 1998)?

Ş.O.: – Într-adevăr, deşi nu avem cunoştinţa tuturor informaţiilor (şi, poate, nu o vom avea niciodată, deşi nu este deloc exclusă şi posibilitatea contrarie), îmi dau seama, ca o primă constatare, că preşedintele României vine în ajutorul protejaţilor săi, cu alte cuvinte „prietenul la nevoie se cunoaşte". Au fost prinşi „cu mâţa în sac" SPP-iştii în calitate de contrabandişti? Ei bine, preşedintele Constantinescu afirmă, în numita

sa declaraţie radiotelevizată, nici mai mult nici mai puţin, decât: „contrabanda în sine nu a fost în interes personal, ci o inteligentă acţiune a SRI-ului, pentru a identifica alte contrabande de proporţii mult mai mari". (!?)

L.V.: – Nu înţeleg, cum adică, „contrabandă în interes de serviciu"?

Ş.O.: – Preşedintele Constantinescu a pretins (asta este culmea) că „nu există nici un scandal al ţigărilor de contrabandă".(!?) O infracţiune ordinară este transformată, în versiunea prezidenţială, într-un act de bravură!

L.V.: – „Construcţia logică" folosită de preşedintele Constantinescu cade însă de la prima vedere, presa din România, dar şi din străinătate a fost unanimă în acest sens!

Ş.O.: – Aşa este! Intervievat la 27 aprilie 1998 de ziarul „Naţional", fostul şef al Departamentului de Control al Guvernului, dl. Valerian Stan, reducea la neant teza „flagrantului" în interes de serviciu, după care adăuga (citez pe dl. Stan): „declaraţia d-lui Constantinescu este de natură a timora Justiţia"! O afirmaţie extrem de gravă! Sunt întru totul de acord cu dl. Stan că ne aflăm în faţa *unei încercări de derutare şi de timorare a justiţiei*! Ofiţerii SPP vor să apară acum în faţa justiţiei militare cu declaraţia preşedintelui Constantinescu (ca un element în favoarea lor), declaraţie ce prezintă contrabanda ca sarcină de serviciu... Preşedintele Constantinescu este cel care a declanşat aşa-zisa luptă împotriva corupţiei în urmă cu un an şi jumătate şi iată că acum, din considerente pe care nu le putem decât bănui deocamdată, caută se deruteze ancheta, cu o versiune „trasă de păr", într-o cauză judiciară de corupţie majoră!

L.V.: – În alte ţări, orice preşedinte, în aceste circumstanţe, şi-ar fi înaintat demisia... Cum se explică totuşi faptul că „Afacerea Ţigareta 2" (după cum o numeşte presa de la Bucureşti), în definitiv o găinărie fără tangenţe cu siguranţa naţională, a ajuns să fie discutată în Consiliul Suprem de Apărare a Ţării (CSAT)?

Ş.O.: – Altă gafă a d-lui preşedinte Constantinescu! În Legea nr. 51/1991, privind Siguranţa Naţională, există un articol (art. 3) care enumeră ce anume înseamnă „ameninţare la adresa Siguranţei Naţionale". În aliniatul k, citim că *doar contrabanda cu arme substanţe toxice etc. poate constitui o ameninţare la adresa siguranţei naţionale.* Este pur şi simplu ridicol ce s-a întâmplat; România se face de râs în faţa străinătăţii (şi mai vorbim de imaginea României în lume...). Preşedintele Constantinescu face dintr-o contrabandă cu ţigări o problemă de siguranţă naţională! Este ridicol! Presupun însă că preşedintele României avea nevoie neapărat să facă mai credibilă versiunea absurdă a unei contrabande în interesul superior (!!?) al statului!..

L.V.: – Acest veritabil „colac de salvare" întins de preşedintele Constantinescu contrabandiştilor din SPP a fost ulterior însuşit şi de către CSAT?

Ş.O.: – Presupun şi sper totodată că se vor fi găsit câţiva jurişti în CSAT, care să-i atragă atenţia preşedintelui că *acest for* (CSAT) *s-ar face de râs iremediabil în ochii întregii lumi, dacă s-ar ocupa de o contrabandă cu ţigări...* În această situaţie, preşedintelui Constantinescu nu i-a mai rămas decât recurgerea la o altă declaraţie (încă o încălcare a regulilor jocului), prin care neagă sesizarea CSAT-ului de această problemă (deşi eu am informaţii că respectiva problemă a fost pe ordinea de zi a CSAT-ului)...

L.V.: – Este un fel foarte lax de a interpreta ce înseamnă „siguranţa naţională" în România...

Ş.O.: – Există două explicaţii pentru o situaţie în care scrupulele nu au contat. Tratarea contrabandei cu ţigări (unde este implicat SPP-ul) ca „secretă" legitimează absenţa transparenţei. În al doilea rând, cu cât noţiunea de „siguranţă naţională" este mai vagă, cu atât puterea preşedintelui creşte. Cred că ambele explicaţii sunt valabile. Cert este că alianţa cu aparatul informativ al vechiului regim („Domnul Preşedinte

şi-a făcut alţii prieteni", s-a spus la congresul Alianţei Civice din noiembrie 1997...) pare a avea efecte neplăcute pentru preşedinte. Dl. Constantinescu n-ar fi ajuns în această situaţie dacă ar fi păstrat distanţele faţă de un aparat care, în fond, tot ostil îi rămâne.

L.V.: – Pentru mine, regimul Constantinescu copiază deja sistemul mexican, al fostului preşedinte Carlos Salinas de Gortari (care, sub masca unui „intelectualism rafinat" şi a unui „americanism" ostentiv, a ridicat corupţia la rangul de instituţie de stat!)... De fapt, îmi propun, cât de curând, să scriu un mic studiu asupra acestui subiect, adică asupra similitudinilor dintre regimul Constantinescu şi fostul regim Salinas. În final, să revenim la scena internă din România! Nu credeţi că în spatele debarcării fostului prim-ministru Ciorbea s-au aflat serviciile secrete, adică SRI-ul, inclusiv prin organizarea „întâlnirii" de la Poiana Braşov?

Ş.O.: – Dovezi nu avem. În orice caz, fostul premier Ciorbea, la anunţarea demisiei sale, a spus clar – şi o ţară întreagă l-a auzit – că, *încă din primele zile ale funcţiei sale, anumite instituţii unelteau să-l schimbe...*

L.V.: – „Instituţii", care va să zică (vorba lui Caragiale), SRI-ul?

Ş.O.: – Dl. Ciorbea nu a precizat care sunt aceste „instituţii", acum că nu mai are nici o funcţie publică, dl. Ciorbea are obligaţia să spună opiniei publice care sunt aceste „instituţii". Da, este posibil să fie SRI-ul, dar de ce nu, şi Preşedinţia, şi ea este o „instituţie"... O „instituţie" care punea des mâna pe telefon, dând ordine primului ministru ce să facă şi mai ales ce să nu facă...

L.V.: – Aş fi dorit din nou să punem punct acestei lungi discuţii, dar scandalul „Ţigareta 2" continuă la cote şi mai înalte în România, fapt ce ne obligă să nu părăsim încă subiectul. Între timp, a fost „capturat" colonelul Truţulescu, a fost arestat generalul Gh. Florică, iar presa de la Bucureşti

vorbeşte din ce în ce mai deschis despre implicarea şi altor persoane de la Cotroceni în acest uriaş scandal. Ce concluzii se pot desprinde, d-le Şerban Orescu, în stadiul prezent al dezvăluirilor, privind acest uriaş scandal politic de corupţie şi contrabandă?

Ş.O.: – Aşa cum patologia ajută fiziologiei, se poate spune că afacerea „Ţigareta 2" a permis să se ridice parţial vălul care acoperea relaţiile dintre centrul de putere de la Cotroceni (preşedintele şi consilierii săi – Instituţia prezidenţială) şi serviciile secrete româneşti. În virtutea controversatei şi voit neclarei Constituţii din 1991, *preşedinţia conduce serviciile secrete şi nu guvernul* (cum se întâmplă în ţările democratice). Acest fapt a creat, din capul locului, o situaţie privilegiată serviciilor secrete. Desigur această situaţie a existat şi în „era Iliescu". Constatăm că, odată ajuns la putere, preşedintele Constantinescu, după ce şi-a abandonat adevăraţii prieteni, a întărit serviciile secrete, dându-le un statut de „stat în stat", în detrimentul societăţii civile şi, bineînţeles, în detrimentul democraţiei din România. Iniţial, conducerile serviciilor secrete au rămas absolut aceleaşi, ca în „era Iliescu", apoi, sub presiunea Occidentului, au fost făcute anumite schimbări minime la vârf, cu oameni din camarila preşedintelui, dar în rest, structurile, personalul şi atribuţiile acestor servicii au rămas identice. Mai mult chiar, preşedintele Constantinescu, ulterior, a lărgit atribuţiile şi efectivul unor servicii secrete, cum ar fi chiar SPP-ul, cel care a generat recentul scandal din România. Aşa cum spuneam, preşedintele Constantinescu, după ce şi-a abandonat toţi foştii prieteni, şi-a găsit alţi „prieteni", persoane compromise, cu un trecut dubios (să folosim numai acest eufemism). Astfel, preşedintele Constantinescu l-a protejat pe generalul Mihai Stan, fost director adjunct al SRI-ului, implicat în „afacerea Berevoieşti". Printre persoanele arestate acum se află colonelul Truţulescu de la SPP şi comandorul Suciu, comandantul aeroportului militar Otopeni. Ambele per-

soane provin din „fosta“ DIA şi se pare că, în decembrie 1989, au „operat“ la Timişoara, făcând lucruri extrem de grave. De fapt, majoritatea celor din garda pretoriană (SPP) a d-lui Constantinescu aparţin fostei DIA şi mulţi au fost implicaţi (cel puţin aşa afirmă presa de la Bucureşti) în activităţi „teroriste“ în decembrie 1989! Constatăm, aşadar, că, periodic, prin diverse declaraţii, preşedintele Constantinescu încearcă să salveze ce se mai poate „salva“ din „credibilitatea“ acestor servicii secrete, care toate provin din fostele structuri represive comuniste (DSS şi DIA). Dl. Constantinescu şi-a abandonat foştii prieteni (cei din Alianţa Civică, o serie de intelectuali de marcă, ziarişti, cercurile monarhiste etc., în fapt, întreaga societate civilă) pentru „fosta“ Securitate şi pentru „fosta“ DIA. Se mai ridică o întrebare gravă: cine sunt aceste persoane tinere, sub 40 de ani, de care s-a înconjurat dl. Constantinescu la Cotroceni? Lăsând la o parte copiii săi şi copiii d-nei Zoe Petre (nepotism tipic ceauşist), cine este, în schimb, dl. Dorin Marian? Mă mir că presa de la Bucureşti nu investighează trecutul acestei persoane. Să fie dl. Dorin Marian numai un „fan“ al d-lui Constantinescu din campania electorală din 1996?

L.V.: – Încheind în 1995 un „pact“ ocult cu „fosta“ Securitate, dl. Constantinescu trebuie acum să-şi respecte cuvântul dat şi semnătura...

Ş.O.: – Da? Dar atunci de ce nu şi-a respectat promisiunile din acel faimos „contract“ cu România? După cum sublinia recent dl. Valerian Stan, este inadmisibil că preşedintele Constantinescu a şters cu buretele chiar promisiuni care nu necesitau cheltuieli materiale, cum a fost promisiunea că se va întreprinde asanarea morală a societăţii româneşti. Pentru dl. Constantinescu societatea civilă reprezintă mai curând o masă de manevră (necesară, mai ales, în perspectiva viitoarelor alegeri prezidenţiale), iar serviciile secrete îi sunt necesare în continuare, în ideea că ele îl vor ajuta să câştige alegerile

prezidenţiale din anul 2000! Tocmai în acest scop preşedintele Constantinescu a încercat să extindă atribuţiile acestor servicii, cum a fost cazul SPP-ului care, conform proiectului de lege iniţial privind organizarea SPP, prezentat Parlamentului în primăvara lui 1997, ar fi avut dreptul să intercepteze convorbirile telefonice, să culeagă informaţii în folos propriu şi să aibă activităţi economice proprii !?

L.V.: – România este, oricum, singura ţară din Europa (poate şi din lume) unde serviciile secrete au dreptul la un sector economic propriu! Nici măcar Rusia nu a permis (oficial, desigur) continuatorului KGB-ului să desfăşoare activităţi economice...

Ş.O.: – Un punct de plecare mai propice pentru mafia economică nici că se putea! În afacerea „Ţigareta 2" s-a putut vedea cât de uşor se alunecă de la „pază şi protecţie", la afaceri de milioane de dolari SUA.

L.V.: – Şi ce propuneţi în această situaţie?

Ş.O.: -- Reiterez nişte propuneri mai vechi, unele făcute chiar acum un an, în cadrul primului nostru interviu. Mai întâi, este evident că numărul şi personalul serviciilor secrete româneşti trebuie redus drastic, conform standardelor occidentale; având mai puţine guri de hrănit, va scădea şi corupţia... A doua concluzie priveşte conceptele de care se servesc susţinătorii acestor servicii secrete: „siguranţa statului" şi „secretul de stat". Ele trebuie aliniate canoanelor occidentale şi scoase din sfera intereselor personale de putere, de afaceri etc.

L.V.: – Mă îndoiesc profund că există factori politici de decizie în România care să fie de acord cu aceste lucruri. Constat, inclusiv pe propria piele, că România nu numai că nu a devenit, aşa cum se spera după noiembrie 1996, un stat democratic ci, din contra, democraţia merge tot atât de prost ca pe vremea lui Iliescu!... Mă refer la respectarea drepturilor omului, la libertatea presei, la banditism; corupţia şi mafiotismul pun acum în umbră până şi „era Iliescu"! Când mă

refer la încălcările repetate ale libertății presei, făcute de regimul Constantinescu, am în vedere cazuri concrete, verificabile, cum ar fi: închidarea, prin ucaz de sus a unor posturi locale de radio și televiziune, ostile președintelui Constantinescu, calomnierea și defăimarea unor ziariști prin materiale publicate în ziarele dependente de SRI (cazul meu), tentativele de mituire a unor ziariști, amenințările telefonice (și nu numai) nocturne și diurne la adresa unor ziariști, unii chiar din Occident, presiuni și amenințări la adresa familiilor unor ziariști și așa mai departe. Promit elaborarea unui studiu pe această temă și trimiterea cât mai curând posibil unor instanțe internaționale, inclusiv Federației Internaționale a Jurnaliștilor. De fapt, de ce să ne mai mirăm, când chiar părintele Calciu-Dumitreasa, în recenta sa vizită în România (care s-a vrut o „vizită de bună voință" față de Cotroceni și Sfântul Sinod în frunte cu Patriarhul Teoctist) a fost permanent urmărit de o echipă de la SRI, lucru ce a stârnit protestul răspicat al părintelui Calciu care, astfel, a putut constata și domnia sa tot pe „propria piele" că prea puține s-au schimbat în România din anii 1970, când era hăituit de Securitate și până în ziua de azi, în plină „eră Constantinescu"... Între timp, scandalul „Tigareta 2" se îndreaptă spre mușamalizare; în afară de unul-doi colonei și câțiva acari Păun, nu a fost arestat nimeni, iar consilierii prezidențiali, în frunte cu eterna Zoe Petre, repetă la nesfârșit tema „complotului antiprezidențial", cu toate că nu îi crede nimeni, dar absolut nimeni...

Ș.O.: – Este evident că acest scandal de contrabandă se îndreaptă spre mușamalizare. Am și prognozat asta. Lucrurile au ajuns rău de tot în România! Elocventă în acest sens este scrisoarea deschisă, semnată de Valerian Stan, de acum câteva zile. Este util, cred, să citez câteva pasaje din această scrisoare: „Încep să cred tot mai mult că ceea ce ni se întâmplă după 1989 nu ni se întâmplă fiind că cei care ne conduc sunt incapabili, ci pentru că unii dintre ei sunt necinstiți (...). Zeci de generali și

ofiţeri superiori de toate armele, foşti şi actuali demnitari şi funcţionari publici se folosesc de poziţiile lor şi obţin *credite preferenţiale* de sute de milioane de lei de la bănci de stat şi nimeni nu-i întreabă nimic nici pe ei şi nici pe Temeşan sau pe Vlad Soare. Când am făcut dovada – aşa cum îmi impunea legea – că amicii politici de astăzi ai domnului Constantinescu au jefuit flota comercială a României şi că şi-au atribuit, lor şi prietenilor lor, case, prin tot soiul de fraude penale, domnul preşedinte a dictat (în dispreţul prerogativelor sale constituţionale) înlăturarea mea (...). Presa scrie de mai bine de un an despre pericolul pe care îl constituie prezenţa colonelului Truţulescu în SPP, adus aici de vechiul său prieten, Nicu Anghel, care îi ştie prea bine antecedentele. Nimeni nu face nimic şi „bomba" explodează. În plină deflagraţie, se află că şi generalul de Securitate, Mihai Stan (Berevoieşti), lucra în SPP şi că între mai marii SPP şi unii angajaţi ai acestuia raporturile ar fi fost şi de altă natură decât „de serviciu". Şi totuşi, de cele întâmplate, în afară a unul-doi colonei şi a unui „acar", nimeni nu-i vinovat. Zilele acestea s-a mai aflat şi că, în dosul promisiunilor pe care dl. Constantinescu le făcea în campania electorală, cu privire la restructurarea serviciilor de informaţii (inclusiv SPP), se ascundea, de fapt, hotărîrea, de a „nu schimba nimic din activitatea lor". Iar astăzi, când s-a ajuns în situaţia în care s-a ajuns, în loc să se asume răspunderea pentru cele întâmplate, ni se spune că totul nu-i decât un complot contra preşedintelui şi a interesului naţional (...). Timpul, însă, nu mai are răbdare. Dacă perioada următoare nu va aduce clarificări convingătoare, dacă pentru ceea ce s-a întâmplat nu vor fi asumate responsabilităţile care se impun şi dacă efortul pentru restabilirea legalităţii va continua să fie o chestiune de imagine electorală şi de competiţie politică, atunci nu este exclus ca, în câteva luni chiar, totul să fie totul pierdut". Sunt numai câteva fragmente dintr-un text mai amplu, un text care nu mai necesită nici un comentariu. Să nu uităm că dl. Valerian

Stan este preşedintele executiv al Alianţei Civice, iar AC a avut un rol hotărîtor în propulsarea ca preşedinte al României a d-lui Emil Constantinescu...

L.V.: – Voi cita numai două pasaje care aparţin unor străini, cum văd ei situaţia actuală din România. Agenţia de presă AFP a transmis acum o săptămână: „Corupţia generalizată din cadrul statului şi absenţa unei legislaţii riguroase au transformat România într-un paradis al contrabandiştilor şi grupurilor mafiote care, de opt ani, acţionează fără a fi pedepsiţi (...)". *Preşedintele Forumului „Crans Montana", Jean Paul Carteron, a scris recent, în invitaţia adresată politicienilor români de a participa la ediţia din acest an a forumului (invitaţie refuzată <!!!> de preşedintele Constantinescu):* „România este actualmente, din punctul de vedere al reputaţiei internaţionale, într-o stare catastrofală. Guvernul nu are nici o credibilitate şi nu-şi respectă semnătura. Preşedintele pare total depăşit de evenimentele şi scandalurile care iau o tot mai mare amploare". *Citat de o gravitate excepţională (dar cine are urechi să audă?). Ca fapt „divers", România „a uitat" să achite Forumului „Crans Montana" suma de 100.000 USD, restanţa de anul trecut. În fine, chiar opinia publică din România s-a săturat până peste cap de actualii guvernanţi. Un sondaj CURS, efectuat zilele trecute, arată că 83% din cei chestionaţi „nu au încredere sau au încredere puţină, în funcţionarii publici". Dar funcţionar public este, la urma urmelor, şi preşedintele Constantinescu...*

Ş.O.: – Încercarea de eroizare a Securităţii se soldează cu un eşec de proporţii.

L.V.: – În încheiere, încă două fapte de o extremă gravitate: primul fapt este publicarea unei stenograme din 1992 (încă o convorbire telefonică înregistrată ilegal), din care rezultă că fostul director al SRI-ului, Virgil Măgureanum „trata" cu un mafiot libanez, specializat în contrabanda cu arme; al doilea fapt semnificativ este că o corespondenţă a

mea, trimisă prin fax, în România, revistei „Academia Caţavencu“, în noaptea de 31 iulie spre 1 august 1997, a fost interceptată de SIE şi de SRI, dispărând, după care a fost dată publicităţii – de SIE, evident – abia pe 6 aprilie 1998, deci la aproape un an de la această interceptarea ilegală! Dat fiind că, în acest caz, Serviciul de Informaţii Externe (SIE) a interceptat faxul unui ziarist german, promit că nu se va rezuma doar la un protest firav. Trebuie să vă întreb: în urma acestor controverse şi scandaluri succesive, în care este implicat şi preşedintele Constantinescu, nu credeţi că, în final, are de suferit şi CDR?

Ş.O.: – În mod sigur are de suferit! Pentru ca iminenta scădere de credit a preşedintelui Constantinescu să nu afecteze CDR-ul, ar fi necesară o distanţare imediată a Convenţiei de fostul ei candidat din 1996, în previziunea alegerilor prezidenţiale din anul 2000!

L.V.: – Înainte de a încheia acest capitol, aş vrea să vă întreb, d-le Orescu – cunoscându-vă ca bun psiholog şi admirator al lui Marcel Proust –, dacă aţi încercat să identificaţi spionii Securităţii în mediul în care aţi trăit...

Ş.O.: – A fost principala mea distracţie, dar şi armă de apărare, din 1945 şi până acum...

L.V.: – Puteţi să ne spuneţi constatările dv.?

Ş.O.: – Deocamdată nu, dar odată... mai ştii?...

München, 6 iunie 1998

REFORMĂ ȘI POLITICĂ

Liviu Vălenaş: – Stimate d-le Orescu, vă propun de data aceasta o discuţie pe marginea Reformei şi a situaţiei politice actuale în România. Pentru început, în ce stare se află, în realitate, Reforma sau, mai precis spus, „aşa-zisa" Reformă?

Şerban Orescu: – Trebuie să spun, d-le Vălenaş, că aparţin celor profund decepţionaţi de Reforma din România! De fapt, ce mai contează dezamăgirea mea, când chiar dl. Ilie Şerbănescu, fost ministru al Reformei, redevenit ziarist după „remanierea" din martie 1998 – şi-a exprimat foarte recent dezamăgirea privind starea Reformei...

L.V.: – Fiindcă v-aţi referit la dl. Ilie Şerbănescu, nu este ciudat, ca să nu spun mai mult, că a fost demis după numai trei luni de ministeriat (decembrie 1997-martie 1998), fără nici o explicaţie?

S.O.: – Cert este că confratele nostru, Ilie Şerbănescu, a avut posibilitatea să vadă cum merg lucrurile, fie şi numai pentru trei luni, din interiorul aparatului, adică al guvernului. M-aş fi aşteptat, de aceea, la mai mult în interviurile pe care le-a acordat recent, unde apare totuşi cu un bagaj factic îmbogăţit (datorită experienţei de ministru); pe de altă parte, sunt dezamăgit că domnia sa nu ne-a adus nici o revelaţie asupra dedesubturilor politice ale stagnării Reformei! Dl. Şerbănescu preferă să rămână la generalităţi (un viciu comun, de altfel, pentru presa din România), în sensul că Reforma nu poate fi îndeplinită fără voinţă politică. Dar asta ştiam şi noi, că nu există în România voinţă politică pentru a duce Reforma până la capăt.. Trebuie să mai stărui puţin asupra d-lui Şerbănescu, pentru că, recent, a făcut o declaraţie foarte interesantă, şi anume, că nici el *„nu înţelege prea bine dacă se merge în direcţia Reformei"...*

L.V.: – O declaraţie gravă...

S.O.: – Extrem de gravă! Declaraţiile d-lui Şerbănescu au o pondere mai mare decât observaţiile noastre, pentru că vin de la un fost ministru al Reformei! Avem în acest caz coincidenţa unei optici din interior (a d-lui Şerbănescu) cu o optică din exterior, ca a noastră, de pildă.

L.V.: – Nu credeţi că „uşurinţa" şi „liniştea" cu care dl. Ilie Şerbănescu a părăsit (voit sau nevoit) funcţia de ministru al Reformei se datorează şi faptului că şi-a dat seama că nu mai este nimic de făcut, ca atare a părăsit vaporul care se scufundă?

Ş.O.: – Titulatura de „ministru al Reformei" este pompoasă, dar am impresia că în spatele acestei titulaturi nu s-au ascuns mari puteri, cei cu putere reală de decizie au fost Preşedintele României şi preşedintele Fondului Proprietăţii de Stat (FPS), dl. Sorin Dimitriu, un apropiat al preşedintelui Constantinescu... Aceştia au avut puterea de a determina conţinutul şi viteza Reformei şi nu dl. Ilie Şerbănescu. Deci dl. Ilie Şerbănescu a fost un ministru doar cu titlul, i-au lipsit – deduc eu – pârghiile necesare, dar de ce nu ne spune dânsul cine anume trage sforile Reformei, ale privatizării mai ales?

L.V.: – Înseamnă, aşadar, că adevăratul supraministru al Reformei este, în fapt, preşedintele Constantinescu care, în plus, uzează, şi încă foarte des, de un aparat tehnic inventat în secolul trecut, numit telefon...

Ş.O.: – Cam aşa este ! Lăsând la o parte faptul că preşedintele Constantinescu pune prea des mâna pe telefon, influenţând deciziile guvernului, contrar prevederilor Constituţiei, el şi-a plasat oameni de încredere în funcţiile-cheie care pot influenţa, într-un fel sau altul, Reforma! Lăsând la o parte că şi în serviciile secrete dl. Constantinescu a numit foşti consilieri, el depăşeşte cadrul constituţional (care şi aşa îi asigura mari puteri) acţionând pârghii din domeniul economic, inclusiv al Reformei.

L.V.: – Reputatul specialist german, W.H. Lang, îmi spunea, într-un interviu mai vechi, că „nu se poate vorbi de Reformă în România atâta timp cât partidele politice din coaliţia guvernamentală nu ştiu ele însele ce înseamnă Reforma, iar dacă totuşi definesc această noţiune, atunci fiecare partid de la guvernare vede Reforma complet altfel, în aceste condiţii demararea Reformei în România fiind practic imposibilă“...

Ş.O.: – În România, pentru politicieni, prioritară e o problemă de ordin politic: alegerile din anul 2000. Convingerea mea este că preşedintele Constantinescu a venit la putere în noiembrie 1996, *având în vedere nu Reforma, ci rămânerea cu orice preţ la Putere.* Nu Reforma a interesat Cotroceniul, ci asigurarea condiţiilor pentru realegerea preşedintelui Constantinescu în anul 2000... În cadrul acestei priorităţi pe care o critic, preşedintele Constantinescu şi-a închipuit că, încetinind ritmul Reformei, va atenua protestele sociale evitând, în perspectiva alegerilor din anul 2000, o nedorită impopularitate. În plus, am impresia că preşedintele Constantinescu petrece nepermis de mult timp în străinătate, în cadrul unor vizite costisitoare care, în proporţie de 95%, nu aduc nimic României.

L.V.: – Acum, dl. Constantinescu se află tot în străinătate, la Campionatul Mondial de fotbal...

Ş.O.: – Interesele reale ale României sunt sacrificate unor vanităţi personale, dl. Constantinescu crede că anumite contacte personale ale domniei sale în străinătate pot suplini Reforma. Este o percepţie absolut greşită! Nu pot să fiu altfel decât sever!

L.V.: – De fapt, noi, de peste un an de zile, mai precis din aprilie 1997, am atras încontinuu atenţia că interesele esenţiale ale României sunt ignorate în favoarea unei politici mărunte, fanariote – dacă vreţi – de promovare a intereselor personale, ale preşedintelui Constantinescu şi „camarilei“ sale (a se citi echipa de consilieri de la Cotroceni)... Se pare că am vorbit în

deşert, iar acum ce vedem? – o sărăcie economică în creştere, pauperizarea populaţiei, iar despre Reformă nu putem vorbi decât apelând la Caragiale: „Este sublimă, putem zice, dar lipseşte cu desăvârşire“..

Ş.O.: – Este perfect adevărat ceea ce spuneţi d-voastră, d-le Vălenaş. Însă trebuie să ţinem cont şi de factorul timp; au trecut numai 19 luni de la schimbarea (cât a fost ea) din noiembrie 1996, şi mai important, doar trei luni de la instalarea noului guvern Vasile. Pe de altă parte, relativ recent, fostul premier Victor Ciorbea a făcut nişte declaraţii importante; aşa am aflat că întreruperea Reformei, până în vara anului trecut, mai precis spus, până în luna iulie 1997, când s-a ţinut conferinţa NATO de la Madrid, a fost rezultatul unui consens, între Presedinţie şi Guvern, considerându-se că eventuale mişcării sociale generate de aplicarea Reformei ar fi cauzat neadmiterea României în valul întâi în NATO... Dl. Ciorbea susţine acum, şi îi dau perfectă dreptate, că a fost o strategie complet greşită. Fostul prim ministru a afirmat acum că, din contra, „chiar dacă am fi avut mişcări sociale datorită închiderii întreprinderilor în 1997, am fi avut un plus de şanse la Madrid, fiindcă am fi demonstrat organizaţiei nord-atlantice că regimul de la Bucureşti este dispus să rupă definitiv cu trecutul comunist“...

L.V.: – Da, însă de la Madrid a trecut aproximativ un an de zile, iar Reforma în România bate în continuare pasul pe loc...

Ş.O.: – Aşa este. Chiar guvernul Ciorbea, după Madrid, nu a făcut nimic pentru implementarea Reformei. Între iulie şi decembrie 1997, când a început „Marea Ofensivă de Iarnă“ a PD-ului împotriva guvernului Ciorbea, au fost aproape şase luni de acalmie politică şi economică în România... Mai mult chiar, la începutul lui decembrie 1997, a avut loc bilanţul unui an de zile de guvernare Ciorbea, bilanţ la care a participat şi PD-ul care nu a ridicat însă nici o obiecţie, atunci, împotriva guvernării, ca peste numai zece zile Traian Băsescu să ia în

mână – desigur, la ordinul d-lui Roman – securea războiului. În decembrie 1997, profitând de slăbiciunea evidentă a partidelor istorice, PD-ul s-a erijat, în mod ipocrit, evident, în „motor şi campion" al Reformei... Pot spune deci că prima rundă a fost câştigată de PD, în dauna PNŢCD-ului şi PNL-ului...

L.V.: – Trebuie punctate şi cele trei luni de când se află la putere guvernul Radu Vasile, având ca „motor şi campion" al Reformei Partidul Democrat. Or, vedem că, nici în cele trei luni care au trecut, nu s-a întâmplat nimic deosebit, guvernul Vasile nu străluceşte până acum prin activitate reformistă...

Ş.O.: – Este adevărat, dar putem reduce cele trei luni la două, dacă ţinem cont că prima lună a fost necesară intrării noului guvern Vasile în atribuţii. Guvernul Vasile şi-a asumat nişte termene foarte severe şi în acest sens am recomandat PNŢCD-ului să nu se grăbească cu criticile la adresa guvernului Radu Vasile, oricât le-ar fi unora de antipatic acest guvern. În fond, nu este vorba decât de un „moratoriu" de câteva luni, iar dacă guvernul Vasile, după aceste câteva luni nu-şi va îndeplini obligaţiile care, între noi fie vorba, sunt destul de greu de îndeplinit, abia atunci aceste partide pot – într-o bună strategie – să pornească ofensiva contra guvernării Vasile. O ofensivă prematură ar fi interpretată de opinia publică ca o poziţie de cârcotaş şi nu de partener al partidelor istorice şi în primul rând a PNŢCD-ului...

L.V.: – Analiştii economici şi financiari din Occident, dar şi cei din România, au fost de acord că „anul 1998 reprezintă ultima şansă pentru România de a implementa Reforma". Pe de altă parte vedem că din anul 1998 au fost pierdute deja primele 6 luni, când iarăşi nu s-a făcut nimic. Credeţi că ultimele 6 luni ale anului în curs vor aduce ce nu au adus opt ani şi jumătate de la Revoluţie?

Ş.O.: Mă îndoiesc că situaţia va mai putea fi remediată altfel decât superficial, în aceste ultime şase luni!... Pentru a nu mi se reproşa concluzii speculative şi o viziune catastrofică,

prefer pe moment să nu trag nici o concluzie. Rămân sceptic. Remarc însă un fapt îmbucurător, şi anume, că rata inflaţiei a scăzut puţin. Acest lucru se datorеşte exclusiv noului ministru de finanţe, dl. Daniel Dăianu, în persoana căruia guvernul are un om de nădejde. Dl. Dăianu a reuşit, cel puţin până acum, să-şi impună unele vederi care sunt comune cu ale Băncii Naţionale. Totuşi, marja de manevră a d-lui Dăianu este redusă, căci finanţele unei ţări depind de starea economiei. Nu pot exista finanţe echilibrate cu o economie care merge foarte prost. Mă refer, înainte de toate, la „găurile negre" din economie, generatoare de blocaj financiar. Nimeni nu le-a inventariat... Ele apar însă când se preconizează o privatizare, frânând-o, bineînţeles.

L.V.: – Ce se va întâmpla totuşi cu România în 1999, dacă anul 1998 va fi pierdut din punctul de vedere al implementării Reformei?

Ş.O.: – Situaţia României în 1999 nu va depinde numai de starea economiei, va depinde şi de noile evoluţii politice. Deja se prefigurează, sub aspect politic, alte crize, alte convulsii în România, inclusiv în interiorul PNŢCD-ului. După părerea mea, calea spre rezolvarea situaţiei dificile prin care trece România este crearea unei *coaliţii omogene*, cum există acum în Bulgaria (ne place sau nu, adevărul este că bulgarii sunt mai patrioţi decât românii). Este evident că România, cu două „experienţe" proaste, experienţa Ciorbea şi experienţa, e drept, mai nuanţată care se prefigurează deja, Radu Vasile, nu mai poate merge pe această cale mult timp. Dacă acceptăm conceptele d-nei Zoe Petre sau ale d-lui Radu Vasile că „România va avea şi în următorii 20 de ani guvernări de coaliţie", înseamnă să acceptăm ideea că România nu va ieşi în viitorul previzibil din fundătura în care se află, căci „coaliţia" – la noi – nu înseamnă *cooperare*, ca la alţii, ci doar *sfadă la infinit.*

L.V.: – Reforma înseamnă, printre altele, închiderea întreprinderilor mamut, energofage şi totodată falimentare. Credeţi,

în acest sens, că guvernul Radu Vasile va avea curajul să taie în carne vie?

Ş.O.: – Nu, nu va avea acest curaj! Pe de altă parte, mamuţii industriali din România nu pot fi închişi deodată, este evident acest lucru. Nu numai guvernul Radu Vasile poartă vina pentru trista situaţie în care se află industria românească, ci şi guvernele anterioare, începând cu primul guvern Roman. România seamănă, în privinţa lichidării marilor întreprinderi nerentabile, cu un copil căruia îi este frică să meargă la dentist ca să-i scoată o măsea infectată, dar, tot amânând extracţia, ajunge ca întreaga falcă să se umfle... Premierul Radu Vasile se confruntă cu o situaţie economică disperată, cu rezistenţele la reformă din interior, dar şi cu presiunea organismelor internaţionale; cu alte cuvinte, dl. Radu Vasile se află strâns între chingi... Nerespectarea condiţiilor puse de FMI şi Banca Mondială explică şi reţinerea investitorilor străini; se constată anul acesta o restrângere drastică a investiţiilor străine în România.

L.V.: – Acelaşi W.H. Lang a mai spus, într-un interviu, că „nu se poate vorbi acum în România de aplicarea unei terapii de şoc, întrucât bolnavul este prea slăbit pentru aşa ceva“...

Ş.O.: – Alternativa, după dl. Lang, care ar fi atunci? Reformă graduală? Să nu ajungem în anul 2500!

L.V.: – Mă gândesc la o reformă graduală efectuată într-un tempo rapid...

Ş.O.: – Reformă graduală a făcut şi regimul Iliescu. Populaţia României l-a votat în noiembrie 1996 pe dl. Constantinescu, tocmai pentru ca în România să se aplice terapia de şoc! La „reformă graduală“ se pricepea, chipurile, şi dl. Iliescu. Dl. Constantinescu, fără să informeze corpul electoral, a preluat integral strategia economică a d-lui Iliescu... Poate dl. Lang s-a referit la altceva, există, de fapt, nuanţe, una este o reformă graduală în „pas de melc“ (strategia economică a d-nilor Iliescu şi Constantinescu) şi alta ar fi o reformă graduală în

tempo rapid. Dar acum nu mai este timp pentru o reformă graduală, fie şi în tempo rapid, în fond, politica economică a guvernului Vasile va depinde de ce vor stabili organismele financiare internaţionale.

L.V.: -- Guvernul Radu Vasile doreşte renegocierea condiţiilor puse de FMI şi Banca Mondială. Este ea utilă pentru România?

Ş.O.: – România încearcă să obţină condiţii economice mai favorabile. Va reuşi acest lucru? Delegaţia FMI, care a sosit săptămâna trecută la Bucureşti pentru negocieri, a reiterat însă vechile sale critici: întreprinderile nerentabile nu au fost lichidate, regiile autonome nu au fost restructurate, privatizarea, inclusiv a băncilor, bate pasul pe loc şi aşa mai departe. În aceste condiţii, misiunea lui Radu Vasile este extrem de dificilă. El va trebui să facă dovada seriozităţii sale.

L.V.: – Renegocierea condiţiilor impuse României de organismele financiare internaţionale se plasează neprielnic, deoarece starea economiei este mai proastă decât acum un an...

Ş.O.: – Nu văd cum România ar putea obţine condiţii mai bune, altfel decât făcând dificila dovadă că reforma avansează. Renegocierea nu trebuie respinsă! Dacă se obţin condiţii mai bune, cu atât mai bine! Numai să nu se încerce (din nou) să se tragă pe sfoară FMI-ul şi Banca Mondială cu „tradiţionala şmecherie“ românească (ce numai rău ne-a făcut în cursul istoriei!).

L.V.: – Vă propun, d-le Şerban Orescu, să trecem la partea a doua a discuţiei noastre, şi anume, la situaţia politică actuală din România. Pentru început, apreciaţi că, în prezent, criza politică din România continuă?

Ş.O.: – Aş defini drept labilă situaţia politică actuală din România. S-ar putea însă ca, precum în unele căsătorii care merg prost, convieţuirea să dureze până la moarte... Dar s-ar putea termina şi printr-o despărţire dramatică şi rapidă. Depin-

de de mulţi factori. Sunt de părere că, în cazul unei noi crize politice, *singura* alternativă (deşi regretabilă) sunt alegerile anticipate! Dar ca alegerile anticipate să aibă un rost şi o finalitate, trebuie începută *o campanie făţişă* de informare a populaţiei că nu se poate lucra o reformă cu actualul parlament divizat.

L.V.: – Cei mai mulţi analişti politici sunt de părere că, în România, puţine s-au schimbat, criza politică continuă cam la aceleaşi cote, doar că, pe moment, nu avem şi o criză de guvern... Să revin însă la activitatea partidelor politice din România: cum apreciaţi situaţia actuală din PNŢCD?

Ş.O.: – Lăsând la o parte preţuirea pe care am avut-o pentru acest partid, pe care îl consider încă (în lipsă de altceva) principalul pilon al Reformei, voi încerca să fiu obiectiv. Mult apreciatul şi regretatul Corneliu Coposu, cu care m-am întreţinut în urmă cu câţiva ani aici, la München, a făcut, din păcate, şi greşeli. A organizat acest partid (PNŢCD-ul) în ideea că va rămâne mulţi ani în Opoziţie, neglijând schimbări imperioase în perspectiva că acest partid va ajunge destul de repede la Putere... Actuala conducere, formată în general din oameni în vârstă, în frunte cu Ion Diaconescu, a văzut (este impresia mea, nu neapărat o certitudine!) în cooptarea unor oameni de valoare aparţinând unor generaţii mai tinere, o ameninţare la adresa poziţiei proprii. Conducerea PNŢCD-ului nu a dat dovadă de suficient realism, s-a mers înainte cu aceiaşi oameni uzaţi care, în plus, aveau adesea şi un coeficient de inteligenţă (IQ) modest. Ajunge să citesc scrisorile deschise pe care le semnează diverse persoane în revista „22“, în „România Liberă“, ca să-mi dau seama că, în România, sunt şi oameni foarte inteligenţi, De ce nu se regăsesc ei prin partide, în special, în partidele istorice...? De ce, oare, PNŢCD nu a apelat la oameni de calitate? Din teama de concurenţă – îmi spunea un fost diplomat român, citând pe fruntaşul ţărănist Valentin Gabrielescu: „Da' ce crezi, dumneata, că suntem proşti să aducem

tineri cu pretenţii în partid?“ Acum se văd rezultatele acestei politici de mare egoism... Cu mult cinism, dl. Roman îşi permite să afirme că „PNŢCD-ul a umplut ţara cu proşti“...

L.V.: – După părerea mea, se perpetuează cu referire la PNŢCD numeroase legende şi chiar minciuni. Ca apropiat al familiei lui Corneliu Coposu (am fost în anumite perioade chiar un fel de confident al lui) trebuie să risipesc câteva neadevăruri. De pildă, o legendă absolut falsă (lansată, desigur, după decesul lui Corneliu Coposu) este pretinsa „prietenie dintre Corneliu Coposu şi Virgil Măgureanu“. (Într-o viitoare carte, voi risipi complet această legendă, lansată tendenţios de SRI şi de Virgil Măgureanu). Pe urmă, nu este deloc adevărat că PNŢCD nu s-ar fi preocupat de schimbul de generaţii; în special, Corneliu Coposu era preocupat permanent de această chestiune. Numai că la nivelul organizaţiilor judeţene ale PNŢCD-ului a existat, într-adevăr, o reacţie inversă, de respingere a tinerilor de valoare, şi dau ca exemplu organizaţia PNŢCD Bihor, condusă dictatorial şi lamentabil de o persoană mediocră, un semidoct, senatorul Nistor Bădiceanu. De acest lucru mi s-a plâns personal chiar Corneliu Coposu, care mi-a mărturist însă că, în virtutea organizării democratice a partidului ce asigură autonomia relativă a formaţiilor judeţene, a fost imposibil să schimbe ceva în bine pe plan local. Şi ideea că Corneliu Coposu a crezut că PNŢCD va rămâne mult timp în opoziţie este falsă. Din contra, Corneliu Coposu a crezut tot timpul că PNŢCD va ajunge rapid la Putere, a sperat că acest lucru se va întâmpla în 1992, a fost foarte dezamăgit şi deprimat că nu s-a întâmplat aşa ceva atunci, dar a fost convins că acest lucru se va întâmpla în 1996. În ceea ce priveşte succesiunea la conducere, ştiu că Corneliu Coposu a avut încredere în Ion Diaconescu, care s-a achitat mai mult decât onorabil de aceste sarcini, în perioada 1994-1995, când Corneliu Coposu era bolnav, la tratament în Germania. În schimb, da, sunt convins că Ion

Diaconescu a fost un conducător bun doar pentru timpul când PNŢCD se afla în Opoziţie. Când PNŢCD a venit la Putere, în decembrie 1996, s-a văzut că Ion Diaconescu era complet depăşit de evenimente. Alta ar fi situaţia României astăzi, dacă mai trăia Corneliu Coposu...

Ş.O.: – Dacă autonomia organizaţiilor judeţene ale PNŢCD-ului a fost un factor negativ în promovarea cadrelor de valoare, atunci trebuia schimbat statutul partidului, dar nu a fost schimbat... Rămân la convingerea că, în PNŢCD, nu au existat prea mulţi vizionari, or, un om politic trebuie neapărat să aibă darul anticipaţiei.

L.V.: – Recent, în revista „22", Emil Hurezeanu a susţinut o idee (personal, o consider o diversiune), şi anume, că trebuie recreat un fel de nou PNŢCD, deoarece actualul ar fi depăşit de situaţie. Ce părere aveţi de această sugestie?

Ş.O.: – Şi eu am susţinut, încă de mult, aceeaşi idee. O să spun şi de ce. Dacă PNŢCD ar fi rămas pe linia Coposu, de intransigenţă doctrinară şi restaurare a vechii Românii (cu amendamentele necesitate de scurgerea unei jumătăţi de secol), Reforma s-ar fi făcut în tempo rapid, restituirea proprietăţilor – de asemenea. Restituirile rapide ar fi motivat încrederea viitorilor proprietari şi, nu în ultimul rând, a investitorilor străini. Însă actualul PNŢCD a evoluat, după 1996, spre stânga... , promovând implicit stagnarea. De unde şi raţionalitatea înfiinţării unui nou partid. Ca să nu mai amintim infiltrările succesive la care se referă C.T. Dumitrescu...

L.V.: – Adică PNŢCD a revenit acolo unde a fost înainte de 1938, un partid de stânga...

Ş.O.: – Este interesant şi comic totodată că, în declaraţia – „faimoasă" acum – a lui Băsescu, din decembrie 1997, se reproşa PNŢCD-ului că „practică o politică social-democrată"...

L.V.: – Cinismul acestei declaraţii cred că nu mai necesită comentarii...

Ş.O.: – Un lucru este exact: alunecând spre stânga, PNŢCD-ul a câştigat voturi! În această situaţie, era de aşteptat că se vor ivi propuneri de a se crea un nou partid, la dreapta PNŢCD-ului care îşi modificase identitatea, alunecând spre stânga...

L.V.: – Pentru mine „propunerile" de rupere în două a PNŢCD-ului sunt de natură SRI-istă. În fond, cine a rupt în „n" felii Partidul Naţional Liberal? Nu Securitatea (rebotezată SRI)?

Ş.O.: – Acest lucru îl vom discuta mai târziu. Dar să revin la posibila fragmentare a PNŢCD-ului. O fragmentare este justificată doar de purificarea care i-ar urma. Întrebarea este dacă din PNTCD s-ar putea obţine, prin fragmentare, o parte pură, în opoziţie cu partea care rămâne, impură...

L.V.: – Credeţi? În fond, ce s-a câştigat după spargerea PNL-ului în cinci-şase bucăţi? Nu s-a câştigat nimic, dar absolut nimic, *căci toate părţile rezultate în urma fragmentării (de sorginte sereistă) s-au dovedit, în final,* la fel de impure*!*

Ş.O.: – Obiecţia dumitale este justă. Ea porneşte de la un fapt real: clasa politică românească actuală este atât de „poluată", adică atât de infiltrată de Securitate şi SRI, încât nu avem certitudinea că partea rezultată prin fragmentare va fi mai pură. De unde şi precauţia ce se impune faţă de sugestia înfiinţării unei replici la PNŢCD.

L.V.: – Recentele demascări ale unor politicieni români (ca foşti informatori de Securitate), din ultimele zile, mă refer la cazurile Adrian Vilău de la PD, la Vasile Lupu de la PNŢCD, la Traian Băsescu de la PD, la Laszlo Tokes de la UDMR, la C.V. Tudor de la PRM, la Vasile Baranyi de la UDMR, la Alexandru Mironov de la PDSR (ca să-i citez doar pe aceştia), demonstrează că actuala clasă politică românească este profund infestată de Securitate, poate chiar în proporţie de 70%...

Ş.O.: – „Vechile" organe de informaţii au infiltrat masiv spectrul politic românesc, sunt conştient de acest lucru, foarte probabil pe baza unui plan pentru „ora H" în paralel cu alte

măsuri (terorism etc.). Prin urmare, deşi propunerea în sine de a înfiinţa un alt partid creştin-democrat, la dreapta PNŢCD-ului, nu este de condamnat, rezultatul ar putea să fie exact ceea ce prognozezi dumneata, ca noul partid să fie tot atât de contaminat de Securitate şi, ca atare, tot atât de uşor de manipulat. Da, este un risc, un risc major, recunosc! Ajungem deci la un punct mort, la „pat" în termeni şahistici.

L.V.: – Cu alte cuvinte, medicii ezită să opereze pacientul, fiindcă operaţia ar putea să-i aducă moartea.

Ş.O.: – Da. Operaţia i-ar putea declanşa „bolnavului" un cancer generalizat... Propunerea lui Emil Hurezeanu a fost făcută, desigur, cu bună credinţă, dar trebuie reflectat şi la contraargumentul infiltrării generalizate.

L.V.: – La acest risc s-a gândit, poate, şi Victor Ciorbea, care a devenit purtătorul de cuvânt (dacă pot folosi acest termen) al „liniei Coposu" din PNŢCD, şi care nu a mers până acolo – cel puţin, momentan – ca să propună o sciziune în partid, aşa cum se aşteptau unii...

Ş.O.: – Îl înţeleg foarte bine pe dl. Ciorbea. Da, el nu şi-a asumat riscul să rupă partidul în două. O ruptură în PNŢCD, acum, nu ar fi de dorit. Să se aştepte rezultatul guvernării Radu Vasile! Momentul tranşant pentru o ruptură nu a sosit (nici lucrurile nu sunt cristalizate, în acest sens, în PNŢCD), dar s-ar putea să sosească. Dacă-mi permiţi o metaforă, se spune că, în dragoste, trenul trece o singură dată prin gară, dar în politică, cred eu, trenul trece sigur de mai multe ori. Cu alte cuvinte, un om politic, prin forţa împrejurărilor, se va afla de mai multe ori în poziţie favorabilă de tragere. O poziţie de tragere a existat în decembrie 1997, aşa cum a spus Victor Ciorbea recent, când CDR putea provoca alegeri anticipate câştigându-le, demonstrând opiniei publice că nu se poate guverna împreună cu PD-ul... Acest moment a fost pierdut, cum pierdut a fost şi momentul ianuarie 1998. Acum însă nu este momentul, trebuie aşteptat!

L.V.: – Grija de a nu rupe PNŢCD-ul e manifestă chiar la persoane mai îndreptăţite prin ceea ce au pătimit, cum ar fi senatorul Constantin Ticu Dumitrescu, suspendat din propriul partid...

Ş.O.: – De fapt, care ar fi structura unui „nou partid“? Îmi imaginez acest partid pe structura Alianţei Civice şi pe un grup desprins din PNŢCD.

L.V.: – Chiar acum un an am mai discutat necesitatea înfiinţării unui nou partid de centru-dreapta, care să monitorizeze prestaţia guvernului Ciorbea (de atunci), dar era vorba, eventual, de transformarea Alianţei Civice în partid şi nu de ruperea în două a PNŢCD-ului... Vedem însă că Alianţa Civică nu a luat nici o hotărîre în acest sens, ezită... De ce?

Ş.O.: – Ezită pentru că nu este simplu de a crea un nou partid politic viabil. Un partid funcţionează după alte principii decât o asociaţie civică. Un rateu la constituirea a unui partid la dreapta PNŢCD-ul ar fi o catastrofă pentru România. După cum o catastrofă şi mai mare ar fi câştigarea alegerilor din 2000 de către partidele de stânga din pricină că nu s-a găsit o alternativă de dreapta la actualul preşedinte şi la actualul guvern.

L.V.: – Poate Alianţa Civică se gândeşte şi la eşecul total al PAC-ului, care a dispărut complet, dispariţie pe care, în mod ciudat, nu o regretă nimeni...

Ş.O.: – Sigur că da, Alianţa Civică are în vedere şi experienţa PAC-ului, însă, trebuie să spun cu deosebită claritate, nu a existat nici o asemănare între platformele Alianţei Civice şi ale PAC-ului... Dacă Alianţa Civică are ezitări să formeze un alt partid, asta nu înseamnă că nu sunt oameni în Alianţa Civică care se gândesc la acest lucru. În ceea ce-l priveşte pe Ticu Dumitrescu, el este desigur un bun franctiror, dar nu are ambiţii să conducă un nou partid creştin-democrat. Pe de altă parte, este evident că, în România, avem de-a face cu o penurie acută de oameni politici adevăraţi.

L.V.: – Părerea mea este că nu se pune problema ruperii PNŢCD-ului în două, dacă ţinem cont că actuala conducere, orientată acum spre stânga, dar, mai ales, oportunistă (Ţepelea, Galbeni etc.) este gerontocratică – fiecare -peste 80 de ani, inclusiv Ion Diaconescu. În schimb, cei care doresc revenirea la „linia Coposu" sunt persoane mult mai tinere (Victor Ciorbea are 46 de ani). În consecinţă, schimbul biologic de generaţii cred că va asigura primenirea necesară PNŢCD-ului, fără a fi nevoie de o ruptură.

Ş.O.: – Nu cred că vârsta este un criteriu esenţial. Când Virgil Măgureanu a făcut în 1996 un act ilegal, publicându-şi propriul dosar de rezident al Securităţii, el a fost lăudat de personalităţi politice ale Opoziţiei de atunci, indiferent de vârsta lor; cu excepţia lui Ticu Dumitrescu, l-au lăudat cam toţi fruntaşii fostei Opoziţii. Mai putem analiza şi atitudinea PNŢCD-ului faţă de senatorul Ticu Dumitrescu. Sabotarea sa şi a legii dosarelor a venit nu numai din partea gerontocraţilor, ci şi din partea unui politician tânăr, fostul secretar general al guvernului, dl. Remus Opriş, care nu s-a sfiit să laude „patriotismul" foştilor ofiţeri de Securitate. Nu există deci în PNŢCD (şi nu numai în PNŢCD) un clivaj politic după vârstă, mai curând, în funcţie de distanţarea persoanelor respective de fosta Securitate şi neocomunism.

L.V.: – Un alt clivaj vine chiar din sinceritatea fiecărei persoane faţă de propriile sale acţiuni. Remus Opriş, după ce a lăudat „patriotismul" fostei Securităţi, acum este foarte critic faţă de „grupul de la Braşov" (organizat se pare cu sprijinul SRI-ului). În schimb, Victor Ciorbea mi se pare o persoană cu o coloană vertebrală dreaptă, care şi-a recunoscut deschis propriile greşeli (de pildă, demiterea lui Valerian Stan în vara anului 1997)...

Ş.O.: – Îl apreciez pe dl. Victor Ciorbea şi m-a bucurat reintrarea sa în viaţa politică românească. Salut dezvăluirile sale, regret doar că nu le-a făcut imediat după ce şi-a dat

demisia; ar fi avut atunci un ecou mai mare, dar şi acum sunt binevenite pentru restabilirea adevărului istoric. Îl consider pe dl. Ciorbea figura galion şi, ţinând cont de vârsta dânsului, omul de viitor al PNŢCD-ului... Nu vreau să-i aduc elogii nemăsurate, mai ales că şi dânsul a făcut, cum recunoaşte deschis, importante greşeli. Oricum, d-lui Ciorbea nu i se poate pune la îndoială buna credinţă, ceea ce este mult! Din păcate, la oamenii politici din România actuală buna credinţă este o calitate rară... Într-o societate normală, „omul politic de bună credinţă" proliferează; atunci aş trece cu vederea peste această calitate a d-lui Ciorbea. Însă cum această calitate este rară în România, simt nevoia, ca ins politic dacă vreţi, să-i strâng mâna, de la distanţă, evident, adică de aici, de la München, d-lui Ciorbea cu prilejul reintrării sale în politica militantă.

L.V.: – Cum comentaţi ultimele declaraţii ale d-lui Ciorbea referitoare la PD (stoparea Reformei, practicarea unei politici de şantaj, alcătuirea unei clase de „miliardari roşii" etc.)?

Ş.O.: – Eu aş aştepta din partea d-lui Ciorbea un supliment de probe care să susţină aceste afirmaţii grave. Pentru a lămuri opinia publică, este nevoie de probe zdrobitoare... De la dânsul putem pretinde probe incriminând fosta guvernare, căci domnia sa a avut perspectiva şi de sus (ca fost prim ministru) şi din interior (ca membru al coaliţiei de guvernământ).

L.V.: – Putem remarca la declaraţiile d-lui Ciorbea, după demiterea sa, (printr-un telefon de la Cotroceni), un crescendo...

Ş.O.: – Sunt în crescendo, aşa este.

L.V.: – În declaraţiile sale post-demisie, dl. Ciorbea nu s-a referit deloc la serviciile secrete, de ce oare?

Ş.O.: – Cert este că, în discursul prin care şi-a anunţat demisia, dl. Ciorbea s-a referit „la anumite instituţii care din prima zi unelteau să-l dea jos". A vizat dl. Ciorbea prin „instituţii" serviciile secrete sau preşedinţia? Remarc, ca şi dumneata, d-le Vălenaş, că, deocamdată, dl. Ciorbea păstrează

tăcere asupra serviciilor secrete, de ce? nu ştiu... În încheiere, trebuie să spun că dl. Ciorbea îşi plasează propriul statut pe un soclu de moralitate! Este important, în vederea viitoarelor alegeri, anticipate sau la termen. O poziţie morală poate coagula în jurul ei oamenii cinstiţi din ţară. Dar dacă dl. Ciorbea doreşte să-şi păstreze această poziţie morală, atunci are datoria să spună adevărul, *tot adevărul*!

L.V.: – Stimate d-le Orescu, vă propun să trecem cu analiza noastră şi la Partidul Naţional Liberal. Pentru început, nu aveţi impresia că PNL-ul actual este, de fapt, continuatorul dizidenţei liberale a lui Gheorghe (Guţă) Tătărescu?

Ş.O.: – Voi răspunde la întrebarea dumitale printr-o altă întrebare: are nevoie neapărată Ţara Românească de un partid liberal?

L.V.: – Răspunsul nu poate fi, cel puţin aşa cred eu, decât afirmativ...

Ş.O.: – Nu!

L.V.: – Cum, d-le Şerban Orescu, chiar dv., ca vechi liberal, să susţineţi că România nu are nevoie de un partid liberal??!

Ş.O.: – Să mă explic. Doctrina liberală a devenit, de mult timp, un bun public, după cum şi brevetele de invenţie de acum o sută de ani şi-au pierdut de mult valabilitatea... Toate economiile de piaţă sunt liberale! De fapt, ce reprezintă actualmente PNŢCD-ul? Se mai poate baza pe ţărănime, ca până în 1946? Faţa României este schimbată radical faţă de 1928-1946 (anii celor două mari triumfuri electorale ale PNŢ-ului), apreciez chiar că ţărănimea nu mai are nici un viitor politic în România! Deci, dacă PNL-ul ar dispare mâine, nu ar fi o nenorocire, pentru că ideile sale privind economia, proprietatea etc., au fost de mult preluate, integral, de PNŢCD. Mai mult decât atât, în problema restituirilor, PNŢCD e mai liberal ca PNL.

L.V.: – Vă pun atunci o întrebare strict personală: ca fost vechi liberal, nu v-ar durea dispariţia PNL-ului?

Ş.O.: – Ba da, dar eu vorbesc acum făcând abstracţie de trecutul meu politic. Constat numai că raţionalitatea nu face din Partidul Naţional Liberal o necesitate absolută în spectrul politic românesc! Într-un spectru politic minimal, avem nevoie de un partid la stânga, adică de un partid social-democrat, iar la dreapta spectrului politic este nevoie de un partid liberal. Or, noi, în România, avem două partide liberale, PNŢCD şi PNL. Acum mulţi vor protesta, spunând că PNŢCD este un partid creştin-democrat! Numai că la noi în ţară „creştin-democraţia" este greu de definit. În plus, se pune întrebarea: prin ce acţiuni a demonstrat PNŢCD-ul că este un partid creştin-democrat?

L.V.: – Dacă facem un tur de orizont în lume, vedem că, în Europa, partidele liberale au dispărut complet ori sunt foarte mici (în Germania, din raţiunea menţinerii la putere a coaliţiei creştin-democrate CDU-CSU, este menţinut artificial în viaţă micul partid liberal FDP), în Statele Unite – cea mai mare ţară liberală a lumii – nu există un partid cu o astfel de titulatură (liberală). Singurele ţări unde mai există la guvernare partide liberale, definite ca atare, sunt Canada şi Japonia. Doctrina liberală, devenită bun public, şi-a devorat pur şi simplu propriul partid...

Ş.O.: – Aşa este. Când am venit în Germania, acum 20 de ani, am întrebat pe un om de vază de aici: „Cine votează cu FDP (partidul liberal din RFG)?" Mi s-a răspuns: „Cei care ar vota cu creştin-democraţii, dar nu merg la Biserică"... Şi acum să revin la scena politică românească. Prestaţia partidului condus de dl. Quintus este lamentabilă! Iar acest lucru este imputabil, în primul rând, preşedintelui PNL, dl. Mircea Ionescu-Quintus! Înafara meritului, pe care nimeni nu i-l contestă, de a fi readus acest partid în CDR, aproape toate iniţiativele sale sunt discutabile. Poate că unii îmi vor reproşa o severitate excesivă faţă de PNL şi de dl. Quintus. Eu sunt însă

sever tocmai cu cei pe care îi iubesc în fond. M-au contrariat, de pildă, profund laudele d-lui Quintus la adresa d-lui Cataramă, un om de afaceri controversat. Şocat am fost de „argumentul“ d-lui Quintus în apărarea d-lui Cataramă: „Şi Ionel Brătianu a fost om de afaceri“... O blasfemie pentru memoria Brătienilor. Ionel Brătianu nu a fost om de afaceri, chiar dacă a avut legături cu Banca Românească, condusă de fratele său, Vintilă Brătianu, ca o instituţie de stat, după reguli financiare riguroase, străine d-lui Cataramă.

L.V.: – Comparaţia făcută de Mircea Ionescu-Quintus între Viorel Cataramă şi Ionel Brătianu este nu numai grotescă, dar şi o insultă la adresa poporului român! Brătienii au fost proprietari de pământ din moşi-strămoşi, mari patrioţi, creatori (împreună cu Dinastia) ai României Moderne, în timp ce Viorel Cataramă a fost un ofiţer acoperit în fosta DIE a Securităţii. Ca o paranteză, mai ales că aţi afirmat, d-le Orescu, că „adevărul trebuie spus în totalitatea lui“, în octombrie 1995, în drum spre Bad Mergentheim (de la Frankfurt am Main), actualul preşedinte Constantinescu mi-a spus personal, în maşina mea, că „Viorel Cataramă nu numai că a fost ofiţer de Securitate, dar se mai şi laudă şi ameninjă cu această calitate în şedinţele CDR“. *La întrebarea mea, „De ce nu este dat afară din CDR, mai ales că o ţară întreagă ştie că a fost deplin conspirat în DIE?“, dl. Emil Constantinescu mi-a răspuns: „Nu* poate fi dat *afară,* deşi noi am dori, pentru că are bani şi ne finanţează în parte “... *Asta ca o paranteză, referitoare la moralitate în politica românească actuală...*

Ş.O.: – Să ne mai amintim şi de laudele penibile aduse de dl. Quintus lui Virgil Măgureanu când şi-a publicat dosarul de rezident de Securitate şi, mult mai grav, de invitaţia adresată aceluiaşi Măgureanu de a se înscrie în PNL. Ca şi cum toate aceste declaraţii grave nu ar fi fost de ajuns, dl. Quintus se aliază, nici mai mult nici mai puţin, decât cu senatorul PDSR, Doru Ioan Tărăcilă, şi blochează accesul populaţiei la dosarele

de Securitate, propunând în Comisia Juridică a Senatului un amendament la Legea Ticu Dumitrescu, care stipulează că dosarele rămân unde sunt (adică la SRI, în principal...) şi nu pot fi consultate dacă prezintă un interes pentru siguranţa naţională!!?... Prin acest amendament, practic, Legea Ticu Dumitrescu este aruncată la coşul de gunoi, devenind inoperantă, cum a subliniat recent chiar şi iniţiatorul ei...

L.V.: – Presa din România este aproape unanimă vis-a-vis de dl. Quintus: dânsul a fost informator al Securităţii, ca atare, trebuie să facă jocul acestei instituţii...

Ş.O.: – Nu ştiu dacă dl. Quintus a fost sau nu omul Securităţii, iar acest lucru, pe undeva, nici nu are relevanţă. Am să vă spun şi de ce. Am constatat, de câţiva ani, că persoane care nu au avut neapărat legături cu fosta Securitate au devenit, după 1989, avocaţii ei. Nu cunoaştem motivaţiile acestor acţiuni. Mie mi se pare şi mai odioasă o persoană care nici măcar nu a colaborat înainte de 1989 cu Securitatea, dar a devenit avocatul ei după 1989. Deci, dacă cineva îl condamnă pe dl. Quintus pentru ceva, nu atât trecutul domniei sale înainte de 1989 trebuie condamnat, ci poziţia lui complezentă faţă de Securitate şi SRI după 1989! Această atitudine trebuie însă condamnată cu toată tăria!

L.V.: – Aţi spus că nu ar fi o mare nenorocire dacă ar dispare PNL-ul, dar văd că şi fruntaşi ai săi doresc acelaşi lucru, căci nu-mi explic altfel poziţia lor, într-o reuniune recentă de la Constanţa, la care d-nii Tăriceanu şi Stoica au cerut „ieşirea PNL-ului din CDR“...

Ş.O.: – Prea repede au uitat liderii PNL că acest partid a fost primit cu o mare indulgenţă (prin bunăvoinţa lui Corneliu Coposu), în CDR, prin uşa din dos (adică printr-o uniune de formă cu PAC) la sfârşitul anului 1994. Pe mine mă mai miră şi altă pretenţie absurdă, şi anume, cererea PNL, repetată în ultimii doi ani, de a beneficia de un tratament egal cu PNŢCD-ul în CDR. Prin tratament egal, liderii PNL înţeleg

număr egal de deputaţi şi senatori la următoarele alegeri. Abia în urma unor voturi interne în CDR, şi-ar putea da seama liderii PNL de câtă audienţă au în electorat...! Mai aud şi altă aberaţie: „Noi, Liberalii, riscăm să ne pierdem identitatea dacă mai rămânem în Convenţie“!... Întreb, în ce constă „identitatea“ liberalilor? Se pronunţă PNL pentru o terapie de şoc? Se pronunţă PNL pentru privatizare rapidă, pentru restituirea tuturor proprietăţilor? În toate problemele majore ale societăţii româneşti, PNL s-a manifestat (şi aici este vina exclusivă a conducerii sale) printr-un *cras oportunism*, ca şi cum ar fi vrut tot timpul să demonstreze că el este mai apt la compromisuri, la „înţelegeri“, la „renunţări“ decât PNŢCD... Încetul cu încetul, mi-am dat seama care este, de bună seamă, strategia de viitor a PNL-ului: alcătuirea unui guvern de coaliţie împreună cu Partidul Democrat şi cu PNŢCD în Opoziţie...

L.V.: – Eu am rămas cu impresia (şi nu numai eu!), că dificultăţile guvernării Ciorbea nu s-au datorat numai şantajului continuu efectuat de PD, ci şi politicii duplicitare, veşnic oportuniste a PNL-ului... De fapt, căderea lui Victor Ciorbea este imputabilă PNL-ului, în ultimă instanţă, chiar dacă nu în proporţie de 100%.

Ş.O.: – Bine că afirmi, d-le Vălenaş, aceste lucruri, pentru că, recent, dl. Quintus a mai spus o aberaţie: că „nu are nimic ce să-şi impute faţă de contribuţia PNL la căderea guvernului Ciorbea“... Pe de altă parte, ştii, d-le Vălenaş, cât sunt de critic faţă de preşedinţie. Trebuie însă să spun că preşedintele Constantinescu l-a susţinut o bună bucată de timp pe premierul Ciorbea, adică l-a susţinut în primele două luni ale crizei de guvern (decembrie 1997–februarie 1998); doar defecţiunea PNL din martie 1998 l-a determinat în final şi pe preşedintele Constantinescu să-l abandoneze pe dl. Ciorbea...

L.V.: – Nu se mai aude nimic, dar absolut nimic, de aşa-zisa unificare liberală...

Ş.O.: – Nu se mai aude dar nici nu este importantă cantitativ. Cei rămaşi în afară – PAC şi PL – nu au însumat, la fostele alegeri, decât 1%.

L.V.: – Anul trecut v-aţi pus mari speranţe în dl. Valeriu Stoica, dar se pare că el nu a fost la înălţimea aşteptărilor dv...

Ş.O.: – Am crezut că dl. Valeriu Stoica va prelua efectiv conducerea PNL. Nu a reuşit însă acest lucru, aşa că, deocamdată, tot dl. Quintus trage sforile. De ce nu a reuşit dl. Stoica în acţiunea sa, nu pot să ştiu. Desigur, în lumea aceasta, totul este relativ. Eu îl consider totuşi pe dl. Stoica o speranţă. Nu ştiu ce grupuscul sau grup de interese conduce efectiv PNL; pentru mine este cert însă că dl. Quintus este un liberal de tip tătărescian...

L.V.: „Abandonând" acum PNL-ul, vă propun, d-le Orescu, să trecem la ultimul capitol al discuţiei de faţă, şi anume, la „ideologia" Cotrocenilor, ca un pol distinct (şi totodată puternic) de Putere...

Ş.O.: – Da, Preşedinţia are, dacă nu o „ideologie", cel puţin „idei" programatice! În acest sens, sunt de remarcat două intervenţii, semnificative, ale unor consilieri prezidenţiali. Primconsilierul prezidenţial, d-na Zoe Petre, a acordat, recent, un amplu interviu revistei „22", iar un alt consilier prezidenţial, dl. Daniel Barbu, a participat, la 17 mai, la o masă rotundă organizată de BBC (la care am luat parte şi eu). Respingând existenţa unui „pact cu diavolul" (adică cu Securitatea) încheiat prin 1994-1995 de actualul preşedinte Constantinescu, ambii consilieri au admis că preşedintele Constantinescu a fost şi este adeptul păstrării unei bune părţi din aparatul fostei Securităţi, în cadrul unei „schimbări lente" de personal cu valoare emblematică pentru noul regim.

L.V.: – Cu alte cuvinte, doctrina preşedintelui Constantinescu ar fi „schimbarea lentă". Însă eu nu văd nici o schimbare, fie ea şi lentă, văd numai conservarea vechilor structuri,

bineînţeles cu rotaţia de rigoare a cadrelor (invenţie care însă nu-i aparţine actualului preşedinte, ci lui Ceauşescu)...

Ş.O.: – Mă rog. În orice caz, atât dl. Barbu cât şi d-na Zoe Petre au atacat ipoteza mea, a „pactului cu diavolul", pe motivul că, fără a fi încheiat vreun pact, preşedintele Constantinescu vrea să evite tensiunile sociale. Chiar am fost întrebat de dl. Barbu la BBC: „Ce aţi fi spus dacă noi, cum veneam la Putere, schimbam, de pe o zi pe alta, directorii de întreprinderi, regii, instituţii, serviciile secrete şi aşa mai departe?".

L.V.: – Chiar, ce s-ar fi întâmplat? În schimb, ştim ce s-a întâmplat „îngheţându-i" pe toţi aceştia în vechile posturi...

Ş.O.: – Există deci o „ideologie" a Cotrocenilor, eu aş numi-o „conservatorism instituţional". Dar nu pentru această „ideologie" a fost votat de populaţie, în 1996, dl. Constantinescu, ci pentru cu totul şi cu totul altceva! Populaţia a dorit, din contra – chiar dacă d-na Zoe Petre încearcă acum să ne convingă de contrariul – o ruptură *imediată, de azi pe mâine, cu trecutul*!

L.V.: – Vedem că, în fond, în 1996, dl. Constantinescu dorea doar „schimbarea prin continuitate", *dar nu ne-a spus acest lucru, lăsându-se votat ca adversar al continuităţii...*

Ş.O.: – Pentru „continuitate", nu aveam nevoie de dl. Constantinescu, îl aveam deja pe dl. Iliescu!

L.V.: – Dar se mai lansează o idee, profund nocivă (după părerea mea), atât de d-na Zoe Petre, cât şi de actualul premier Radu Vasile, şi anume, că „România va fi guvernată cel puţin 20 de ani de acum încolo de guverne de coaliţie". *Să facă şi această aserţiune parte din ideologia Cotrocenilor?*

Ş.O.: – Constatarea dumitale este corectă, da, aşa este, asta se afirmă de respectivele persoane. Prin această ideologie, care explică ritmul lent al reformelor, preşedintele Constantinescu se face nedorit – pentru mulţi români – la o nouă candidatură pentru preşedinţia României! Pot să spun că, pentru oameni ca noi şi pentru mulţi alţii, nu dl. Constantinescu poate fi

candidatul potrivit pentru anul 2000... Ne-am înşelat o dată! Dacă ne-am înşela încă o dată, nu am avea nici o scuză...

L.V.: – Dar, fie că vrem noi sau nu, preşedintele Constantinescu pare ferm decis să candideze pentru un al doilea mandat! Domnia sa îşi pregăteşte de pe acum o platformă electorală de susţinere...

Ş.O.: – Cei care îl susţin, şi nu sunt chiar puţini, vin şi cu următorul argument: „nu avem o altă alternativă!"... Nu înţeleg însă de ce nu-şi dau osteneala să caute o altă personalitate. Timp este! Nu mai are Ţara Românească nici o altă personalitate? Este dl. Constantinescu singura personalitate de care dispune România? Putem lua exemplu (din nou) de la Bulgaria, unde forţele democratice, deşi au avut la dispoziţie un timp incomparabil mai scurt decât noi, au reuşit să găsească un tânăr avocat, care a şi câştigat alegerile prezidenţiale, actualul preşedinte Stoianov. Acesta a ajuns o personalitate apreciată unanim pe plan internaţional, ceea ce, din păcate, nu este cazul preşedintelui României.

L.V.: – Se mai ridică încă o problemă. În 1997, Adrian Severin a susţinut o idee (pentru care a şi fost pedepsit prompt în propriul partid, PD), şi anume, „ca la alegerile prezidenţiale din anul 2000 Partidul Democrat să nu prezinte un candidat propriu, mai bine să-l susţină, din primul tur, pe actualul preşedinte Constantinescu". Replica a venit peste 2-3 luni, la BBC, unde Petre Roman a declarat că „este convins că, la alegerile din anul 2000, va lua mult mai multe voturi decât în 1996". Cu alte cuvinte, dl. Roman ne-a sugerat, destul de clar, că, probabil, va câştiga, în anul 2000, alegerile prezidenţiale...

Ş.O.: – Asta nu înseamnă ca, de frica d-lui Roman, să susţinem candidatura d-lui Constantinescu. Tocmai perspectiva ca dl. Roman sau un alt candidat de stânga să câştige alegerile din anul 2000 trebuie să determine forţele politice responsabile din România (şi mă gândesc, în primul rând, la Alianţa Civică şi la PNŢCD) să caute de urgenţă alt candidat! Până mai este

timp... Gafele succesive pe care le-a făcut preşedintele Constantinescu vor crea, în anul 2000, adversarilor săi o platformă de tir extraordinară.

L.V.: – Încercând să ne imaginăm rezultatele din anul 2000, este evident că, în turul doi, vor ajunge Petre Roman sau Ion Iliescu şi Emil Constantinescu, iar, apoi, cum toată stânga va vota cu Roman sau cu Ion Iliescu, şansele lui Emil Constantinescu mi se par mici...

Ş.O.: – Dar cine a spus că dl. Constantinescu va ajunge în turul doi? Avem nevoie din partea Convenţiei Democrate de o persoană imaculată, care să facă faţă candidatului PD! Trebuie să avem o persoană care să ne convingă că va face ceea ce nu a făcut până acum preşedintele Constantinescu. Ne trebuie o persoană solidă din punct de vedere moral, care să se ţină de cuvânt!

L.V.: – Alianţa Civică ce părere are în această chestiune (pun această întrebare pentru că ştiu că sunteţi în contact telefonic cu liderii AC, d-na Blandiana, dl. Stan şi alţii)?

Ş.O.: – Mi s-a spus că s-a discutat această chestiune, că există o percepţie în AC, şi anume, că actualul preşedinte nu a răspuns aşteptărilor celor care i-au acordat încrederea, numai că „nu avem o altă alternativă"...

L.V.: – Deci ne reîntoarcem la sloganul atât de drag comuniştilor: „Ăştia sunt oamenii, cu ăştia defilăm"...

Ş.O.: – Acest lucru ar însemna un certificat de slăbiciune pentru întreaga suflare politică românească! Cum e posibil ca printre 22 milioane de români să nu existe o persoană cu mai multă pregătire, cu mai multă fantezie şi, în primul rând, cu mai mult patriotism şi mai multă moralitate decât actualul preşedinte? Alternativa ar fi ca CDR să se prezinte la alegerile din anul 2000 cu un candidat uzat politiceşte, vulnerabil din punct de vedere moral, iar din punct de vedere al integrării României în structurile nord-atlantice şi europene, puţin eficient!

L.V.: – Trebuie să atingem, chiar şi în treacăt, o chestiune foarte delicată: anumiţi analişti politici, în special din România, dar nu numai, încep să-l acuze pe preşedintele Constantinescu că „în spatele unor cuvinte frumoase şi gesturi de paradă în favoarea Occidentului, el duce, de fapt, o politică pro-rusă şi pro CSI"!... Argumentele acestor analişti se bazează pe tratatul defavorabil intereselor României încheiat cu Ucraina, pe conservarea vechii Securităţi de sorginte KGB, pe penetrarea capitalului rusesc în industria românească a petrolului (firma „Lukoil" a achiziţionat rafinăria „Petrotel") şi pe poziţia comună a preşedintelui Constantinescu cu cea a preşedintelui Elţîn în chestiunea tranzitării spre Occident a petrolului caucazian. Ce părere aveţi de aceste acuze?

Ş.O.: – Este adevărat că preşedintele Constantinescu sprijină varianta rusească a tranzitării petrolului caucazian spre Vest. Însă Cotroceniul ne-ar putea răspunde că numai în varianta rusească de tranzitare, România ar avea o şansă de a prelua acest tranzit petrolier. Nu ştiu dacă această argumentaţie stă în picioare.

L.V.: – Nu stă, căci un film recent, prezentat de televiziunea germană ZDF despre petrolul caucazian, demonstra, cu hărţi clare, că, în cazul adoptării variantei ruseşti (mai scurtă decât alte variante, dar cu un mare risc politic), tranzitarea spre SV se va face prin Burgas-Bulgaria, fie prin Ceylon.

Ş.O.: – Este evident, nici dacă petrolul caucazian ajunge la portul rusesc Novorossiisk, nu înseamnă neapărat că va lua calea României. În ceea ce priveşte investiţiile companiei „Lukoil" în România, ni se poate răspunde că fac parte din regulile economiei internaţionale de piaţă liberă, ilustrând doar libera circulaţie a capitalului... Nu-l putem acuza deci deocamdată pe preşedintele Constantinescu că ar face jocul ruşilor! Dar, pentru a reveni la candidatura preşedintelui Constantinescu în anul 2000, nu cred că poporul român îşi poate permite luxul să mai repete, în prag de nou mileniu, un experiment eşuat.

L.V.: – În fapt, greşelile repetate, gafele chiar, ale preşedintelui Constantinescu sunt consecinţele unui anumit mod de a sări de la o improvizaţie la alta. După cum susţinea recent la BBC un analist politic din România, dl. Constantinescu are consilieri slab pregătiţi („yesmani" de „profesie").

Ş.O.: – D-le Vălenaş, îmi pare bine că aţi pus problema consilierilor. Să clarificăm neapărat acest lucru, nu în mod peremptoriu, fiindcă şi eu pot să greşesc. Am citit multe biografii ale unor oameni de stat. Un om de stat adevărat nu are nevoie de consilieri pentru a răspunde prompt şi la obiect, când este întrebat asupra unor probleme de politică curentă. De consilieri este nevoie doar pentru detaliile tehnice. La interviurile la care dl. Constantinescu a gafat, în Canada, nu avea nevoie de nici un consilier! Erau întrebări de politică generală. *Ce rost avea dl. Constantinescu să aprecieze pozitiv experimentul nuclear indian?!* Nu era la mintea oricui că, astfel, merge împotriva curentului internaţional, împotriva rezoluţiilor Naţiunilor Unite? *Ce rost avea ca dl. Constantinescu să critice, în Canada, marile puteru economice şi financiare ale lumii că nu ajută suficient România?* Să nu ştie preşedintele Constantinescu că lipsa de atenţie a investitorilor străini faţă de România se datorează stării de lucruri din ţară – birocraţie, corupţie, lipsa Reformei etc.? De consilieri avea nevoie dl. Constantinescu ca să nu facă astfel de gafe? Şi, în fond, cum ar lucra un consilier în aceste condiţii? Când un ziarist străin îi pune o întrebare preşedintelui Constantinescu, respectivul consilier să răspundă în locul lui sau să-i şoptească la ureche răspunsul?...

L.V.: -- Sau avea nevoie preşedintele Constantinescu de consilieri, ca să nu spună, în Canada, că „alegerile anticipate în România sunt dorite doar de crima organizată*"?*

Ş.O.: -- Altă gafă! Era nevoie de consilieri ca să nu faci o astfel de gafă? Nu se descalificaă un preşedinte de ţară da, pentru a evita astfel de gafe, cu consecinţe supărătoare pentru

România. are nevoie tot timpul de consilieri? Gafele succesive ale preşedintelui Constantinescu nu se datorează consilierilor săi, de altfel bine pregătiţi intelectual (nu discutăm acum moralitatea lor), ci se datorează exclusiv domniei sale. Iar acest bagaj succesiv de gafe, unele la nivel internaţional, face şi mai acută găsirea unui nou candidat al CDR-ului pentru prezidenţialele din anul 2000!

München, 23 iunie 1998

NATO SAU EȘECUL POLITICII EXTERNE ROMÂNEȘTI

Liviu Vălenaş: – Vă propun, d-le Orescu, o nouă discuţie pe marginea a două subiecte: primul: NATO şi România, al doilea: recenta vizită a preşedintelui Constantinescu în SUA.

Şerban Orescu: – Primul element nou este declaraţia premierului Radu Vasile, o declaraţie stupefiantă, în care a relativizat şansele României de a intra în NATO. Al doilea element nou este vizita preşedintelui Constantinescu în Statele Unite, vizită care, la rândul ei, ne oferă alte elemente privitoare la şansele integrării României în organizaţia nord-atlantică. În ceea ce îl priveşte pe primul ministru Radu Vasile, cred că vor exista foarte puţine obiecţii la afirmaţia mea că a făcut o gafă când, la o reunine a tineretului PNŢCD, de la Călimăneşti, a declarat următoarele: „trebuie să ne gândim la o politică externă şi înafara NATO-ului“!?

L.V.: – Să fie numai o „gafă“ sau a fost o declaraţie care primise, în prealabil, lumină verde de la Cotroceni?

Ş.O.: – Chiar dacă a avut această „lumină verde“ de la Cotroceni, tot gafă rămâne! Este însă evident că dl. Constantinescu a întărit declaraţia iniţială a premierului Radu Vasile, prin diverse declaraţii consecutive, care susţineau acelaşi lucru. Cu sprijinul Cotrocenilor, premierul Vasile a făcut o mare gafă! În fond, de ce mai era nevoie de această declaraţie? La urma urmelor, cu puţin timp în urmă, şeful Marelui Stat Major, generalul Degeratu, declarase că „Şansele României de a fi primită în NATO nu depăşesc 40%“... Nu înţeleg de ce primul ministru trebuia să intervină cu un duş rece. În aceasta constă gafa! Pe de altă parte, eu nu contest că această declaraţie ar corespunde unei realităţi politice. Întrebat de ziarişti de ce a făcut-o, premierul Radu Vasile a declarat că „Astfel, a vrut să evite o nouă ambalare a opiniei publice româneşti la motorul integrării în NATO“...

L.V.: – În fond, cine a creat această „ambalare"?

Ş.O.: – Tot actualul regim, în frunte cu preşedintele Constantinescu. Preşedintele a contribuit din plin la această ambalare, în primăvara anului trecut, după care a urmat dezumflarea... Este evident că actuala Putere scontează, anul viitor, pe o soluţie, lipsită de claritate, privind admiterea în NATO în al doilea val şi, astfel, doreşte să evite o reacţie de deziluzie din partea opiniei publice româneşti. Asta, cel puţin, este explicaţia oficială care ni s-a dat. România însă nu avea nevoie de o astfel de intervenţie din partea primului ministru. De ce? Pentru că nu este deloc tactic ca, atunci când în continuare urmăreşti un anumit scop (iar aceasta a spus-o foarte bine fostul ministru de Externe, Adrian Severin), să spui acum, nici mai mult, nici mai puţin, decât că *„nu-l mai speri"*!... Adică, cu alte cuvinte, nu mai doreşti neapărat integrarea în NATO... O declaraţie contraproductivă!

L.V.: – Cu toate acestea, ne aducem aminte că anul trecut, în iulie, la Madrid, România a fost nominalizată expres, alături de Slovenia, cu cele mai mari şanse de a fi admisă în NATO, în valul al doilea. Ce s-a întâmplat în decursul a numai un an de zile, ca România să nu mai aibă şanse practice de a intra în NATO în viitorul apropiat?

Ş.O.: – S-au produs mai multe lucruri. Au apărut mai multe declaraţii, între timp, ale Departamentului de Stat american. Conform acestor declaraţii, şansele României de a intra în NATO sunt foarte reduse! Aceste şanse sunt însă legate în principal de progresele reformei economice. Adică, paşaportul de a intra în NATO şi în Comunitatea Europeană este acelaşi: progresul economic! Nu poziţia strategică a României, nu prezenţa mai plăcută a d-lui Constantinescu în raport cu a predecesorilor săi. Nimeni nu este dispus să se îmbete cu apă rece, cum cred unii de la Bucureşti. Americanii au nevoie de dovezi concrete că, admiţând România în NATO, nu introduc în alianţă o ţară cu o economie invalidă! Or, această probă nu

poate fi produsă de România astăzi. Din păcate, forţa (dacă pot folosi acest termen) economică a României este, în 1998, mai slabă decât în 1997, după cum arată o serie de indicatori. Preşedintele Constantinescu cunoaşte aceste lucruri, de aceea a şi dorit să evite, în discursul ţinut în faţa camerelor reunite ale Congresului american, referirile la starea economiei româneşti, la stadiul Reformei, preferând un discurs sentimental, plin cu referiri istorice... Este evident că nu acest discurs ar fi dorit americanii să audă... Cu alte cuvinte, încercarea de a îmbăta cu vorbe o putere mondială s-a lovit de percepţia pragmatică a oamenilor politici şi, bineînţeles, a oamenilor de afaceri din SUA. Guvernanţii români au confundat, în recenta vizită în Statele Unite, politeţea şi amabilitatea interlocutorilor americani, cu o presupusă satisfacţie a SUA faţă de stările de lucruri actuale din România.

L.V.: – În politică şi diplomaţie, politeţea este o uzanţă obligatorie, dar ea, în sine, nu spune nimic...

Ş.O.: – Este o enormă eroare să confunzi politeţea în relaţiile interumane cu angajamentele de la stat la stat!

L.V.: – De ce s-a ajuns, totuşi, la această situaţie? România este într-o involuţie evidentă, în timp ce Bulgaria vecină şi-a revenit aproape total, în numai un an de zile (salariul net a crescut de cinci ori, inflaţia a fost stabilizată, iar prestigiul extern al ţării este acum foarte mare). Nu putea România urma calea Bulgariei <sic>?

Ş.O.: – Întrebarea comportă o diferenţiere. Noi doi, şi nu numai noi, am evitat, din motive de tact, să punem în cauză poporul român... După aproape nouă ani de la Revoluţia din decembrie 1989, nu mai putem însă incrimina doar pe Iliescu, pe Constantinescu...

L.V.: – Sau „moştenirea" lui Ceauşescu...

Ş.O.: – Exact! Să revin la întrebarea dumitale: de ce în Bulgaria s-a putut, iar în România, nu... Problema se complică extraordinar dacă ne ocupăm de poporul român în întregul lui.

Nici noi şi nici dl. Constantinescu nu putem schimba mentalitatea poporului român. Asta este, din păcate... Când pe dl. Constantinescu îl criticăm pentru că nu este realist, de fapt noi criticăm şi o anumită mentalitate românească, lipsită de pragmatism, dar profund înrădăcinată. Această mentalitate a făcut ca poezia populară românească să atingă culmi nebănuite de lirism, dar pe de altă parte, frânează dezvoltarea industrială a ţării. Această mentalitate face ca Parlamentul să-şi irosească timp preţios în discuţii inutile; ea generează (putem folosi această etichetare!) „forme degenerative" ale economiei de piaţă, chiar ale democraţiei.

L.V.: – Ajungem, încetul cu încetul, la ideea lui H.-R. Patapievici care, într-o carte publicată acum trei ani la Editura Humanitas, a cerut, nici mai mult, nici mai puţin, decât „reintroducerea votului censitar în România", ca o soluţie pentru ieşirea din impas...

Ş.O.: – Propunerea d-lui Patapievici ţine, în faza actuală, de domeniul utopiei!

L.V.: – Credeţi?

Ş.O.: – Eu îl apreciez mult pe dl. Patapievici, cum apreciez şi cartea la care v-aţi referit. Dl. Patapievici are dreptate într-un alt sens: afirmaţia dânsului (care a şocat pe mulţi) este, de fapt, o reevaluare, o reabilitare, dacă vreţi, a unei alte Românii, dinaintea primului război mondial, când ţara a făcut enorme progrese, pe toate planurile! Mă refer la epoca votului censitar.

L.V.: – Pentru că actuala generaţie din România nu cunoaşte noţiunea de „vot censitar", ce înseamnă, de fapt, acest lucru?

Ş.O.: – În România, existau, după unirea din 1859, mai multe colegii electorale, unde se vota în funcţie de avere şi de instrucţiune. La colegiul 1 votau, de pildă, marii proprietari, dar şi oameni cu diplome universitare. Deci nu era vorba numai de avere. Un număr relativ redus de votanţi (de la colegiul 1 electoral) alegea un număr proporţional mare de senatori şi

deputaţi. La colegiul 2 electoral votau cei care plăteau un cens ceva mai mic. La colegiul 3 erau cei cu un cens şi mai mic, iar la colegiul 4 nu se vota direct, se alegea de către ţărani un delegat care vota pentru ei. Bineînţeles, sistemului censitar i se poate reproşa că nu era prea „democratic", căci un număr mare de ţărani votau, în final, un număr redus de senatori şi deputaţi. În felul acesta, se realiza un vot plural în favoarea oamenilor de cultură, a oamenilor responsabili. Cu alte cuvinte, votul censitar îngrădea accesul oamenilor mai puţin responsabili în Parlament, ceea ce era, trebuie să recunoaştem, un lucru bun... România a avut pe atunci oameni politici de calitate, corupţia, deşi a existat, a avut totuşi un rol minim în societate, pentru simplu motiv că România dispunea de mulţi oameni bogaţi. Este drept, am avut o clasă politică oligarhică, dar ţara a fost mai bine administrată decât în prezent. Acest lucru este cert, nu comportă nici o discuţie!

L.V.: – Pot să mai adaug că, în perioada votului censitar, în România, nu aveau drept de vot femeile şi militarii de toate gradele şi armele (iar acest lucru s-a menţinut continuu până la alegerile „democratice" din 1946)... Personal, consider că ideile lui H.-R.Patapievici, deşi, din păcate, nu mai pot fi puse în practică azi, în România, exprimă în primul rând disperarea omului de cultură responsabil în faţa dezastrului în care se cufundă, din ce în ce mai mult, România... O întrebare abruptă acum, d-le Orescu: credeţi că actuala populaţie a României este mai incultă decât cea dinainte de 1948?

Ş.O.: – Nu aş spune asta. Aş spune, din contra, populaţia actuală a României este mai cultă, în medie, decât înaintea ultimului război mondial. Dar nu este vorba numai de cultură medie, este vorba, d-le Vălenaş, de un sistem de valori. Diferit este sistemul de valori al germanilor, altul este al ruşilor, altul este al românilor. Noi vorbim incriminând corupţia din România, asta înseamnă că respectul, cinstea faţă de omul cu care ai încheiat un contract (care ţine de sfera valorilor) are o pondere

redusă în mentalitatea românească! Deosebirea de comportament politic îşi are sorgintea în sistemul defect de valori. Cel care ştie că, dacă ar comite anumite lucruri, va fi sancţionat de opinia publică din satul lui, din comunitatea lui, ei bine, acest om nu va comite aceste lucruri nepermise... În acest caz, şi închisorile şi tribunalele sunt mai puţin aglomerate, iar sistemul contractual funţionează în mod normal; este excepţie abaterea de la regulă şi nu regula, cum este acum, din păcate, în România!

L.V.: – Din cele afirmate de dv., rezultă că ne aflăm într-un cerc vicios: datorită mentalităţii, poporul român este sărac, iar fiindcă este sărac, nu-şi poate modifica mentalitatea. Sau, mai prozaic, în România se va mai vota încă mult timp ambiguu, ţara nu va avea şansa Bulgariei <sic>, de a ieşi din marasm, poate încă două generaţii...

Ş.O.: – Este un cerc vicios relativ, nu este unul absolut. Dar cu o condiţie: ca aleşii în înalte magistraturi ale statului să nu gândească, cum se întâmplă în prezent, înainte de toate, la perpetuarea lor la putere, să nu practice o politică populistă, precum preşedintele Constantinescu. Deci interesele majore ale României şi nu interesele meschine legate de realegerea actualului preşedinte.

L.V.: – Sistemul de valori existent azi în România este importat din URSS, fiind adus cu tancurile în 1944. Acest sistem de valori nu a fost în 1944-1948 „opţiunea certă a poporului român“, *cum afirmă, cu mult cinism, consilierul prezidenţial <sic> Daniel Barbu, a fost un sistem străin de valori, dar care, din păcate, după jumătate de secol de fanariotism comunist, a prins în ţara românească... Nu se ştie când va scăpa România de acest sistem diabolic...*

Ş.O.: – Evident! Cei care conduc azi România provin din vechiul partid comunist care a transmis acestor oameni un sistem impropriu de gândire şi acţiune. Avem nevoie, în România, în fruntea ţării şi a guvernului, de oameni care să le

spună pe şleau românilor adevărul... Ar trebui să li se spună oamenilor cam aşa: *„Munca dumneavoastră a fost învestită de regimul regimul comunist într-un mod eronat“! „Deci cam tot ce aţi făcut, aproape tot, trebuia dărâmat, iar dărâmarea va avea un cost social mărit*“. Nu poate fi dărâmată o economie construită greşit doar printr-o politică de „protecţie socială“... În fond, cum a evoluat România de la Revoluţie încoace? A evoluat prin valuri succesive de inflaţie! Această politică populistă, iresponsabilă, va duce, cred eu, la o explozie, adică la o inflaţie galopantă.

L.V.: – Poate şi la o explozie socială...

Ş.O.: – Posibil, foarte posibil. Dl. Constantinescu a declarat recent, în America, că „trebuie să accelerăm privatizarea, ţinând cont şi de factorul social“. D-sa a ignorat însă un lucru fundamental, că, prin încetinirea reformelor de dragul menţinerii „echilibrului social“, se grăbeşte o explozie socială!

L.V.: – Dv., d-le Orescu, afirmaţi că preşedintele Constantinescu nu doreşte să implementeze o reformă reală în România. În acest caz, pun eu întrebarea: nu există alte forţe politice responsabile în România care să impună această Reformă?

Ş.O.: – Dar cine ar putea să protesteze, în România, împotriva încetinirii reformelor şi a unei protecţii sociale fără acoperire? Ar putea, desigur, să protesteze o opoziţie de dreapta, or, noi avem în România o opoziţie de stânga... Îl vezi dumneata pe dl. Iliescu protestând: „Ce faceţi, domnilor, cu Reforma etc.?“...

L.V.: – Dl. Iliescu ar putea argumenta: „De ce să protestez eu, când guvernul de dreapta nu face nimic pentru implementarea Reformei“?...

Ş.O.: – Sigur. Reducând la esenţă, nu ne rămâne decât să deplângem că avem în România o „dreaptă“ care nu ştie ce vrea, demagogică şi populistă, aflată la putere, iar pe de altă parte, o stângă, în opoziţie. Ar fi fost mai bine, avându-se în vedere defecţiunea centrului-dreapta, dacă am fi avut „stânga“

la putere şi „dreapta“ în opoziţie, căci atunci, cel puţin, „dreapta“ ar fi putut face presiuni asupra „stângii“...

L.V.: – S-ar putea obiecta, la cele discutate şi afirmate de noi, că sunt adevăruri care nu convin nici actualilor guvernanţi şi nici opoziţiei şi că vorbim (nu numai noi) în deşert...

Ş.O.: – Că cele afirmate de noi nu sunt simple aberaţii, o dovedeşte chiar reacţia poporului român, care, conform ultimelor sondaje de opinie, în majoritate, crede că România merge într-o direcţie complet greşită! Şi totuşi, majoritatea populaţiei româneşti este încă dispusă să facă sacrificii pentru accelerarea privatizării şi implementării reformei. Cei care conduc România, în cap cu preşedintele ţării (o spun cu mult regret), nu ţin însă cont de aceste semnale neliniştitoare din partea populaţiei... Până acolo merge setea de putere şi de „perenitate“ a domnilor din vârful Puterii, încât ei trec şi peste sondajele de opinie... S-a ajuns până acolo, încât un înalt demnitar al Uniunii Europene să atragă atenţia (printr-o declaraţie făcută chiar la Bucureşti...), că *„România este singura ţară din estul Europei a cărei situaţie a involuat, în raport cu anul precedent“!...*

L.V.: – Cu alte cuvinte, România a ajuns, din păcate, în situaţia unui elev declarat repetent...

Ş.O.: – Exact!

L.V.: – În această tristă şi ridicolă situaţie în care a ajuns România, o întrebare se impune: de ce nu a angajat preşedintele României, Emil Constantinescu, consilieri străini (fie români din exil, fie străini get-beget – fac această precizare deoarece cunosc antipatia d-lui Constantinescu faţă de românii din exil) şi a preferat angajarea unor consilieri care sunt fie geologi, fie specialişti în istoria antichităţii greceşti, fie ingineri constructori?

Ş.O.: – Dl. Constantinescu şi-a ales consilierii ale căror păreri îi convin... Constat că aceştia emană adesea o anumită nostalgie comunistă, a se vedea, în acest sens, declaraţiile recente ale d-lui Daniel Barbu...

L.V.: – Dl. Daniel Barbu a pus punctul pe i: la Cotroceni, există o atitutine profund conservatorare, în sensul comunist al cuvântului!

Ş.O.: – Exact! Adică se tinde a se conserva trecutul! Doctrina politică a Cotroceniului poate fi rezumată la „un progres lent şi la o ostilitate faţă de implementarea rapidă a Reformei". Preşedintele Constantinescu evită însă, în ţară, să spună clar care îi este doctrina. Mai curent, o spune în străinătate, cum s-a întâmplat în SUA, prin discursul ţinut în faţa congresmenilor americani!

L.V.: – Preşedintele Constantinescu a evocat, în congresul american, „drumul mătăsii", reluând ideea că România, în colaborare cu Rusia, ar putea tranzita petrolul caspic spre Vest. Nu credeţi că, în spatele acestor declaraţii, se ascunde o politică tot mai accentuată de apropiere faţă de CSI, dusă de preşedintele Constantinescu şi (mai ales) de premierul Radu Vasile?

Ş.O.: – Nu putem spune că CSI este condusă 100% de Moscova, deşi trebuie să recunoaştem că Rusia are tendinţa de a-şi subordona total statele CSI. Vreau să spun însă altceva: oamenilor politici români trebuie să le fie clar că orice eşec al reformelor în România nu face altceva decât să bucure Rusia! În 1991, Rusia a suferit un eşec planetar, dar de atunci încoace se află într-o continuă expansiune.

L.V.: – Nu este nimic nou sub soare. Dacă ne referim numai la ultimii 150 de ani, s-a observat că Rusia, în urma unui eşec catastrofal, după aproximativ 25 de ani, s-a refăcut de fiecare dată. După războiul Crimeei, din 1854-1856, la 1877-1878 Ruşia îşi lua revanşa, iar după catastrofala înfrângere din primul război mondial (pacea de la Brest-Litovsk), în 1944-1945, Rusia (URSS-ul) a revenit la hotarele pierdute în 1918-1921... Această istorie, nu chiar foarte îndepăratată, ar putea constitui un avertisment pentru preşedintele Constantinescu şi guvernul Vasile...

Ş.O.: – Este adevărat ceea ce spuneţi. Acum, Rusia, constatăm cu toţii, se află într-o expansiune, lentă, dar continuă... Orice eşec la Bucureşti stârneşte satisfacţii la Moscova, trebuie să fie foarte clar acest lucru! Bucuria Moscovei este legată de faptul că o Românie mai slabă este mai uşor de infiltrat. Există deja paşi în acest sens, de nu ar fi decât exemplul că cea mai importantă rafinărie de petrol românească, „Petrotel", a căzut deja în mâinile ruşilor (concernul „Lukoil"). Semnificativă în acest sens este şi conferinţa de presă a ambasadorului Rusiei, ţinută relativ recent la Bucureşti, la centrul Manfred Vorner. Cu acel prilej, ambasadorul Rusiei a salutat declaraţia lui Radu Vasile, în care premierul vorbea de o alternativă la politica pro NATO! Deci o politică înafara NATO-ului...

L.V.: – Cu alte cuvinte, „bate şaua ca să priceapă iapa"...

Ş.O.: – În acelaşi timp, ambasadorul Rusiei, alternând ameninţările cu promisiuni „generoase" (eterna politică rusească, a biciului într-o mână şi a ciocolatei în cealaltă), s-a referit la posibila creştere a schimburilor comerciale dintre Rusia şi România, cu condiţia evidentă ca România să nu intre în NATO... Această condiţie non-NATO nu s-a pus explicit, dar ne întrebăm noi, cum se face că promisiunea de a majora comerţul dintre Moscova şi Bucureşti la 3 miliarde de dolari SUA (!?) anual a venit imediat după schimbarea, de aproape 180 de grade, a premierului Radu Vasile faţă de orientarea României în raport cu NATO?

L.V.: – Eu nu am înţeles (în aceeaşi stare se află şi presa germană, aproape în totalitatea ei) de ce declaraţia premierului Vasile s-a produs exact înaintea vizitei preşedintelui Constantinescu în Statele Unite?

Ş.O.: – Nedumerirea dv. este, de fapt, o întrebare. Declaraţia premierului Vasile nu trebuia făcută în preziua vizitei preşedintelui Constantinescu în Statele Unite!!! Analiştii politici nu pot interpreta gestul premierului Vasile decât într-un

singur mod: ca un gest de bunăvoinţă pe adresa Moscovei: *„iată, preşedintele Constantinescu merge în SUA, dar eu, primul ministru Radu Vasile, vă spun că România a abandonat preocuparea de a intra în NATO în viitorul prezent"*... Declaraţia d-lui Radu Vasile are deci o singură semnificaţie...

L.V.: – O lumină verde arătată Moscovei?

Ş.O.: – Da, şi în plus o lumină roşie pentru apropierea de Occident!...

L.V.: – După declaraţia stupefiantă a premierului Radu Vasile, am fost sunat la domiciliul meu din Germania de un mare industriaş german care mi-a spus că: „După anunţul premierului Radu Vasile, dar şi după editorialul din ziarul „Naţional" al preşedintelui Constantinescu, care a confirmat afirmaţiile d-lui Radu Vasile, investitorii germani au decis să se retragă din România: O retragere treptată, dar în ritm rapid". *Ce părere aveţi, d-le Orescu, de această declaraţie?*

Ş.O.: – D-le Vălenaş, nu mă miră deloc ce ţi s-a comunicat telefonic; şi eu, în mod indirect, am primit aceleaşi mesaje. Desigur, anunţul d-lui Radu Vasile nu va goni din România micii şi foarte micii investitori germani (majoritatea de origine română), dar, cert, va face ca marii investitori germani, marile firme şi concerne germane să se distanţeze de România. Asta cu condiţia să fi investit ceva până acum... Germanii se întreabă, pe bună dreptate, dacă o strategie românească înafara NATO-ului nu înseamnă, de fapt, alunecarea în braţele Moscovei...

L.V.: – Cert este că, pentru investitorii germani, România apare ca o ţară cu o mare doză de risc...

Ş.O.: – Chiar în timpul vizitei preşedintelui Constantinescu în Statele Unite, cunoscuta agenţie „Moody" din SUA, ce se ocupă cu stabilirea riscului de ţară, a majorat coeficientul de risc pentru România. Iar acest lucru s-a petrecut, repet, chiar în timpul vizitei preşedintelui României în SUA. Majoritatea factorilor de risc nu sunt direct legaţi de nefericita declaraţie a

premierului Vasile, ci de alte motive. Factorii care au contat au fost economici şi politici, cei din urmă legaţi de continuele neînţelegeri din rândul partenerilor de coaliţie de la Bucureşti. Presa americană a acuzat deschis, repet, presa americană, şi nu noi, a acuzat *şantajul continuu practicat de Partidul Democrat.* Dacă „The Wall Street Journal" spune acelaşi lucru ca şi noi, înseamnă că a ajuns, independent, la acelaşi punct de vedere!

L.V.: – Gafele şi deciziile pripite par a ilustra o anume „consecvenţă"...

Ş.O.: – Da. În plus, gafele şi deciziile pripite sunt dublate de o suită de iluzii care fac, în Occident, o impresie proastă! Dau un exemplu în acest sens: aşa cum s-a putut citi în presă, preşedintele Constantinescu a cerut, la Washington, preşedintelui Clinton, nici mai mult, nici mai puţin, decât să intervină *„pentru revizuirea riscului de ţară pentru România"*!?... Întreb eu: poate preşedintele Clinton să-l ajute pe preşedintele Constantinescu în această privinţă, poate să influenţeze o firmă independentă? Şi asta unde, în SUA?

L.V.: – Mă iertaţi pentru acest cuvânt mai tare, dar asta nu se cheamă gafă, ci prostie...

Ş.O.: – Aşa este! Deci dl. Constantinescu îşi închipuie că într-o ţară ca Statele Unite, cu o veche tradiţie democratică şi cu o economie de piaţă, preşedintele se amestecă în funcţionarea firmelor economice, cum făcea Ceauşescu!... Poate să telefoneze preşedintele Clinton agenţiei „Moody" şi să-i spună „renunţaţi la declasarea României, pentru că aşa m-a rugat preşedintele român"? Este absurd, este ridicol! Preşedintele Constantinescu a mai făcut o gafă în cursul vizitei sale în Statele Unite, cerând preşedintelui Clinton să intervină pe lângă investitorii americani, să nu mai ceară garanţii guvernamentale pentru a investi în România!?... Să nu ştie preşedintele Constantinescu că între preşedintele Statelor Unite şi investitorii americani nu există relaţii de subordonare? Este interesant că Nicolae Ceauşescu avea cam aceleaşi idei. Îmi

aduc aminte de vizita, pe la începutul anilor '70, în România, a preşedintelui Germaniei Gustav Heinemann. Ei bine, Ceauşescu avea convingerea stupidă că preşedintele Germaniei Heinemann ar putea să facă şi acesta ce poate el în România, şi anume, să influenţeze fluxul economic dintre cele două ţări. Dacă din partea lui Ceauşescu, un om totalmente incult, te puteai aştepta la aşa ceva, din partea preşedintelui Constantinescu o asemenea gafă este incredibilă!

L.V.: – Rămân la convingerea fermă că, atunci când ai ca principali consilieri un inginer geolog şi un specialist în istoria Greciei antice, nu te poţi aştepta decât la gafe în lanţ. Cu toate acestea, pot să-i critic doar parţial pe consilierii d-lui Constantinescu: îmi aduc aminte de o întrevedere privată (la care am asistat personal), între un expert economic german, dl. W.H. Lang, şi dl. Constantinescu, care a avut loc la finele lunii octombrie 1995, la hotelul „Park Maritim" din Bad Mergentfheim, în sudul Germaniei. La întrebarea d-lui Lang: „Ce contacte aveţi în Occident"?, dl. Constantinescu a răspuns că „este în bune relaţii cu preşedintele Italiei, care l-a şi primit cu gardă de onoare şi covor roşu, în timp ce preşedintele de atunci al României, Ion Iliescu, nu s-a bucurat de o astfel de cinste"... Aproape stupefiat, dl.Lang i-a răspuns d-lui Constantinescu (pe atunci doar lider al Opoziţiei) că: „Preşedintele Italiei nu are puteri mai mari decât un portar de bancă". *I s-a mai spus, desigur, în mod civilizat şi elegant, d-lui Constantinescu că:* „Ceea ce contează nu sunt atât relaţiile cu preşedinţii de stat, din care unii sunt absolut onorifici (cazul preşedintelui Italiei), ci cu oamenii importanţi de afaceri, cu marile concerne"! *Ţin minte că dl.Constantinescu, destul de vexat, nu a vrut în ruptul capului să fie de acord cu această idee...* „Politica dictează economicului" *a mai afirmat profesorul Emil Constantinescu...* „Când voi deveni preşedintele României, peste un an de zile, vor veni singuri investitorii străini în România, nu va trebui să-i chem eu. Vor veni pentru că eu reprezint garanţia seriozităţii şi

stabilităţii, garanţii pe care preşedintele Iliescu nu le poate oferi", *a conchis profesorul Constantinescu, atunci, în octombrie 1995, la Bad Mergentheim... Din păcate, vedem acum, la aproape trei ani de la declaraţiile făcute de dl. Constantinescu la Bad Mergentheim că nu a fost să fie aşa...*

Ş.O.: – D-le Vălenaş, ceea ce spui dumneata este important, pentru că astfel avem o imagine mai bună, mai completă asupra omului Emil Constantinescu. Dl. Constantinescu a dovedit, din păcate, în repetate rânduri, că este foarte vanitos, chestiunea cu covorul roşu, povestită de dv., este elocventă în acest sens. Numai că această vanitate nu are nimic de-a face cu interesele statului român, pe care domnia sa ar trebui să le reprezinte. Am rămas neplăcut surprins de tratativele cu privire la încadrarea protocolară a vizitei preşedintelui Constantinescu în Statele Unite; s-a pus prea mult accentul pe anumite chestiuni de protocol, de natură de a măguli un om mai slab de înger... Dl. Constantinescu a obţinut, într-adevăr, un alt tratament protocolar în Statele Unite decât fostul preşedinte Ion Iliescu. Ne bucură aceasta, însă chestiunile protocolare nu au nici o importanţă asupra viitorului României şi a relaţiilor dintre Statele Unite şi România! Îmi amintesc, legată de vizita preşedintelui Constantinescu, în Germania, în decembrie trecut, de afirmaţia hazardată care s-a vrut peremptorie (care nu stătea prea bine unui şef de stat, mai ales lipsit, de experienţă economică): „Din experienţa mea ştiu că este mai uşor să obţii bani pentru un proiect costisitor, decât pentru unul mărunt"!!!

L.V.: – Poate o astfel de afirmaţie merge pe malurile Dâmboviţei, dar nu pe ale Rinului...

Ş.O.: – În nici un caz! Desigur, această afirmaţie a d-lui Constantinescu a fost primită cu un zâmbet politicos, pentru că nemţii, ca toţi occidentalii, sunt politicoşi. Acum vreau să mă refer la alt proiect hazardat (aş vrea să mă înşel): proiectul de a transporta spre vest, petrolul din spaţiul Mării Caspice. În presa germană şi americană au apărut mai multe variante ale traseului

de tranzit al petrolului caspic. *Nici una din ele nu prevede însă trecerea prin România!*

L.V.: – Chiar în varianta rusească, Moscova, cum este şi normal, va prefera tranzitul prin Bulgaria, via Burgas.

Ş.O.: – Dar nu numai atât. Recent, dl. Dan Căpăţână, consilier (tocmai pe această problemă) al preşedintelui Constantinescu, a spus la o conferinţă: *„Şansele noastre sunt de maximum 40%"*... Or, 40% este ca şi cum ai spune 0%... Iar după ce dl. Căpăţână ne spune că şansele României sunt, practic, nule, ei bine, dl. Constantinescu se duce la congresul Statelor Unite şi cere sprijin în această chestiune, când ştia foarte bine poziţia Congresului, favorabilă variantei sudice, prin Turcia...

L.V.: – La urma urmelor, cum apreciaţi rezultatele vizitei în SUA, din iulie a.c., a preşedintelui Constantinescu?

Ş.O.: – Nu pot să spun că vizita a fost un eşec, pentru că nici nu am scontat un succes. Vizita nu a modificat cu nimic premisele existente înaintea ei.

L.V.: – Dacă aşa stau lucrurile, atunci vizita poate fi considerată un semi-eşec sau, de ce nu?, chiar un eşec...

Ş.O.: – Da, se poate interpreta şi aşa. De fapt, acest lucru l-a afirmat presa din România, care a fost, de altfel, mai critică decât noi, faţă de rezultatele vizitei preşedintelui Constatinescu în SUA. Eu, însă, personal, nu pot spune că vizita a fost un eşec, pentru că şi noţiunea de eşec este relativă. Dacă te duci cu sacul plin la pomul lăudat, poţi să spun că ai înregistrat un eşec... Dacă nu te duci cu sacul plin, atunci ce-am avut şi ce-am pierdut?...

L.V.: – Din nou trebuie să repet o întrebare mai veche: dacă vrea să intre în NATO (şi se ştie că în NATO vioara întâi sunt Statele Unite), atunci de ce se încăpăţînează România (cu o perseverenţă demnă de o cauză mai bună) să menţină condamnarea la moarte a unui cetăţean american, generalul Ion Mihai Pacepa? Nu putea să facă preşedintele Constan-

tinescu, în ajunul sau chiar în timpul vizitei în SUA, un gest de bunăvoinţă faţă de Washington, anunţând amnistierea generalului? Eu nu sunt avocatul generalului Pacepa (nici nu-l cunosc personal), dar văd cum „cazul Pacepa" seamănă din ce în ce mai mult cu un alt caz celebru, cel al lui Salman Rushdie... Doreşte România să apară în faţa Statelor Unite şi a lumii civilizate în ipostaza unui stat ca Iranul (culmea este că sunt deja semnale clare că Iranul intenţionează, în viitorul foarte apropiat, să-l „graţieze" pe Rushdie...)?

Ş.O.: – Amnistierea sau graţierea generalului Pacepa ar fi fost pentru preşedintele Constantinescu o chestiune minoră (stătea, oricum, în puterea lui să o facă), dar pentru interesele politice ale României, era o chestiune majoră! Or, asta trebuie să dea de gândit. Are dl. Constantinescu libertatea de mişcare pe care i-o presupunem, în raport cu fosta Securitate? Dacă da, de-ce nu l-a reabilitat, chiar cu prilejul acestei vizite, pe generalul Pacepa, dar nu numai pe el, ci şi pe toţi ceilalţi condamnaţi pentru aceeaşi „crimă" de a fi trădat regimul comunist al lui Ceauşescu? Se prea poate ca preşedintele Constantinescu să nu fi făcut acest gest, nu pentru că nu şi-ar fi dat seama că ar servi astfel interesele României, ci pentru că se mişcă într-un câmp plin cu restricţii!...

L.V.: – Iar aceste restricţii nu pot veni decât de la Securitate...

Ş.O.: – Evident. Comportarea în cazul Pacepa susţine ipoteza mea mai veche, că dl. Constantinescu a încheiat un pact cu diavolul, adică cu Securitatea.

L.V.: – Este evident că Securitatea nu doreşte reabilitarea lui Pacepa (din contra, ar dori să-l vadă cât mai repede trecut în lumea cealaltă). Dar nu este ea conştientă că, cramponându-se de pedepsirea unui om, în fapt atentează la interesele majore ale României? S-a vorbit mult de „patriotismul" Securităţii (...), unde este atunci acest „patriotism"?

Ş.O.: – Nu pot să răspund la aceste întrebări, căci eu nu sunt purtătorul de cuvânt al Securităţii. Ca analist politic, constat însă că preşedintele Constantinescu ar fi făcut o investiţie foarte bună pentru ţară, dacă l-ar fi reabilitat pe generalul Pacepa, chiar în timpul vizitei sale în Statele Unite! Însă de ce nu face această investiţie, minimă de altfel, ne va spune Istoria... Anticipez că acest răspuns va invedera anumite restricţii la care a fost şi este supus dl. Constantinescu, restricţii, repet, care nu pot veni decât de la un „pact cu diavolul". Este ipoteza mea de lucru, dar foarte multe fapte se circumscriu acestei ipoteze.

L.V.: – Deci, România a pierdut valul al doilea de aderare la NATO, rămâne acum doar cu şansa valului al treilea?

Ş.O.: – Mai întâi, trebuie spus, că nu se ştie când va avea loc valul al doilea sau chiar dacă va mai avea loc acest val... În lipsă de altceva, totuşi, un element favorabil pentru România este Parteneriatul pentru Pace, la care România a aderat, prima de altfel (pe vremea fostului preşedinte Iliescu); acest parteneriat îi asigură o anumită securitate.

L.V.: – Mie, însă, mi se pare atât lax, cât şi vag, acest Parteneriat pentru Pace, în fond, din el fac parte cam toate ţările din Est, aşa că mare lucru nu poate să reprezinte la o adică... Dar care este totuşi, „faimoasa" (acum) alternativă non-NATO a premierului Radu Vasile? O alianţă „strategică" cu Rusia sau CSI?

Ş.O.: – În nici un caz! O astfel de „idee" trebuie combătută cu toată tăria. Am şi denunţat, prin articolele mele, o astfel de „concepţie", o astfel de „idee". Alternativa, repet, este una singură: accelerarea reformelor în România!

L.V.: – Acum au reînceput să cânte în România, dar şi în Rusia, acele voci care pretind că România ar trebui să devină o ţară neutră, ca Elveţia... Ca o paranteză, în primăvara lui 1877, răspunzând unei interpelări în Parlament, marele I.C. Brătianu avea să spună: „Ar fi ideal ca România să ducă

politica de neutralitate *(de atunci -n. a.)* a Belgiei, să nu se implice în conflictul iminent ruso-turc, dar acest lucru este imposibil şi dintr-un singur motiv, România nu este situată unde este situată Belgia"... *Vedem că acum situaţia se repetă: unii doresc neutralitatea României, dar se fac că uită unde este ea situată...*

Ş.O.: – Acesta este punctul de vedere rusesc. Rusiei i-ar conveni de minune o Românie neutră!

L.V.: – Ca „tampon" între NATO şi Rusia...

Ş.O.: – În nici un caz nu trebuie să acceptăm „ideea" neutralităţii României, dacă dl. Radu Vasile la asta s-a gândit, atunci înseamnă că face jocul Moscovei.

L.V.: – Politica externă românească, din 1996 încoace, mie, personal, mi se pare un mare eşec! Aderarea la NATO a fost ratată, despre integrarea în Comunitatea Europeană nici să nu mai vorbim, iar imaginea României este mai proastă, în străinătate, ca oricând (vorbesc de perioada de după 1989).

Ş.O.: – Titulescu a spus-o clar: *„Daţi-mi o bună politică internă şi veţi avea o bună politică externă"*. Când aceasta va exista, atunci e de la sine înţeles că România va avea o politică externă bună... Degeaba se fac declaraţii de „dragoste" la adresa NATO-ului, degeaba se fac vizite la cel mai înalt nivel (recenta vizită a preşedintelui Constantinescu în SUA), cu covor roşu, toate acestea nu vor avea nici un efect atâta timp cât nu se vor face reformele necesare în România!

L.V.: – Ministrul de extrene, dl. Andrei Pleşu, nu are nici o vină în această degringoladă a politicii externe româneşti?

Ş.O.: – Oricine ar fi în locul d-lui Pleşu nu ar fi putut face mai mult. Politica externă dusă de dl. Pleşu, ca şi cea dusă de predecesorii lui, domnii Severin şi Meleşcanu, a fost înţeleaptă, dar eficacitatea ei este restrânsă de politica internă şi, în special, de politica economică din România... Cu alte cuvinte, politica externă a depins în România, din 1989 şi, mai ales, din

1996 încoace, de abilitatea sau, mai precis spus, de lipsa de abilitate în aplicarea Reformei.

München, 30 iulie 1998

ESTE SOCIAL-DEMOCRAȚIA NECESARĂ ROMÂNIEI?

***Liviu Vălenaş**: – D-le Şerban Orescu, ce reprezintă astăzi, în România, social-democraţia?*

***Şerban Orescu**:* – Pentru început, aş spune că se face prea mult caz de social-democraţie în ţara românească. După Revoluţie, am observat un lucru surprinzător; cu excepţia, parţială, a Partidului Naţional Liberal, restul partidelor se sfiesc să spună în mod clar, în public, că trecerea spre o economie de piaţă, înseamnă, de fapt, trecerea spre capitalism!

L.V.: – Mai precis spus, revenirea (în cazul României) la capitalism. În ultimul timp, cuvântul tabu „capitalism" este folosit şi de Alianţa pentru România (ApR), a se vedea în acest sens ultimul interviu, nr. 507 şi 508 din 29 august-5 septembrie 1998, a d-lui Teodor Meleşcanu, acordat publicaţiei „Lumea Liberă", din Statele Unite.

Ş.O.: – Social-democraţia este lăudabilă şi chiar aplicabilă, dar numai într-o societate în care s-a realizat deja economia de piaţă. Într-o societate cum este cazul României, social-democraţia nu poate decât să întârzie procesul de trecere spre economia de piaţă... Din motive însă populiste, de la dl. Iliescu, trecând prin dl. Roman şi fără a excepta cu totul liderii liberali, mai toţi se jenează să vorbească de capitalism şi chiar de liberalism. O absurditate evidentă...

L.V.: – Cu toate acestea, în spectrul politic românesc de stânga, se înghesuie vreo şase partide, definite ca „social-democrate", mai mult chiar, este anunţată pentru această toamnă crearea unui „veritabil" partid „social-democrat", din lideri „necompromişi", prin apartenenţa la fostul partid comunist...

Ş.O.: – Nu o să spun nimic nou prin afirmaţia că România a rămas foarte în urmă privind „tranziţia". Filosofia politică social-democrată este, în opinia mea, *filosofia stagnării*! Are România interesul să facă „tranziţia" în 50 de ani?! Nu este în

interesul naţional să se renunţe odată, cel puţin pentru o bună perioadă de timp (pe care eu o apreciez între 5 şi 10 ani), la social-democraţie? De ce nu există acest curaj în România de a spune opiniei publice că trebuie renunţat la social-democraţie pentru un deceniu, de pildă? Repet, o renunţare temporară, pentru a porni odată şi odată cu dreptul.

L.V.: – Alte ţări din Estul Europei, Polonia, Ungaria, Cehia, în mare măsură şi Bulgaria, au început tranziţia exclusiv cu guverne de dreapta. În aceste ţări, foste comuniste, vecine ale României, de ce s-a putut demara, cu guverne liberale, trecerea spre o economie capitalistă, iar în România, guvernele care s-au succedat din decembrie 1989 încoace au fost incontinuu fie neocomuniste, fie „socialiste“, fie „social-democrate“ (actuala guvernare este condusă aproape exclusiv de Partidul Democrat, partid care are un caracter, mai degrabă, socialist, decât „social-democrat“)?

Ş.O.: – Dintr-un motiv foarte simplu, pentru că opinia publică românească este întârziată faţă de timpurile pe care le trăieşte. De aceea, noi, de câte ori incriminăm oamenii politici din România, acuzându-i de stagnare, de întârziere etc., subînţeles, incriminăm şi o anumită mentalitate foarte răspândită în poporul român, mentalitate care determină partidele politice din România să facă populism, iar acest populism nu se face la dreapta, ci la stânga!

L.V.: – La urma urmelor, aşa-zisa „social-democraţie“ din România credeţi că este identică cu social-democraţia din Europa Occidentală? Pun această întrebare pentru că dl. Petre Roman face permanent apel la social-democraţia din Europa de Vest... Au partidele social-democrate din Europa Occidentală, din RFG, Franţa sau Marea Britanie, o poziţie identică, de pildă, cu partidul d-lui Roman, privind problema proprietăţii?

Ş.O.: – Nici pe departe nu se poate pune semnul egalităţii între Partidul Democrat (şi alte forţe „social-democrate“ din

România) şi partidele social-democrate din Occident! Din două motive: Partidul Democrat al d-lui Roman, deşi îşi spune doar „democrat“, se află mult mai la stânga decât Partidul Social-Democrat (SPD) din Germania şi mai la stânga chiar decât Partidul Socialist Francez, condus pe vremuri de Mittérand. În timp ce partidele social-democrate din Occident respectă proprietatea, Partidul Democrat al d-lui Roman se opune sistematic restituirilor. Pe de altă parte, situaţia din ţările respective este cu totul şi cu totul alta decât în România. În vreme ce în ţările din Europa Occidentală există o economie de piaţă funcţională, în România trebuie creată această economie. Or, nu creezi economie de piaţă liberă, când pleci de la zero (adică de la comunism sau „socialism“), utilizând social-democraţia ca ideologie!

L.V.: – În fond, de ce fostul FSN unic (PD plus PDSR), când este vorba de restituirea proprietăţilor (case, terenuri agricole, proprietăţi industriale), votează în Parlament la unison, mereu împotriva acestor restituiri?

Ş.O.: – De ce? Pentru simplul motiv că, şi o spun cu deosebită părere de rău, opinia publică românească nu iubeşte proprietatea particulară! S-a dezobişnuit de proprietatea particulară, s-a complăcut, probabil, în comunism, cu locuri de muncă asigurate de stat şi cu un salariu modic şi nu agreează inevitabila inegalitate generată de economia de piaţă.

L.V.: – În fond, nu credeţi că situaţia politică din România este comparabilă cu cea din Rusia, nu mă refer la ultima criză financiară din această ţară, ci la spectrul politic; în Rusia (ca şi în România) nu există decât forţe comuniste şi liberale, social democraţia autentică lipseşte complet?

Ş.O.: – Cu cât te îndrepţi mai spre răsărit, asemănarea cu polul rusesc creşte. Ipoteza dumitale de lucru este corectă. Situaţia politică din România seamănă mai mult cu cea din Ucraina sau Rusia, decât cu cea din Franţa, de pildă! Am avut foarte recent o discuţie cu o persoană foarte bine informată

asupra situaţiei din Ucraina şi tot ce mi s-a povestit, semăna, într-o formă foarte amplificată, cu situaţia din România. Caracterele omului occidental (pe care-l putem compara cu Prometeu, sub aspectul creativităţii etc.) se găsesc tot mai puţin, din păcate, pe măsură ce avansăm spre răsărit şi tot mai mult în sens invers, de la polul răsăritean spre Apus... Avem de-a face cu alte mentalităţi, să nu insităm asupra acestui aspect, pentru că, dacă insistăm prea mult, înseamnă că ne şi întristăm... Partidele politice au datoria nu numai să se orienteze după mentalitatea alegătorului, ci să corecteze această mentalitate, să contribuie deci la corectarea mentalităţilor moştenite.

L.V.: – Nu putem trece, cu una, cu două, asupra „doctrinei“ politice a Partidului Democrat (şi a aliatului său, PDSR), care prevede trecerea defintivă în proprietatea statului (proprietate „publică“ <sic>) a bunurilor luate cu japca de guvernul Groza, „cu titlu“, în perioada 1945-1949. De ce această poziţie care, în fond, nu are nici legătură, dar absolut nici o legătură, cu adevărata social-democraţie?

Ş.O.: – Trebuie să spun că această problemă mă frământă în permanenţă. Alegătorul român ar trebui, cu exeperienţa pe care o are acum, de aproape 9 ani de la Revoluţie, ar trebui deci să-şi dea seama că, pe calea pe care s-a mers până acum, a „social-democraţiei“ adică a tolerării, în mare măsură a furturilor, a proprietăţii acordate chiriaşilor aproape gratuit şi a menţinerii cu subvenţii de la buget (adică din buzunarul contribuabilului) a industriei moştenite de la comunişti, pe această cale nu se mai poate merge! Toate aceste măsuri politice dau apă la moară celor care au construit o societate absurdă şi se fac vinovate de degradarea nivelului de trai din România! Cu social-democraţia în braţe nu se ajunge acolo unde pretinde dl.Roman, adică „la o trecere rapidă la societatea de tip occidental“, ci la blocarea acestei treceri! România constituie acum un exemplu pertinent în acest sens!

L.V.: – O întrebare abruptă acum, d-le Orescu, în fond, preşedintele Emil Constantinescu, lăsând la o parte fosta sa apartenenţă, formală de altfel, la PNŢCD, nu credeţi că este un om de stânga (conform trecutului său politic de dinainte de 1989 – a fost secretarul organizaţiei de bază PCR la Universitatea Bucureşti şi activist de partid la Comitetul Municipal PCR Bucureşti)?

Ş.O.: – Un om politic care face concesii populiste este de stânga (chiar dacă el se întitulează adept al Convenţiei Democrate)! Chiar şi Convenţia Democrată a făcut mari concesii stângii, de aceea România o şi duce atât de rău. Un partid politic nu poate să facă abstracţie de cerinţele opiniei publice, pentru că, altminteri, va fi izgonit de la putere, la alegerile viitoare. Dar ce este mai bine: să fii izgonit de la putere, că ai adus ţara înapoi, pentru că ai ţinut-o în loc, sau pentru că ai făcut un pas înainte?

L.V.: – În România, acum, stânga se delimitează, în spectrul politic, de dreapta, prin felul în care vede proprietatea particulară. Cum apreciaţi, în acest context, răspunsul dat în oct.1995, la Bad Mergentheim în Germania, de actualul preşedinte, Emil Constantinescu, lui W. H. Lang (la întrebarea, dacă, în cazul în care va ajunge preşedintele României, va restitui proprietăţile industriale, confiscate abuziv de guvernul Groza între 1945-1949): „Având studii de drept, desigur că voi milita pentru retrocedarea acestor proprietăţi industriale, mai ales că există un principiu juridic clar în această privinţă, dar nu pot să mă angajez acum într-o declaraţie fermă, înainte de a consulta poporul român“?

Ş.O.: – Teoria d-lui Constantinescu o cunoaştem. Această teorie ar putea fi formulată cam aşa (a formulat-o chiar domnia sa): *„Sunt nu numai preşedintele celor care m-au ales, sunt mai ales preşedintele celor care nu m-au ales“!?...* Ei bine, tocmai asta face dl.Constantinescu de doi ani încoace, este preşedintele, în primul rând, a celor care nu l-au ales! Şi nu

este de mirare că ţara se află unde se află. Dl. Constantinescu face „social-democraţie", nu practică nici liberalism, nici „ţărănism"!

L.V.: – Credeţi, pe de altă parte, că PDSR-ul este un partid social-democrat (este adevărat că dl. Ion Iliescu s-a ferit întotdeauna să folosească acest cuvânt, dar restul conducerii PDSR, de ex., Adrian Năstase, fac incontinuu apel la „social-democraţie" când se referă la doctrina PDSR-ului)?

Ş.O.: – În interviul recent publicat de „Lumea Liberă", în Statele Unite, dl. Meleşcanu, care conduce un partid mic, ApR, ce se intitulează, de asemenea, „social-democrat", a ierarhizat partidele de stânga din România, plecând de la stânga-stânga. Cel mai la stânga ar fi PSM d-lui Ilie Verdeţ, urmează PDSR-ul d-lui Iliescu, apoi Partidul Socialist al d-lui Mohora, pe urmă Partidul Democrat al d-lui Roman, şi, în fine, cele mai la „dreapta" din spectrul de stânga ar fi, în ordine, PSDR-ul d-lui Cunescu partidul Alianţa pentru România (ApR) al d-lui Meleşcanu. Vedem în această scală că PDSR-ul şi Partidul Democrat sunt aproape vecine (acest lucru rezultă şi din felul în care votează cele două partide în Parlament. Din acelaşi interviu, destul de monoton de altfel, dl. Meleşcanu parcă vrea să se scuze că partidul său este de stânga, insinuând, printre rânduri, că poporul român nu are înţelegere pentru un partid social-liberal... Deci chiar dl. Meleşcanu, deşi provine din aparatul Securităţii, îşi dă seama că transformările profunde de care are neaparată nevoie România nu se pot realiza cu o ideologie social-democrată!

L.V.: – Atitudinea acestor politicieni români mi se pare, personal, totalmente de condamnat, este asemănătoare acelor profesori din România, care, în dorinţa de a se pune bine pe lângă elevi şi pe lângă părinţii lor, dau note de trecere unor virtuali repetenţi... Revenind la „scala d-lui Meleşcanu", dacă tot votează identic când este vorba de proprietate, de ce ar fi mai la „dreapta" PD-ul faţă de PDSR?

Ş.O.: – Este mai la „dreapta" doar pentru că nu are în titulatură sintagma „social-democrat" sau chiar „socialist". În rest, PD se orientează cum bate vântul, câteodată chiar şi mai la stânga decât PDSR-ul... Tactica electorală a partidului d-lui Roman este să „ciupească" voturi şi de la stânga şi de la dreapta. Metoda aceasta se practică şi în Occident, numai că alegătorul lucid nu se poate lăsa influenţat de asemenea tactici. Dl. Roman este însă un recordman în această tactică certată cu o elementară morală! Acum, în Parlament, se discută concesionarea bunurilor publice, iar dl. Roman susţine că ce s-a confiscat între 1945 şi 1949 este bun public! Este gata programat deci conflictul cu Convenţia Democrată. PD face o mişcare de stânga în acest caz iar când vine în discuţie retrocedarea bunurilor agricole, simulează o mişcare de dreapta (PD-ul s-a fereşte ca dracul de tămâie, ca să recunoască, în public, că se opune restituirii bunurilor agricole); Partidul Democrat se pare că a căzut acum de acord cu PNŢCD-ul: în definitiv, de ce abia acuma, după ce s-a îngroşat gluma, este de acord PD-ul să restituie bunurile acolo unde sunt, iar acolo unde nu există pământ suficient, să se dea despăgubiri foştilor prorietari. Nu era mai simplu să se facă acest lucru de la bun început?

L.V.: – Ajungem, vrem, nu vrem, la disfuncţionalităţile (să folosim deocamdată numai acest eufemism) guvernului Radu Vasile, disfuncţionalităţi mai mari decât pe vremea premierului Ciorbea, numai că acum, paradoxal, nimeni nu mai vorbeşte de criză politică în România, de ce oare?

Ş.O.: – Anumite disfuncţionalităţi pun în cauză chiar identitatea politică a unui partid! Dar nu ştiu dacă le putem numi disfuncţionalităţi, pentru că, din punctul de vedere al intereselor de partid, ele sunt chiar benefice: să apari în ochii unui alegător de stânga că eşti de „stânga", iar în ochii celui de dreapta, că eşti de „dreapta". Repet, la viitoarele alegeri, dl.Roman speră să culeagă, astfel, voturi şi de la dreapta şi de la stânga!... Pe mine mă suprinde că nu se găseşte, în Convenţia

Democrată, nici un om cu mintea clară, cu elocinţă, care să demaşte, public, cu toată tăria, această practică, la care recurge partidul d-lui Roman!

L.V.: – Dacă avem acum la stânga 6 partide social-democrate, ce rost mai are formarea a încă unuia, cum este „ameninţată" acum opinia publică românească?

Ş.O.: – Nu văd rostul încă unui partid autointitulat „social-democrat"! În România, se simte nevoia însă a unui partid de *dreapta*! Din păcate, cuvântul „dreapta" este compromis în România, pentru că unii, când aud de „dreapta", se gândesc la legionari, la Mareşalul Ion Antonescu etc.... În România, avem nevoie de un partid de dreapta care să garanteze dreptul la proprietate, restaurarea proprietăţii, pentru că numai în acest mod se vor găsi alţi oameni cu dorinţa de a investi pentru a deveni proprietari. S-ar putea, nu este deloc exclus, aşa cum s-a întâmplat în Portugalia, unde partidul social-democrat se situează la dreapta, ca acest nou partid social-democrat de care aţi vorbit, a cărei creare ar fi iminentă, să fie mai la dreapta decât PNL-ul d-lui Quintus, care ne-a obişnuit deja cu oscilaţii penibile.

L.V.: – Fiindcă v-aţi referit la dreapta istorică românească, trebuie să lămurim acum şi următoarele două chestiuni: cum se explică, pe de o parte, simpatia evidentă de care se bucură în România Mişcarea Legionară (deocamdată doar simpatii şi un mare interes pentru cunoaşterea istoriei ei), iar pe de altă parte, cum explicaţi creşterea destul de spectaculoasă, în sondaje, a PRM-ului d-lui C.V.Tudor?

Ş.O.: – Eu nu am date statistice privind progresul Mişcării Legionare. Poate că există date statistice în România privind această chestiune, dar cifrele nu au fost publicate. În schimb, avem dovezi că Partidul România Mare al lui C.V.Tudor este în ascensiune... La ultimele sondaje de opinie avea 13%, ceea ce este enorm!

L.V.: – Alte sondaje dau cifre chiar de până la 20% pentru PRM...

Ş.O.: – Întotdeauna extremele au captat oamenii decepţionaţi. Cei deziluzionaţi şi de stânga şi de dreapta, se îndreaptă, pe undeva, spre o extremă. Referitor la partidul d-lui C.V.Tudor este foarte greu de ştiut ce domină la el, extrema stângă sau extrema dreaptă? PRM are, pe de o parte, cultul lui Antonescu, care numai de stânga nu a fost, pe de altă parte, este plin de securişti şi ar fi ridicol să-i considerăm pe securişti de dreapta...

L.V.: – În condiţiile în care PRM se află în mare ascensiune, la alegerile viitoare, indiferent când vor fi, nu riscă România să se îndrepte spre o nouă fundătură?

Ş.O.: – Într-o fundătură se găseşte şi în prezent, din păcate, iar fundătura se va accenta în anii care vin! Viitoarele alegerile, dacă vor fi bine pregătite de Convenţia Democrată, repet, *bine pregătite*, pe baza unei reconcilieri cu Alianţa Civică şi pe baza unei drastice epurări şi întineriri a partidelor istorice (nu mă întreba în favoarea cui, căci nu văd elementele care să înlocuiască la ţărănişti gerontocraţia actuală), deci cu anumite condiţii necesare (dar ţinând aproape de domeniul infinitului sau de domeniul utopiei), viitoarele alegeri, deci, nu exclud să fie câştigate de Convenţia Democrată. Dar şansele sunt totuşi reduse. Repriza întâi s-a încheiat şi e decisivă, din păcate, pentru rezultatul meciului...

L.V.: – Fundătura în care se află actualmente România este consecinţa exclusivă a celor nouă ani de guvernări succesive, neocomuniste, socialiste şi pseudo-liberale. Poate totuşi că alegerile din anul 2000 vor aduce la putere adevărate forţe politice democrate şi patriotice, altfel România va rămâne ceea ce este şi în prezent: codaşa Europei, repetenta la capitolul economie de piaţă şi democraţie... România se află într-o degringoladă totală, fiind un stat din ce în ce mai neguvernabil. În aceste condiţii, dle Orescu, care este părerea dv. asupra viitorului României?

Ş.O.: – Întrevăd şi eu continuarea la nesfârşit a acestei degringolade. Sunt plin de pesimism. Afirm acest lucru, pentru că am în faţă cei nouă ani trecuţi de la Revoluţie. Mi-e deajuns! Poporul român nu ştie să folosească posibilităţile democraţiei şi economiei de piaţă. Unii ar prefera dictatura, chiar o dictatură militară, dar nici dictatura nu-i o soluţie, ceea ce trebuie influenţat în bine este calitatea deciziei de jos până sus. Iar asta nu se poate decât într-o altă formă de stat! O federaţie dunăreană, de pildă! Aşa a văzut şi Take Ionescu evoluţia pe termen lung a României. În România, nu funcţionează esenţialul, *feed-back*-ul. Reacţia la impulsurile politice sau economice este adesea greşită. Or, *fără reacţii adecvate ale corpului social,* democraţia este paralizată, iar economia de piaţă nu funcţionează. Să nu ne mirăm deci că unii întrevăd ca soluţie, oricât ar displace altora, o evoluţie de la polul naţional la cel federal, direcţionată, desigur, spre Europa Centrală. Este incontestabil: statul, tehnica şi economia au ajuns la un grad de complexitate pe care „ai noştri“ nu-l pot mânui, nici sesiza măcar. Dilema este dramatică, dar va trebui tranşată!

L.V.: – Cum?

Ş.O.: – Începând cu aruncarea peste bord a prejudecăţilor naţionaliste!

München, 10 septembrie 1998

„DOSARIADA 1998“ ȘI SCANDALUL DIN SERVICIUL DE INFORMAȚII EXTERNE

Liviu Vălenaş: *– D-le Şerban Orescu, vă propun să ne referim la început la „dosariada“ desfăşurată pe toată durata verii şi a toamnei anului 1998. Pentru cititorii noştri, putem repeta numele unor persoane demascate (cu sau fără ghilimelele de rigoare), ca foşti colaboratori, agenţi sau ofiţeri legendaţi ai Securităţii. Din lumea politică: Francisc Baranyi şi Laszlo Tökes de la UDMR, Adrian Vilău şi Traian Băsescu de la PD, Vasile Lupu de la PNŢCD, Ioan Ghişe şi Maria Mona-Muscă (nume conspirativ „Eva“) de la PNL, C. V. Tudor de la PRM (publicarea denunţurilor sale către DSS, în care îl înfiera pe Adrian Păunescu, arată cine a fost acest personaj), plus un număr de lideri politici locali. Din lumea presei: Petre Mihai Băcanu (fost colaborator KGB din 1988) şi Cornel Nistorescu (colaborator al revistei dependente de DIE „Glasul Patriei“). Totodată, au fost date publicităţii fie aranjamentele de informatori, fie notele de Securitate privind trei redactori (care au colaborat în trecut cu DSS-ul) de la „Europa Liberă“ şi, respectiv, „Deutsche Welle“, fapt ce a întristat profund pe ascultătorii fideli ai acestor posturi. De fapt, circulaţia dosarelor şi a informaţiilor secrete cunoaşte o arie mult mare; acum câteva zile am primit un plic din România, în vederea publicării, care conţinea* fişele de agenţi ai Securităţii *ai unor lideri ai societăţii „Activităţi româneşti în zona Rin-Main“ din RFG (informatorului „Ciocoiu“, alias O. M., o altă persoană, M. C., legendată la Trustul „Carpaţi“ al DIE etc.). Despre autenticitatea ultimului „material“ urmează să se pronunţe acum organele abilitate germane. Tot în RFG a fost demascat dl. Eugen Christ, preşedintele organizaţiei şvabilor dunăreni, ca fost informator al DDS, racolat pe vremea când era cadru al Universităţii din Cluj (dl. Christ a recunoscut în RFG, public, această colaborare trecută cu DSS...). Ca să fie pus*

capac la toate, relativ recent Ioan Coja şi un fost membru al CADA au declarat, la Tele 7 ABC, că deţin probe irefutabile cum că trei actuali miniştri din guvernul Radu Vasile au fost colaboratorii unui serviciu străin de spionaj (nenominalizat): Andrei Pleşu, Ion Caramitru şi Radu Berceanu (ulterior, acestei „fulminante" declaraţii, Ioan Coja nu a reuşit să producă o probă în favoarea acestor grave acuze)... Până şi numele actualului premier, Radu Vasile, este menţionat, fruntaşul PD, fostul deputat PNL-AT, Mihai Carp, a afirmat că actualul prim ministru a fost ofiţer acoperit în DSS. Au fost prezentate probe clare (chiar deosebit de clare) în presa românească, cum că aşa-numitul „grup ADIRI" (Eugen Dijmărescu, Adrian Severin, Vasile Secăreş, Ioan Talpeş, Ioan Mircea Paşcu, Virgil Măgureanu, Alexandru Mironov, Adrian Năstase, Victor Babiuc şi Mugur Isărescu) a fost compus de persoane care erau, toate, fără nici o excepţie, *colaboratori sau ofiţeri acoperiţi DIE, pregătiţi din timp pentru a prelua puterea în mod exclusiv,* la ora H, *adică la 22 decembrie 1989. Mugur Isărescu are şi acum aceeaşi funcţie: guvernator al Băncii Naţionale, Victor Babiuc a fost, pe rând, ministru al Justiţiei, al Internelor şi, acum, al Apărării, Eugen Dijmărescu este ambasador în Japonia, Vasile Secăreş este vicepreşedinte EXIMBANK şi rector la Academia de Studii Politice şi Administrative, Virgil Măgureanu (fost director al SRI mai bine de şapte ani), secretar al PNL, Adrian Năstaseşi Adrian Severin sunt parlamentari, ambii foşti miniştri de externe ai României... Cum aceste persoane care au compus „grupul ADIRI" au avut funcţii de cea mai mare răspundere, începând cu ora H, înseamnă că „fosta" Direcţie de Informaţii Externe (DIE, ulterior CIE) a Securităţii a pus mâna, în decembrie 1989, pe conducerea României, inclusiv pe sectorul bancar (incl. Banca Naţională)! Menţionez că denumirea „grupul ADIRI" provine de la „fosta" Academie de Drept Internaţional şi Relaţii Internaţionale, o instituţie controlată de DIE (în fapt, o anexă*

DIE)! Alt „demascat" este fostul lider FSN, (apropiat şi el de grupul ADIRI), actualul „analist" politic, Dorel Şandor, fost şi el ofiţer acoperit în DSS, specializat în dezinformare... Desigur, noi nu ştim dacă materialele puse în circulaţie sunt autentice sau nu, nu este rolul nostru să ne pronunţăm asupra lor. Un lucru este însă cert, materialele provin din arhiva Securităţii şi de la SRI! *Deci, pe de o parte, ni se spune că există încă o lege care opreşte timp de 40 de ani accesul publicului la aceste dosare, la datele conţinute în ele, dar pe de altă parte, fără nici un fel de jenă, aceste date sunt scoase pe „tarabă" şi trimise spre publicare diverselor publicaţii. Încălcarea legii rămâne ca atare, dar pe de altă parte, eu, personal, cred că este bine că aceste date şi dosare apar la suprafaţă, pentru că numai astfel opinia publică din România şi din străinătate îşi poate da seama cu cine are de-a face! Cum toate acestea nu ajungeau, acum a izbucnit scandalul „Mega Power", unde este implicat (din nou) staff-ul Partidului Democrat, în frunte cu dl. Petre Roman! Această acţiune,* „Dosariada, ediţie 1998", *are, evident, însă şi un substrat politic, care să fie acesta, d-le Orescu?*

Şerban Orescu: – Am încercat să desprind pe marginea dosarelor informatorilor Securităţii, făcute publice, două concluzii: cine le divulgă şi care e scopul divulgării? Lanţul divulgatorilor începe, fără îndoială, de la foştii angajaţi, sau de la cei actuali, ai serviciilor secrete (exceptând dosarele sustrase în zilele Revoluţiei). Cât priveşte scopul – aş putea spune că cele mai multe dezvăluirii îşi propun să lovească în partidele politice, dar nu trebuie generalizat... Membrii acestor partide au făcut, în cei 45 de ani de comunism, obiectul principal al recrutărilor forţate de informatori, nu oamenii trecutului regim comunist... Îndreptarea ascuţişului Securităţii împotriva partidelor politice istorice, continuă sub forma divulgărilor de dosare şi găseşte terenul potrivit pentru ca, repet, partidele politice istorice sunt mai vulnerabile sub acest raport. Nu pot uita angajamentul faţă de Securitate al d-lui Radu Câmpeanu,

publicat de ziarul „Azi", la începutul lui mai 1990, când d-sa era nu numai preşedintele PNL, ci un potenţial periculos candidat la preşedinţia statului (periculos, desigur, pentru dl. Iliescu, pe atunci candidatul vechiului establishment comunist grupat în FSN).

L.V.: – Care credeţi că ar fi fost cea mai bună apărare, după Revoluţie, a celor care au fost nevoiţi să devină informatori ai Securităţii (vorbesc de cei nevoiţi, nu de cei care au făcut acest lucru din proprie iniţiativă sau, şi mai rău, au continuat să fie informatori şi agenţi şi după 1989)?

Ş.O.: – Foarte simplu: să se abţină să facă politică militantă sau, dacă simţeau vocaţie politică pentru aceasta, să se denunţe singuri şi cât mai repede posibil. Prea puţini au făcut-o (Alexandru Paleologu este o mare excepţie)... Marea majoritate a intrat până la coate în politică sau în presă, având spatele descoperit la şantaj!

L.V.: – Aveţi opinia că au şi fost şantajaţi efectiv?

Ş.O.: – Şi încă cum! Îmi amintesc declaraţiile d-lui Claudiu Iordache, fost prim vicepreşedinte al FSN, până în 1991, un om cinstit şi cu vederi largi. El a vorbit de presiuni pe scară mare, care explicau disciplina de partid.

L.V.: – Care credeţi că a fost totuşi mecanismul de şantaj? Căci este nevoie de un întreg sistem de pârghii – sistem pe care vechiul partid comunist îl avea prin conexiunea Securitate-PCR-servicii de cadre. Credeţi că a existat o asemenea conexiune în beneficiul FSN-ului după Revoluţie?

Ş.O.: – Nu exclud deloc acest lucru, deşi secretul a fost şi este bine păstrat. Şi în prezent există, probabil, asemenea conexiuni. H.-R. Patapievici, dar şi eu, folosim pentru ele termenul de „centre oculte de putere".

L.V.: – Nu numai dv. şi H.-R. Patapievici folosiţi acest termen, îl folosesc din ce în ce mai mulţi. Credeţi că aceste centre oculte de putere acţionează pe cont propriu?

Ş.O.: – Desigur, traficul de informaţii (inclusiv cel provenind din dosare) aduce bani şi influenţe...

L.V.: – Având un dosar de informator al Securităţii, faci carieră mai repede în România, decât cu merite excepţionale (dar fără să fi fost vreodată informator al DSS-ului)?

Ş.O.: – A spus-o Vladimir Tismăneanu şi îl cred. Formularea lui e radicală (o citez din memorie): *„Cine nu are dosar de informator în România de azi nu va face carieră“!!!*

L.V.: – Ce spuneţi dv. presupune însă o perfectă organizare ierahică, cu mari ramificaţii în societate... Se credea (complet greşit, se pare) că mecanismul Securităţii nu poate funcţiona, decât cu o teroare maximă, vedem însă că sistemul funcţionează perfect şi acum în România, am dreptate?

Ş.O.: – Aşa este... Funcţionează, dar funcţionează prost. De unde şi scăpările şi acţiunile pe cont propriu ale aparatului. El este imens, relativ prost plătit (deşi mult mai bine ca Poliţia sau Armata) şi deci slab disciplinat. De aceea mai face şi operaţii pe cont propriu. Şi mie mi s-a spus de către „prieteni“ că, cu circa 500 mărci germane, îmi pot cumpăra dosarul (de urmărire informativă, DUI) întocmit de fosta Securitate.

L.V.: – Făcându-mă avocatul diavolului <sic>, remarc, domnule Orescu, că, prin apariţia clandestină a dosarelor „pe piaţă“, avem posibilitatea să cunoaştem câte ceva din dedesubturile şi trecutul celor care conduc România....

Ş.O.: – Perfect adevărat, cunoaştem o mică parte a iceberg-ului pe care şi regimul Constantinescu îl ascunde. *„Pe piaţă“ apar* deci *nu prea multe, ci prea puţine dosare*!... Şi, mai ales, nu apar dosarele celor care determină istoria României în momentul de faţă... Dacă am citi dosarele acestor persoane, am înţelege mai bine unele acţiuni şi inacţiuni... A lăsat să se înţeleagă acest lucru chiar dl. Măgureanu. Ar dori dl. Ticu Dumitrescu să pună la dispoziţia istoricilor (prin aşa-zisa deconspirare a Securităţii), ar dori dl. Adrian Severin şi recent generalul Grigoraş din SIE să ne ajute la descifrarea unor iţe

ale politicii actuale,... dar după cum vedeţi există rezistenţe extraordinar de puternice, ca în regimul Iliescu. De unde şi ipoteza mea de lucru privind „Pactul cu diavolul" încheiat de actualul regim...

L.V.: – *Preşedintele Constantinescu a cerut serviciilor secrete româneşti să verifice membrii CSAT, iar rezultatul a fost că toţi sunt „curaţi", nu au colaborat cu Securitatea <sic>... Dacă toţi membri CSAT sunt „curaţi" (ceea ce nu-i chiar de la sine înţeles!), nu credeţi că are dreptate senatorul Constantin Ticu Dumitrescu care, ridiculizând procedura preşedintelui Constantinescu, spunea că* „Georgescu îl verifică pe Constantinescu, iar Constantinescu îl verifică pe Georgescu"*?*

Ş.O.: – Desigur că are dreptate. Logic e ca legea deconspirării dosarelor să fie imediat adoptată. Dar dl. preşedinte Constantinescu are alte priorităţi.

L.V.: – *Cum priviţi, d-le Orescu, recentul scandal din SIE (Serviciul de Informaţii Externe), prin reactualizarea „listei" lui Adrian Severin, reactualizare făcută prin fulminantele declaraţii ale generalului Cornel Grigoraş?*

Ş.O.: – Generalul Grigoraş nu este, desigur, un oarecare în SIE, din contra, a fost până mai de curând şeful protecţiei în acest serviciu de informaţii. Mai pe înţelesul tuturor spus, în serviciile secrete „protecţie" înseamnă spionaj. Deci generalul Grigoraş, când era şeful Direcţiei de Protecţie din SIE, coordona spionarea personalului din SIE, ca să nu fie infiltrat de alte servicii secrete. Cu alte cuvinte, generalul Grigoraş spiona spioni, era aşadar un om foarte important, de mare încredere!

L.V.: – *Folosind terminologia bolşevică, înseamnă deci că generalul Grigoraş era „şeful serviciului de cadre" din SIE...*

Ş.O.: – Oarecum, da... Generalul Grigoraş a făcut aceste dezvăluiri, aceste declaraţii, pe baza dosarelor secrete ale serviciului său, pentru ca, după câteva ore de la publicarea interviului acordat cotidianului „Evenimentul Zilei", să fie constrâns (de şeful său, dl. Cătălin Harnagea) să le renege,

spunând într-o conferinţă de presă că a fost aşa, un fel de glumă (citez ideea de bază: „Am vrut să văd dacă se prinde“!...). Cu toată această „dezminţire“, după alte câteva ore, Grigoraş a fost totuşi destituit din funcţie, de către dl.Harnagea! Însă, foarte curios, dl. Harnagea *nu i-a dezminţit declaraţiile*, ceea ce este foarte important! În condiţiile acestea, nu ne rămâne decât să tragem concluzia că tot ce a spus dl. Grigoraş merită să fie luat în considerare!... Acest lanţ suspect de declaraţii, dezminţiri, destituiri, fără ca totuşi substanţa declaraţiilor lui Grigoraş să fie pusă în cauză de şefii lui, îmi dovedeşte mie şi nu numai mie, că omul a spus adevărul!

L.V.: – De ce s-a adresat totuşi generalul Grigoraş „Evenimentului Zilei“?

Ş.O.: – Probabil că unii ofiţeri din serviciile secrete româneşti, ştiind că nu se iau măsuri, ca replică la informaţiile pe care ei le comunică pe cale ierarhică, consideră că este în interesul ţării să publice aceste informaţii. Eu cred că generalul Grigoraş intră în această categorie. El a aflat, datorită serviciului pe care l-a condus în SIE, că există un mare număr de agenţi de influenţare şi spioni străini, infiltraţi peste tot (a spus-o şi Adrian Severin în toamna trecută), cu influenţă în opinia publică şi aflaţi printre factorii decizionali ai României. Cu alte cuvinte, directori de organe de presă şi lideri politici. Generalul Grigoraş ştie că există aceşti spioni; pe de altă parte, a văzut că factorii de decizie din România (mă refer, în primul rând, la CSAT şi la Preşedinţie) frânează măsurile de natură de a apăra securitatea ţării şi, atunci, nu-i rămâne omului decât să-şi sacrifice cariera, dar spunând adevărul, conform proverbului latin „dixi et salvavi animam meam“...

L.V.: – Ajungem atunci la un fel de „patriotism“ în „disperare“ al acestor ofiţeri din serviciile secrete româneşti: SIE, în cazul de faţă?

Ş.O.: – Cred că, în unele cazuri, există şi acest gen de ieşiri. Nici Adrian Severin, care este un om cu mult peste

media de inteligenţă, nu a făcut, ceea ce se cheamă o prostie, când a spus ce a spus (faimoasa „listă" a lui Severin), că are o listă cu spioni infiltraţi la vârful societăţii româneşti. Cred că şi Adrian Severin a cedat unui sentiment patriotic. În schimb, despre cel ce frânează accesul la aceste informaţii nu pot să spun decât că se află în *vârful piramidei actuale*!

L.V.: – Din multitudinea celor afirmate de generalul Grigoraş, ce aţi considera totuşi foarte important sau, mă rog, important?

Ş.O.: – Politic important este ceea ce spune acesta despre dl. Petre Roman. Îmi amintesc cele afirmate, în toamna trecută, de dl.Severin, despre şefi de partide, „unii dintre ei celebri", în realitate agenţi străini. Dar să revenim, generalul Grigoraş a spus mai multe despre dl.Roman, printre altele a afirmat că generalul Caraman, cel care a fost numit după Revoluţie să conducă SIE, a fost solicitat de dl. Roman, pe atunci prim ministru, să şteargă urmele care dovedeau că dânsul, pe când era la studii în Franţa, a participat la o reţea de spionaj rusesc. Or, acest lucru se înscrie, pe linia formulată mai discret, a declaraţiilor dlui Severin. Mi-am pus imediat întrebarea dacă nu va urma o a doua rundă, între dl.Severin şi dl. Roman... Dl. Severin a ieşit, într-adevăr, la rampă, dând două interviuri. Din ele se reţine că declaraţiile sale continuă să facă obiectul cercetărilor serviciilor secrete... Rezultă însă din declaraţiile generalului Grigoraş că dl. Roman are un trecut încărcat şi e şantajabil. Pe de altă parte, dl. Severin nu ştie prea bine că între dânsul şi dl. Roman există un clivaj ce nu-şi mai poate găsi sudura. Dacă dl. Severin vrea să-şi facă în România carieră politică, această carieră nu poate avea loc în cadrul partidului condus de dl. Roman! De aceea, mă întreb: va urma acum o a doua rundă în conflictul între dl. Adrian Severin şi dl. Petre Roman? La a doua rundă, vor servi ca argumente şi declaraţiile generalului Grigoraş? S-ar putea, după cum s-ar putea ca persoana din vârful piramidei, care are în mână serviciile

secrete, să dozeze, aşa cum crede de cuviinţă (nu în interesul d-lui Severin) acest material exploziv, un material pe care l-au manipulat, rând pe rând, Adrian Severin, generalul Grigoraş, iar acum, iată o nouă supriză, şi senatorul Vasile Văcaru. Pentru că şi dânsul are o listă cu 156 de „spioni", probabil mai mult reali decât închipuiţi. Nici faţă de „lista lui Văcaru", statul nu a luat atitudine!

L.V.: – „Lista lui Văcaru" să fie identică cu „lista lui Severin" şi cu declaraţiile generalului Grigoraş?

Ş.O.: – Sunt mari suprapuneri între aceste liste!

L.V.: – Lista d-lui Văcaru, după afirmaţiile domniei sale, provine de la SRI, însă Costin Georgescu a negat, este drept, cu jumătate de gură, acest fapt (în sensul că „SRI nu ar fi nominalizat persoane")...

Ş.O.: – Comisia competentă din Parlament a cerut d-lui Costin Georgescu să prezinte anexele la raportul SRI, ceea ce dănsul nu a făcut. Este clar că dl. Georgescu este oprit de preşedintele statului să facă publice datele din raportul anexă, inclusiv numele celor 156 de persoane...

L.V.: – Deşi numele d-lui Roman nu a fost nominalizat expres nici de dl.Severin şi nici de generalul Grigoraş, opinia publică românească (plus persoanele interesate din străinătate) sunt pe deplin lămurite că persoana la care s-a făcut referire este Petre Roman, care a lucrat în trecut (numai înainte de 1989?) pentru un serviciu de spionaj sovietic, KGB-ul, în paralel desigur cu activitatea sa „oficială" în DIE. Nu reprezintă acest fapt o pată uriaşă pe obrazul d-lui Roman? Nu este compromisă cariera sa politică?

Ş.O.: – Este evident că a rămas cu o pată, iar acest lucru este important pentru ipoteza că dl. Roman va fi contracandidatul d-lui Constantinescu la alegerile prezidenţiale din anul 2000!... Acum, desigur, scandalul provocat de generalul Grigoraş este cvasi muşamalizat, dar asta nu înseamnă că nu ar putea fi scos la lumină, în anul 2000 (sau chiar mai repede), dacă

interesele preşedintelui Constantinescu vor cere acest lucru... De pe acum putem spune că tot acest scandal prejudiciază şansele politice ale candidatului la preşedinţie, Petre Roman, avantajând pe actualul preşedinte.

L.V.: – Discuţia, între patru ochi, de la Neptun, dintre preşedintele Constantinescu şi dl.Petre Roman, nu a urmărit în fond muşamalizarea întregii afaceri, aşa cum a fost muşamalizată complet şi afacerea „Ţigareta 2"?

Ş.O.: – Este foarte posibil ca acesta să fi fost scopul întâlnirii discrete dintre şeful statului şi dl. Roman. Este destul de ciudată şi scrisoarea adresată d-lui Constantinescu de către dl. Roman, cum este ciudată şi „indiscreţia" comisă de cancelaria preşedintelui Senatului care a făcut publică această scrisoare, fapt pedepsit prompt de dl.Roman prin demiterea a trei funcţionari... Deci se tinde, pe moment, la muşamalizarea întregii „afaceri". Fără a ne acorda nouă prea mari merite, trebuie să spunem că am anticipat, acum trei luni, că se va muşamaliza şi afacerea „Ţigareta 2", aşa cum am prevăzut, în decembrie trecut, că va fi muşamalizată şi afacerea „listei lui Severin", ceea ce s-a şi întâmplat!...

L.V.: – Este interesant că, în mai 1990, cu o săptămână înainte de alegerile legislative şi prezidenţiale, am primit date (dintr-o sursă pe care prefer să nu o deconspir) privind trecutul d-lui Petre Roman, informaţii identice cu cele afirmate în august 1998 de generalul Grigoraş. Informaţiile primite mi-au permis să public un scurt articol în „Dreptatea" din 18 mai '90, intitulat „Petre Roman, spion sau agitator comunist*"? În acest articol, am scris că, în perioada studiilor sale în Franţa, la Toulouse, Petre Roman a spionat pentru KGB şi, în plus, a luat legătură cu cercurile sindicale conduse de comuniştii francezi"... Acest articol a stârnit reacţia furibundă a staff-ului FSN, care a contraatacat imediat, chiar a doua zi (?!), în ziarul „Azi", unde pe prima pagină dl. Roman era disculpat de aceste acuzaţii grave, iar eu eram făcut... „anal-*

fabet" <sic> şi ameninţat cu un proces, proces care însă nu a mai avut loc niciodată...

Ş.O.: – Îmi aduc aminte de acest articol, ca şi de alte ştiri în acest sens, primite la „Europa Liberă", în 1990, ştiri pe care le-am înregistrat, dar nu le-am reprodus! Dumneata şi alţii, care v-aţi orientat pe această pantă, aţi primit un plus enorm de credibilitate acum, prin declaraţiile generalului Grigoraş. Ziaristica practicată în România are, inevitabil, şi o componentă speculativă. Nu fac apologia ziaristicii speculative, dar într-o societate fără transparenţă, ziaristica speculativă ajută. Cu observaţia că există speculaţii care rămân vorbe în vânt şi după mulţi ani, şi speculaţii care se confirmă ulterior, cazul articolului dv. din 1990...

L.V.: – Acum curg în România tone de cerneală privind „afacerea" „Bell Helicopters". Care este opinia dv. vis-à-vis de acest contract?

Ş.O.: – Orice persoană cu scaun la cap, când are buzunarul gol, se gândeşte să facă economii şi în nici un caz nu angajează cheltuieli pe care nu le poate suporta. Or, tocmai acest lucru nu se întâmplă în România, unde cu susţinerea directă a preşedintelui României, Emil Constantinescu, şi a ministrului Apărării, Victor Babiuc, se urmăreşte contractarea pe credit a 96 de elicoptere de atac, de fabricaţie americană, destinate armatei României. În mod normal, nimeni nu ar avea ceva împotrivă, însă situaţia finanţelor româneşti este dezastruoasă şi nu se poate vorbi de o cerinţă imperioasă, repet, *imperioasă*, de dotare, cu acest armament. Ţări mai avansate decât România în procesul de integrare în NATO (cum sunt cele admise din primul val, Cehia, Polonia şi Ungaria), nu au întreprins un asemenea demers! De ce tocmai România, care stă financiarmente cel mai prost, îşi permite o astfel de opţiune? S-a spus, cu jumătate de gură, de către anturajul preşedintelui Constantinescu că „în felul acesta, va fi grăbită integrarea României în NATO"... Dar, dintr-un exces de onestitate, autorităţile americane au afirmat, inclusiv

prin ambasada americană de la Bucureşti, că nu există nici o conexiune între contractul „Bell Helicopter“ şi perspectivele de intrarea a României în NATO. Deci şansele României de a accede la NATO nu vor fi mai mici, dacă nu se contractează aceste elicoptere. Pe de altă parte, Fondul Monetar Internaţional, care consiliază guvernul României (în acelaşi timp, îl şi monotorizează) a spus clar: *„suntem împotriva acestui contract, pentru că îl considerăm un factor de agravare a deficitului bugetar şi, pe termen mai lung, a inflaţiei“!*

L.V.: – Mi se pare absurd; pe de o parte, România face eforturi disperate să primească următoarea tranşă a împrumutului FMI, de aproximativ 80 milioane de dolari SUA, iar pe de altă parte, este dispusă să cheltuiască pe un proiect dubios, dintr-o dată, 1,5 miliarde de dolari!...

Ş.O.: – Nu 1,5 miliarde de dolari, ci două miliarde de dolari, pentru că trebuie luate în calcul şi dobînzile aferente! În aceste circumstanţe, nu pot decât să apreciez refuzul ministrului de finanţe, Daniel Dăianu, de a semna acest contract! Dacă el va fi încheiat, atunci va fi încheiat fără semnătura lui... Mă bucur că Partidul Naţional Liberal, de care aparţine teoretic ministerul finanţelor, susţine pe dl.Dăianu, cu toate că, iniţial, prim-vicepreşedintele PNL, dl. Valeriu Stoica, declarase că PNL nu se va opune contractului, *„pentru că este suţinut de preşedintele Constantinescu“!...* Fără susţinerea preşedintelui, de mult ar fi dispărut din discuţie!

L.V.: – Care este motorul acestei susţineri? Să fie în joc anumite comisioane fabuloase, pentru anumiţi demnitari români, după cum afirmă presa din România şi deputatul independent Vasile Matei?

Ş.O.: – Speculaţiile pe acest teren sunt inevitabile. Atunci când o măsură care necesită cheltuieli considerabile şi când nu există bani, într-o ţară ca România (şi mai ales), îţi pui întrebarea, cine profită? Este evident că din această afacere statul român nu profită, el iese în pierdere. Este evident că

cineva trebuie să profite. Aşa dictează logica. Cu atât mai mult cu cât, acum vreo doi ani, a mai fost un scandal (muşamalizat rapid), al elicopterelor Puma (elicoptere vechi, franţuzeşti, achiziţionate din Africa de Sud, pentru a fi recondiţionate în România)!...

L.V.: – Este interesant că în „afacerea Puma“ a fost implicat direct un cadru SIE, Benone Ghinea, acoperit atunci ca şi consilier la Ambasada României în Africa de Sud... Acum se află la „post“ în Mexic, unde a fost trimis de dl.Harnagea, pentru a i se şterge urma.

Ş.O.: – În „afacerea Puma“ s-au plătit comisioane uriaşe, iar aceste comisioane nu ar fi nimic în raport cu cele care s-ar putea plăti pentru cele 96 de elicoptere de producţie americană.

L.V.: – Opinia publică românească este „ameninţată“ cu o nouă remaniere guvernamentală, iar una din persoanele vizate pentru a fi „mazilite“ este actualul ministru al finanţelor, Daniel Dăianu, tocmai pentru refuzul de a semna contractul cu „Bell Helicopter“. Întrebarea mea este, dacă va fi sacrificat, ce semnal va reprezenta sacrificarea sa pentru FMI şi Banca Mondială?

Ş.O.: – Un semnal cât se poate de negativ, mai ales că dl.Dăianu este perceput în exterior ca promotor al liniei de macrostabilizare (atât de necesară României în momentul de faţă), susţinută de Fondul Monetar Internaţional. Cu dl.Dăianu suntem mai aproape cu un pas de integrarea în Uniunea Europeană, îndepărtarea sa va fi considerată, de lumea financiară internaţională, drept un pas înapoi de la această integrare! Pe de altă parte, Convenţia Democrată, PNŢCD-ul, d-nul Ion Diaconescu, în special, au avut atitudini evazive în această problemă a contractului „Bell Helicopter“, în loc să facă ceea ce s-ar aştepta de la un partid creştin, să ceară imperios să se renunţe la un contract mai mult decât dubios!

L.V.: – Înseamnă că acest contract cu „Bell Helicopter“ are sprijinul Cotrocenilor...

Ş.O.: – Da, am mai afirmat acest lucru. Vreau acum să mă refer, în cadrul acestui capitol, şi la altceva, la eşuarea *completă* a luptei contra corupţiei, cu toate că preşedintele Constantinescu, pe toată durata campaniei sale electorale din 1996, făcuse din combaterea corupţiei un cal de bătaie. Am asistat la un lanţ de muşamalizări în stil mare, fără nici o jenă faţă de opinia publică. În categoria asta s-ar putea să intre şi contractul „Bell Helicopter"!

München, 14 septembrie 1998

ROMÂNIA ȘI CRIZA DIN RUSIA

***Liviu Vălenaş**: – Vă propun, d-le Orescu, să discutăm şi despre criza din Rusia, care, fără îndoială, are repercusiuni serioase asupra României. Poporul român are mai multe expresii pe marginea celor ce se petrec în colosul de la răsărit: „Când plouă la Moscova, la Bucureşti se deschide umbrela" sau „Când este cineva răcit la Moscova, la Bucureşti se strănută". Concret, acum se „strănută" la Bucureşti sau „se deschide doar umbrela"?*

Şerban Orescu: – Criza din Rusia poate avea efecte profund negative asupra României. Din mai multe motive. Evoluţia Rusiei de la liberalism înapoi către dirijism şi naţionalism mă îngrijorează profund. Mi-e teamă că forţele reacţionare din Rusia vor găsi sprijin în România, la unele partide din opoziţie, precum PDSR, PSM, PRM...

L.V.: – Dar de ce nu şi la actualele partide din coaliţia guvernamentală şi chiar la preşedintele Constantinescu?

Ş.O.: – Dacă prin actualii guvernanţi, înţelegem doar pe preşedintele Constantinescu, înainte de toţi, atunci trebuie să spun că pentru dânsul realegerea în anul 2000 constituie obiectivul dominant. Cum, în momentul de faţă, această realegere este periclitată mai ales de regresul economiei româneşti şi de reducerea sprijinului financiar al FMI, îmi e teamă că o ofertă venind din partea Moscovei, de sprijin financiar, ar fi bine privită la Bucureşti, chiar dacă ar genera raporturi de dependenţă, inclusiv politice, faţă de Rusia...

L.V.: – Este evident că noua echipă de la Moscova, condusă de Evgheni Primakov, se gândeşte deja să reorienteze România în orbita sa. Numai astfel se explică primirea precipitată, de către premierul Radu Vasile, pe data de 13 septembrie '98, a ambasadorului Rusiei la Bucureşti, cu care ocazie respectivul diplomat a promis un sprijin economic sporit României, prin intensificarea exporturilor româneşti de bunuri

finite (mobilă, confecţii, încălţăminte etc.) către Rusia, în contrapartidă cu materii prime ruseşti, gaze naturale şi petrol, de pildă. Exact ca pe vremea defunctului CAER. Ca o paranteză, în prezent, doar 3% din exportul României se mai face cu Rusia, iar această cifră redusă explică de ce criza economică şi financiară din Rusia nu a avut o influenţă imediată şi în România. Desigur, se poate comenta de ce Rusia face acum *această propunere României, când propria ei economie este în stare de colaps, când Rusia are ea însăşi nevoie stringentă de ajutoare financiare masive din Occident?*

Ş.O.: – O Rusie dirijistă şi naţionalistă, cum se prefigurează în prezent, va încerca să facă tapaj şi să profite de slăbiciunile economice ale României, dar şi de slăbiciunile morale ale conducătorilor ei. În plus, să nu uităm, poporul rus însuşi suferă nu numai de foame, ci şi de pierderea statutului de supraputere. Eşecul reformelor în Rusia este pus de poporul rus în seama Occidentului şi a reformelor. Invers, reluarea politicii de expansiune ar fi salutate de o mare parte a populaţiei, ca să nu mai vorbim de armată şi serviciile secrete, mai mult sau mai puţin indiferente la rezultatele economice.

L.V.: – Nu ştiu dacă populaţia Rusiei ar fi încântată de reluarea expansiunii imperiului rus. Mă îndoiesc de asemenea că, după războiul pierdut în Cecenia, armata Rusiei se mai gândeşte la aventuri expansioniste. Însă nu mă îndoiesc, că Evgheni Primakov, ca vechi aparatcik *(a slujit cu relativă fidelitate, pe linia KGB-ului, şi pe Brejnev şi pe Andropov şi pe Cernenko şi pe Gorbaciov) şi ca fost şef al serviciilor secrete externe ale Rusiei, are* alte idei *decât predecesorii săi, Gaidar, Cernomîrdin şi Kirienko (care şi ei, de fapt, provin din vechea nomenclatură PCUS sau Consomol). Sunt.convins că Primakov, ale cărui cunoştinţe economice sunt relativ limitate la macrostructrură şi atât, va încerca să-şi ia revanşa pe teritoriul politicii externe, iar revanşa ar fi revenirea la zonele de*

influenţă rusească... Primakov este un „ideolog" hotărît al conceptului geopolitic al „sferelor de influenţă"...

Ş.O.: – N-am nici o îndoială în această privinţă. Ziarul „Suddeutsche Zeitung" sublinia, la 11 septembrie '98, că „noul premier rus Primakov este un adept al conceptului de *zone de influenţă* şi că scopul politicii sale a fost, de când a fost numit ministru de externe (în locul prooccidentalului Andrei Kozîrev), să restabilească controlul Rusiei *cel puţin* asupra fostelor republici sovietice".

L.V.: – Până acum nu a reuşit prea mult...

Ş.O.: – Nu a reuşit, deoarece, oricum, i-a lipsit în spate puterea economică, dar scopul rămâne...

L.V.: – Cum vedeţi, pe scurt, din punctul dv. de vedere, politica externă pe care o va duce de acum încolo Primakov (să nu uităm, că numindu-şi fostul adjunct, Ivanov, ministru de externe al Rusiei, în dauna unui reformator din gruparea Yablokov, Primakov a dat un semnal clar că tot el *va conduce politica externă a Federaţiei Rusiei)?*

Ş.O.: – Primakov va acţiona în două direcţii. Mai întâi, va încerca să liniştească Occidentul, cu promisiunea că „reformele" vor continua (altminteri, nu va putea obţine sprijinul financiar de care Rusia are neapărată nevoie). Pe de altă parte, prevăd o creştere a presiunii asupra fostelor republici sovietice şi a ţărilor foste socialiste, slabe din punct de vedere economic, vizate vor fi România şi Bulgaria, România în special.

L.V.: – Nu există totuşi o contradicţie între aceste două obiective? Nu riscă Rusia să piardă ajutorul occidental (destul de ipotetic şi aşa în momentul de faţă), de îndată ce-şi va arată colţii fostelor republici sovietice sau unei ţări ca România?

Ş.O.: – Evident că riscă. De aceea va şi proceda cu tact – nu pe faţă, ci uzând mai mult de agenţii pe care spionajul rus îi şi are bine plasaţi în România (de la directori de ziare, până la persoane din clasa politică românească, inclusiv din actuala Putere)!... Pericolul pentru România este cu atât mai mare, cu

cât, în fruntea guvernului rus, se află fostul şef al serviciilor secrete ruse, Primakov!

L.V.: – Afirmaţia dv. a fost întărită de dezvăluirile generalului Grigoraş care a confirmat că persoana cu nr. doi în stat, dl. Petre Roman, a lucrat, din anii '70, pentru KGB. Este evident că Rusia are în România, actualmente, o coloană a cincea, foarte bine pusă la punct (conform unor dezvăluiri recente ale presei de la Bucureşti, chiar şi actualul director al cotidianului „România Liberă" a fost recrutat în 1988 de KGB, informaţie pe care o preluăm doar ca o ipoteză de lucru), dar nu credeţi că o acţiune în acest sens va fi poate şi preludiul unui nou război rece? Credeţi că Occidentul va tolera revenirea pe orbita Moscovei a României, de pildă?

Ş.O.: – Logic ar fi ca Occidentul să accelereze integrarea în NATO a ţărilor din zona gri a Europei, deci şi a României. Există informaţii că ţările baltice ar fi pe punctul să fie revizuite în sens favorabil, sub raportul primirii lor în NATO. Diplomaţia românească ar trebui să joace tare la Washington cartea pericolului rusesc mărit, pericol real, de altfel. Pe de altă parte, nu trebuie să ne aşteptăm ca această revizuire – dacă va avea loc, cum cred eu – să fie proclamată în mod ostentativ... Vestul nu are nici un interes să bruscheze Rusia – ceea ce sublinia şi cancelarul Germaniei, Kohl, de altfel. Pe de altă parte, nu cred că analiştii occidentali nu-şi dau seama că Rusia poate deveni un pericol precum a fost înainte de Gorbaciov. Să nu uităm că Gorbaciov însuşi, într-un ziar francez, declara cu trei săptămâni în urmă, că „comuniştii ruşi nu au învăţat nimic şi că venirea lor la putere în Rusia trebuie evitată"!...

L.V.: – În Rusia, domneşte haosul politic şi economic, iar „criza rusă" nu este de acum cinci săptămâni, ci chiar de la declararea independenţei Rusiei, acum aproape 7 ani. În şapte ani de zile, la Moscova nu au domnit „reformatorii" (în sensul occidental al cuvântului), ci tot vechea nomenclatură, aşa-zişii „oligarhi", care au creat o falsă economie de piaţă, economie

ce a dus la naşterea unei capitale occidentale, Moscova, şi la resovietizarea provinciei... A dus şi la apariţia Mafiei şi a crimei organizate... Acum, cu comuniştii angrenaţi din plin la guvernare, viitorul Rusiei mi se pare şi mai sumbru...

Ş.O.: – Ministrul de finanţe german Theo Weigel, dar şi alţi oameni politici occidentali, făceau o analogie între comuniştii de la Moscova şi cei reformatori din Ungaria şi Polonia, care au continuat cu aceeaşi vigoare reformele liberale din ţările lor. După părerea mea, este o opinie falsă. Tocmai acest lucru a dorit să-l sublinieze Gorbaciov, în privinţa comuniştilor şi naţionaliştilor ruşi: *„ei sunt aceiaşi"!...* Acum, când prim vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri al Rusiei este Juri Masliukov, fost membru al Biroului Politic al PCUS şi fost preşedinte al „Gosplan", mare lucru nu se poate spera. Este drept că şi Elţîn a deţinut înalte funcţii de partid, dar a dat dovezi pertinente că s-a dezis de comunism. Nu acelaşi lucru se poate afirma şi de Masliukov sau de noul preşedinte al Băncii Centrale a Rusiei.

L.V.: – Deşi Primakov, în dorinţa de a primi credite din Occident, a făcut asigurări că se merge în continuare pe calea „reformelor", în fapt, se pare că se pregătesc anumite etatizări în Rusia şi se va reveni, măcar în parte, la economia de comandă. Acest lucru ar putea da avânt pretenţiilor unor partide de extrema stângă şi de stânga din România?

Ş.O.: – Categoric da! Aceste partide vor încerca să schimbe cursul reformist aşa timid cum este el, cu unul inspirat de „al treilea drum", ceea ce ar însemna pentru România un dezastru! Este evident că Ion Iliescu şi C.V.Tudor doresc acest „al treilea drum". În România, există un lobby foarte puternic opus privatizării şi reformelor. Nu ştiu dacă poporul român dispune de luciditatea necesară să bareze calea conservatorilor comunişti autohtoni. Cât priveşte clasa politică românească, s-a văzut ce poate chiar după câştigarea alegerilor de către fosta opoziţie, în noiembrie 1996...

L.V.: – Cunoscutul politolog român Dan Pavel sublinia recent că „Rusia constituie o ameninţare în continuare la adresa României şi orice împotrivire la întărirea capacităţii de apărare a României, mai ales în conjunctura actuală, nu poate naşte decât suspiciuni"... *Vizată era, prin această idee, opoziţia unora la contractul cu „Bell Helicopters", privind achiziţionarea unor elicoptere de atac americane. Vizată era şi strategia de securitate a României... Trebuie România să se înarmeze până-n dinţi, ca să facă faţă ameninţărilor Rusiei? Trebuie ca România să cheltuiască în total 2,5 miliarde de dolari pentru onorarea contractului cu „Bell Helicopter", ca să „contrabalanseze" puterea militară a Rusiei?*

Ş.O.: – România trebuie neapărat să prevină expansiunea Rusiei şi aceasta se face prin grăbirea intrării în NATO. Or, contractul cu „Bell Helicopter" *întârzie* acceptarea României în NATO, pentru simplul motiv că agravează situaţia economică a acesteia. Securitatea României spre Răsărit nu se mai asigură cu armele, ci cu economia... Cu cât vom avea, în România, mai mulţi investitori străini, cu atât va creşte şi interesul organizaţiilor internaţionale faţă de noi. Aici este cheia securităţii României şi nu contractul cu „Bell Helicopters"! În plus, este greşit să ne închipuim pericolul rusesc ca fiind iminent. Ceea ce mă îngrijorează pe mine mai mult este nu o agresiune rusească, ci un proces de aspirare economică şi, implicit, politică a României de către Rusia...

L.V.: – Îmi permit să remarc că noua clasă politică românească (şi, în special, dl. Radu Vasile) se comportă ca şi cum chiar ar dori această aspirare economică şi politică din partea Rusiei. În final, deşi nu este rolul nostru să facem recomandări cuiva, totuşi ce-aţi recomanda, până una alta, Ministerului Afacerilor Externe de la Bucureşti?

Ş.O.: – Să urmărească foarte atent politica Rusiei faţă de Ucraina. Ea poate fi considerată ca preludiu, dacă nu ca model, pentru felul în care Moscova va proceda faţă de Republica

Moldova şi România. În al doilea rând, recomand să nu se facă nici un fel de concesii politice Rusiei, pentru a se obţine avantaje economice! Subliniez asta, pentru că ştiu că ruşii insistă ca, în Tratatul de bază cu România, să fie introdusă o clauză pe care până acum Ministerul Afacerilor Externe de la Bucureşti a refuzat-o. Ea este revelatoare pentru intenţiile Rusiei, deoarece, dacă clauza ar fi însuşită de România, atunci aceasta – extensiv interpretată – ar pune în imposibilitate România să adere la NATO fără acordul Rusiei...

L.V.: – Nu vă e teamă că actualul regim Constantinescu ar putea, în schimbul unor avantaje economice (iluzorii, după părerea mea) – care i-ar asigura un plus de popularitate în ţară, la alegerile viitoare – să semneze această „clauză"?

Ş.O.: – Da, îmi este sincer teamă!

München, 26 septembrie 1998

LEGEA SECRETULUI DE STAT: O REVENIRE LA CEAUȘESCU

Liviu Vălenaş: – Dat fiind că, în Camera Deputaţilor, a început dezbaterea asupra Legii Secretului de Stat, vă propun, d-le Orescu, să discutăm asupra variantei de lege depusă la Cameră, în iunie a.c. de guvernul Radu Vasile. Cum arată această variantă?

Şerban Orescu: – Arată mai rău decât ne-am aşteptat! Legea Secretului de Stat – mai exact proiectul acestei legi – face valuri de peste cinci ani, şi pe bună dreptate! Societatea civilă românească trebuie să fie deosebit de atentă la scest capitol al secretului de stat, pe de o parte, *pentru a-şi apăra secretele reale*, dar pe de altă parte – şi mai ales – *pentru a se apăra pe sine împotriva atotputerniciei posibile a organelor abilitate* să apere secretul de stat! Nu cunoaştem cât a păgubit România de pe urma divulgării secretelor de stat în trecut – ştim însă că, la adăpostul apărării secretului de stat, Securitatea şi-a construit o uriaşă reţea de informatori, cu care a îngenunchiat societatea românească timp de peste patru decenii. Iată de ce, în condiţiile României, prima cerinţă pe care o bună lege a secretului de stat trebuie să o îndeplinească este să *nu concentreze în mâna noilor organe de informaţii* (despre care ştim cât de purificate au fost de foştii ofiţeri de Securitate...) *puteri excesive.* Or, acesta este motivul pentru care proiectul legii secretului de stat – gata încă din 1993 – n-a ajuns să fie legiferat nici până acum. Elaborat de noile „organe“, acest proiect, care a trecut, de altfel, prin diverse variante, s-a inspirat masiv din practica statelor comuniste, ceea ce, bineînţeles, a stârnit proteste vehemente în ţară şi peste hotare. La începutul anului 1996, pe când preşedinte era dl. Iliescu, iar prim ministru, dl. Nicolae Văcăroiu, Senatul a aprobat un proiect de lege extrem de criticabil, chiar dacă uşor ameliorat faţă de versiunea iniţială din 1995 (dispăruseră „serviciile de

protocol“). Chiar de atunci s-a petrecut un fenomen bizar, proiectul a fost votat şi de senatorii Convenţiei Democratice, cu câteva excepţii. Din „greşeală“ s-a spus... Fapt este că, după acest vot, sub presiunea electoratului, Consiliul Convenţiei Democrate s-a întrunit la 10 februarie 1996 şi a votat o rezoluţie critică. Legea Secretului de Stat, aşa cum fusese votată de Senat, era (citez din rezoluţie) *„un simbol al statului totalitar, în care abuzurile şi delaţiunea vor fi încurajate“.* Preşedinte, pe atunci, al Convenţiei Democrate era nimeni altul decât dl. Emil Constantinescu...

L.V.: – Probabil o altă persoană (doar o asemănare de nume), nu actualul preşedinte al României...

Ş.O.: – În prezent, dl. Constantinescu este preşedinte al statului român şi al CSAT-ului. De CSAT şi Preşedinţie depind serviciile secrete care au redactat proiectul... Oricine se putea aştepta ca proiectul noii legi a secretului de stat să nu semene cu cel elaborat de regimul Iliescu. Ei bine, nu numai că seamănă foarte bine, dar, pe alocuri, este *şi mai restrictiv* faţă de libertăţile publice (dreptul la informaţie)!...

L.V.: – Prin limitarea dreptului la informaţie, printr-o definire vagă şi extensivă, este pus un nou căluş în gură presei în România. Un ziarist care nu mai are dreptul la anumite informaţii (nu neapărat militare, se înţelege), nu-şi mai poate exercita profesiunea. De fapt, de ce să ne mai mirăm, când mai mulţi ziarişti au fost aruncaţi, recent, după gratii (ceea ce nici regimul Iliescu nu a îndrăznit), iar altora (inclusiv subsemnatului) li se pregătesc alte procese. După cum bine remarca preşedintele PAR, Varujan Vosganian, „lupta contra corupţiei dusă de regimul Constantinescu a început şi s-a sfârşit prin arestarea ziariştilor“... Deci Legea Secretului de Stat este o „continuitate în rău“, sau chiar în mai rău*?*

Ş.O.: – Voi da câteva exemple de continuitate în rău. Înainte de toate, aceeaşi imprecizie la definirea secretului de stat. Iată, de pildă, ce prevede art. 7, al. j: sunt secrete de stat

„activităţile ştiinţifice, tehnologice sau economice... ce prezintă importanţă deosebită pentru interesele economice sau tehnico-ştiinţifice ale României". Ne întrebăm, ce *nu* poate intra în această definiţie-„gumelastic"?! Intră, practic, întreaga economie... De aceeaşi părere este şi Consiliul Legislativ în avizul său din 12 iunie 1998, înaintat Camerei Deputaţilor, împreună cu proiectul de lege, punct de vedere neînsuşit de guvernul Vasile! Cu privire la art.7 al. j, avizul relevă: *„...această formulare puţin precisă, poate cuprinde, într-o interpretare extensivă, aproape întreaga viaţă economico-ştiinţifică a ţării"*. Se pune întrebarea: care să fie motivul pentru care guvernul Radu Vasile ţine atât de mult la acest paragraf „gumelastic", pe care Convenţia Democrată îl criticase, când s-a aflat în opoziţie. Răspunsul este unul singur. În spatele paragrafului se află serviciile secrete. *Ele au nevoie de un atare paragraf, pentru a penetra cu ajutorul lui economia naţională.* Îşi închipuie cineva că investitorii străini se vor îmbulzi să-şi plaseze banii într-o asemenea ţară? Şi atunci, se pune din nou întrebarea: cine conduce România, guvernul sau serviciile secrete?

L.V.: – Pentru orice observator onest al scenei politice româneşti este clar că România este condusă, incontinuu, după 1989, de serviciile secrete, mai precis spus, de Securitatea rebotezată şi „disipată" în toate sectoarele politice, administrative şi economice ale ţării...

Ş.O.: – Să trecem acum şi la „inovaţiile" proiectului. Proiectul de lege prezentat de guvernul Radu Vasile este, în anumite privinţe, mai prejudiciabil decât era proiectul de lege al guvernului Văcăroiu! Proiectul guvernului Văcăroiu, votat de Senat în 1996, renunţase să considere secret de stat „relaţiile externe" ale statului român. Să aibă regimul Constantinescu secrete în domeniul politicii sale externe? În proiectul guvernului Radu Vasile, aceste relaţii externe *reapar* ca secret de stat (art. 7 m)!!? Acest lucru dă de gândit! În acelaşi proiect al guvernului Văcăroiu, se renunţase (faţă de textul iniţial din

1995) ca „în coada“ categoriilor de secrete de stat să figureze acel „suplimentar gumelastic“ sub forma „şi alte categorii stabilite prin ordonanţe guvernamentale“. În proiectul guvernului Radu Vasile a reapărut, în art. 7 n, expresia „şi alte domenii stabilite prin lege“. În felul acesta, executivul, adică serviciile secrete, pot uşor extinde sfera, deja hipertrofiată, a secretului de stat. *Statul poliţienesc bate la uşă*! În plus, proiectul de lege al guvernului Vasile (şi al CSAT al cărui preşedinte este dl.Emil Constantinescu) lasă fără apărare cetăţeanul care ar vrea să se plângă de ilegalitatea uneia din numeroasele activităţi ale statului pe care proiectul le declară secret de stat.

L.V.: – De ce?

Ş.O.: – Este foarte probabil că publicitatea creată în jurul afacerii „Ţigareta 2“ a iritat profund centrul de putere de la Cotroceni. Pe viitor, dacă proiectul de lege în cauză va deveni lege, o atare publicitate va deveni imposibilă (să nu se uite că totul s-a petrecut pe un aeroport militar şi cu participarea unui serviciu secret)... Chiar şi „găinăriile“ directorilor de întreprinderi devin inaccesibile presei, dacă cei care le comit vor avea abilitatea să declare secret de serviciu evidenţele contabile şi operative... (art. 14 din proiect). Ce să mai spunem de panele şi abuzurile de putere ale serviciilor secrete? În toată lumea, presa se ocupă de ele! În România, aceste pane şi abuzuri vor deveni un tabu! Interzisă de Constituţie, cenzura se întoarce prin uşa din dos! Art. 7 lit. f. acoperă global, declarând secrete de stat activitatea de informaţii desfăşurată de autorităţi!

L.V.: – Pe de altă parte, după cum am înţeles, potrivit proiectului de lege, serviciile româneşti de informaţii devin din nou un serviciu de cadre, *putând să-şi impună oamenii în aparatul de stat, sub pretextul apărării secretului de stat.*

Ş.O.: – Definirea elastică a secretului de stat în economie oferă Serviciului Român de Informaţii un câmp vast de activitate. Potrivit art.19 al. c. avizează persoanele cu acces la

secrete de stat. Cum mai nimeni nu poate lucra în economie fără acest aviz, aproape întreaga viaţă economică ştiinţifică a ţării va fi din nou supervizată de urmaşii fostei (?) Securităţi!

L.V.: – Ce consecinţe ar avea, pe scurt spus, votarea proiectului?

Ş.O.: – Prima consecinţă: România se va arăta singură Occidentului ca prelungirea „braţului revoluţiei bolşevice"! A doua consecinţă, dacă acest proiect va fi votat, va însemna că deasupra capetelor românilor , aproape ca în vremea comuniştilor, va atârna sabia lui Damocles, fiecare cetăţean trebuind să se întrebe ce paragraf al legii va fi încălcat, prin nedenunţarea altora! Căci proiectul de lege are grijă, în art. 23, şi de cei care nu denunţă: „persoana care *înafara atribuţiilor de serviciu* află de conţinutul unor informaţii secrete de stat sau intră în posesia lor, *este obligată* să anunţe Serviciul Român de Informaţii". Ce teren excelent pentru a recruta, ca în trecut, informatori sub şantaj... Rezumând proiectul legii secretului de stat înaintat Parlamentului, acesta constituie o flagrantă încălcare a statului de drept şi a dreptului la informaţie garantat de Constituţia României: El arată că noii conducători ai serviciilor secrete, numiţi de dl. Constantinescu, nu numai că nu şi-au schimbat mentalităţile vechi ale acestor servicii, ci şi le-au însuşit! Culmea este că, în expunerea sa de motive, primul ministru Radu Vasile mai şi pretinde că, la elaborarea proiectului, s-a urmărit „realizarea unei compatibilităţi între legislaţia română şi legislaţia corespunzătoare din state cu tradiţie democratică, în primul rând cu statele NATO"! Să fie puse probele pe masă! Până la proba contrarie, considerăm această afirmaţie ca o minciună sfruntată, ca o jignire adusă statelor membre ale NATO!

München, 29 septembrie 1998

STILUL POLITIC AL BUCUREȘTIULUI (CAZUL DĂIANU ȘI CRIZA DIN KOSOVO)

Liviu Vălenaş: *– Există în viaţa publică evenimente cu semnificaţie – pentru analistul politic – ca hârtia de turnesol. Ele permit analistului să surprindă oamenii politici, de regulă prudenţi, în flagrant delict de rea credinţă, naivitate sau chiar prostie pur şi simplu. Un asemenea eveniment semnificativ a fost demiterea, în doi timpi şi trei mişcări, a ministrului de finanţe Daniel Dăianu. Vă propun, d-le Orescu, să ne ocupăm de această gafă majoră a Puterii de la Bucureşti. Cum priviţi această demitere?*

Şerban Orescu: – Capacitatea d-lui Dăianu ca specialist şi ministru de Finanţe era notorie. Notorie era şi capacitatea d-lui Dăianu de a apăra bugetul de stat în faţa lobby-lui marilor „monopoluri“ de stat din România, care trăiesc de ani de zile din inflaţie şi subvenţii de la buget. Ar fi superfluu să reliefez prin comparaţie „modestia cognitivă“ a domnului Decebal Traian Remeş, succesorul d-lui Dăianu la Finanţe. Diferenţa calitativă evidentă dintre dl. Dăianu şi dl. Remeş se explică prin faptul că primul este un absolvent merituos al celebrei universităţi Harvard din Statele Unite, în timp ce al doilea fusese doar contabil şef pe undeva. Aceste lucruri erau cunoscute, cum cunoscute sunt şi aprecierile de care se bucura fostul ministru din partea FMI. Mai mult decât suficiente motive pentru a-l menţine pe dl. Dăianu, nu pentru a-l schimba! Aceste considerente proiectează o lumină îndoielnică asupra noii numiri, mai ales că s-a încălcat şi legea; Parlamentul nu a fost consultat!

L.V.: – Îmi amintesc chiar că dl. Emil Constantinescu îl propusese, cu 9 luni în urmă, pe dl. Dăianu, printre cinci miniştri tehnocraţi, pentru a întări profesional guvernul Ciorbea... Ce s-a întâmplat între timp? De ce şi-a schimbat dl. Constantinescu părerea (căci ţării nu i-a spus nimic)?

Ş.O.: – Motivul e clar, dar regimul a încercat, ca de obicei, să complice lucrurile. Dl. Dăianu a refuzat să aprobe, în calitate de ministru de Finanţe, contractul cu firma „Bell Helicopter" pentru achiziţionarea a 96 de elicoptere de atac. Motivul d-lui Dăianu? România se află într-o situaţie financiară în care nu-şi poate permite să cheltuiască, în următorii zece ani, 2,1 miliarde de dolari (împrumutul de 1,5 miliarde de dolari şi dobânzile aferente). Cu toate acestea, preşedintele Constantinescu şi-a manifestat dorinţa ca acest contract să fie semnat! Liderul Convenţiei Democrate, dl. Ion Diaconescu, era şi dânsul în favoarea acestui contract. Cât priveşte Partidul Naţional Liberal, prin prim-vicepreşedintele său, dl. Valeriu Stoica, s-a exprimat cam aşa: *„Dacă preşedintele Constantinescu vrea, vrem şi noi"* < sic>!?

L.V.: – Care au fost argumentele susţinătorilor contractului cu „Bell Helicopter"?

Ş.O.: – Principalul argument a fost că, în felul acesta, netezim calea admiterii noastre în NATO... Punând NATO în cauză fără a avea acoperirea acestei instituţii cât se poate de serioase, politicienii „elicopterişti" făceau o nouă cacealma! Ce şi-au zis dumnealor (într-un fel au acţionat după regulile sofismului)? Premisa 1: Marile puteri îşi susţin marile firme. Premisa 2: „Bell Helicopter" este o mare firmă americană. De unde concluzia dumnealor: SUA va susţine iar, în cazul cel mai rău, nu va critica contractul proiectat cu „Bell Helicopter". Greşeala raţionamentului a fost că nu ţinea seama de o anumită eleganţă şi acurateţe tipic occidentală, asupra căruia nu mai insist. Acum, România este pe punctul să-şi arunce puţinii dolari de care dispune pe himere. Americanii au reacţionat, dar nu pentru a susţine proiectul, ci pentru a-l combate. Cacealmaua guvernului Radu Vasile a ieşit la iveală, pentru că autorii ei nu au avut măcar prudenţa de a sonda părerile guvernului american! Ulterior, preşedintele Constantinescu a dezminţit că există vreo legătură între contractul cu „Bell Helicopter" şi

admiterea României în NATO, cum se insinua la Bucureşti. După care, însuşi ministrul american al Apărării, dl. Cohen, a trimis colegului său român, Babiuc, o scrisoare cu tâlc. Se spunea acolo, între altele, că priorităţile de înzestrare a armatelor ţărilor candidate la intrarea în NATO sunt cu totul altele decât cumpărarea masivă de elicoptere... Am spus din capul locului, când am auzit de cele 96 de elicoptere: *Ce-i lipseşte chelului, tichie de mărgăritar...*

L.V.: – Regimul de la Bucureşti a mers ca orbul înainte, nu a ţinut cont nici de părerile d-lui Dăianu, nici de recomandările FMI-ului, nici de scrisoarea d-lui Cohen. Puterea de la Bucureşti a dorit neapărat să-şi cumpere această „tichie de mărgăritar", iar acum orice analist politic onest trebuie să tragă singura concluzie credibilă: la mijloc sunt comisioane uriaşe care vor intra în buzunarele potentaţilor Puterii. Concluzia este sprijinită şi de antecedentele celor care conduc, în prezent, România (să ne aducem aminte numai de scandalul „Ţigareta 2").

Ş.O.: – Indiferenţa regimului de la Bucureşti faţă de propria reputaţie îmi aduce aminte o întâmplare, având ca personaj central un fost ministru liberal din anii '20, Constantinescu, zis şi „Porcu" (a se vedea şi de ce). La Porcu, cunoscut ca afacerist, se spune că venit un personaj care i-a propus un şperţ de două milioane de lei (pe atunci, o sumă considerabilă), adăugând că „nimeni nu o să afle". La care, cunoscutul politician, renumit pentru cinismul său, a răspuns: „Dă-mi trei şi să afle toată lumea"!...

L.V.: – Dar pe vremea lui Constantinescu-Porcu, nu exista un Consiliu Suprem de Apărare a ţării care să combată corupţia. Lucrurile arată mai rău în prezent, ca pe vremea lui Porcu. Vârfurile politice ale României nu se arată deloc stingherite de acuzaţiile, bine documentate, pe care presa le aduce guvernanţilor.

Ş.O.: – Repet, insistenţele nejustificate pentru semnarea contractului cu „Bell Helicopter" îşi găsesc explicaţia doar

într-un comision uriaş. Afacerea „Ţigareta 2" şi-ar găsi astfel continuarea firească.

L.V.: – Revocarea ministrului de Finanţe, Daniel Dăianu, singurul care putea bloca contractul cu „Bell Helicopter" şi înlocuirea lui cu „amatorul" Remeş este din capul locului suspectă. Decebal Traian Remeş a şi declarat că va proceda cum îi va recomanda partidul *(PNL); înainte procedase, probabil, tot la fel, îndeplinind hotărârile partidului unic PCR... Fără dorinţa de a folosi epitete nejustificate, de pe acum dl. Remeş pare un ministru fără coloană vertebrală. Se ştie că dl. Dăianu a fost ofiţer superior în DIE, iar după defecţiunea generalului Pacepa în 1978, a fost trecut în rezervă, de la serviciul sinteze al DIE. Ulterior însă, a fost reactivat, lucrând sub acoperire DIE (CIE) la FMI, Banca Mondială etc., iar în ţară, pînă în 1989, la Institutul de Economie Naţională din Bucureşti. După 1989, a dovedit însă, în mod cu totul remarcabil, că are şi coloană vertebrală; în schimb, Decebal Traian Remeş, după 1989, a falimentat (voit?) întreprinderea „Metamar" din Baia Mare unde lucra, iar gurile rele spun că, în 1996, ar fi cumpărat cu bani grei de la PNL un fotoliu de deputat, tocmai ca să fie exonerat (prin imunitatea parlamentară dobândită) de ancheta posibilă în „afacerea Metamar", dar şi în alte afaceri, cum ar fi implicarea în desfacerea* en gros *a băuturilor alcoolice (împreună cu alţi fruntaşi băimăreni ai PNL-ului...). Concret, în ultimul caz, este vorba că Decebal Traian Remeş, în calitate de contabil (cu contract de colaborare) la respectiva firmă care desfăcea* en gros *băuturi alcoolice, ar fi fraudat fiscul cu sume importante, de ordinul miliardelor de lei. Să fie dl. Remeş unul din cei „15.000 de specialişti" ai CDR-ului, adică ai profesorului Emil Constantinescu?*

Ş.O.: – Dl. Dăianu este adevărat că a lucrat înainte de 1989 în DIE, dar să nu uităm, încă înainte de 1989, dovedise, în mai multe articole de specialitate, o critică la adresa ceauşismului economic.Totul părea aranjat din punctul de vedere al „elicop-

teriştilor", odată numit dl. Remeş la Finanţe. Desigur că, la anumite vârfuri ale administraţiei Constantinescu, schimbarea din funcţie a ministrului Dăianu a provocat euforie... Un lucru fusese însă subapreciat: poziţia Fondului Monetar Internaţional.. Cu prilejul vizitei recente în SUA, premierul Radu Vasile a putut constata că FMI este *categoric ostil* contractului cu „Bell Helicopter". Aşa că dl. Vasile – *prin excelenţă un oportunist* – a încetinit imediat alura – fără a se dezice de contractul acesta, în aşteptatea unei alte conjuncturi, desigur...

L.V.: – Serviciu de Informaţii Externe (SIE), unde lucrează „elita ţării" (potrivit preşedintelui Constantinescu) consumă 0,05% din venitul naţional. Şi, dacă în SIE lucrează „elita ţării", atunci de ce nu a informat acest Serviciu Preşedinţia şi pe premierul Radu Vasile că, la Washington, România se va ciocni de o „neînţelegere totală" şi bine motivată, chiar prin prisma intereselor româneşti, faţă de aspiraţia României de a se supradota cu elicoptere de luptă? Ca o paranteză, se pare că aceleaşi misiuni pe care le îndeplineşte tipul de elicopter american, le îndeplineşte tot la fel de bine avionul românesc IAR 99 (ultima versiune, cea prezentă la Salonul internaţional aeronautic de la Le Bourget din Franţa, în 1996), un avion de atac la sol, conceput expres pentru lupta contra blindatelor şi apreciat ca al IV-lea avion de acest tip, ca performanţe, din lume... Presupun însă, dat fiind că IAR 99 este un produs autohton, nu interesează, pentru simplul motiv că, de aici, nu pot să curgă comisioane uriaşe...

Ş.O.: – Episodul de la Washington ilustrează, o dată mai mult, inutilitatea serviciilor de informaţii ale României. În plus, serviciile noastre secrete nu îndrăznesc să combată, prin predicţiile lor, dorinţele Executivului.

L.V.: – Fapt este că, la Washington, sub presiunea FMI-ului şi a americanilor, premierul Radu Vasile a declarat că „România va renunţa la contractul cu «Bell Helicopter»". După părerea mea, acest anunţ este o altă cacealma, căci la două

săptămâni numai de la această declaraţie, acelaşi premier Radu Vasile, reîntors de la reuniunea şefilor de guvern din ţările balcanice, declara (ca o „mare şi plăcută surpriză") că „în curând, la IAR Ghimbav va sosi o delegaţie de specialişti militari turci, în vederea achiziţionării, în viitor, a 120 (?!) de elicoptere de atac «Dracula»", ceea ce, în opinia premierului, schimbă complet datele contractului cu „Bell Helicopter"!... Cred că este o altă mare cacealama care are un singur rol – relansarea contractului cu „Bell Helicopter", la care regimul Constantinescu nu vrea să renunţe nici în ruptul capului... În ceea ce-l priveşte pe dl. Radu Vasile, îl consider un personaj certat complet cu logica şi totodată cel mai ineficient (desigur, acest „titlu" trebuie să-l împartă cu dl. Văcăroiu) premier al României din ultimii 9 ani... Pentru dl. Radu Vasile, ceea ce contează sunt interesele sale personale – iar interesul major al domniei sale este să rămână prim ministru. Pentru acest interes a dus, duce şi va duce o politică capitulardă faţă de Partidul Democrat, sacrificând grav interesele ţării şi ale propriului său partid, PNŢCD... Pentru acest interes, dl. Vasile a adoptat, „cu mult pragmatism" <sic>, valorile „republicanismului" în România...

Ş.O.: – Este trist ceea ce afirmaţi dv. Trist şi adevărat în acelaşi timp. Am ajuns până acolo ca interesele României să fie apărate mai bine de americani decât de guvernul român! Jocul politic al premierului a fost absolut lamentabil! A sacrificat un bun ministru de Finanţe şi, apoi, sub presiunea americanilor şi a FMI-ului, a declarat că renunţă la contractul cu „Bell Helicopter", adică şi-a însuşit, pe moment, argumentaţia fostului ministru de Finanţe demis...

L.V.: – Cum am mai spus, nu trebuie să ne grăbim cu condoleanţele, căci nu o dată mortul s-a reîntors de la groapă. Oricum, presa din România, aproape în totalitatea ei, a marcat un nou punct important, ea şi-a mărit credibilitatea în faţa opiniei publice, criticând fără menajamente culisele contrac-

tului cu „Bell Helicopter", fapt care a iritat profund Puterea (foarte posibil ca aceste critici la contract să explice valul de „teroare" dezlănţuit de actualul regim de la Bucureşti împotriva presei).

Ş.O.: – Nu exclud ca tocmai atitudinea presei faţă de contractul cu „Bell Helicopter" să fi determinat noul val de ostilitate a puterii împotriva ziariştilor, exact cum aţi sugerat şi dv. Chiar proiectul Legii Secretului de Stat limitează libertatea presei. Cu alte cuvinte, se tinde a se interzice ziariştilor *„să-şi bage nasul unde nu le fierbe oala"*, în anumite afaceri tenebroase, în anumite contracte oneroase. Acest proiect de lege – al secretului de stat – şi-ar putea găsi explicaţia şi în indiscreţiile din ultimul timp ale presei. Pe de altă parte însă, au existat şi anumiţi analişti politici, cu sau fără ghilimelele de rigoare, care au pretins că criticarea contractului cu „Bell Helicopter" constituie un atentat la capacitatea de apărare a României. Se face apel la patriotismul cetăţeanului naiv, altfel spus... Aşa cum am mai afirmat într-un interviu precedent, securitatea României (mai ales, faţă de „vecinul" de la Răsărit) nu se realizează însă cu 96 de elicoptere de atac, se realizează numai şi numai prin întărirea capacităţii economice şi financiare a României şi prin grăbirea integrării României în structurile occidentale. Or, tocmai aici guvernul Vasile nu a făcut aproape nimic în cele 7 luni de zile de când este la guvernare! Acum ce doreşte guvernul Radu Vasile, să agraveze situaţia financiară a României prin acest nesăbuit contract cu „Bell Helicopter"? Pe de altă parte, dacă acest contract ar fi fost motivat exclusiv pentru integrarea în NATO, se pune întrebarea de ce n-a găsit Consiliul Suprem de Apărare a ţării, în ultima sa şedinţă, o formulare mai pro NATO a poziţiei româneşti faţă din conflictul din Kosovo, cum a găsit, de pildă, Bulgaria vecină, mereu înaintea României, pe toate planurile. După cum se ştie, la cererea NATO de a putea folosi spaţiul aerian al ţărilor vecine Iugoslaviei, Bulgaria a răspuns cu un „da" fără

rezerve, în timp ce România a dat un răspuns aproape evaziv, adică a condiţionat folosirea spaţiului aerian românesc pentru NATO de existenţa unor cazuri de „urgenţă“...

L.V.: – Este bine că aţi relevat, d-le Orescu, acest „da“ evaziv al României, pentru că doresc să intrăm în partea a doua a discuţiei noastre, şi anume, poziţia României faţă de criza din Kosovo. Pentru început, nu aveţi impresia că, prin acest răspuns evaziv dat NATO-ului, regimul Constantinescu încearcă să-l menajeze (încă o dată) pe Milosevici (aşa cum a făcut constant şi regimul Iliescu)?

Ş.O.: – Îmi explic acest menajament, în primul rând, prin presiuni exercitate de opoziţie (PDSR, PUNR, PMR etc.); să nu uităm că dl. Ion Iliescu a fost şi este un bun tovarăş de idei al preşedintelui Iugoslaviei restrânse, Milosevici. Regimul Iliescu, prin contrabanda masivă cu carburanţi (prin care a încălcat grosolan embargoul impus Serbiei de ONU) a permis să funcţioneze maşina de război a lui Milosevici în războiul din Bosnia. Deşi a iniţiat apropierea României de NATO, fostul preşedinte Iliescu a jucat însă dublu, nu era străin de proiectul rusesc al unei grupări de state anti NATO, pe linie pan ortodoxă-slavă. Biserica Ortodoxă Română a susţinut acest proiect, luările ei de poziţie anti NATO, în 1996, 1997 şi 1998 sunt notorii. Schimbarea de regim produsă în noiembrie 1996 a fost o şansă în plus pentru integrarea României în NATO. Totul este însă relativ, ne închipuim, de pildă, numai cum s-ar fi comportat România, cu Iliescu rămas la putere, în cadrul conflictului actual din Kosovo... Dl. Iliescu şi-a dat, de altfel, acum arama pe faţă, pledând pentru o *neintervenţie*, pentru *neamestec* al României în conflictul dintre NATO şi Iugoslavia restrânsă. Nu a cerut oare ca *„aceeaşi autorizaţie de a folosi spaţiul aerian românesc să fie acordată şi aviaţiei iugoslave“* <sic>? Tratament egal înseamnă, de fapt, neutralitate. Asta ar fi „soluţia Iliescu“...

L.V.: – Eu sunt mai nuanţat în „punerea la zid" a d-lui Iliescu şi nu numai a lui; la „zid" trebuie şi regimul Constantinescu, căci nici el nu-şi ascunde simpatia faţă de Slobodan Miloşevici, folosindu-se de argumentaţia (o legendă) „tradiţionalelor bune relaţii" dintre Serbia şi România. Chiar recent, la BBC, un foarte cunoscut istoric făcea şi el apel la aceste „relaţii tradiţionale de prietenie". Asistăm, şi nu de ieri sau de alaltăieri, la o altă falsificare a istoriei. Prea repede s-a uitat că, contrar tratului încheiat de România cu Antanta în 1916, Serbia a insistat ca Banatul să fie partajat şi să-i revină (nejustificat, de altfel) cel puţin o treime, nu însă înainte de a ocupa, în 1919, Timişoara, de unde sârbii nu au putut fi scoşi decât cu forţa. Pe urmă, la 26 iunie1940, la data ultimatumului sovietic, Iugoslavia, în loc să acorde asistenţă şi sprijin României (conform celor stipulate în actele Înţelegerii Balcanice), s-a pregătit şi ea să atace (în caz de conflict armat între România şi URSS) şi să ocupe tot Banatul, inclusiv Aradul. În aprilie 1941, deşi România nu a atacat Iugoslavia (alături de Germania, Ungaria, Italia şi Bulgaria), aviaţia iugoslavă a bombardat Aradul, Timişoara şi Deva... În fine, între 1948 şi 1954 între România „reperistă" şi Iugoslavia „socialistă" a existat, de facto, stare de război, un război, de altfel, soldat cu sute de morţi de ambele părţi. Aş mai putea aminti, în acelaşi „spirit" al „bunelor relaţii", tratamentul inuman la care sârbii au supus constant pe românii care se refugiau în Iugoslavia ca să scape de represiunea lui Ceauşescu. Iar ceea ce este mai grav, Serbia şi apoi Iugoslavia (mare şi apoi restrânsă) au dus incontinuu o politică agresivă de deznaţionalizare a celor peste 1,1 milioane de români din această ţară (românii bănăţeni, cei timocani şi aromânii). *Culmea este că analiştii militari ştiu că, în cazul un conflict militar deschis în Kosovo, majoritatea soldaţilor armatei federale iugoslave vor fi alcătuiţi din aromâni, înrolaţi mai mult sau mai puţin cu forţa. Atunci, după toate aceste fapte, riguros istorice, ce mai rămâne din „tradi-*

ţionala prietenie sârbo-română"? Revenind însă la aspectele politice actuale ale crizei din Kosovo, cum apreciaţi declaraţiile d-lui Roman care afirma că „abţinerea României de a acorda NATO-ului un acces nelimitat la spaţiul aerian al României, este de preferat, pentru a se putea exercita presiuni asupra NATO, ca România să fie integrată cât mai curând în această organizaţie"? Ce părere aveţi de această „tactică"?

Ş.O.: – Eu am o altă părere asupra relaţiilor dintre Serbia, respectiv, Iugoslavia şi România. Relaţiile dintre Serbia (şi apoi Iugoslavia) cu România au fost tradiţional bune, pe vremea când în fruntea Serbiei şi Iugoslaviei a fost regele Alexandru. După asasinarea sa la Marsilia în 1934, Iugoslavia, condusă de regentul Paul (fratele lui Alexandru) a contribuit la ruinarea Micii Înţelegeri şi a pactizat cu Italia lui Mussolini, înainte de a fi atacată la rândul ei, în 1941, de puterile Axei. Să revin însă la întrebarea dv., privind argumentaţia de ultimă oră a d-lui Roman; o anumită strategie machiavelică există în această argumentare. *Succesul oricărei presiuni depinde însă de starea de necesitatea a celui supus presiunii!* Or, NATO nu se află în această situaţie! România a putut folosi această strategie, cu succes, în primul război mondial, când aliaţii occidentali se aflau într-o situaţie dificilă pentru a obţine promisiunea unei mari Românii la încheierea păcii. Dar situaţia actuală e cu totul diferită. Dl. Roman îşi face deci iluzii, crezând că România poate exercita presiuni asupra NATO, valorificând situaţia din Kosovo. În consecinţă, strategia bulgară mi se pare superioară, căci ea inspiră NATO mai multă încredere. E drept că bulgarii au votat altfel decât românii şi au un guvern omogen de centru-dreapta.

L.V.: – Pe de altă parte, vă semnalez o contradicţie, opinia publică românească susţine aderarea la NATO, dar, când este vorba de dovezi practice, are reţineri. Nu puţini români pun „problema Kosovo" într-un mod ciudat: „aşa ceva (similar Iugoslaviei adică) ni se poate întâmpla şi nouă în Secuime,

unde avem două judeţe, Harghita şi Covasna, cu populaţie preponderent majoritar maghiară". *Cu alte cuvinte,* „are dreptate Miloşevici că îi pune la punct pe albanezi", *iar unii se leagănă cu legenda falsă a* „prieteniei tradiţionale româno-sârbe". *Toate aceste opinii sunt complet false, dar de ce se gândeşte astfel, să fie de vină firea duplicitară a românului?*

Ş.O.: – Nu aş fi atât de sever, adevărat e faptul că nu suntem suficient de consecvenţi cu noi înşine... Dorim reforme, dar ezităm când e vorba ca uzinele care lucrează în pagubă să fie închise. La fel, în noul conflict din Balcani. Dorim să fim acceptaţi în NATO, dar la o adică, inima ne bate alături de agresori, adică alături de sârbi şi nici nu ascundem acest fapt...

L.V.: – Românii nici nu sunt informaţi (ca să fim cinstiţi, nici nu doresc să fie informaţi), despre ce se petrece în Kosovo (o provincie istorică a Serbiei, dar acum cu o majoritate de 90% albaneză). Românii nu au fost interesaţi realmente nici de ce s-a întâmplat în Bosnia. De fapt, ce să mai mă mir, ei nu sunt interesaţi nici de grava realitate: eliminarea (chiar exterminarea) propriilor conaţionali, în număr de 1,1 milioane suflete, din aşa-zisa Iugoslavie restrânsă... Acum câteva zile, la Piteşti, şi-a dat foc în public o româncă deznădăjduită şi nimeni, dar absolut nimeni *nu i-a venit în ajutor, au lăsat-o să ardă de vie, sub priviri impasibile. A devenit oare poporul român insensibil la suferinţa celor din jur?*

Ş.O.: – Aici are o mare parte de vină presa din România, preocupată mai mult de etalarea limbajului trivial, chiar pornografic. Îngrijorarea absurdă că actualul conflictul din Kosovo s-ar putea repeta, după un scenariu identic, şi în Transilvania nu trebuie să dicteze în nici un caz României o politică complezenţă faţă de Serbia lui Milosevici. România nu are eterogenitatea Iugoslaviei! Naţionalismul primitiv al unor români – el marchează şi pe susţinătorii lui Milosevici la noi – poate însă constitui un risc pentru securitatea statului român. E de datoria guvernanţilor să gândească la unitatea statului

român, pe care *nimeni* nu o ameninţă, de altfel, dar încurajarea lui Milosevici sau o atitudine ezitantă nu contribuie la acest scop.

L.V.: – Comparaţia pe care o fac cercurile diversioniste (poate conduse chiar de la Moscova) între Kosovo şi Transilvania este complet falsă! În Transilvania, ungurii şi românii se înţeleg bine, nu există nici un fel de conflict interetnic (decât, cel mult, în capul unuia ca C.V.Tudor), iar maghiarii participă la guvernarea României. În Kosovo, albanezii şi sârbii nici nu-şi vorbesc, ce să mai vorbim de căsătorii mixte (în Transilvania, sunt, în schimb, 400.000 de familii mixte, româno-maghiare...). Poate, totuşi dintr-un calcul politic complet greşit, preşedintele Constantinescu să se fi gândit că, menajându-l pe Milosevici, va câştiga în anul 2000 voturile ultranaţionaliştilor şi al sârbilor din Banat!? Ce părere aveţi?

S.O.: – Cred şi eu că populismul joacă şi aici un rol important. Pe de altă parte, ştiu că Milosevici e privit în Occident ca ultimul dictator comunist din Europa, un fel de Ceauşescu al Iugoslaviei. Cine susţine, chiar indirect, pe Milosevici se compromite. Interesul naţional românesc cere ca aceste considerente să-şi găsească reflectarea în politica României în Balcani.

München, 1 noiembrie 1998

EȘECUL PRIVATIZĂRII

***Liviu Vălenaş**: – D-le Orescu, după demiterea ministrului de Finanțe, Daniel Dăianu, acum și-a dat demisia ministrul Privatizării și totodată președintele Fondului Proprietății de Stat, dl. Sorin Dimitriu. În fapt o nouă demitere, căci este evident că Sorin Dimitriu nu a plecat de bunăvoie, din contra, a fost constrâns să facă acest gest. Cum priviți deci această nouă „debarcare"?*

Şerban Orescu: – Demisia d-lui Dimitriu survine prea târziu. Inacțiunea sa a adus prejudicii enorme Reformei... Pentru observatorii scenei politice românești un lucru este clar: dl. Sorin Dimitriu s-a bucurat, undeva, sus, de un sprijin constant, fără de care de mult ar fi fost schimbat din importanta sa funcție de președinte al FPS, la care se adăugase, de câteva luni, și funcția de ministru al Privatizării. Fără acest sprijin „de sus", iar prin acest termen trebuie înțeles Cotroceniul, dl. Sorin Dimitriu nu ar fi putut să concentreze *în mâna sa și a familiei sale* puteri economice excesive. Dl. Sorin Dimitriu a avut în mână toate pârghiile privatizării, președinte al FPS, ministru al Privatizării, iar fratele său conduce Agenția de Dezvoltare (care se ocupă de investițiile străine în noile întreprinderi românești). Aceste funcții, foarte importante, arată în ce măsură familia Dimitriu a concentrat în mâna sa puteri decizionale privind economia, privatizarea și investițiile străine. Dacă efectele acestei concentrări ar fi fost pozitive, puteam trece peste ea. Dar aceasta putere s-a semnalat printr-o încetinire fără precedent în Europa de Est a procesului de privatizare! „Financial Times" nota, la 28 septembrie, că FPS-ul vânduse până la aceea dată mai puțin de 20% din portofoliul său în expresie valorică. Accentuăm „din portofoliul său", căci ponderea industriei rămase „de stat" este mai mare dacă se ține seama și de capitalul regiilor. *Practic, privatizarea industriei românești*

este doar la început, dar vinovat de această situaţie să fie doar dl.Dimitriu?

L.V.: – Mă îndoiesc profund că dl. Sorin Dimitriu a putut el stopa, cu de la sine putere, privatizarea în România! Dânsul a fost omul preferat, „omul de casă“ *dacă vreţi, al Palatului Cotroceni, mai precis spus, omul de maximă încredere al preşedintelui Constantinescu. Dânsul l-a impus, de altfel, şi în fruntea FPS şi ministru al Privatizării în guvernul Vasile.* Acum, dl. Dimitriu a fost dat afară *(asta înseamnă „demisia“ lui, de fapt). Mă întreb însă, de ce a fost dat afară sau de ce a fost dat afară abia acum? Ce s-a întâmplat în realitate?*

Ş.O.: – Dl. Dimitriu, nici pe departe, nu este principalul sau singurul vinovat de situaţia tristă în care se găseşte privatizarea în România. *Domnia sa a fost, până mai deunezi, unul din principalii sfătuitori de taină ai preşedintelui Emil Constantinescu!* Centrul de putere de la Cotroceni este adeptul schimbărilor lente. Aceasta se potrivea de minune şi cu optica d-lui Dimitriu!

L.V.: – În fond, cine este dl. Sorin Dimitriu? Un vajnic constructor de decenii al siderurgiei socialiste (falimentare), ca proiectant şi director de minister! Este unul din cei „15.000 de specialişti“ ai Convenţiei Democrate, iar dacă da, atunci nu dovedeşte acest fapt că cei „15.000 de specialişti ai CDR“ au inclus, în optica d-lui Emil Constantinescu, cadre ale regimului Ceauşescu şi chiar ale Securităţii? Nu este deloc exclus ca dl. Dimitriu să cumuleze ambele „calităţi“...

Ş.O.: – Cert este că, după 1996, dl.Sorin Dimitriu a devenit brusc „ţărănist“ (s-a înscris precipitat în PNŢCD) şi, în plus, a ajuns consilier pentru industrie al preşedintelui Constantinescu. Apoi, ca unul care a participat la întâlnirea de la Braşov, care a pregătit debarcarea premierului Ciorbea, dl.Dimitriu părea om de încredere şi pentru guvernul Vasile.

L.V.: – Din ce în ce mai multe dovezi se coroborează în sprijinul faptului că „întâlnirea“ de la Poiana Braşov, din

primăvara acestui an, a unei aripi din PNŢCD, a fost organizată de SRI...

Ş.O.: – Nu am neapărat nevoie de ipoteze! În Statele Unite, cu prilejul recentei sale vizite, premierul Radu Vasile a suferit un adevărat duş rece, la care nu s-a aşteptat (...). În faţa acestor critici şi pentru a evita naufragiul iminent, premierul Vasile s-a văzut nevoit să arunce peste bord *o parte* din lest. N-a fost însă uşor! Pentru a învinge rezistenţa forurilor *suspuse*, premierul a folosit şi predicţiile sumbre ale Fondului Monetar Internaţional! Acest fapt este dovedit de declaraţiile lui Radu Vasile, la întoarcerea din SUA (făcute unui cotidian bucureştean, la 11.10.98), declaraţii deopotrivă menite să confere premierului mai multă autoritate faţă de preşedintele Constantinescu, sub acest raport. De unde şi demiterea d-lui Dimitriu, impusă preşedintelui Constantinescu de premierul Radu Vasile...

L.V.: – Actualul premier, Radu Vasile, la „întrunirea" de la Braşov, primise sprijinul direct al lui Sorin Dimitriu, în vederea „puciului" proiectat contra premierului de atunci, Victor Ciorbea, acum, dl. Vasile este nerecunoscător pentru acest sprijin...

Ş.O.: – Ca urmare a agravării situaţiei economice şi în perspectiva insolubilităţii României în 1999, au apărut alte priorităţi. Prioritar pentru actualul premier, în cursa pentru propria supravieţuire, a fost să poată arunca răspunderea pe altcineva, *chiar cu riscul de a indispune temporar Preşedinţia*! Iar acest „altcineva" nu a fost decât dl. Sorin Dimitriu. D-lui Dimitriu, vinovat şi el desigur pentru eşecul în lanţ al reformelor, i s-a rezervat *rolul de ţap ispăşitor* pentru defecţiunile în serie ale regimului. De pe urma înlocuirii domniei sale, premierul scontează o creştere „de curs" în ţară şi, mai ales, în străinătate. Se mai naşte întrebarea: cum s-a lăsat dl. Dimitriu „demisionat", când, numai cu două săptămâni înaintea „demisiei", declarase la o conferinţă de presă a PNŢCD-ului că *„privatizarea decurge normal"* <sic>... Răspunsul e simplu: *nu*

a avut încotro! Cert este că, la 19.10.98, dl.Dimitriu respingea acuzaţiile apărute în presa română privind eventuale afaceri în care ar fi implicat. Ne aducem însă aminte de campania, destul de bine documentată dusă de ziarul „Ziua" împotriva sa, în sensul că s-a implicat în numeroase afaceri oneroase.

L.V.: – Bine informatul ziarist, Cornel Ivanciuc, a publicat anul acesta, în ziarul „Curentul", o serie de articole în care punea în discuţie afacerile necinstite ale fostului preşedinte al FPS cu mai mulţi afacerişti străini şi români, soldate cu pagube importante pentru statul român. Se pare că necinstea este larg răspândită printre cei „15.000 de specialişti" ai d-lui Constantinescu.

Ş.O.: – Ce-i drept, acest domeniu al privatizării se pretează, mai mult ca altele, la licitaţii dubioase, cu atât mai mult cu cât Curtea de Conturi nici nu are competenţa să-l controleze... Dl. Sorin Dumitriu,acumulase un balast care nu-i permitea să ceară sprijin moral opiniei publice sau PNŢCD-ului, spre a opune rezistenţă *cererii* de a demisiona. Demisia dânsului nu poate fi comparată cu „demisia" (demiterea, de fapt) a d-lui Daniel Dăianu. Pentru dl. Dăianu, demisia a fost *un act de concesivă eleganţă,* pentru dl. Dimitriu ea este *un final fără glorie...*

München, 2 noiembrie 1998

„DRUMUL PETROLULUI" ŞI ROMÂNIA

Liviu Vălenaş: – Europa de Est, şi nu numai ea, este precupată intens în ultimul timp de „Drumul petrolului", versiune modernă a faimosului „Drum al mătăsii" din evul mediu. Stimate d-le Orescu, vă propun să discutăm despre şansele României de a tranzita în viitorul apropiat petrolul şi gazele din zona Mării Caspice şi, de asemenea, să evaluaţi avantajul economic pentru România, dacă „Drumul petrolului" ar trece pe teritoriul ei. Pentru început, aşadar, ce avantaje financiare ar obţine România dacă ar tranzita petrolul caspian?

Şerban Orescu: – După evaluările româneşti, beneficiul din taxe şi costul transportului ar fi de circa 50 de milioane de dolari SUA anual, beneficiul direct desigur. Deci o cifră destul de modestă. Dar ar fi şi avantaje indirecte, ca reactivarea canalului Dunăre-Marea Neagră, în prezent utilizat mult sub capacitatea lui; ar putea fi exploatate, la capacitatea lor de producţie, rafinăriile româneşti, cum ar fi cea de la Midia-Năvodari. În paranteză trebuie spus că motivul principal pentru care a fost întârziată privatizarea rafinăriei de la Midia a fost tocmai perspectiva ca acolo să fie prelucrat petrolul din Caucaz...

L.V.: – Rafinăria de la Midia-Năvodari a fost rodul megalomaniei lui Nicolae Ceauşescu, la începutul anilor '70. Ceauşescu a ordonat personal construcţia acestei rafinării gigantice, cu o totală lipsă de respect faţă de mediul înconjurător şi faţă de turism (Mamaia este şi acum poluată de acest combinat) în ideea că aici se va prelucra petrolul din Iran şi Kuwait. Dar, după căderea Şahului, în 1979, petrolul iranian nu a mai venit (ayatolahul Khomeyni nu i-a iertat niciodată lui Ceauşescu că fusese prieten personal al şahului Reza Pahlavi), iar petrolul kuweitian a venit şi el în cantităţi din ce în ce mai mici. Nici petrolul (extras deocamdată în cantităţi reduse) din

Marea Neagră nu a putut alimenta gigantul energofag de la Midia...

Ş.O.: – Fapt este că întârzierea privatizării sale a dus la agravarea stării financiare, în prezent combinatul de la Midia-Năvodari e înglodat în datorii de ordinul sutelor de milioane de dolari SUA, dar lobby-ul industriei grele româneşti (foarte influent la Cotroceni şi în guvernul Radu Vasile) se opune în continuare privatizării combinatului, motivul fiind pretinsa şansă de a prelucra petrolul adus din ţările limitrofe Mării Caspice. Preşedintele Constantinescu, care caută să facă din orice capital politic, nu a dorit privatizarea Midiei, cum nu observă nici că „drumul fără pulbere“, canalul Dunăre-Marea Neagră, se află în stare de faliment! Soluţia întrevăzută pentru salvarea acestor două construcţii falimentare este tranzitul petrolului caucazian prin România. Pentru acest lucru a pledat preşedintele Constantinescu chiar în faţa Congresului Statelor Unite.

L.V.: – Fără prea mult succes, de altfel...

Ş.O.: – Americanii au altă opinie despre transportul energiei caspiene. Speranţa Cotroceniului ar putea fi Rusia (...), deşi există riscul ca Rusia să ceară României concesii politice în schimb. Cunoaştem deja felul în care această ţară tratează problemele economice cu Ucraina!

L.V.: – Pe ce se bazează totuşi preşedintele Constantinescu când crede că „Drumul petrolului“ va trece şi prin România? În fond, în ce condiţii ar putea fi tranzitat acest petrol caucazian (caspian)?

Ş.O.: – Pentru România, ruta posibilă ar trece prin Novorossiisk (port rus la Marea Neagră) şi apoi la Constanţa Sud-Agigea, cu vapoare de tonaj mijlociu (problema unei conducte petroliere submarine nu se pune). La Constanţa Sud petrolul ar fi transbordat pe şlepuri (barje) care ar lua calea Canalului, apoi calea Dunării până la Pancevo, port sârbesc la Dunăre. De la Pancevo există o conductă veche, construită de CAER, spre

Italia, la Triest. De la bun început observăm că acest „proiect" implică tranzitarea Serbiei, or, Statele Unite s-ar opune (şi se opun) *categoric* tranzitării Iugoslaviei restrânse, din motive lesne de înţeles. Ambasadorul american la Bucureşti, dl. Rosapepe, a declarat, la recenta consfătuire a ţărilor interesate în transportul energiei caspiene spre Europa, că Statele Unite susţin (însă în subsidiar, poate pentru a menaja, probabil, orgoliile româneşti) o variantă de transport prin România şi Ungaria, ocolind Serbia. În principal însă, Statele Unite susţin, după cum a declarat acelaşi ambasador la Bucureşti, ruta de tranzit prin Azerbaidjan - Georgia (Gruzia) -Turcia (la portul Ceyhan de la Marea Mediterană) evitându-se Marea Neagră. O atare conductă ar avea avantajul strategic de a trece prin ţări prietene ale Statelor Unite, ocolind totodată focarul de război din Cecenia. Foarte recent însă, în ziarul „New York Times" a apărut un articol în care se suţinea că varianta preferată de SUA ar fi totuşi o conductă cu debuşeu direct la Marea Neagră, la portul Supta din Georgia. Eu însă am rezerve că Statele Unite vor abandona soluţia debuşeul la portul turcesc Ceyhan, din raţiuni legate de situaţia precară în care se află în prezent litoralul Georgiei, „prins" între două „republici" secesioniste, Abhazia şi Agearia (o să mă refer puţin mai încolo asupra acestei probleme). Economic, la prima vedere, traseul Marea Caspică (Azerbaidjan) – portul Supta este cel mai rentabil, fiind cel mai scurt, dar, implică mari riscuri politico-militare.

L.V.: – Este evident că Rusiei nu-i convine un astfel de traseu, fie direct prin Georgia, fie prin Georgia – Turcia, căci astfel pierde posibilitatea să tranziteze ea însăşi petrolul caspian...

Ş.O.: – Evident. Rusia susţine în principiu orice proiect care trece prin Novorossiisk. Or, cum un eventual tranzit prin România are Novorossiisk-ul ca punct *obligatoriu* de trecere, rezultă *o convergenţă româno-rusă* şi *o divergenţă româno-americană!...* Insistând prea mult asupra traseului Novoro-

ssiisk-Constanţa, România riscă să irite Statele Unite, dar şi Azerbaidjanul şi Georgia. Recent, România a fost vizitată de preşedintele Kazahstanului, Nazarbaev, însă Kazahstanul a respins *de plano* propunerile româneşti. Cam toate republicile ex-sovietice, deţinătoare de petrol, încearcă să evite traseele prin Rusia. Ştiu ele ce ştiu...

L.V.: – Cum se prezintă, din punct de vedere tehnico-economic, problema tranzitului petrolier?

Ş.O.: – În urma scăderii preţului mondial al petrolului, numai transportul unor de cantităţi foarte mari, care să justifice conducte cu un diametru mare, poate fi rentabil. Ca urmare, tranzitul petrolului prin canalul Dunăre-Marea Neagră sau pe calea ferată cu vagoane cisternă apare complet nerealist. Personal, cred că acest canal Dunăre-Marea Neagră, o relicvă a comunismului, trebuie redus la un canal de irigaţii!

L.V.: – Credeţi? Eu am o altă opinie în această privinţă. Este adevărat că acest canal a fost construit pe vremea comunismului, în două etape (l-a început Stalin şi l-a terminat Ceauşescu), dar el a fost imaginat cu ani în urmă: Ion Ionescu de la Brad a elaborat un proiect concret, aproape identic cu cel actual, iar Carol I ar f dorit construcţia acestei magistrale. Sunt raţiuni politice, militare şi economice care susţin că acest canal este viabil, chiar dacă acum este prost folosit şi puţin tranzitat. Construcţia canalului a fost dictată, în primul rând, de dorinţa României de a nu mai putea fi şantajată de Rusia *(de URSS, acum de Ucraina)* în privinţa accesului pe gurile Dunării. *Acesta a fost scopul principal şi nu scurtarea cu 400 km a traseului Dunăre-Marea Neagră! Este posibil ca investiţia să nu fie amortizată* niciodată, *dar canalul Dunăre-Marea Neagră (cu numai două ecluze principale) nu este asemănător cu combinate energofage, gen Midia-Năvodari sau „Sidex" Galaţi, căci nu consumă materii prime şi energie (decât în cantităţi reduse). În Bavaria, unde locuim, nemţii au construit un canal mai ambiţios şi mai scump – nici în prezent amortizat*

– magistrala Dunăre-Main (prin acest canal se poate circula cu vapoare, pe Dunăre, Main şi Rin, de la Marea Neagră, la Marea Nordului). Or, nimănui din Germania nu i-a venit ideea să închidă acest canal sau să-l transforme în „canal de irigaţii“...

Ş.O.: – Este perfect adevărat ce spuneţi, dar există şi o mare deosebire: nemţii au bani, pe când românii nu!

L.V.: – Lucrurile, este o părere personală, trebuie privite în perspectivă. Transportul fluvial pe apă cred că reprezintă viitorul transportului de marfă în Europa, în plus, este şi ecologic (poluarea cea mai mică). Aici, în Occident, se poate vedea bine cum gradul de civilizaţie al unei ţări, al unui popor se regăseşte şi în densitatea de canale navigabile. Germania este brăzdată peste tot de canale, ca să nu mai vorbesc de Olanda, Belgia, Franţa, Finlanda etc. În România nu avem decât acest canal în funcţiune, Dunăre-Marea Neagră, o realizare absolut remarcabilă (pe plan mondial vorbesc), opera inginerilor români şi nu a lui Nicolae Ceauşescu. Este evident însă că, în starea de colaps în care se găseşte astăzi economia României, nici canalul Dunăre-Marea Neagră nu poate să funcţioneze la parametri normali. Un alt canal care ar fi putut fi remodernizat, canalul Timişoara-Dunăre (canalul Bega) este în prezent colmatat, scos din circulaţie, ca să nu mai vorbesc de sistarea iresponsabilă, în decembrie 1989, a lucrărilor (terminate în proporţie de 90%!) a canalului Dunăre-Bucureşti (este drept că acum regimul Constantinescu vorbeşte de reluarea lucrărilor la acest canal). Chiar râurile interioare, Prut, Olt, Siret etc., pe care se naviga în secolul XIX (şi chiar mai devreme), sunt neglijate complet, pierdute pentru navigaţia fluvială, de departe cel mai ieftin transport posibil pentru mărfurile generale. Am făcut această paranteză mai lungă, pentru a se vedea delăsarea tuturor regimurilor şi guvernelor care s-au perindat la cârma României în ultimii 9 ani, în privinţa transportului fluvial în România.

Ş.O.: – Da, este o paranteză interesantă. Însă, d-le Vălenaş, nu mă convingi deloc cu argumentul că gradul de civilizaţie al unui popor se măsoară după densitatea canalelor... Este o afirmaţie care se cere dovedită şi, până la proba contrarie, dă-mi voie să afirm că densitatea canalelor navigabile nu are nici o legătură logică cu gradul de civilizaţie. Sunt de părere că orice investiţie trebuie analizată exclusiv prin prisma avantajelor economice, la care se adaugă cele strategice, desigur. Or, chiar în Germania, canalul Rin-Main-Dunăre, al cărui ultim tronson a fost terminat cu câţiva ani în urmă – la insistenţele lui Franz Josef Strauss şi în ciuda avertismentelor experţilor –, lucrează în deficit. Nemţii nu-l închid pentru că îşi permit să piardă, dar experţii sunt de părere că investiţia, în sine, a fost o eroare. Am în faţă lucrările unui simpozion pe această temă ţinut în 22-23 noiembrie la Passau. Iată ce a declarat Eugen Wirth – profesor la Universitatea Erlangen şi unul din principalii specialişti germani în materie – cu privire la deschiderea căii Rin-Main-Dunăre: „Rezultatele prognozelor (privind creşterea traficului – n. Ş.O.) nu au fost confirmate. În urma căderii cortinei de fier, volumul materialelor transportate pe Dunăre a scăzut (92 milioane tone în 1987, 22 milioane tone în 1992 – e vorba de tonaj trecut prin Austria şi nicidecum prin canalul românesc Dunăre-Marea Neagră...). Prin intrarea în funcţiune a canalului Rin-Main-Dunăre nu se va schimba cu mai nimic volumului materialelor transportate“ ş.a.m.d. Ceea ce am citat se află în revista „Südosteuropa Aktuell“, nr. 21/1995. Iar cifrele pierderilor pe canalul Dunăre-Marea Neagră (deşi regimul Constantinescu, ca şi cele anterioare, ţin secret aceste cifre) sunt foarte mari. Un calcul economic realist lipseşte din revistele de specialitate. Când, cu câţiva ani în urmă, a avut loc în Germania un simpozion pe tema Dunării, delegaţii României au prezentat date trandafirii privind canalul Dunăre-Marea Neagră. Adevărul a putut fi aflat mai lesne chiar de la specialiştii germani. Ştim astfel că, pentru a fi rentabil, canalul

trebuie să transporte anual circa 90 milioane de tone. Or, el nu transportă nici 3 milioane de tone... Chiar dacă dumneata susţii necesitatea acestui canal, faptul că el este folosit doar în proporţie de 4%, mă determină să mă gândesc serios că, cel puţin momentan, ar fi bine să fie transformat într-un canal de irigaţie. În plus, am impresia – nu este o certitudine – că toată tevatura Cotroceniului în jurul tranzitului petrolului caucazian prin România este făcută pentru prelungirea agoniei canalului. Dacă se gândeşte aşa, atunci este ruinător pentru economia naţională!

L.V.: – Să revenim însă la problema tranzitului în sine. Ce interese are Ucraina, care nu produce momentan petrol, dar se află şi ea în apropierea ţărilor producătoare?

Ş.O.: – Bineînţeles că şi Ucraina ar vrea şi ea să tranziteze petrolul caspian. În opinia specialiştilor ucrainieni, petrolul caspic ar urma să ajungă prin Georgia la Marea Neagră, iar de aici, la Odessa şi apoi, prin Polonia, la Gdansk (Danzig), port la Marea Baltică. De la Gdansk există o reţea întinsă de conducte prin care pot fi alimentate ţările scandinave şi Germania – o piaţă mult mai mare decât cea cu debuşeul la Triest, traseu vizat de România. Proiectul ucrainian este suţinut, se pare, şi de Statele Unite, ca soluţie complementară şi nu concurentă (sprijinirea Ucrainei constituie un obiectiv primordial al politicii externe americane).

L.V.: – După anul 2005, va creşte ponderea petrolului din Kazahstan şi Turkmenistan (de pe acum despre această ultimă ţară, riverană la Marea Caspică, se vorbeşte ca despre un nou Kuweit). România, prin Compania Română de Petrol, s-a orientat deja spre Kazahstan, primind în concesie (s-au plătit de partea română 50 milioane de dolari) un teren petrolier de 35.000 km pătraţi, adică cam cât Olanda sau Belgia, ceea ce demonstrează încă o dată importanţa Kazahstanului. Culisele acestei afaceri care, la prima vedere, pare profitabilă pentru România, nu le cunoaştem, guvernul fiind de data aceasta

foarte discret... Între timp, premierul Radu Vasile l-a trimis la Moscova de Dinu Gavrilescu, ministrul agriculturii, care pe data de 21 octombrie a.c. a propus lui Primakov ca, în schimbul gazelor naturale, petrolului şi minereului de fier rusesc, România să livreze anual, în contrapartidă, produse alimentare (grâu, carne, ulei de floarea soarelui, vin etc.). Deci se tinde, din partea Rusiei şi României, să se revină la troc („sistem CAER"), ceea ce demonstrează două lucruri: pe de o parte, ambele economii au ajuns în stare de colaps (din cauza neaplicării reformelor), iar pe de altă parte, România revine, încetul cu încetul, la relaţii strânse cu Rusia, având nevoie de petrolul şi gazele naturale ale acesteia... Pentru România, pe moment, „Drumul petrolului" vine din Rusia...

Ş.O.: – Turkmenia şi Kazahstanul doresc să-şi transporte petrolul prin Iran la Golful Persic, iar de acolo cu petroliere mari, sub formă lichefiată. Pentru cele două state, ruta prin Iran e cea mai scurtă, dar Statele Unite nu sunt prea încântate de acest traseu, Golful Persic fiind considerat vulnerabil la şantaj politic şi acte de terorism. După cum Statele Unite se opun şi transportului prin Rusia...

L.V.: – Şi ce rămâne, în concluzie, din toate aceste trasee?

Ş.O.: – Rămâne o „fereastră" destul de îngustă, coridorul transcaspic prin Azerbaidjan şi Georgia spre Turcia. Ea satisface, deopotrivă, criteriile economice şi politice, deşi diferenţiat de la o ţară la alta. Având în vedere interesele comune ale ţărilor mai mici, de a se feri de risc politic şi acte de terorism, se poate spune că, şi pentru aceste state, conceptul american Azerbaidjan-Georgia-Turcia se recomandă de la sine. El nu exclude însă şi alte căi de tranzit de amploare mai redusă, alimentate de societăţi producătoare. O asemenea societate este concernul rusesc „Lukoil", care a achiziţionat, după cum se ştie, o importantă rafinărie în România, „Petrotel". Dar, repet, atenţie la interdependenţele economice cu Rusia, mai ales dacă economia românească se menţine vulnerabilă!

L.V.: – Care vi se pare ţara cu o poziţie-cheie în tranzitul petrolului caucazian (caspic)?

Ş.O.: – Azerbaidjanul, fără îndoială. Prin Azerbaidjan va trece aproape sigur „noua cale a mătăsii"! Dar mai departe? Preşedintele Constantinescu o vede trecând prin România. Mă îndoiesc. M-aş bucura însă dacă măcar o anumită reverberaţie economică ar afecta pozitiv România...

L.V.: – Tranzitul petrolier pe ruta Azerbaidjan-Turcia implică deci şi Georgia. Dar această ţară nu poate fi şantajată de Rusia? Nu are Rusia trupe „de menţinere a păcii" la „graniţele" dintre „republicile" secesioniste şi restul Georgiei? Atentatul de anul acesta, căruia era să-i cadă victimă preşedintele pro-american al Georgiei, Eduard Sevardnadze (care a scăpat ca prin minune, graţie Mercedesului său blindat, făcut cadou de guvernul german...), a fost fără îndoială pus la cale şi organizat de serviciile secrete ruseşti, fapt spus clar chiar şi de autorităţile de la Tiflis (Tbilisi). În fond, nu a devenit brusc Sevardnadze nomina odiosa *pentru Moscova din cauza traseului conductei petroliere Caspica-Marea Mediterană?... Va rezista deci Georgia presiunilor Moscovei?*

Ş.O.: – În principiu, cred că va rezista, având sprijinul Statelor Unite şi al întregii Europe Occidentale. Ruşii fac presiuni asupra Georgiei cu „chestiunea abhază", o secesiune copiată parcă la indigo după secesiunea Transnistriei de Republica Moldova. *Cu Georgia se repetă scenariul pus la punct de Moscova faţă de Republica Moldova.* Dar mai este şi Oseţia de Sud, mai este Agearia în Georgia, deci ruşii au „îmbunătăţit" „scenariul moldovean", în Georgia sunt două „Transnistrii"!

L.V.: – Atentatul pus la cale (mai multe atentate, de fapt) contra lui Sevardnadze, precum şi cele contra lui Aliev, preşedintele Azerbaidjanului, arată că, în afară de „Drumul petrolului", există în paralel şi un „Război al petrolului" în zonă. În acest război al petrolului, în 1998, Republica Moldova a fost victima Ucrainei, care a mutat abuziv frontiera de pe

Dunăre cu Moldova cu 100 de metri mai la vest (este incredibil că acest act de forţă nu a primit nici o ripostă din partea Bucureştiului, nici preşedintele Constantinescu şi nici ministrul de externe Andrei Pleşu nu au protestat pe lângă Kiev!). O sută de metri nu pare mult, dar Stalin a făcut „cadou" Republicii Moldova (pe atunci şi „sovietică" şi „socialistă"), în 1944, exact 400 de metri de acces la Dunăre... Or, pe aceşti 400 metri, Chişinăul începuse construcţia (cu fonduri de la BIRD) a ceea ce s-ar fi vrut să fie unicul port *al Republicii Moldova la Dunăre. Şi chiar în porţiunea confiscată (!?), Ucraina trebuie să-şi construiască un terminal petrolier. Ucraina a ameninţat ulterior Republica Moldova că* este dispusă să meargă până la capăt, adică să ocupe şi restul de 300 m de acces la Dunăre al Chişinăului"! *O mostră de cinism... Tot Ucraina (cu vasul „Rostock") a blocat deliberat canalul Sulina acum câţiva ani, ceea ce demonstrează încă o dată importanţa canalului Dunăre-Marea Neagră, departe de controlul ucrainean sau rusesc la Dunăre...*

Ş.O.: – Aceste presiuni, pe care le exercită Rusia şi respectiv Ucraina asupra ţărilor mici, arată o dată în plus miza uriaşă a „Drumului mătăsii", la figurat desigur, căci acum nu se mai transportă mătase, ci altceva, mult mai scump şi mai important: petrol... Rusia, prin încurajarea celor două republici secesioniste de la Marea Neagră, Abhazia şi Agearia (cu „capitala" la Batumi), a redus la jumătate coasta maritimă a Georgiei! În această situaţie, în sprijinul luptei sale pentru independenţă politică şi economică, Georgia nu are alt aliat decât Statele Unite. Această apropiere de SUA nu este bine privită la Moscova; de fapt, Moscova priveşte cu ostilitate (tradiţională) Georgia în sine. În mod semnificativ, societatea petrolieră rusă Lukoil (cu capital majoritar de stat), interesată de România şi pe care regimul Constantinescu pune bază, nu acceptă tranzitul petrolier prin Georgia, susţinând ca punct de plecare portul rusesc Novorossiisk. Or, tocmai în Lukoil şi în

alianţa încheiată de Lukoil cu concernul italian AGIP (Lukagip) îşi pune România speranţe de a tranzita petrol caspic.

L.V.: – Mediile de informare româneşti vorbesc însă doar de AGIP, lăsând opinia publică din România să creadă că este vorba doar de o înţelegere cu italienii...

Ş.O.: – Probabil ca să nu sperie pe români... În realitate, demersurile sprijinite de centrul de putere de la Cotroceni pentru a face din România o ţară de tranzit al petrolului şi gazelor de la Marea Caspică, este un fel de a bate la poarta Rusiei...

München, 10 noiembrie 1998

CINE STĂPÂNEŞTE TRECUTUL CONTROLEAZĂ VIITORUL

***Liviu Vălenaş**: – Stimate d-le Şerban Orescu, vă propun să începem noua noastră discuţie având ca moto cuvintele lui Orwell din „1984": „Cine stăpâneşte trecutul controloează viitorul", cuvinte care (după cum sublinia şi Romulus Rusan) ilustrează cel mai bine opoziţia Securităţii, dar şi a actualei Puteri de la Bucureşti, privind accesul poporului român la dosarele de Securitate. Recent, pe data de 23 octombrie 1998, s-a desfăşurat la Bucureşti, la sediul Comisiei Naţionale a României pentru UNESCO, seminarul „Legea accesului la dosare" . Masa rotundă a fost organizată de Alianţa Civică, revista „22" şi UNESCO . Majoritatea demnitarilor români invitaţi, inclusiv preşedintele Emil Constantinescu, au refuzat să participe . Pentru început, d-le Orescu, cum puteţi aprecia starea în care se găseşte în prezent legea deconspirării Securităţii, „celebra" lege Ticu Dumitrescu?*

Şerban Orescu: Sunt printre acei români indignaţi de faptul că acest proiect de lege, depus încă din martie 1990 la CPUN de actualul senator Constantin Ticu Dumitrescu, nu a fost finalizat. Din contra, este încă departe de a fi finalizat. Indignarea mea este şi mai mare, gândindu-mă că, de doi ani de zile, se află la putere o coaliţie care s-a declarat democratică şi un nou preşedinte, dl. Emil Constantinescu! Există convingerea în rândul societăţii civile, care şi-a spus cuvântul la acest simpozion, că acest proiect de lege nici nu va ajunge să fie votat până la sfârşitul actualei legislaturi!... Asta ar plasa România pe ultimul loc în Europa şi în această privinţă a luminii făcute asupra dosarelor vechii Securităţi. Nu suntem numai în acest domeniu pe ultimul loc, după cum se ştie, avem certificate că deţinem ultimul loc în privinţa Reformei economice, cât şi în alte aspecte majore ale procesului de democratizare, precum serviciile secrete! Iată că acum s-a adăugat

(și este bine că se face publică această situație), s-a adăugat deci situarea țării noastre pe ultimul loc și în privința deconspirării Securității... În calitate de ziariști și de cetățeni onești, trebuie să ne punem întrebarea: cine se face vinovat de această situație? Ei bine, la acest simpozion, nu au fost nominalizate persoanele răspunzătoare, dar din luările de cuvânt, în special cele ale d-nei Ana Blandiana, d-nei Gabriela Adameșteanu, d-nei Rodica Palade, d-lui Nicolae Ștefănescu-Drăgănești și ale altor participanți, rezultă clar că pe banca acuzării se află regimul actual!

L.V.: – Pentru mine este evident că actuala putere face tot ce-i stă în putință să blocheze accesul poporului român (acesta este termenul) la dosarele Securității! A intervenit, cu toate acestea, ceva nou, în ultimii doi ani, în privința legii deconspirării Securității?

Ș.O.: – Da, în ultimii doi ani, au fost depuse 230 (două sute treizeci!!!) de amendamente la „proiectul Ticu Dumitrescu" în Parlament. Fă și dumneata o socoteală, cât timp durează dezbaterea acestor amendamente, având în vedere că, săptămânal, se ține doar o singură ședință de către Camera Deputaților, consacrată acestui proiect, iar la fiecare ședință se face un pas de melc „înainte", în sensul că se discută un singur amendament! Este clar că se va intra într-o altă legislatură, cu (mai mult decât probabil) stânga la putere. Este, de fapt, ceea ce se și urmărește probabil, să ajungă stânga la putere și să blocheze definitiv acest proiect de lege! Actuala putere nu dorește finalizarea legii, pentru că, dacă ar fi votată și promulgată, ea ar pune într-o situație dificilă pe mulți din membri actualei puteri!

L.V.: – Se va intra nu numai într-o altă legislatură dar și într-un alt mileniu... A mai existat o lege depusă în Parlament la care să fie făcute 230 (!?) de amendamente?

Ș.O.: – Nu cunosc nici o lege! Numărul imens de amendamente depuse, în majoritate, de membri actualei puteri spune

multe în jurul dorinţei majorităţi de a finaliza proiectul de lege. Revin însă la simpozionul desfăşurat pe 23 octombrie din acest an la Bucureşti. Deşi persoanele care blochează legea Ticu Dumitrescu nu au fost nominalizate expres, aluzii foarte străvezii au fost totuşi făcute. De pildă, dl. Nicolae Ştefănescu-Drăgăneşti, bine cunoscut ca militant pentru drepturile omului şi preşedintele LADO a spus: „Spre surprinderea mea, un lider al unui partid de guvernământ a făcut tot posibilul ca procesul comunismului, acum 4-5 ani, să nu aibă loc, obstrucţionându-l total!" M-am interesat imediat la Bucureşti, pe cine a avut în vedere dl. Nicolae Ştefănescu-Drăgăneşti . Răspunsul: l-a avut în vedere pe dl. Mircea Ionescu-Quintus! Acum câţiva ani, dânsul era ministrul Justiţiei în guvernul Stolojan. Rolul său a fost acela de a zădărnici procesele torţionarilor, de a zădărnici traducerea în faţa Justiţiei a fostului ministru de Interne, Alexandru Drăghici, la care se adaugă, iată, şi activitatea dirijată împotriva proiectului legii „Ticu Dumitrescu"!

L.V.: – *Actualul preşedinte al PNL-ului a fost cel care a blocat, în calitate de ministru al Justiţiei, Procesul Comunismului. Dl. Mircea Ionescu-Quintus este şi autorul „faimosului" amendament la articolul 22, votat de Senat, prin care legea „Ticu Dumitrescu" era aruncată, practic, la coşul de gunoi (amendamentul prevede ca dosarele de Securitate să rămână în continuare la deţinătorii lor, adică la Securitate)...*

Ş.O.: – Am meditat la argumentele invocate în sprijinul acestei „teze" care şi-a găsit expresia în amendamentul modificator al articolului 22 iniţial. Am ajuns la următoarea concluzie: cum să fie SRI-ul de acord să fie consultate dosarele „vechii" Securităţi, când el a continuat să folosească o bună parte din vechii informatori ai Securităţii? Dacă dumneata, de pildă, ai primi prin lege posibilitatea de a consulta dosarele unor informatori, asta înseamnă că ai avea în mână trecutul celor care şi în momentul de faţă sunt informatori. Cum atunci să accepte Serviciul Român de Informaţii ca opinia publică să

aibă acces pe această fereastră, care a fost totdeauna închisă. Orice serviciu de informaţii din lume îşi protejează oamenii. Dacă în Germania s-a făcut lumină, este pentru că Germania a închis capitolul comunismului şi capitolul STASI, în momentul când s-a făcut unificarea ei. Serviciile secrete din Germania nici nu şi-au pus problema de a mai utiliza vreodată dosarele STASI (şi informatorii STASI). Premisa logică şi funcţională, pentru acces la dosarele unui serviciu de informaţii, este trecerea acestui serviciu (Securitatea) în categoria „fenomen istoric", adică scoaterea lui din actualitate. Or, acest lucru – dezarticularea serviciului secret moştenit de la comunişti – nu a avut loc în România! Cât timp nu are loc dezarticularea este inutil să se vorbească de deconspirarea Securităţii, pentru că, în cel mai bun caz, vom obţine alte minciuni din partea celor care conduc acest serviciu! ...

L.V.: – În această vară, s-a intensificat în România un fel de „dosariadă" (ediţie 1998), cu dosare şi file din dosarele de Securitate, aflate în custodia SRI-ului, file (sau dosare întregi) publicate prin mai toată presa din România (chiar şi eu am primit, în două rânduri, ultima dată acum câteva zile, file din dosarele de Securitate ale unor persoane care şi-au arogat calitatea de lideri ai unor organizaţii româneşti din Germania). O analiză mai atentă a acestor acte făcute publice demostrează indubitabil că ele provin din arhiva SRI-ului şi au fost date spre publicare, în scop evident de distruge anumite persoane politice (şi nu numai politice), încălcându-se astfel flagrant legea de organizare a SRI-ului, din 1991!...

Ş.O.: – Este evident că SRI-ul utilizează fondul de dosare întocmite de Securitate, fără a fi controlat în mod eficient. Vreau însă să revin la simpozionul organizat la Bucureşti. O luare de cuvânt foarte interesantă a fost a d-lui Constantin Ticu Dumitrescu, citez: „în PNŢCD, aşa cum spunea dl. Dejeu, ministrul de interne, s-a dat sarcina, atunci când am fost exclus din partid, să se verifice la sânge (se înţelege de la sine, într-un

sens ostil!) această lege. Şi să se propună un nou proiect"... Bineînţeles, mi-am pus întrebarea, la cine făcea aluzie dl. Ticu Dumitrescu? M-am interesat din nou la Bucureşti şi iată ce am aflat: dl. Ticu Dumitrescu avea în vedere pe dl. Ion Diaconescu! Nu-i de mirare, dl. Ion Diaconescu, preşedintele PNŢCD-ului, preşedintele Convenţiei Democrate, succesorul lui Corneliu Coposu, s-a dovedit în ultimul an, ca şi dl. Constantinescu, un protector al fostei Securităţi, contribuind la secretul absolut asupra activităţilor ei în trecut. Este bine că acest lucru a fost spus în mod plenar în faţa unei elite a societăţii româneşti, ca să ştie fiecare cine este preşedintelePartidului Naţional Ţărănesc Creştin Democrat!

L.V.: – Cum interpretaţi faptul că de la acest simpozion au absentat ostentativ d-nii Emil Constantinescu, preşedintele României, Costin Georgescu, directorul SRI, şi Cătălin Harnagea, directorul SIE?

Ş.O.: – Evident că aceste persoane sunt deranjate de un astfel de simpozion. A participat însă dl. Gheordunescu în schimb, venit cu o ambulanţă, de bolnav ce era! Nu-i nimic, vor urma şi alte simpozioane până la sfârşitul anului... Aş cita acum din spusele unui alt vorbitor, deputatul Gheorghe Ceauşescu, deputat al PNŢCD (lider al Alianţei Civice): „disensiunile pe această chestiune (este vorba de disensiunile artificiale cauzate de dezbaterea proiectului de lege Ticu Dumitrescu) au fost foarte abil provocate şi dirijate de un anume centru strategic pe care îl bănuiţi cu toţii" . Cine este acest „centru strategic"? Dl. Gheorghe Ceauşescu nu ne-a spus, dar din nou m-am interesat la Bucureşti şi am aflat că s-a referit la SRI!...

L.V.: – Ajungem iarăşi la cele afirmate de noi în ultimii ani, că România este condusă de un centru ocult de putere, adică de fosta Securitate... .

Ş.O.: – Să mergem aşadar mai departe, fostul prim ministru, dl. Victor Ciorbea, a făcut de asemenea o declaraţie aluzivă, citez: „nu am nici un fel de îndoieli că în legătură cu

procesul de democratizare a acestor servicii (serviciile de informaţii), o anumită tendinţă de manipulare a unor demnitari de către aceste servicii există şi la ora actuală“! Evident, aluzia se referă la agenţii acoperiţi (legendaţi) ai serviciilor de informaţii, promovaţi de acestea ca înalţi demnitari. Trec la un pasaj din cuvântul d-lui Rusan (fruntaş al societăţii civile din România), citez, „acest text (adică proiectul legii „Ticu Dumitrescu“) stătea de două luni la secretariatul guvernului, dar în urma solicitării senatorului PNŢCD, Răzvan Dobrescu, textul a ajuns la guvern; guvernul Ciorbea s-a mobilizat şi a făcut o şedinţă specială pentru asta“. Dl. Rusan reaminteşte un episod cunoscut: proiectul de lege Ticu Dumitrescu a stat blocat timp de câteva luni, la Secretariatul General al Guvernului. Dl. Ticu Dumitrescu, autorul proiectului de lege, dar şi parlamentarii aşteptau ca proiectul să vină de la Guvern, cu avizul său obligatoriu, însă în acest timp proiectul era reţinut la secretariat. De cine? De dl. Remus Opriş! Un om de „încredere“ în principiu a PNŢCD-ului. Nu întâmplător, acelaşi domn Opriş, cu câteva luni în urmă, rostea un elogiu la adresa vechii Securităţi, spunând: „În timpul din urmă, Securitatea, prin activitatea ei, a adus mari servicii societăţii româneşti!“... Acesta este domnul Opriş! Mâine-poimâine, mai ştii, preşedinte al partidului... Din acest simpozion, d-le Vălenaş, eu reţin puternice indicii că PNŢCD, conducerea lui, este în mare parte infiltrată de Securitate! De altfel, însăşi excluderea din PNŢCD a d-lui Constantin Ticu Dumitrescu – „vinovat“ de a fi încercat să deconspire Securitatea – vorbeşte de la sine.

L.V.: – Dacă poate fi o consolare pentru PNŢCD, cel puţin în aceeaşi măsură este infiltrat de Securitate şi PNL-ul...

Ş.O.: – Nici nu mai vorbesc de partidul liberal, pentru că are o importanţă mai redusă – m-am oprit asupra situaţiei de la ţărănişti. PNL nu are o situaţie mai bună decât PNŢCD, din contra, fiind infiltrat cel puţin în persoana preşedintelui partidului, dl. Mircea Ionescu-Quintus! Vreau să o citez spre final şi

pe d-na Blandiana, în intervenţia ei la simpozionul „Legea accesului la dosare": „Trebuie ca personalităţile politice în acest stat să nu dea declaraţii în presă că sunt de acord cu legea Ticu Dumitrescu (comentez eu, doar declaraţii platonice de acord), ci să-şi folosească efectiv puterea pe care o au". Vizat în mod evident de declaraţia d-nei Blandiana este integral establishmentul de la Cotroceni cu dl. preşedinte Constantinescu în frunte!

L.V.: – Persoanele nominalizate de dv. şi aluziv (dar totuşi străveziu) numite la simpozionul „legea accesului la dosare", Ion Diaconescu, Mircea Ionescu-Quintus, Remus Opriş, Costin Georgescu, Mircea Gheordunescu, Cătălin Harnagea, chiar Emil Constantinescu, credeţi că au fost înainte de 1989 informatorii sau agenţii Securităţii, sau au devenit numai după 1989 „avocaţii" ei? Ca o părere personală, nu cred că cineva a acceptat, după 1989, „laţul" serviciilor secrete, dacă nu a fost şi înainte omul lor...

Ş.O.: – Ambele ipoteze sunt însă la fel de nocive interesului naţional. Eu nu pot decât să constat, cu o mare tristeţe, cum spune în repetate rânduri d-na Ana Blandiana (unul din puţinii oameni de bună credinţă din România, care se manifestă în mod public) că noul regim era infiltrat 90% (procentajul exprimă mai degrabă influenţa pe care o au oamenii Securităţii în rândul noii Puteri). Situaţia este dezastruoasă! Nu văd soluţie la ea! Actualul regim va pierde alegerile viitoare; va veni, probabil, un regim de stânga, fapt ce va fi şi mai rău – stânga nici nu se jenează să spună că a colaborat cu Securitatea. În aceasta constă singura deosebire importantă între actualul regim şi cel care l-a precedat. Cei care l-au precedat nu-şi ascund colaborarea cu Securitatea iar acum sabotează pe faţă în Parlament legea Ticu Dumitrescu. Dau ca exemplu pe Ioan Mircea Pascu, care este preşedintele Comisiei de Apărare din Camera Deputaţilor, unde, de asemenea, este analizat proiectul

Ticu Dumitrescu: el nici măcar nu se deranjează să participe la şedinţele comisiei... .

L.V.: – Cu Ioan Mircea Pascu lucrurile sunt clare, a fost ofiţer de Securitate acoperit la Academia de Drept şi Relaţii Internaţionale (ADIRI). Pe de altă parte, pentru mine nu există nici un fel de deosebire între fostul regim Iliescu şi regimul Constantinescu, în raport cu legea Ticu Dumitrescu. Ambele regimuri au făcut tot ce au putut ca să blocheze această lege, cu alte cuvinte, au făcut tot ce au putut ca să împiedice accesul poporului român la cunoaşterea propriului trecut!

Ş.O.: – O diferenţă există totuşi. Dacă despre regimul Iliescu eram edificaţi de la bun început ce ne aşteaptă, regimul Constantinescu, în schimb, poartă marea răspundere de a fi indus în eroare opinia publică românească. „Pactul cu diavolul" la care m-am referit în repetate rânduri este confirmat prin tot ce se întâmplă în România, în primul rând în sfera serviciilor secrete, a legilor pentru deconspirarea Securităţii, a Reformei Economice şi aşa mai departe. Aproape că nu există aspect negativ în aceşti doi ani care să nu fie reductibil la o foarte probabilă înţelegere fundamentală cu fostul regim comunist!

L.V.: – În România, din cei aproximativ jumătate de milion de informatori de Securitate, doar jumătate mai sunt în viaţă (sau în ţară); atunci mă întreb: pentru interesul meschin a 200.000 de persoane trebuie sacrificate interesele a 21.800.000 de oameni?

Ş.O.: – Noi nu putem face altceva decât să ne exprimăm protestul şi să contribuim la edificarea opiniei publice româneşti . Opinia publică românească pare să încline însă, aşa cum au arătat recentele alegeri din Bucureşti pentru funcţia de primar general, spre stânga la viitoarele alegeri generale, anticipate sau nu. În aceasta constă marea răspundere a actualului regim şi a preşedintelui Constantinescu, care s-au comportat în aşa fel, încât au discreditat şi uzat politic ideea de Reformă, fără a fi realizat ceva pe planul reformelor!

L.V.: – La simpozionul consacrat accesului la dosarele Securităţii, s-a discutat aluziv când a fost vorba de nominalizarea unor persoane suspuse, nu credeţi că era mai bine ca aceste persoane să fie nominalizate („verde-n faţă"?)

Ş.O.: -- Desigur că mai era bine dacă se spunea lucrurilor pe nume! Din aceleaşi cercuri care au organizat recent simpozionul la care ne-am referit, am informaţii, dar tot aluzive, despre înţelegerea secretă încheiată, în 1995, între dl. Constantinescu şi serviciile secrete româneşti. Atunci eu i-am întrebat: „dar de ce nu spuneţi întregii ţări de această înţelegere"? Nu am primit răspuns, s-a tăcut! Nu consider că reprezentanţii societăţii civile şi-au făcut, în acest moment de deziluzie generalizată, întreaga datorie faţă de opinia publică. Cărţile trebuie date pe faţă, astfel încât electoratul să poate alege mai bine în anul 2000 decât în 1996!

L.V.: – În ţara românească, altul mai bun ca Emil Constantinescu să nu existe?

Ş.O.: – La neputinţa societăţii româneşti s-a referit, de altfel, d-na Ana Blandiana, în încheierea simpozionului, când a spus că „există popoare care nu sunt în stare să-şi creeze o clasă politică". Ăştia să fim noi, românii? Atunci ne merităm soarta!

L.V.: – Pentru mine lucrurile sunt clare, legea Ticu Dumitrescu va fi îngropată, iar groparul principal este Emil Constantinescu!

Ş.O.: – Nu este numai o vină individuală, există o conspiraţie împotriva deconspirării Securităţii şi, în general, împotriva reformelor în România, dirijată pe dedesubt de serviciile secrete româneşti! Nu numai preşedintele Constantinescu face parte din această conspiraţie; după părerea mea, face parte tot centrul de putere de la Cotroceni!

L.V.: – Cu legea Ticu Dumitrescu îngropată, cu atotputernicia „noilor" servicii secrete româneşti (de sorginte securistă), nu văd cum România ar putea fi primită, vreodată, în NATO... .

Ş.O.: – Evident că nu are nici şansă de a fi primită în NATO şi nici în Uniunea Europeană. Acest lucru s-a spus clar la simpozion. Puterile occidentale nu sunt naive, ele s-au lăsat înşelate şi trase pe sfoară de nenumărate ori de România (în privinţa Reformei, în privinţa serviciilor secrete). Acum, ele au o singură reacţie posibilă -- refuză să ne primească atât în NATO cât şi în UE! Nici eu, în locul preşedintelui Uniunii Europene, nu aş primi o ţară care se prezintă în asemenea mod.

L.V.: – În încheiere, în legătură cu acest simpozion, îmi exprim regretul că el a fost organizat într-o sală foarte mică, cu un număr relativ redus de participanţi. Era mai bine să fi fost organizat într-o sală foarte mare (de ce nu în Sala Palatului?), ca mii de oameni (şi ar fi trebuit să fie invitaţi în special tinerii) să vadă şi să audă cine se opune în ţara românească deconspirării Securităţii.

München, 15 noiembrie 1998

„ALTUL MAI BUN NU AVEM"

***Liviu Vălenaş**: – Relativ recent, au avut loc la Bucureşti alegeri pentru postul de primar general. Puteţi trage anumite concluzii asupra opţiunilor politice ale electoratului românesc, în perspectiva viitoarelor alegeri generale, anticipate sau la termen?*

Şerban Orescu: – D-le Vălenaş, multe concluzii nu pot trage din alegerile pentru postul de primar general al Capitalei. Criteriile pentru alegerea primarului general al Capitalei nu sunt nici pe departe aceleaşi ca pentru alegerile generale sau prezindenţiale. Totuşi, cunoscându-i pe români, cred că nu greşesc, dacă spun că, cel puţin în privinţa absenteismului (care a fost remarcat de absolut toţi observatorii politici), nu a fost o simplă opţiune locală. Dacă absenteismul a crescut cu aproape 20% la Bucureşti, a fost nu din cauza d-lui Viorel Lis, care a avut o prestaţie destul de bună, cât pentru faptul că cetăţeanul a avut în vedere totuşi şi prestaţia partidului (PNŢCD) şi a constelaţiei politice (CDR) de care dl. Lis aparţine. Nu cred că pot fi acuzat de spirit speculativ excesiv spunând că dl. Lis a fost penalizat prin absenteismul de la vot, de cei nemulţumiţi de Convenţia Democrată şi chiar de preşedintele Constantinescu personal, mai mult decât de cei nemulţumiţi de primariatul domniei sale.

L.V.: – De fapt, absolut toate partidele care s-au prezentat la aceste alegeri au fost penalizate masiv, căci asta înseamnă în realitate un absenteism cu 20% mai mare, iar procentul acesta a fost distribuit relativ uniform între toate partidele... Viorel Lis totuşi a câştigat, cu foarte puţin peste 50%, dar să nu uităm că, în trecut, ceilalţi primari ai CDR-ului, Crin Halaicu şi Victor Ciorbea, au câştigat şi ei cu peste 50%, este drept, cu câteva procente bune în plus faţă de dl. Lis.

Ş.O.: – Nu cunoaştem, dar ar fi foarte interesant dacă am şti distribuţia între partide a absenteiştilor. Dacă absenteiştii

s-ar fi prezentat la vot, ar fi votat ei cu PDSR-ul? Ar fi votat cu CDR-ul? Sunt întrebări care rămân, din păcate, fără răspuns.

L.V.: – Un răspuns aproximativ tot se poate da! Majoritatea celor absenţi de la vot au fost (după cum a recunoscut toată lumea, inclusiv premierul Radu Vasile la TV 5) tinerii, adică elevii, studenţii şi tinerii muncitori, Convenţia Democrată a fost cea văduvită, în principal. Tinerii erau baza electorală a CDR-ului; acum, ei au întors spatele Convenţiei Democrate. Un lucru trist, dar, previzibil...

Ş.O.: – O observaţie foarte justă! Este un argument că, prin neprezentarea la vot a 66% din populaţia Bucureştiului, mai mult a pierdut dl. Lis decât contracandidatul său de la PDSR, dl. Sorin Oprescu! Să trecem acum la prestaţia electorală a Partidului Democrat, partidul d-lui Roman. Este cunoscut că acest partid nu ştie prea bine ce reprezintă. Este el un partid burghez sau un partid incapabil să-şi renege originile sale impure? Înclină el spre o alianţă cu stânga, cum au existat indicii în ultima vreme? În iunie a.c. a apărut o declaraţie a PD-ului, precum că, la viitoarele alegeri pentru primăria Capitalei, va merge împreună cu PDSR-ul. Însă (surpriză) la aceste alegeri nu s-a întâmplat acest lucru!

L.V.: – Cum explicaţi acest viraj neaşteptat?

Ş.O. – PD-ul a mers până la urmă cu CDR-ul, acestui fapt i se datorează realegerea d-lui Lis. S-a constatat că cele câteva procente care îi mai trebuiau d-lui Lis au provenit, în ultimul tur, de la alegătorii PD-ului, numai astfel se explică de unde a obţinut procentele în plus care i-au permis să câştige alegerile cu 50,5% din voturile exprimate.

L.V.: – Dar, poate, a obţinut aceste câteva procente de la cei care l-au votat, în primul tur, pe „independentul" George Pădure (care obţinuse peste 20% din voturi), de ce neapărat de la PD?

Ş.O.: – Să vorbim atunci puţin şi despre electoratul PD. Două lucruri trebuie lămurite. În primul tur, el a fost foarte

restrâns! Cele trei procente (?!) obţinute în ultimul tur permit un mare semn de întrebare asupra perspectivei (destul de sumbre) a PD-ului la viitoarele alegeri parlamentare. Nu mă dezic de ceea ce am spus puţin înainte, că alegerile parlamentare au alte criterii decât cele locale, dar când PD-ul realizează un asemenea antirecord de 3%, cred că dl. Roman trebuie să fie îngrijorat. Vreau să cred că se va gândi de două ori înainte de a ieşi din coaliţia de guvernământ şi de a provoca, astfel, alegerii anticipate. Alegerile anticipate numai PD-ul poate provoca! Ele mi se par improbabile, ca urmare a rezultatului prost repurtat de Partidul Democrat la alegerile din Bucureşti...

L.V.: – Mai ales că, în trecut, PD-ul a avut scoruri onorabile în Bucureşti; nu mai departe de 1996, dl. Anton Vătăşescu devenea viceprimar general al Capitalei...

Ş.O.: – După alegerile pentru funcţia de primar general al Capitalei, am asistat la o apropiere a Partidului Democrat de Convenţia Democrată. S-ar putea să fie şi rezultatul presiunilor exercitate de FMI, de Uniunea Europeană să se termine odată cu certurile egoiste din interiorul arcului guvernamental, care nu au nimic cu interesul naţional. Pe de altă parte, cred că acest foarte slab rezultat al Partidului Democrat dă apă la moară adversarului principal al d-lui Roman, este vorba de dl. Adrian Severin. Domnia sa a şi făcut imediat o declaraţie după acest rezultat foarte prost, imputîndu-l conducerii PD-lui. S-ar putea ca acţiunile d-lui Severin, în partid, să crească consecutiv acestui prost rezultat. Ca un paradox, dacă ţinem cont că, ulterior acestor critici, dl. Severin împreună cu dl. Adrian Vilău au fost excluşi din Partidul Democrat, o dovadă că degringolada acestui partid continuă. Ca o paranteză, după demisia din partid a unei alte persoane importante, senatorul Octavian Şireanu, PD a pierdut şi propriul ziar, singurul pe care-l avea la nivel naţional, cotidianul „Azi"... Cînd prognozăm situaţia Partidului Democrat, trebuie totuşi să fim prudenţi, căci conducătorii săi fac neîncetat viraje determinate de interesele lor personale.

După relativa apropiere a PD-ului de CDR, acum din nou Traian Băsescu a ridicat „securea războiului“, cu un scenariu copiat la indigo după scenariul pus la punct pentru debarcarea lui Ciorbea, acum aproape un an de zile...

L.V.: – Dar şi Partidul România Mare a obţinut un rezultat teribil de prost (1% în ultimul tur), un procent absolut umilitor, care contrastează cu sondajele de opinie pe ţară (13-15%)...

Ş.O.: – Este perfect adevărat. Pe de altă parte, cred că ar trebui odată, în cadrul unei noi discuţii, să ne ocupăm şi de sondajele de opinie. Ele mi se par adesea trucate şi nu o dată un om politic a alunecat pe gheaţă, ca să mă exprim astfel, pentru că a acordat prea multă credibilitate cifrelor din sondajele de opinie. Exemplul cel mai pertinent în acest sens mi se pare al d-lui Nicolae Manolescu care, atunci când s-a hotărât să iasă din Convenţie, în 1995, era în posesia unor sondaje de opinie ce dădeau PAC-ului procente de până la 10%! Era evident că procentul acela fusese fabricat... S-a spus atunci că acest procent de 10% fusese comandat de regimul Iliescu, pentru a determina, prin ieşirea d-lui Manolescu, o slăbire a Convenţiei Democrate. Este foarte posibil.

L.V.: – Prima „victimă“ a sondajelor măsluite a fost însă, în 1992, dl. Radu Câmpeanu care, văzându-se creditat cu cifre uriaşe în sondajele fabricate, a crezut că este „locomotiva“ CDR-ului şi, ca atare, a părăsit Convenţia, ca nu cumva să împartă cu ea „triumful“ din alegerile viitoare, unde a obţinut în final umilitorul procent de 2,7%... Revenind la alegerile din Bucureşti, pentru mine a fost chiar o surpriză faptul că dl. Viorel Lis a mai reuşit (totuşi) să câştige aceste alegeri, având în vedere prestaţia lamentabilă a Convenţiei Democrate la guvernare... Ce părere aveţi?

Ş.O.: – Prin prisma rezultatelor obţinute de CDR la primăria Bucureştilor, rezultă o uzură a CDR-ului. Dar nu o mare uzură! Între 1996 şi 1998, CDR a înregistrat o scădere de 4,5 procente. Această scădere este foarte relativă, dacă ţinem

cont că PD a susţinut, în turul al doilea, în ambele alegeri (din 1996 şi 1998), candidatul CDR, iar anul acesta electoratul PD a fost subţire. S-ar putea ca această scădere de 4,5% să nici nu fie imputabilă CDR-ului, ci numai electoratului PD... Cu alte cuvinte, pentru CDR, rezultatul alegerilor pentru funcţia de primar general al Capitalei reprezintă o uzură normală... Aceasta nu înseamnă că fruntaşii Convenţiei se pot culca pe lauri. Au obţinut un rezultat şi normal şi mediocru, în acelaşi timp. Extrapolând rezultatele alegerilor pentru primăria Capitalei, rezultă că viitoarele alegeri generale vor fi pierdute de către Convenţia Democrată! Desigur, o lege a democraţiei este alternanţa la putere. Trist este însă că alegerile vor fi, probabil, pierdute, fără ca această Convenţie Democrată să-şi fi realizat angajamentul fundamental. Opinia publică a sancţionat, dar nici măcar nu putem spune că a fost preţul pentru o reală schimbare. Au venit partidele istorice la cârmă. Vedeţi, nu s-a schimbat mai nimic... Alegătorii vor sancţiona pe drept Convenţia Democrată şi pe dl. Constantinescu (în primul rând), cu „faimosul" său „Pact cu diavolul" şi pe cei care l-au secondat – partidele istorice şi conducerile lor infiltrate de Securitate.

L.V.: – Deocamdată, la Bucureşti, CDR nu pare a fi fost prea sancţionată de electorat, dacă luăm în considerare doar faptul că a câştigat totuşi, cu chiu, cu vai, alegerile. Sancţiunea teribilă este însă uluitoarea cifră a absenteismului, două treimi din populaţia Bucureştiului a refuzat să voteze (în toate cele trei tururi)! Tinerii, după cum aminteam mai înainte, au întors spatele Convenţiei Democrate, acest lucru ar trebui să dea de gândit preşedintelui Constantinescu! Chestiunea ar fi trebuit analizată cu seriozitate, dar şedinţa CDR, consecutivă alegerilor, a fost una „călduţă" („am câştigat alegerile, ca atare, nu mai merită să mai discutăm despre acest lucru")... Ca o paranteză, şi PD-ul a dat dovadă de lipsă elementară de seriozitate când şi-a analizat totalul eşec (3% din voturi),

punând această catastrofă exclusiv pe seama ... criticilor aduse partidului de dl. Adrian Severin...

Ş.O.: – Aşa este. Orice popor sănătos politic nu reacţionează la o deziluzie prin absenteism masiv. Reacţia sănătoasă e alta, iar mecanismul democratic o face posibilă: trebuie creat un alt partid de centru-dreapta! S-a compromis actualul centru-dreapta, reprezentat prin partidele istorice? Este regretabil! Actualii lideri ai centrului-dreapta trebuie scoşi (de electorat) din viaţa politică! Societatea civilă, electoratul care s-a înşelat grav promovându-l pe Emil Constantinescu preşedintele României, trebuie să creeze însă (pentru că mai sunt în ţară forţe sănătoase) un alt partid de centru-dreapta! Acesta va trebui să concentreze tocmai voturile absenteiştilor potenţiali.

L.V.: – Nu toţi, în ţara românească, sunt de această părere. La Cluj, de pildă, d-na Doina Cornea, printr-o scrisoare deschisă publicată în revista „22" (semnată „Doina Cornea şi prietenii ei"), cerea o susţinere aproape necondiţionată pentru preşedintele Constantinescu, deplângând faptul că „preşedintele nu este susţinut de intelectualii din România" (...). Doamna Cornea mai cerea în această scrisoare nici mai mult, nici mai puţin, decât „încetarea criticilor înverşunate contra preşedintelui Constantinescu". Mai adăuga d-na Cornea: „Scăderea cotei sale de popularitate (probabil, în urma criticilor „înverşunate") va avea efecte dezastruoase asupra întregului spectru democrat"... Fără a minimaliza personalitatea d-nei Cornea, poziţia ei este destul de singulară acum în România (bineînţeles, cu excepţia grupului de yesmeni *de profesie de la Cotroceni). Ce părere aveţi de această luare de poziţie?*

Ş.O.: – D-na Cornea avansează un model de gândire tip „sau-sau", *tertium non datur*, „sau Constantinescu, sau Iliescu". Aşa să fie oare? Cu tot respectul pe care îl datorăm persoanei, nu înseamnă că modelul domniei sale trebuie să se bucure de un plus de credibilitate. Logic şi temperamental, eu nu am înţelegere pentru astfel de strategii („altul mai bun nu avem"),

pe care le numesc ale eschivării de la îndatoririle momentului. Poporul român a practicat în istoria sa, plină de vicisitudini, uneori, şi asemenea strategii „retractile". În loc să meargă înainte, a pus capul în pământ şi a lăsat să treacă evenimentele peste el, având în frunte conducători nedemni – ceea ce a prelungit, desigur, stările de interegn. Repet, mecanismul democratic obligă moralmente pe alegătorul deziluzionat să găsească şi o soluţie. Aceasta este reacţia sănătoasă. Cât priveşte strategiile conform cărora, criticând actualul preşedinte, nu facem altceva decât să favorizăm succesul stângii la viitoarele alegeri, să-mi fie permis să nu fiu de acord cu acest punct de vedere! Nu sunt de acord, pentru că cei care critică actualul regim şi se află în rândurile CDR-ului subînţeleg, chiar dacă nu o spun expres, că alternativa Iliescu este şi mai rea decât cea Constantinescu. Asta nu-i suficient însă pentru a-l susţine pe dl. Constantinescu – spun ei. De ce? Pentru că actualul regim, deşi superior celui precedent, este mult inferior aşteptărilor noastre. Şi angajamentelor sale! Noi nu putem ascunde poporului român realitatea că actualul regim nu şi-a respectat angajamentele. Dacă am ascunde-o, ne-am face vinovaţi în faţa istoriei, ne-am face vinovaţi în faţa conştiinţei noastre. Şi am fi sancţionaţi şi noi de opinia publică. Suntem datori însă să atragem atenţia că există şi o alternativă mai proastă decât actualul regim, pentru cei care nu subînţeleg acest lucru, ceea ce şi facem.

L.V.: – Nu ilustrează teza lui „Altul mai bun nu avem" o criză de sistem?

Ş.O.: – Sigur! A pune problema unei alte conduceri în mod limitativ, ca opţiune între două persoane care au mai condus până acum (Constantinescu şi respectiv Iliescu), este, din capul locului, nedemocratic. Modelul de rezolvare democratică *nu poate* limita opţiunile, cu atât mai mult nu le poate limita tocmai la persoane care au condus la o criză de încredere. Mai curând decât un model „sau-sau", ar trebui un model de gândire

„nici-nici“ (nici Iliescu, nici Constantinescu) care să sancţioneze cele două personaje. În plus, modelul „sau-sau“, cu doi actori uzaţi politiceşte, este şi profund imoral. Căci e imoral să excluzi de la testarea calităţilor restul de cetăţeni până la 22 de milioane de oameni neuzaţi politic. Orice tratament preferenţial este imoral, cu atât mai mult în momente de criză. Susţinătorii modelului „sau-sau“ mai afirmă că „un vot pentru schimbarea Schimbării“ ar duce societatea înapoi de unde a plecat. Nu înclinăm neapărat să credem aceasta, din două motive. Primul este că cei care au câştigat alegerile din 1996 (preşedintele şi partidele) s-au dovedit atât de reticenţi faţă de schimbare, încât au estompat deosebirile faţă de predecesori. În al doilea rând, este improbabil ca acei oameni politici care, la putere fiind după 1996, au pregetat să facă până acum schimbările la care se obligaseră să purceadă după anul 2000...

L.V.: – Dacă principiul „Altul mai bun nu avem“ va fi aplicat, putem prognoza de pe acum ce se va întîmpla: poate chiar jumătate de electorat va sta acasă în ziua alegerilor...

Ş.O.: – Un model de gîndire politică trebuie să fie şi productiv! Or, modelul „sau-sau“ reflectă şi duce la impas. Dacă nu am avea alternativă, înseamnă că societatea trece printr-o asemenea criză, încât până şi resorturile schimbării sunt blocate. Absenteismul uriaş de la ultimele alegeri din Bucureşti a demonstrat însă că electoratul nu gîndeşte conform modelului „Sau-sau“, ci, mai degrabă, după modelul „nici-nici“! Modelul de gîndire recomandat de d-na Doina Cornea şi pe care alţii îl acceptă resemnaţi ar face ca jumătate din electorat să stea în ziua alegerilor acasă. Asta se doreşte? În plus, ar putea duce la un fel de premieri pentru prestaţii deficitare... Ce fel de model ar fi acesta?

L.V.: – Fiindcă am discutat despre modele, se poate modela, d-le Orescu, gîndirea politică?

Ş.O.: – Trebuie să fac o paranteză ceva mai largă. Se vorbeşte mult, în ultima vreme şi la noi în ţară, despre

aşa-numitele „modele de gîndire". Ce să fie ele? În nici un caz nu-i vorba de o gîndire de adoptat ca model pentru substanţa ei, ci, cel mult, pentru procesul iterativ care garantează un rezultat corect, dacă bineînţeles şi input-urile, adică mărimile introduse în model, sunt exacte... În mod firesc, gîndirea contemporană, confruntată cu situaţii complexe, recurge la modele simplificatoare. Computerizarea face posibil transferul lor pe calculator – în felul acesta, cresc atât calitatea cât şi viteza rezolvării. Modele de gândire sunt folosite şi în ştiinţele politice. Oamenii politici le-au folosit în toate vremurile, aşa cum faimosul Burghez Gentilom al lui Molière făcea proză fără să ştie... .

L.V.: – Care sunt condiţiile principale ca modelul de gândire să fie corect?

Ş.O.: – Înainte de toate, el trebuie să cuprindă variabilele procesului şi parametrii care le influenţează – altfel spus, o serie de conexiuni logice şi temporale.

L.V.: – Dar sunt oamenii politici din România (mă gândesc, de pildă, la dl. Ion Diaconescu şi la ceilalţi gerontocraţi, dar şi la majoritatea politicenilor...) în stare de rigoarea pretinsă gândirii după un anumit model?

Ş.O.: – Ai dreptate, d-le Vălenaş! Discuţia noastră presupune coeficient de inteligenţă peste medie, pe care-l aveau oameni politici ai vechii Românii şi cum nu-l posedă, aproape sigur, d-nii Diaconescu sau Galbeni... Să trecem totuşi peste acest considerent cu voia dumitale.

L.V.: – Nu vreau absolut deloc să se înţeleagă cele ce voi spune în continuare ca o jignire adusă d-nei Doina Cornea (faţă de care am o stimă deosebită), dar susţinerea domniei sale, necondiţionată, pentru preşedintele Constantinescu („altul mai bun nu avem") mi se pare o reminiscenţă de pe vremea cultului personalităţii Geniului Carpaţilor. Nici pe vremea aceea „altul mai bun nu aveam"... Şi de ce să nu o spun, poporul român adesea, în istoria sa, când i-a mers mai rău, „altul mai bun nu a avut", indiferent că a fost Cuza, Carol al

II-lea, Antonescu sau Dej (ca să mă refer doar la istoria modernă a României)... Revenind la lozinca (căci deja devine o lozincă), „altul mai bun decât preşedintele Constantinescu nu avem“, mi se pare o jignire la adresa poporului român: să nu se găsească printre cei 22 de milioane de români din ţară (cei din Exil sunt ciumaţi, „ciumaţi“, desigur, în optica regimurilor care s-au succedat la putere în România după 1947, inclusiv după 1989...) unul mai bun decât actualul preşedinte?

Ş.O.: – D-le Vălenaş, din păcate poporul român a căzut la o serie de probe în aceşti ultimii ani. Nu m-ar mira deci ca acest popor, pe care noi îl iubim (dacă nu l-am iubi, nici nu l-am critica aşa de vehement), să nu fie în stare, pur şi simplu, să găsească în mijlocul său altul mai bun decât Constantinescu (deşi are mulţi oameni de valoare)... Această eventualitate nu o exclud deloc! S-ar adăuga la lista deloc scurtă a antiperformanţelor acestui popor...

L.V.: – Oare punem noi problema într-un mod adecvat, când încriminăm poporul român pentru ipotetica incapacitate de a găsi o alternativă la Constantinescu? În fond, bietul popor român (prin această noţiune înţelegând milioane şi milioane de oameni simpli, mulţi din zone înapoiate, mulţi chiar neştiutori de carte), trebuie el să găsească noi lideri politici, noi candidaţi la preşedinţie? Nu ar trebui să se ocupe de acest lucru o clasă politică responsabilă? Unde este inteligheņţia *românească?*

Ş.O.: – Aţi ridicat de fapt două probleme. În nici o ţară din lume, candidaţii la funcţiile elective cele mai înalte în stat nu sunt propuşi „de jos“, ci de vârfurile societăţii. Asta nu înseamnă vârfurile cele mai conservatoare, nu înseamnă oamenii cei mai bogaţi, nu înseamnă oamenii cei mai instruiţi, dar înseamnă o anumită elită (se constată sociologic acest lucru). Elita propune candidaţi. Ulterior, desigur, electoratul urmează să se pronunţe. Acesta este mecanismul!

L.V.: – Rămân la părerea că nu bietul ţăran din Moldova sau din Oltenia ori muncitorul care nu-şi mai poate hrăni copiii şi nevasta trebuie să găsească un nou candidat la preşedinţie, de asta ar trebui să se ocupe „intelighenţia" românească, dacă desigur mai există această „intelighenţie"... Ce va urma acum?

Ş.O.: – Eu am atras atenţia în repetate rânduri că societatea civilă îşi asumă o mare răspundere, dacă se mărgineşte doar la interesante simpozioane. Societatea Civilă, Alianţa Civică, societăţile de apărare a drepturilor omului, grupările de intelectuali, toate au datoria să-şi pună mintea la „saramură" şi să discearnă din rândul electoratului românesc, din rândul elitelor româneşti, câţiva oameni care să merite să fie propuşi pentru funcţia de preşedinte al statului. Aşa cum se găsesc propuşi pentru alte magistraturi ale statului (există în România o „întrecere", fiecare vrea să devină ministru şi aşa mai departe), acum este nevoie ca d-na Ana Blandiana şi ceilalţi din jurul ei, aşa cum l-au descoperit în 1992 pe Emil Constantinescu, să găsească, dar cât mai repede, un alt candidat pentru alegerile prezidenţiale din anul 2000! Trebuie găsit acel om decis, nu numai în fruntea centrului-dreapta din societatea românească, ci să realizeze şi ceea ce actualul preşedinte a pregetat să facă, înşelând astfel electoratul, trebuie găsit omul în stare să concentreze opţiunile electoratului decepţionat, dar care mai speră!

L.V.: – În afară de „omul providenţial" care trebuie găsit de urgenţă, ar mai trebui creată şi o nouă dreaptă, altfel „omul providenţial" nu va avea ce să conducă...

Ş.O.: – Noi, de peste un an şi jumătate, sugerăm crearea unui nou partid de centru-dreapta, care, de pe poziţiile unei Convenţii Democratice (aşa cum o concepuse regretatului Corneliu Coposu), să monitorizeze greşelile actualei guvernări şi să-i ia locul în anul 2000... Posibilităţile noastre sunt, desigur, limitate, suntem doar ziarişti, analişti politici şi vorbim

departe de teatrul politic din România. Nu putem decât da sugestii şi sublinia răspunderile. Mai mult nu putem face.

L.V.: – Nu era mai bine ca Alianţa Civică, în loc să să organizeze simpozioane (cu o participare redusă, inclusiv ultimul, cel dedicat „Legii accesului la dosarele Securităţii"), să se arunce direct în lupta politică, transformându-se într-un partid?

Ş.O.: – Ezit să mă pronunţ. Una nu exclude cealaltă. Clarificarea ideilor e, de asemenea, necesară. Sigur că o parte din electoratul românesc ar saluta această transformare, mai ales că Alianţei Civice i-a revenit – cu cele mai bune intenţii desigur – rolul ingrat de a-l propulsa candidat la preşedinţie, în 1992, pe dl. Emil Constantinescu. Comitetul director al Alianţei Civice, întrunit acum trei săptămâni, s-a pronunţat, în termeni precauţi deocamdată – pentru transformarea în partid... Informându-mă la Bucureşti, mi s-a spus că este cerută şi de unele organizaţii judeţene. Timp de pierdut, evident, nu mai este. Totuşi să mai aşteptăm puţin, să vedem ce se va întâmpla concret. Nu pot să blamez Alianţa Civică, dacă nu va constitui un nou partid, fiindcă îmi dau seama că nu are în mână suficiente atu-uri şi nici personalul ei (chiar dacă cu o moralitate şi pregătire excepţionale) nu este suficient pentru înfiinţarea unui partid cu şanse deocamdată. Situaţia se poate schimba prin fuzionarea cu aripa Ciorbea din PNŢCD.

L.V.: – Personal, nu cred că dl. Ciorbea doreşte (cu „aripa" sa) să părăsească PNŢCD -ul... Cu alte cuvinte, la alegerile din anul 2000, România se va prezenta cu aceleaşi forţe politice, cu aceiaşi actori... .

Ş.O.: – Mai sunt doi ani până atunci, să nu fim chiar aşa de pesimişti. Mai curând optimismul precaut e recomandabil.

L.V.: – Vă mărturisesc, d-le Orescu, că eu sunt plin de scepticism, dacă în doi ani actualele forţe politice au excelat prin stagnare (pe toate planurile), nu cred că societatea românească va reuşi, într-un interval ceva mai scurt (căci

trebuie să scădem perioada campaniei electorale), să pornească motorul gripat... Or, dacă motorul va rămâne gripat, se va întâmpla în anul 2000 ce s-a întâmplat în Bucureşti: electoratul va prefera, în ziua votării, să stea acasă. Abia atunci Cetăţeanul Turmentat va deveni omul zilei: „Eu cu cine votez"?

Ş.O.: – Aş observa încă ceva: centrul de putere de la Cotroceni urmăreşte atent ce se petrece în partide şi în electoratul românesc şi are grijă, atât cât îi stă în putere, să nu apară în rândurile centrului-dreapta, mai ales, un concurent pentru o a doua candidatură a d-lui Constantinescu!

München, 30 noiembrie 1998

SOCIOLOGIE ȘI REFORMĂ

***Liviu Vălenaş**: – În România, regimul Iliescu şi regimul Constantinescu nu au dorit implementarea unei Reforme reale, lucrurile sunt bine cunoscute, analizate deja în detaliu de analiştii politici şi economici. Populaţia României, în schimb, a dorit, cel puţin în prima parte a anului trecut, aplicarea unor reforme, fie şi dureroase, pentru a scoate ţara din marasm. Este însă evident că acest lucru a fost acceptat ca un rău necesar („o vizită la stomatolog“), poporul român nefiind prea încântat de schimbări Care să fie oare cauza?*

Şerban Orescu: – Reforma din ţările est-europene este un eveniment de dimensiuni istorice, care supune popoarele respective la o probă dificilă. După cum testarea se face la şcoală prin probe, tot astfel şi societăţile umane sunt susceptibile de a fi probate. Testul reformei permite mai bine sociologului să investigheze caracteristicile mentale, decât statismul normalităţii. În timpul comunismului – au fost puse unele comportamente deficitare pe seama regimului politic. Acum vedem că dispariţia comunismului nu le-a modificat esenţial. Destinderea care a urmat prăbuşirii dictaturilor nu numai că nu le-a modificat, ci, uneori, le-a amplificat – semn că erau specifice nu atât comunismului, cât societăţii. Nu a sosit încă momentul pentru o analiză definitivă, căci procesul nu s-a încheiat. Dar anumite indicii există de pe acum privind existenţa, la noi, a unui întreg sistem de valori (valori în sens sociologic), incompatibil cu cel vest-european. Întârzierea primirii unor state est-europene, România numărându-se printre ele, în organizaţiile occidentale (NATO şi UE) se datorează, sociologic vorbind, acestor discrepanţe la nivelul valorilor sau, cum spunea Lucian Blaga, „în sfera psihologiei abisale“...

L.V.: – Comunismul a lăsat sechele iremediabile în România, pentru încă 3-4 generaţii (degeaba dispar generaţiile vârstnice, copiii şi nepoţii au fost educaţi acasă în acelaşi

sistem de valori). Ceauşescu a fost ironizat inutil pentru ideea sa, a „omului de tip nou" (idee preluată, de fapt, de la Mişcarea Legionară, numai că Corneliu Codreanu avea în minte complet altceva...). După aşa-zisa Revoluţie din decembrie 1989, s-a văzut că, în România, existau milioane şi milioane de oameni de „tip nou"... Dictatura comunistă din România era principala vinovată pentru alterarea sistemului de valori... Comunismul a distrus, timp de 50 de ani, întreaga societate românească (nu au scăpat decât cei care au reuşit să se refugieze din timp în Occident şi cei care au fost crescuţi în familie, relativ izolaţi de societate), dar adevăratele ravagii morale ale comunismului abia acum le putem vedea. Probabil, vor mai fi văzute încă 100 de ani cel puţin, în România...

Ş.O.: – Un lucru este cert, poporul român a trecut în istoria sa zbuciumată şi prin alte teste, deşi grele, mai uşoare decât cele ce se întâmplă astăzi cu Reforma, în special cea economică. Un prim test pe care l-a trecut cu succes a fost supravieţuirea într-un mediu ostil, ca o insulă izolată de latinitate. O supravieţuire dublată însă de o retragere în preistorie, prelungită într-un ev mediu, cu viteză lentă. Alta ar fi fost această viteză (mult mai mare!), dacă planurile faimoasei Doamne Clara de a catoliciza pe români în secolul al XIV-lea ar fi reuşit! A urmat abia în secolul al XIX-lea un proces de redresare, şi acela parţial, care a dus elitele româneşti, temporar, departe de ţară, acordându-le sub raportul gândirii şi stilului, într-o lume mult mai dezvoltată. De aici, transplanturi, cu inevitabile „forme fără fond". Cu inerente neajunsuri şi pierderi, România se prezenta însă, când comuniştii au pus mâna pe putere, în 1945-1947, ca un stat funcţional, cu o intelectualitate apropiată de nivelul occidental, aptă să facă parte provocării Occidentului în viitor, mai bine ca până atunci. Occidentalizarea era însă la suprafaţă... Comunismului i-a fost uşor să o desfiinţeze. Iar acum? Ne luptăm cu fondul fără formă!

L.V.: – Este evident că represiunea comunistă a fost mult mai dură în România decât în orice ţară central şi est europeană, dar acest lucru nu explică singur degringolada în care se găseşte astăzi poporul român. După părerea mea, o părere desigur subiectivă, în decursul ultimului mileniu, doi factori au contribuit în mod negativ la modelarea caracterului românilor: imobilismul Bisericii Ortodoxe, supusă invariabil Stăpânirii (oricărei Stăpâniri), de unde şi „filosofia" de „supravieţuire" a poporului român. „Capul plecat sabia nu-l taie" (o filosofie de viaţă profund nocivă), şi apoi dezastrul provocat de Epoca Fanariotă, care, după cum sublinia şi istoricul Dan Amedeo Lăzărescu, „a distrus recursul la sensibilitate al poporului român". Ca o părere strict personală, cei 9 ani trecuţi de la Revoluţie în România ilustrează, mai degrabă, influenţa fanariotă decât cea comunistă, dar, în orice caz, există acum un melanj fanarioto-comunist, adică ceva mai rău nu se putea închipui pentru poporul român!

Ş.O.: – Situaţia este cu atât mai îngrijorătoare cu cât Occidentul însuşi, cucerit de ideologia şi etica mişcărilor studenţeşti de stânga din 1968, practică un hedonism stângist şi deci nu prea mai este un model valabil pentru noi – cum a fost pentru generaţia de la 1848 şi cele care i-au urmat. Occidentul continuă să progreseze economic şi ştiinţific, în ciuda sistemului „pop" de valori, indiferent, dacă nu ostil, productivităţii, de pildă, fiindcă are o mare tradiţie, „de familie" ca să zic aşa, dar pentru noi un import de cultură „pop", cultură dominată în momentul de faţă în Occident – nu ajută întru nimic. Situaţia s-a schimbat diametral faţă de generaţia de la 1848, când societatea românească a cunoscut, sub influenţa Occidentului, o adevărată revoluţie a valorilor, aproape de azi pe mâine...

L.V.: – Ce credeţi despre teza mea, a melanjului „fanarioto-comunist"?

Ş.O.: – O consider corectă. Numai că fanarioţii erau oameni subţiri, de la care românii au şi avut de învăţat.

Keyserling susţine, de altfel, că influenţa franceză ne-a venit prin Constantinopol! Aş dori să mă refer acum la mutaţiile provocate de comunism . Putem schiţa câteva ipoteze de lucru. Cei 45 de ani de comunism au şters şi au adăugat. Au şters, odată cu elitele purtătoare, o mare parte din „acquis"-ul comportamental al acestor elite (deprinderi, „pattern"-uri, rezerve de decenţă, reţete de productivitate, prejudecăţi morale pozitive etc., etc.). După 1990, în locul societăţii la care se aşteptau poate cei care cunoscuseră vechea Românie, a apărut o alta, care nu mai este comunistă, dar decalată de normalitate. La lumină a ieşit un „monstru", „omul nou" (nu cel visat de comunişti chiar, ci un fel de „văr" al lui, omogenizat în mediocritate şi cinism – cu notabile prin excepţii, având pe deasupra marca unui IQ scăzut...).

L.V.: – Aş numi această societate post-comunistă din România o societate de tip „fanariot-comunist"... Partea fanariotă se referă la relaţiile dintre oameni, inclusiv în domeniul economic, iar partea comunistă la moralitatea şi sistemul de valori al persoanelor luate ca indivizi.

Ş.O.: – Cei 45 de ani comunism au răscolit şi au adus la suparfaţă ceea ce fusese refulat prin sistemul de constrângeri morale, religioase, familiare, juridice, educaţionale, promovat de vechiul stat şi vechea societate, la care se adăugase puternica influenţă occidentală. Ceea ce nu înseamnă că comunismul nu ar fi încercat să pună în loc propriul său patos de valori – numai că acesta fusese tot timpul resimţit ca un corp străin ... De unde anarhia comportamentală post-revoluţionară. De unde dezarticularea psihologică într-un moment când se cere luciditate şi solidaritate. Se adaugă traumatismul prelungit al unor guvernări care nu au reuşit să rezolve angoasa Securităţii. Toate la un loc alimentând, ca nişte izvoare nesecate, corupţia şi escamotarea adevărului. Instituţia cea mai respectată, conform sondajelor de opinie, Biserica, nu-i scutită nici ea de corupţie, după cum au arătat controalele la institutele de învăţământ superior ale

Bisericii Ortodoxe Române. Altă instituţie cotată bine în sondajele de opinie este Armata, dar contrabanda cu ţigări descoperită pe un aeroport militar din Bucureşti a reuşit să zdruncine şi încrederea în uniforma militară. Societăţii româneşti îi lipsesc marii factori integratori; unul din ei fusese Monarhia, altul Proprietatea. Locul a rămas liber, ceea ce constituie un alt factor traumatizant.

L.V.: – Un factor integrator important a fost Biserica, cea Ortodoxă şi cea Greco-Catolică. Azi românii, deşi se declară creştini în proporţie de aproape 98% (...), au mai păstrat puţin din virtuţile creştinismului. Însă cea mai mare tragedie naţională a fost abolirea forţată – la ordinul lui Stalin – a Monarhiei Constituţionale, în 1947. Monarhia ar repune probabil (chiar dacă nu în totalitate) societatea românească într-o direcţie corectă de mişcare, dar tocmai acest lucru doreşte să-l evite regimul Constantinescu... Acest regim, personal preşedintele Constantinescu, văd în regalitate un concurent şi nici măcar nu înţeleg să restituie Regelui Mihai o casă, pentru a nu mai sta la hotel când vine în Ţara Lui, spre deosebire de Bulgaria, care a restituit regelui Simeon majoritatea proprietăţilor (inclusiv palatele), într-o perfectă stare... Cred că şi această poziţie a preşedintelui Emil Constantinescu este o consecinţă directă a prăbuşirii sistemului de valori în România!

Ş.O.: – Pe de altă parte, România nu a avut niciodată o burghezie puternică precum Ungaria sau Cehoslovacia. Ea a suferit însă o represiune comunistă mai puternică şi un comunism economic mai centralizat decât alte ţări est-europene. După Revoluţie, o puternică emigraţie care a urmat s-a adăugat emigraţiei din anii de comunism, echivalând cu un mare export de forţe creatoare. Această hemoragie continuă şi nu se prevede încă stoparea ei... Toate acestea explică, sociologic, în linii mari, de ce testul Reformei decurge atât de lent. Ar mai trebui adăugat că, în ultimele decenii de comunism, Ceauşescu a derulat o intensă omogenizare a societăţii, inclusiv cu ajutorul

Securităţii, aducând la suprafaţă – prin exacerbarea mobilităţii sociale a categoriei şi comportamente asociale, şi distrugând centrele de polarizare, altele decât partidul unic. Un rol deosebit în dezarticularea societăţii a revenit Securităţii, care a fost nu numai organ represiv, ci şi un funest instrument de inginerie socială!

L.V.: – Şi care este soluţia!

Ş.O.: – Problemele cu rădăcini sociologice sunt cele mai greu de rezolvat. Oamenii se schimbă, dar cu greu şi cu trecerea generaţiilor. Un lucru e cert: premisele favorabile care au existat până în 1947 nu vor mai apărea, aşadar trebuie să ne gîndim la altceva. Amalgamul lăsat în urmă de comunism -- resturile vechii burghezii, resturile PCR, foştii securişti chiar, etc. – trebuie să cunoască un proces de cernere şi sedimentare. Statului îi revine rolul principal prin instituţiile sale, în special învăţămîntul. Opţiunea monarhică ar îmbunătăţi -- cred eu – calitatea statului însuşi. În plus, cei nouă ani ce au trecut de la Revoluţie au arătat limitele procesului de modernizare de tip republican..

L.V.: -Rămîn la ferma idee că, pînă nu se restaurează în România Monarhia Constituţională, nu se poate vorbi de nici un progres, pe nici un plan! În plus, sistemul de valori rămâne alterat iremediabil.

Ş.O. – Desigur, răsturnări de valori au avut şi alte popoare în cele mai variate împrejurări. Îmi amintesc, de pildă, celebrul film „Pe aripile vântului"... Statele Unite au cunoscut (mai ales, în Sud) după războiul de Secesiune din anii '60 ai secolului trecut, temporar, vacuum-ul cauzat de distrugerea elitelor din Sud. Societatea şi economia s-au refăcut însă mai repede, mai ales că răul nu era generalizat... Nu toată societatea fusese cangrenată moral – cum s-a întâmplat în ţările comuniste. Evoc acest procedeu istoric pentru a sublinia că, în perspectivă sociologică, tămăduirile reclamă şi oarecare răbdare.

L.V.: – Cum vă imaginaţi această „tămăduire" în cazul României?

Ş.O.: – Mai lentă decât în alte ţări foste comuniste, dar posibilă. E necesar ca pe seama unei concurenţe cât mai oneste (dar şi asta e relativ) societatea să-şi recreeze, mai întâi, vârful piramidei şi apoi, de sus în jos (cum s-au constituit toate democraţiile occidentale), să fie „reparată" treptele ei inferioare. La noi se încearcă, fără succes, soluţia social democrată: refacerea prioritară a bazei piramidei. E varianta acceptabilă unei populaţii pe care nici un partid politic nu a avut curajul să o indispună până în prezent, punându-i realitatea în faţă... Extinderea economiei paralele prin eludarea legilor constituie, din punct de vedere sociologic, replica normală a societăţii la eşecul soluţiei social-democrate (sub raport sociologic este şi CDR tot social-democrat!...), o reacţie a cărei finalitate este reconstituirea „vârfului piramidei sociale". Aşa s-a întâmplat şi după Revoluţia Franceză . Fenomenul trebuie domesticit şi integrat. După câtva timp, va apare un nou echilibru apropiat de vechea normalitate – cea antebelică...

L.V.: – Bine, dar timpul este un factor şi el important. După cum, în chirurgie, salvarea bolnavului depinde nu numai de tehnică, ci şi de viteza cu care se lucrează... Îşi poate România permite o tranziţie prelungită, fără procese dezintegratoare, de felul manifestului *„M-am săturat de România", lansat, relativ recent, de un intelectual clujean?*

Ş.O.: – Întrebarea dumitale este justificată. Partidele politice poartă vina tranziţiei prelungite imputabile populismului lor... Concluzia analizei sociologice pare deci în coadă de peşte: sau renunţă partidele la populism (ceea ce nu-i uşor de conceput), sau un regim plebiscitar (ceea ce, de asemenea, nu-i uşor de conceput), cu respectarea democraţiei.

München, 10 decembrie 1998

RETROSPECTIVA POLITICĂ ROMÂNEASCĂ A ANULUI 1998

Liviu Vălenaş: – Vă propun, stimate d-le Şerban Orescu, să facem un tur de orizont, desigur, pe scurt, a ceea ce s-a întâmplat în România în anul ce a trecut. În mesajul său de Anul Nou, preşedintele Constantinescu arăta că anul 1998 a început cu un moment de criză guvernamentală şi s-a sfârşit cu „relansarea unor măsuri ferme şi radicale de care avem atâta nevoie". Vă întreb, de ce, abia la sfârşitul lui 1998, au apărut aceste măsuri (în a căror aplicare fermă, eu îmi permit să nu cred)?

Şerban Orescu: – Motivul principal a fost lipsa de unitate a coaliţiei guvernamentale. Între partidele din coaliţie a existat mai curând concurenţă, nu colaborare! Fiecare a dorit să menajeze opinia publică, plecând de la presupunerea – în parte exactă, oportunistă, în orice caz – că efectuarea reformelor aduce şomaj şi, în consecinţă, impopularitate. Or, lucrurile nu stau chiar aşa, căci *neefectuarea* reformelor a accentuat criza şi, în cele din urmă, a pus regimul în faţa unui fel de ultimatum din partea Fondului Monetar Internaţional. Confruntat cu perspectiva sistării creditelor şi consecinţele ei politice, guvernul Radu Vasile a avut de ales între două „rele" şi a schiţat, aproape de azi pe mâine, la sfârşitul lui octombrie 1998, un program de reforme cu închideri de întreprinderi nerentabile. Însă nici acest program nu prezintă garanţii, după părerea mea – căci nu vizează principalele întreprinderi cauzatoare de pierderi şi lasă afară regiile autonome. Oricum şi în ciuda nenumăratelor „cacialmale", trebuie să se acorde premierului Vasile un nou respiro – ceea ce Convenţia Democrată a şi făcut...

L.V.: – Cum factorul economic a fost esenţial în 1998, v-aş ruga să schiţaţi pe scurt starea economiei româneşti la sfârşitul anului 1998...

Ş.O.: – Cu toate că rata inflaţiei a fost mai redusă (42% faţă de 45%, prognozată pe 1998), investiţiile externe au scăzut în 1998 la circa jumătate din suma investită de partenerii externi în 1997, fapt care spune aproape totul!

L.V.: – Situaţia investiţiilor străine în România a devenit catastrofală. După un vârf în 1994, pe vremea guvernării Văcăroiu <sic>, cu un total de 970,1 milioane dolari, investiţiile străine au înregistrat „recordul" negativ în 1998, pentru primele 11 luni, un total de numai 146,7 milioane dolari!... *Iată cifrele de după 1990: 1991: 518,8 mil. dolari, 1992: 329,5 mil. dolari, 1993: 356,5 mil dolari, 1994: 970,1 mil. dolari, 1995: 294,7 mil. dolari, 1996: 542,3 mil. dolari, 1997: 309,5 mil. dolari şi doar 146,7 mil. dolari pe primele 11 luni ale anului care a trecut (sursa: „Curentul", nr.42/01.01.99). Se observă că, după 1996, investiţiile străine urmează o curbă accentuat negativă. Un lucru este clar,* pentru investitorii străini, România anului 1998 a prezentat un interes minim! *Dintre „realizările" economiei româneşti pe 1998, mai pot menţiona două cifre, producţia industrială a scăzut în 1998, faţă de 1997, cu 5,5% (iar cea din 1997 a fost şi mai scăzută decât cea din 1996, ceea ce demonstrează că regimul Constantinescu a gestionat economia naţională, după nov. 1996, pe o pantă continuu descendentă!), iar numărul firmelor private s-a micşorat în 1998, în raport cu anul precedent, cu 15%, ceea ce arată că sectorul privat a fost confruntat în 1998 cu mari dificultăţi care au antrenat şi o serie de falimente inerente... De asemenea, anul 1998 a fost caracterizat printr-un dezechilibru acut al balanţei comerţului exterior, importurile crescând nepermis de mult, în raport cu exporturile. Dezechilibrul balanţei de plăţi este principala cauză care va pune România, în 1999 după toate probabilităţile, într-o situaţie delicată la achitarea ratelor scadente.*

Ş.O. – Fără investiţii străine masive, orice reveriment al economiei româneşti este exclus. În 1998, atractivă pentru investitorii străini a fost numai industria alimentară, în primele

11 luni fiind privatizate circa 20% din întreprinderile cu acest profil în evidenţa Fondului Proprietăţii de Stat. A fost privatizat „RomTelecom". Au început tratativele pentru vânzarea unor întreprinderi importante, precum Fabrica de automobile „Dacia" Piteşti sau „Petromidia". Slabe perspective de privatizare există însă pentru un mare număr de fabrici iremediabil sortite să lucreze în pierdere... Niciodată însă guvernanţii, fie înainte, fie după 1996, n-au comunicat care sunt aceste fabrici.

L.V.: – Este vorba de fabrici şi uzine din industria grea...

Ş.O.: – A propos de industria grea, îmi amintesc, d-le Vălenaş, un articol apărut în „Scânteia", prin 1987, semnat de un oarecare Ioan Erhan, un ziarist-agitator cum erau pe atunci cei mai mulţi ziarişti de la „Scânteia". Care era teza lui? „*Cu cât va fi dezvoltată mai mult industria grea, cu atâta este regimul comunist mai solid*"... Am reflectat şi i-am dat dreptate. Căci, într-adevăr, cu cât au fost create mai multe locuri de muncă în ramurile neeficiente, cu atât mai solidară a devenit „clasa muncitoare", cu destinul politic al regimului comunist. În felul acesta, ne dăm mai bine seama de ce a construit Ceauşescu o industrie absurdă: pentru a-şi asigura sprijin politic pentru partidul unic, pentru a-i asigura acestuia supravieţuirea. Regimul comunist s-a prăbuşit, dar lichidarea industriei grele, unde e cazul, se ciocneşte de salariaţii ei. Urmaşii PCR profită politic de pe urma erorilor lor – acesta e adevărul, ceea ce actuala putere n-a spus, deşi avea această îndatorire, după noiembrie 1996. În materie de provatizare şi închidere a aberaţiilor Ceauşeştilor, noul regim trebuia să procedeze ca un car blindat, să „mături" ce nu era viabil economiceşte, cerând sprijin financiar occidental pentru protecţia socială.

L.V.: – Ce l-a determinat totuşi pe premierul Radu Vasile încearcă să să schimbe (vorba vine) macazul în decembrie 1998?

Ş.O.: – În toamna lui 1998, la Washington, dl. Radu Vasile a constatat că România riscă să intre în încetare de plăţi la

începutul lui 1999, dacă nu primeşte un nou şi substanţial împrumut de la FMI. Concomitent, premierul a aflat că o serie de agenţii specializate majoraseră *riscul de ţară*, astfel încât România trebuia să plătească, pe piaţa privată a capitalurilor, dobânzi cămătăreşti. În această situaţie, s-a decis premierul să treacă la acţiune. Partidul Democrat al d-lui Roman şi-a luat şi el în serios rolul schiţat, în ianuarie-martie 1998, din motive politicianiste, de promotor al reformelor... Dacă s-ar fi derobat, s-ar fi făcut de râs.

L.V.: – Mă îndoiesc profund că Partidul Democrat doreşte promovarea unor reforme. Oricum, dl. Roman are, după câte ştiu eu, o concepţie sui-generis, alta decât PNŢCD de pildă, asupra ceea ce înseamnă Reforma... De fapt, Partidul Democrat practică un fel de gorbaciovism întârziat...

Ş.O.: – Da, dl. Roman ar vrea să fie păstrate o serie de elemente socialiste, de pildă, un mare sector de stat în agricultură. Dl. Roman şi partidul său se opun privatizării pădurilor, dl. Roman şi Partidul Democrat vor să reducă la un minimum restituirile de locuinţe sau fabrici. Or, o Reformă fără restituirea (măcar acolo unde este posibil) a proprietăţii confiscate de comunişti, nu-i numai imorală, dar nu convinge că România a intrat definitiv pe făgaşul statului de drept. În repetate rânduri i s-a atras atenţia d-lui Roman de unii excelenţi parlamentari jurişti ai PNŢCD-ului, precum dl. Răzvan Dobrescu, asupra acestui aspect. Dânsul nici nu vrea să audă... De ce? Pentru că speră să facă din frânarea restituirilor capital politic. Fapt e că, în sondajele de opinie din ianuarie-martie 1998, Partidul Democrat a ajuns la circa 14%, ca, apoi, să recadă în decembrie trecut la numai 7%.

L.V.: – La alegerile pentru postul de primar general al Capitalei, Partidul Democrat n-a obţinut decât 3%, ceea ce este uluitor de puţin având în vedere pretenţiile d-lui Roman. Maliţios, dl. Adrian Severin a declarat, în decembrie 1998, că „prestaţia Partidului Democrat pe 1998 este egală cu aceste

trei procente obţinute în Bucureşti, care sunt, de asemenea, egale cu marja de eroare din orice sondaj de opinie"... Credeţi că curba descendentă pe care evoluează Partidul Democrat este consecinţa conflictului public dintre d-nii Roman şi Severin? Faceţi o legătură între excluderea d-lui Adrian Severin din PD şi versiunea după care d-sa ar urma să intre într-un partid creat ad-hoc cu sprijinul Cotroceniului, grupând dizidenţi din diverse partide, în vederea susţinerii unei noi candidaturi a actualului preşedinte al statului, partid numit de pe acum de unii „Partidul Preşedintelui"?

Ş.O.: – Nu ştiu dacă un atare partid mai are şanse având în vedere scăderea rapidă de popularitate a preşedintelui Constantinescu din ultimul timp. Interesantă mi se pare însă intenţia atribuită d-lui Constantinescu de a renunţa, în anul 2000, la susţinerea Convenţiei Democrate...

L.V.: – Consideraţi că acest nou demers ar spori şansele Preşedintelui?

Ş.O.: – Alegerea unui preşedinte reprezintă din partea electoratului o opţiune *intuitu personae*. Or, aşa cum am relevat, popularitatea preşedintelui Constantinescu scade ca urmare a unei prestaţii criticabile. Oricare ar fi susţinerea unui partid sau altuia, dl. Constantinescu va culege ceea ce a semănat în primii ani ai mandatului său. Aceasta nu exclude posibilitatea unei redresări de acum încolo, dar o limitează serios.

L.V.: – Mulţi cred că şi dl. Roman are veleităţi de preşedinte şi că politica Partidului Democrat este dictată de aceste veleităţi, mai mult decât interesele Reformei. Aşa s-ar explica unele evenimente, aparent doar fortuite, şi o serie de afaceri mai vechi, cu iz suspect, puse în seama d-lui Roman, abia în ultima vreme, printre ele afacerea „Megapower"... Venind după declaraţiile generalului SIE, Grigoraş, privind calitatea de agent secret al d-lui Roman cu 25 de ani în urmă, când se afla la studii, în Franţa, unde ar fi fost dirijat de

„faimosul" general de Securitate (acum „oficial" la pensie) Caraman, noul scandal „Megapower" nu-i de natură să sporească popularitatea d-lui Roman... În fond, cum a traversat, politic vorbind, dl. Roman anul 1998?

Ş.O.: – Şchiopătând, încurcându-se în propriile plase întinse concurenţilor din CDR. Nici dl. Roman, nici PD nu au avut o identitate politică certă deocamdată şi nici n-au căutat s-o dobândească! De aceea, dacă dl. Roman nu a abandonat ambiţia sa de a deveni preşedinte al României în anul 2000, singura sa şansă este strângerea unei coaliţii de stânga, al cărei numitor comun ar fi chiar candidatura sa... Oricum, dl. Roman, cotat, în 1996, în alegerile prezidenţiale, cu mult deasupra propriul său partid, este acum mult mai puţin popular decât propriul partid. Se poate aprecia că a fost puternic marcat de scandalurile succesive în care a fost implicat direct sau indirect (declaraţiile generalului Grigoraş, scandalul „Megapower" etc.). În plus, în PD apar alte ambiţii declarate, una din acestea se cheamă Traian Băsescu...

L.V.: – Cu „inventarierea" containerului „Megapower" se ocupă SRI-ul iar în fruntea SRI-ului este omul de încredere al preşedintelui Constantinescu, Costin Georgescu. Credeţi că Cotroceniul se pregăteşte să aplice, în perspectiva alegerilor din anul 2000, o „lovitură de copită" preventivă d-lui Roman, pentru a-i reteza din ambiţii?

Ş.O.: – Nu am dovezi, dar indicii în acest sens există!

L.V.: – Să trecem însă acum, cu voia dv., la Partidul Naţional Ţărănesc Creştin Democrat. Cum aţi caracteriza evoluţia acestui partid în 1998?

Ş.O.: – E greu de vorbit de evoluţie în sensul propriu al cuvântului. *Eu constat doar stagnare, şi asta nu de azi, de ieri.* Pozitiv este că actualul preşedinte, Ion Diaconescu, a reuşit să păstreze unitatea partidului. E prea puţin. Dl. Ion Diaconescu exercită în arena politică funcţii pentru care îi lipseşte calificarea şi energia necesară. D-sa se prevalează mereu de fosta sa

prietenie cu regretatul Corneliu Coposu. Aceasta nu ţine loc de rezultate – iar acolo dl. Diaconescu stă prost... Nu cunosc o cuvântare, o singură replică, în Parlament sau aiurea, care să arate că dl. Diaconescu ştie să şi combată dacă este cazul. În schimb, cunosc numeroase ocazii în care dl. Diaconescu a arătat şi în 1998 că urmăreşte alte interese decât ale ţării. Nu mai departe decât atitudinea sa în privinţa legii Ticu Dumitrescu! Cine a sabotat această lege, dacă nu dl. Diaconescu şi prietenii săi gerontocraţi? Cine a stat, în 1997, la originea suspendării d-lui Ticu Dumitrescu din PNŢCD şi a încercărilor de a-l înlocui de la conducerea Asociaţiei Foştilor Deţinuţi Politici din România (AFDPR)? În aceste condiţii, nu-i de mirare că în, sondajele de opinie, dl. Diaconescu obţine circa 11%, mult mai puţin decât partidul pe care îl conduce... Dl. Diaconescu a reuşit să păstreze unitatea partidului... Se pune întrebarea cât timp şi dacă preţul plătit nu se măsoară în unităţi de ineficienţă. Dacă sciziunea a fost evitată *deocamdată,* nu-i mai puţin adevărat că ea bate la uşă. Apropierea de noi alegeri o poate precipita. Şi nici măcar nu se anunţă o sciziune purificatoare – care, oricum, ar fi preferabilă echivocului actual! Există indicii că toate grupările din PNŢCD, în număr de patru, sunt infiltrate cu foşti sau actuali securişti, dacă e să judecăm după trecutul, şi, *mai ales, după comportamentul liderilor respectivi.*

L.V.: – Gruparea Ciorbea a cerut, în toamna anului trecut, convocarea unui congres extraordinar al PNŢCD. Ce părere aveţi?

Ş.O.: – E necesar, dar rezultatul mi se pare îndoielnic.

L.V.: – Cred că o sciziune în PNŢCD nu este de dorit, căci nu va duce la nimic bun! Sciziunile sunt „apanajul" liberalilor. În 1998, a avut loc o apropiere „ideologică" între „aripa" Ciorbea şi Alianţa Civică. Îi atribuiţi o semnificaţie?

Ş.O.: – Da şi nu... S-ar putea ca aripa Ciorbea să constituie în viitorul apropiat, împreună cu Alianţa Civică, un nou partid

– o versiune purificată a Convenţiei Democrate. Şansa acestui partid ar putea fi marele număr de alegători care, altminteri, se vor abţine la viitoarele alegeri...

L.V.: – Ce a mai intervenit nou în PNL în 1998? Nu este caracteristica principală a PNL, în 1998, un oportunism cras...

Ş.O.: – Partidul Naţional Liberal trebuia să se profileze mai la dreapta, ca apărătorul nr. 1 al Reformei şi privatizării. Nu a fost însă aşa! Motivul a fost, bineînţeles, populismul! Cu două săptămâni în urmă s-au dus tratative la Galaţi privind închiderea unor capacităţi la combinatul „SIDEX“... Acest combinat produce 3,5 milioane de tone oţel şi foloseşte un număr de 36.000 de salariaţi, de opt ori decât ar fi normal! Cine a sărit în sprijinul direcţiei combinatului care se opune acestor măsuri? Deputatul PNL de Galaţi, Paul Păcuraru, vicepreşedinte al partidului... PNL s-a „profilat“ în 1998 ca o „variantă“ a Partidului Democrat, chiar la stânga lui.. Felul în care PNL s-a asociat PD-ul în campania împotriva guvernului Ciorbea a fost de natură să-l discrediteze, cum, de asemenea, a fost felul în care s-a comportat Justiţia în 1998, l-a pus într-o lumină neplăcută pe dl. Valeriu Stoica, ministrul justiţiei, care este totodată şi prim vice-preşedinte al PNL.

L.V.: – La sfârşitul lui 1998, a intervenit ceva semnificativ în CDR – micul partid „Alternativa României“ a părăsit Convenţia. Cum explicaţi acest act aparent sinucigaş?

Ş.O.: – Prin manevrele Cotrocenilor de a-şi crea o garnitură neuzată politic, pentru alegerile din anul 2000. Prin ieşirea din CDR, dl. Varujan Vosganian şi-a sabordat propriul partid... Repet o idee mai veche: pentru ca România să iasă din impasul politic şi moral actual, *trebuie creat un nou partid de centru-dreapta, care să prea steagul Convenţiei Democrate şi să-l ducă mai departe.* Dar acest nou partid de centru-dreapta nu va fi în nici un caz „Partidul Preşedintelui“.

L.V.: – S-a vorbit mult şi de UDMR în anul care a trecut... Ce ne puteţi spune despre acest partid?

Ş.O.: – Am fost, d-le Vălenaş, printre puţinii care au spus, în 1990 (după evenimentele sângeroase de la Tg. Mureş, care s-au dovedit o maşinaţie a serviciilor secrete pentru a legitima apariţia SRI-ului), că România este interesată într-o coexistenţă armonioasă între majoritatea românească şi minorităţile etnice şi că accesul politic spre Vest al României trece prin Budapesta. O bună relaţie cu minoritatea maghiară e esenţială deci... De atunci, a trecut multă apă pe Dunăre, timp în care mi-am întărit convingerea că, deşi urmăreşte, înainte de toate, interese proprii minorităţii, Uniunea Democrată a Maghiarilor din România joacă un rol pozitiv în guvernarea României. *Ea vizează nu numai obiective maghiare, ci şi europene şi general româneşti.* Ca să nu mai vorbim de nivelul de cultură şi chiar de limbă română a parlamentarilor maghiari.

L.V.: – În schimb, din păcate, mulţi parlamentari români vorbesc o română precară...

Ş.O.: – Pentru a reveni la prezent, am apreciat că UDMR nu a înţeles să facă presiuni asupra guvernului, ameninţând cu retragerea, când a părut că actualul guvern nu va onora promisiunea iniţială privind înfiinţarea unei universităţi maghiare... UDMR-ul n-a practicat politica de şantaj a PD-ului...

L.V.: – Personal, dacă ar fi să acord note pentru evoluţiile din România în anul 1998, singura notă de trecere (chiar una foarte bună) se poate da relaţiilor interetnice, ele pot să fie considerate stabile în România, cu toată isteria Partidului România Mare şi a unor ziare de scandal, conduse şi scrise de oameni iresponsabili. Să trecem acum la Opoziţie, cum aţi caracteriza evoluţiile ei în 1998?

Ş.O.: – Ţinând cont de numeroasele ezitări şi erori ale Puterii, era firesc ca opoziţia să recâştige popularitatea pierdută, dar s-a întâmplat altceva. Marele câştigător de pe urma uzării actualei puteri e cea mai extremistă din formaţiunile opoziţiei, Partidul România Mare! Interpretez aceasta nu ca o evoluţie naţionalistă, ci ca un vot de blam împotriva clasei

politice. În sondajul IMAS din 22 decembrie 1998, Partidul România Mare figurează cu circa 18% din opţiunile electoratului!? S-a adăugat incapacitatea Puterii de a convinge electoratul că orice alternativă *la stânga ei* reprezintă un dezastru... Absenţa totală a unor lideri cât de cât charismatici, în Convenţie, a făcut un mare serviciu partidului d-lui C.V. Tudor. Lipsa de program al d-lui C.V. Tudor îmi aduce aminte de Corneliu Codreanu, în 1937. Întrebat atunci: *„ce intenţie aveţi, dacă veniţi la Putere, aveţi un program?"*, Codreanu a răspuns: *„Nu am nevoie de program, să vin mai întâi la Putere şi apoi văd eu ce fac"*!... Cam acesta este stilul. Românii noştri au această „candoare" politică, ca atunci când sunt nemulţumiţi de partidele politice tradiţionale să opteze în disperare de cauză pentru o soluţie extremistă. Soluţia extremistă era în anii '30 Mişcarea Legionară, acum soluţia extremistă este Partidul România Mare. Un slab certificat şi pentru opinia publică românească, nu numai pentru clasa politică...

L.V.: – Eu nu consider Partidul România Mare de extremă dreaptă...

Ş.O.: – Nici eu nu cred că este de extremă dreaptă. Atitudinea lui faţă de Ceauşescu, Securitate, proprietate *arată că este de extremă stângă.* E drept că elementele de extremă stângă, preponderente, se combină cu unele elemente de extremă dreaptă, cum este naţionalismul. Naţionalismul a fost considerat un timp apanajul dreptei, aşa a fost, istoriceşte vorbind, până mai de curând. Acest mod de a vedea lucrurile trebuie revizuit! După căderea comunismului, am constatat că este posibilă apariţia unor partide de extremă stângă cu iz naţionalist. După compromiterea marxiştilor, iată că este posibil să apară partide nemărturisite de extremă stângă, precum „România Mare", cu iz naţionalist. Nu-i nici o incompatibilitate logică. Ele umplu o valenţă liberă în spectrul politic.

L.V.: – La sfârşitul anului 1998, cele două partide PDSR şi PRM nu aveau, potrivit sondajelor, şanse de a constitui

majoritatea în cazul unor alegeri anticipate. Dar să nu ne facem iluzii...

Ş.O.: – Dacă nu intervine în favoarea Puterii actuale un reviriment puternic, se va ajunge, în anul 2000, la constituirea unei atare majorităţi PDSR-PRM. Electoratul românesc, mai ales cel din Moldova, n-a excelat niciodată prin luciditate! De unde şi insistenţa mea pentru constituirea unui nou partid în stare să colecteze sufragiile abstenţioniştilor... Semnificativ e încă un fenomen: PDSR-ul şi Alianţa pentru România (partidul d-lui Meleşcanu) au depăşit, împreună, în decembrie 1998 (în sondaje) Convenţia Democrată!... Convenţia Democrată a reuşit să se uzeze în doi ani – neefectuând reformele – mai mult decât dacă le-ar fi efectuat!...

L.V.: – O „performanţă"...

Ş.O.: – Iată unde a dus o strategie populistă. Dacă acest gen de uzură a scăpat calculelor CDR şi Cotrocenilor, *este pentru că le-au lipsit minţile clarvăzătoare*. În mod normal, aceasta ar fi trebuit să se traducă printr-o schimbare de conducere, respectiv printr-o schimbare a corpului de consilieri (în cazul Cotrocenilor...). Cu o lună şi jumătate în urmă, aproape neobservată a trecut demisia din funcţia de consilier de stat (adică al Preşedintelui, funcţie, de altfel, neprevăzută după câte ştiu, în vreo lege...) a d-lui Daniel Barbu, cel care se specializase în apărarea d-lui Constantinescu, fie că era vorba de aşa-zisul „Pact cu diavolul" sau de scandalul „Ţigareta 2"...

L.V.: – De ce credeţi că a fost schimbat dl. Daniel Barbu?

Ş.O.: – După câte mi s-a spus din surse bine informate de la Bucureşti, *dl. Barbu îl vorbea de rău pe preşedinte...* Oricum ar fi, calitatea „consilieratului" d-lui Constantinescu, nu se compară nici pe departe cu a consilierilor preşedintelui american Clinton, care, după cum scrie presa, anticipează reacţiile publicului şi recomandă cu precizie mişcarea politică următoare a preşedintelui american...

L.V.: – În rezumat, d-le Orescu, ce calificativ aţi da clasei politice româneşti pe 1998?

Ş.O.: – Acord clasei politice româneşti, după cum s-a comportat în 1998, *un calificativ slab.* Nu cunosc nici un ziarist din România care să acorde acestei clase politice un calificativ bun, cu excepţia d-lui Horia Alexandrescu, care, în repetate rânduri, s-a semnalat ca un susţinător al Puterii, indiferent cine ar fi la putere...

L.V.: – Înainte de a trece la alte aspecte, v-aş reaminti că, la începutul anului 1998, guvernul României avea mai mulţi miniştri tehnocraţi (fără partid) şi că în prezent mai are doar unul, pe dl. Andrei Pleşu, la Externe. Ce s-a întâmplat?

Ş.O.: – Cel mai remarcabil – fostul ministru de Finanţe, Daniel Dăianu – a trebuit să plece, pentru că se opunea contractului cu firma „Bell Helicopters" (pentru elicoptere militare), care ar fi costat România circa 2 miliarde de dolari în interval de 10 ani. Cotrocenii, ministrul Apărării, Babiuc, dar şi premierul Vasile împingeau la acest contract oneros, sub cuvânt că ne pregătim astfel pentru NATO, în ciuda recomandărilor contrare venite chiar din partea americanilor. Dăianu, sprijinit de o mare parte a presei, a apărat interesele financiare ale ţării – de aceea a fost demis în interval de câteva ore. N-au lipsit speculaţiile că în spatele acestui contract se află un comision gras pentru susţinătorii lui... Dar anul s-a încheiat totuşi fără numitul contract – semn că serveşte şi presa la ceva.

L.V.: – Cum vă explicaţi acest lucru?

Ş.O.: – Guvernul Vasile şi noul titular al Finanţelor, liberalul Decebal Traian Remeş, ştiu probabil că România riscă să nu-şi poată plăti datoria scadentă în iunie 1999, de 2,8 miliarde de dolari SUA. Se doreşte a se evita acuzaţia: *şi insolvabil şi cheltuitor...*

L.V.: – În decembrie 1998, la BBC, un analist economic român spunea că „nu se prevede ca România să intre în această iarnă în criză"... *Nici nu are cum intra, se află în plină criză...*

Chiar şi recent încheiatul (amânatul?) conflict major cu minerii din Valea Jiului (care a zdruncinat din temelii şubredul regim Constantinescu) a mai demonstrat, încă o dată, că România se află în plină criză... Originea acestei crize este clară: actuala Putere s-a ferit să aplice Reforma în 1997-1998, iar în prezent este poate prea târziu...

Ş.O.: – Acum totul depinde de rezultatul tratativelor pe care guvernul Radu Vasile le va duce cu FMI-ul în ianuarie-februarie 1999. Dacă FMI-ul nu va finanţa România, lucrurile vor sta foarte grav, România va ajunge în imposibilitate de plată! *Guvernanţii români ar trebui să mai ştie ceva: trebuie pus capăt pentru totdeauna „politicii" de a trăi pe datorie!* Este ceea ce nu s-a făcut în cei peste 9 ani de la Revoluţie! Mai nimic pe planul schimbărilor de structură, dar mult pe plantul îndatoririi. S-au acumulat datorii enorme care ajung acum la scadenţă. De aceea, eu sunt, mai curând, pesimist pentru anul 1999...

*L.V.: – Guvernatorul Băncii Naţionale, Mugur Isărescu, a expus foarte „literar" ce s-a întâmplat după 1989 încoace: „*În 1990, România a consumat tot ce avea în cămara proprie, între 1991-1997 s-a împrumutat, iar în 1998 a început să-şi vândă mobila din casă"...

Ş.O.: – Foarte plastic şi foarte adevărat în acelaşi timp. *Degringolada economiei pe 1998 este ilustrată şi comparativ de faptul că, anul trecut, Bulgaria a luat-o înaintea României (în 1997, această ţară se afla mult în urma ţării noastre), din punct de vedere economic!* România, în schimb, a devansat Bulgaria anul trecut, cu un coeficient *de risc de ţară (foarte important pentru investitorii străini)* superior!

L.V.: – În 1997, toţi analiştii economici străini erau unanimi: dacă anul 1998 va fi pierdut de România, din punctul de vedere al aplicării reformelor, situaţia va fi foarte gravă iar ţara va deveni neguvernabilă"! *Una pesta alta, anul 1998 a fost irosit din punct de vedere economic,* nu s-a făcut mai nimic

(exceptând ultima perioadă, odată cu venirea d-lui Radu Sârbu în fruntea Fondului Proprietății de Stat)!...

Ş.O.: – Abia acum a ajuns preşedintele Constantinescu la concluzia, că imediat după ce a preluat Puterea, trebuia efectuat un inventar, mai ales sub raport economic, al stării existente în acel moment.

L.V.: – Noua Putere nu a dorit în 1996-1997 să facă acel inventar...

Ş.O.: – Şi eu cred acelaşi lucru. Nu a dorit, *căci asta ar fi însemnat un proces intentat comunismului*, de care regimul Constantinescu s-a ferit „ca dracu' de tămâie"! Mi-e teamă că de aici i se va trage şi sfârşitul!...

L.V.: – În noiembrie 1998, dl. Emil Constantinescu a participat la o reuniune la nivel înalt a Pactului Nord-Atlantic la Bruxelles, unde a pledat cauza acceptării României, dacă nu pe criterii economice (domeniu în care stă prost), cel puţin pe criterii politice, avându-se în vedere importanţa geostrategică a ţării şi rolul ei stabilizator...

Ş.O.: – Argumentul politic ar putea să câştige în pondere în viitor, dar deocamdată NATO evită să integreze puteri mai mici care nu ştiu să facă ordine în propria economie. Motivul e simplu: ele riscă să fie un balast financiar...

L.V.: – Spuneaţi că criteriile politice ar putea avea în viitor o importanţă mai mare pentru acceptarea în NATO a unei ţări sau alteia, vreţi să detaliaţi această idee?

Ş.O.: – Da, aveam în vedere îndoielile existente (mai ales, după recentul tratat dintre Federaţia Rusiei şi Belarus), în legătură cu şansele Ucrainei de a-şi menţine suveranitatea. Un articol din „Suddeutsche Zeitung" din 30 decembrie 1998 purta chiar titlul „*Ucraina se teme că îşi va pierde suveranitatea*". Hotărâtoare vor fi alegerile din Ucraina din primăvara lui 1999. Spun toate acestea, pentru că orice expansiune a Federaţiei Rusiei e de natură să accentueze factorii politici în strategia NATO. Aceasta ar mări şansele României de a fi cooptată.

L.V.: – În iulie 1998, cu puţin timp înaintea vizitei preşedintelui Constantinescu, premierul Radu Vasile a avut inspiraţia nefericită să declare, la un simpozion al tineretului naţional-ţărănist, că „România ar putea să practice o politică în afară de NATO*". O gafă mai mare nici nu se poate închipui, având în vedere alegerea momentului... A vrut dl. Radu Vasile să exercite o presiune asupra Statelor Unite?*

Ş.O.: – Îmi vine greu să cred... Oricum, actuala conjunctură internaţională nu se pretează la presiuni exercitate de micile state (cum este şi România) asupra singurei mari supraputeri mondiale, Statele Unite! Ar fi de dorit ca acest lucru să fie perceput cu claritate, atât la Cotroceni, cât şi la Palatul Victoriei...

L.V.: – Cum aţi caracteriza relaţiile României cu Federaţia Rusă în anul trecut?

Ş.O.: – Rusia este slabă, dar nu a renunţat să recâştige terenul pierdut prin autodizolvarea URSS. Infiltrarea politică sub mască economică este una din metode... În ciuda unor declaraţii, Rusia se opune intrării României în NATO, chiar dacă nu o spune expres. A spus-o însă ministrul de Externe, Andrei Pleşu, în toamna lui 1998, într-un interviu cu publicaţia germană „Die Zeit". Rusia condiţionează semnarea tratatului fundamental cu România *de o clauză care i-ar permite să controleze politica de alianţe a ţării noastre* – ceea ce (a spus ministrul Pleşu) România nu poate accepta. Cu alte cuvinte, Rusia nu şi-a modificat pretenţiile în raport cu faimosul tratat neratificat, semnat de fostul preşedinte Ion Iliescu cu Mihail Gorbaciov în 1991. După cum se ştie, curând după aceea Uniunea Sovietică s-a prăbuşit, tratatul rămânând caduc... A fost norocul nostru – se poate spune – altminteri, dl. Ion Iliescu şi ministrul de Externe de atunci, Adrian Năstase, ne sacrificaseră suveranitatea, fără ca măcar Parlamentul să-şi spună părerea.

L.V.: – Credeţi că mai există, în România, un puternic lobby pro-rus?

Ș.O.: – Nu mă îndoiesc de aceasta. El acționează însă în interesul național. Nu se legitimează ca pro-rus, mai curând ca pro-sârb, cum s-a constatat în momentul când NATO a cerut României autorizația de a folosi, în caz de necesitate, aeroporturile românești din Banat. Au existat la noi nu puține voci care au cerut ca România să adopte o atitudine neutrală în problema Kosovo, chiar dacă nu s-a spus pe șleau acest lucru... S-a spus însă de fostul președinte Iliescu că Iugoslavia restrânsă ar trebui să beneficieze de același drept de aterizare în caz de necesitate...

L.V.: – Spuneați că admiterea României în NATO atârnă de o modificare a criteriilor de acceptare... Ceea ce nu s-a produs în 1998 s-ar putea produce, oare, în viitor? De fapt, fără o modificare a criteriilor de acceptare e greu de închipuit celălalt pas, la fel de important, admiterea în Uniunea Europeană. Ce părere aveți?

Ș.O.: – Dacă NATO are și va avea totdeauna un caracter dominant politic, Uniunea Europeană este, prin excelență, o organizație economică. Acolo, criteriile economice sunt, ca să zic așa, „la ele acasă". În principiu cel puțin...

L.V.: – De ce „în principiu", d-le Orescu?

Ș.O.: – Prin sistemul ei de contingentare a importurilor din țările membre și de subvenționare a producției agricole proprii, Uniunea Europeană se abate ea însăși de la liberul schimb, constituind *o piață exclusivă*, care asigură avantaje țărilor membre, dezavantajând pe cei lăsați în afară. Aceasta nu se spune la București, din motive ușor de înțeles, dar a spus-o, în repetate rânduri, organizația GATT care luptă pentru liberalizarea comerțului exterior. Or, din punctul de vedere moral – al solidarității care trebuie să caracterizeze lumea după războiul rece – există *în principiu* obligația, în sarcina Uniunii Europene, de a-și deschide porțile. Deschiderea porților trebuie să o decidă singură, dar – repet – păstrarea lor închise nu se înscrie în morala internațională și nici în politica de liber schimb pe

care tot Uniunea Europeană o pretinde ţărilor candidate. Ele nu pot practica însă o atare politică, pentru că, până una alta, suportă efectele negative ale barierei pe care Uniunea Europeană o constituie deocamdată pentru ele. Situaţia se va schimba în avantaj odată, dar când?

L.V.: – Diplomaţia românească a marcat, în anul 1998, o serie de eşecuri grave (precum amânarea sine die a aderării la NATO şi UE sau nerezolvarea problemei tezaurului României de la ruşi, nici retragerea armatei a 14-a din Republica Moldova, nici eliberarea grupului Ilaşcu. Nu există nici o viziune coerentă pentru o viitoare integrare a Republicii Moldova la România.. În plus, scandaluri consecutive zguduie periodic Ministerul Afacerilor Externe: paşapoarte false şi copii hoţi în RFG, furt calificat la Budapesta, vize şi paşapoarte false la Bonn şi Amann, opulenţă ostentativă la Oslo (unde tronează spionul DIE, Mihai Croitoru), o proastă şi continuă politică de cadre (la Tunis, regimul Constantinescu l-a numit ambasador pe cel care a scris textele cântecelor din Piaţa Universităţii, ... „dr. Barbi“*...). Ministerul Afacerilor Externe rămâne infestat, în aceeaşi proporţie ca şi în trecut, de cadrele fostului regim, a „fostei“ Securităţi (de ex., la Chişinău, ambasador este Marcel Dinu, fostul ambasador al RSR în RFG, până în ian.1990), iar ministrul de Externe, dl. Andrei Gabriel Pleşu este fie incapabil să efectueze primenirea aparatului MAE de cadrele vechii Securităţi, fie împiedicat (de cine?) să o facă... Capac la toate, pe 1998, dezvăluirile făcute la postul de televiziune CNN de ambasadorul României în SUA, Mircea Geoană, care a confirmat că România, în 1995, era gata să încalce embargoul impus Irakului, livrând echipament electronic pentru ghidarea rachetelor sol-sol. Ce părere aveţi de acest ultim scandal?*

Ş.O.: – Scandalul „Aerofina“, la care te referi d-ta, ar fi constituit un balast pentru intrarea României în NATO, mai ales că a fost intens mediatizat, numai că, oricum, nu eram

primiţi. Trebuie precizat că, din dovezile administrate până în prezent, responsabilitatea apasă exclusiv pe guvernul Văcăroiu. Dar se pare că şi actualul regim Constantinescu încercase, este drept, cu prudenţă, să reia contactele cu Irakul...

L.V.: – Este adevărat, numai că Occidentul nu prea face distincţie între guvernările Văcăroiu, Ciorbea, Vasile etc., pentru ei este România şi, ca atare, tot blamul cade numai şi numai pe România. V-aş propune acum să facem o schimbare de plan, să zăbovim puţin şi asupra rolului Bisericii Ortodoxe Române în anul ce a trecut...

Ş.O.: – Biserica Ortodoxă apare (alături de Armată) pe primul loc, în sondajele de opinie, la încrederea acordată de populaţie. Cu toate acestea, Biserica Ortodoxă s-a ilustrat şi în 1998 printr-o linie fundamentalistă, străină necesităţilor momentului şi chiar periculoasă pentru viitorul democraţiei în România. Aş menţiona, în acest sens trei, manifestări: cererea unui înalt prelat din Ardeal, IPS Bartolomeu Anania, arhiepiscopul Vadului, Feleacului şi Clujului, ca la viitoarele alegeri parlamentare preoţii să dea credincioşilor indicaţii pe cine să voteze... O aberaţie. De asemenea, Biserica Ortodoxă a fost şi ea afectată, în 1998, din plin, de corupţie, şi chiar la vârful ei (se cunoaşte acum situaţia scandaloasă cu admiterile de la Institutul Teologic Ortodox din Bucureşti). O altă aberaţie este construirea în centrul Capitalei a „Catedralei Neamului“, în plină criză economică!!? Iată cum se exprima, cu puţine luni în urmă, premierul Radu Vasile, „România are nevoie de o asemenea biserică şi eu cred că o şi merită“ <sic>!... Catedrala ar urma să aibă o capacitate de 2.000 de locuri iar platforma din jurul ei ar putea primi până la 20.000 de persoane, ea este prevăzută pentru o lungime de 72 m, o lăţime de 44 m şi o înălţime a cupolei de 50 m. Dimensiuni comparabile cu ale bazilicii Sf. Petru din Roma...

L.V.: – Construcţia de catedrale în fiecare oraş mai important este o boală care a cuprins Biserica Ortodoxă după

1989. Nu se acordă atenţie elementului uman, ci unor clădiri de beton. Se poate rosti şi vechiul proverb românesc, „ce-i lipseşte chelului – tichie de mărgăritar“...

Ş.O.: – La această „Catedrală a Neamului“ se opune Direcţia Monumentelor Istorice (pe motivul că gigantismul este străin de tradiţiile noastre religioase), după cum se opune şi Uniunea Arhitecţilor, ca apărătoare a bunului gust.

L.V.: – Biserica Ortodoxă Română a manifestat şi în 1998 aceeaşi atitudine anti-occidentală, concretizată, printre altele, în refuzul de a retroceda lăcaşurile de cult greco-catolicilor, tirada anti-NATO, rezerve cu privire la o viitoare vizită a Papei Ioan Paul al II-lea în România etc....

Ş.O.: – În privinţa vizitei Papei, Biserica Ortodoxă şi-a mai temperat puţin opoziţia, probabil la îndemnul guvernului. Nu-i de mirare că Biserica Ortodoxă susţine puncte de vedere depăşite istoric. Înalţii ei ierarhi sunt aproape toţi cei de pe vremea lui Ceauşescu!

L.V.: – V-aş întreba în acest context, d-le Orescu, dacă în 1998 regimul venit la cârma României, în urma alegerilor din 1996, a procedat la o întinerire a cadrelor în general?

Ş.O.: – Nu am impresia! Anul trecut, ofiţeri, amestecaţi în reprimarea Revoluţiei din 1989, au fost avansaţi, în timp ce ofiţerii din CADA au rămas în continuare marginalizaţi. Cu prilejul zilei de 1 decembrie, preşedintele Constantinescu s-a lăsat admirat în mijlocul generalilor „moşteniţi“ în cea mai mare parte de la fostul regim comunist.

L.V.: – Anturajul preşedintelui Constantinescu susţine că astfel se asigură „pacea socială“ (<sic>!)...

Ş.O.: – Cunosc această teorie... Mi-e teamă că va da faliment. Neepurarea cadrelor superioare ţine de teza *disconti-nuităţii prin continuitate* (?!), suţinută de d-na Zoe Petre, principal consilier prezidenţial şi de dl. Daniel Barbu, consilier prezidenţial până nu de mult. În toamna acestui an, dl. Barbu a provocat numeroase proteste, scriind că „românii au acceptat

comunismul de bună voie"... Cum ştiu că dl. Constantinescu nu şi-a ales consilieri printre adversari, nu-mi rămâne decât să cred că acestea sunt şi părerile d-sale. Nu-i deci de mirare dacă nu au fost schimbate cadrele cu putere de decizie. Aceasta a frânat şi în 1998 Reforma!

L.V.: – Dl. Constantinescu nu putea să devină procuror al comunismului, între altele, şi pentru că în acest caz, trebuia să se judece pe sine însuşi ca fost secretar de partid şi activist PCR la organizaţia municipiului Bucureşti. *În fond, nerespectându-şi angajamentul de a se face lumină în împrejurările Revoluţiei – ceea ce ar fi implicat investigaţii în „intimităţile" fostului partid unic – dl. Constantinescu a fost consecvent şi în 1998 cu propriul trecut, chiar dacă lăsase (înainte de 1996) să se înţeleagă contrariul. Aceasta s-a văzut şi în supradimensionarea în continuare a serviciilor secrete, inclusiv în păstrarea vechilor cadre ale Securităţii. SRI şi SIE au noi directori „civili", dar ei sunt secondaţi de aceiaşi generali de Securitate din trecut... Să ne oprim un moment, în acest context, asupra a două proiecte de lege pe ordinea de zi a Parlamentului, despre care ştiu că v-aţi ocupat pe larg în anul care a trecut – legea Secretului de Stat şi legea accesului la dosarele fostei Securităţi...*

Ş.O.: – Mi-aş fi închipuit că proiectul legii Secretului de Stat, votat de fostul Senat, de dinainte de 1996, cu o majoritate de stânga, va fi pur şi simplu retras de noul guvern şi înlocuit cu unul refăcut după model occidental... Or, am constat că acest proiect a revenit la Camera Deputaţilor cu modificări neesenţiale sau chiar agravând textul iniţial al guvernului Văcăroiu, în sensul unei şi mai mari supravegheri a societăţii de către serviciile secrete. Acest lucru este inacceptabil şi constituie o pată pentru actualul regim!

L.V.: – O nouă dovadă poate a „Pactului cu diavolul" pe care l-aţi imputat d-lui Constantinescu, într-o emisiune la BBC, în 17 mai 1998...

Ş.O.: – În ceea ce priveşte legea Ticu Dumitrescu (cum este numită, după iniţiatorul ei, legea accesului la dosarele Securităţii), ea a rămas blocată în Camera Deputaţilor, după ce la Senat a fost golită de conţinutul ei, cu sprijinul d-lui Mircea Ionescu-Quintus – care a dovedit din nou cât de aproape îi stau interesele fostei Securităţi. Actuala Opoziţie nu-şi ascunde împotrivirea fază de această lege (*România este singura ţară est-europeană care nu a adoptat o atare legislaţie...*). Puterea se jenează să-şi arate pe faţă ostilitatea, dar şi-o dovedeşte prin comportamentul reprezentanţilor ei în Parlament. În 1998, au fost aduse acestui proiect peste 200 de amendamente! Judecă oricine ce barieră înseamnă aceasta...

L.V.: – Nu aş vrea să încheiem discuţia noastră pe marginea anului expirat, fără să ne ocupăm pe scurt şi de administrarea dreptăţii, adică de Justiţie...

Ş.O.: – În anul care a trecut am asistat din partea Justiţei la acte de crasă injustiţie, fie că a fost vorba de condamnări abuzive ale unor ziarişti care ar fi calomniat personalităţi locale, nota bene, rubedenii ale unor judecători sau poliţişti, fie că s-au dat sentinţe excesiv de blânde, cu schimbarea calificării, cum a fost cazul cu Miron Cozma, „vestitul" conducător al mineriadelor din 1990 şi 1991, condamnat de Curtea de Apel din Bucureşti la un an şi jumătate de închisoare, pentru tulburarea ordinei publice, ca un beţiv oarecare!... (Acum Puterea s-a putut convinge pe propria piele ce eroare a însemnat această sentinţă scandaloasă...). Ce să mai spunem de felul în care s-a desfăşurat procesul contrabandei de ţigări de pe aeroportul militar Otopeni, cunoscută ca „afacerea Ţigareta 2", sau de tergiversarea în continuare a procesului securiştilor care l-au ucis în bătaie, la Securitatea din Calea Rahovei, pe inginerul Gheorghe Ursu, pe vremea lui Ceauşescu. Să mai spunem că unul din principalii implicaţi în „afacerea Ţigareta 2", generalul Gheorghe Bucşe, a fost recent avansat... Se poate spune: *o muşamalizare în toată regula...* Aşa se prezintă, la

sfârşitul anului 1998, campania împotriva corupţiei lansată de preşedintele Constantinescu, cu exact doi ani în urmă. Fusesem şi atunci sceptic...

L.V.: – Ce consideraţi totuşi pozitiv în 1998?

Ş.O.: – Un singur lucru: dezvoltarea unei clase de mijloc. De pe acum, această clasă a arătat că ştie ce vrea şi că interesele ei coincid, în foarte mare măsură, cu ale societăţii. Această clasă nu înţelege, de pildă, să mai susţină prin impozite plătite, industriile falimentare moştenite de la Ceauşeşti. Îmi pun speranţa în această clasă, deocamdată slab reprezentată în partide...

München, 22 ianuarie 1999

SPRE GREVA GENERALĂ?

Liviu Vălenaş: – D-le Orescu, care este pe scurt părerea dv. asupra cauzelor revoltei minerilor din Valea Jiului?

Şerban Orescu: – Există în România – nu numai în Valea Jiului – tensiuni puternice, determinate de închiderea activităţilor nerentabile. Ani de zile, guvernele de după decembrie 1989 au amânat închiderea activităţilor nerentabile, temându-se de consecinţe sociale. În felul acesta, problemele nu s-au rezolvat, ci s-au acumulat.

L.V.: – Ce aţi fi făcut dv. dacă eraţi, teoretic, factor de decizie în România?

Ş.O.: – Aş fi spus românilor, după 1989, că munca lor fusese irosită de regimul comunist, că „ctitoriile socialismului" sunt sortite, într-o economie de piaţă, falimentului – singura soluţie fiind privatizarea urgentă a ceea ce poate fi privatizat şi noi investiţii. Altfel spus, aş fi solicitat încrederea populaţiei pentru o terapie de şoc, aş fi deschis toate porţile capitalului străin şi aş fi restituit proprietăţile furate de comunişti; aşa aş fi creat un climat de încredere...

L.V.: – Cum aţi fi putut să vă faceţi înţeles?

Ş.O.: – Prin TV aş fi întreţinut un contact permanent cu populaţia, fără a o minte... Cred că n-aş fi fost înţeles la început, cred că aş fi pierdut primele alegeri, dar, pe măsura agravării inflaţiei şi a deficitului bugetar, aş fi câştigat acest sprijin – cel târziu, în 1996... În felul acesta, aş fi constituit o *„dreaptă" demnă de acest nume*, care, odată ajunsă la putere, s-ar fi apucat de treabă şi nu o formaţie în două luntri..., cum este Convenţia Democrată. Odată venită o atare formaţie la cârma ţării, s-ar fi simţit, intern şi extern, că începe o nouă eră. Aceasta ar fi dat impuls investiţiilor străine. Ce s-a întâmplat în realitate în România, se ştie... În noiembrie 1996, a venit la cârmă un nou preşedinte, dl. Constantinescu, şi un nou guvern, *puşi doar pe schimbări cosmetice*! Timp pierdut.

L.V.: – Credeţi că minerii au măcar o concepţie aproximativă asupra funcţionării economiei?

Ş.O.: – Câtuşi de puţin! Nivelul lor de cultură e invers proporţional cu violenţa şi brutalitatea. Concepţia lor economică este simplă. Ei consideră socialismul aproape perfect... De fapt, socialismul a avut – de ce să nu o spunem, pentru nu puţini – şi avantaje. Combinarea factorilor de producţie pe bază de plan asigura locurile de muncă. Capitalismul oferă un nivel de viaţă mai ridicat, cu condiţia unui capital de demarare (care lipseşte...), a unei investiţii mai mari de inteligenţă (alt factor deficitar), a voinţei de a munci şi a unei calificări mai ridicate (şi acestea, lipsă!). Conştientă de aceste diferenţe, aşa-numita clasă muncitoare de la noi a exercitat presiuni asupra tuturor guvernelor de după 1989, ca lucrurile să rămână cum au fost. Mânate de populism, guvernele post-decembriste au cedat şi ar fi cedat în continuare şi acum, în 1999, folosind împrumuturile externe. Prin intermediul împrumuturilor, deficitul economiei României a trecut asupra creditorilor internaţionali. Neplătiţi, ei au ameninţat cu tăierea creditelor. Continuarea jocului de-a economia a devenit imposibilă! S-a produs deci ruptura. În acest punct, ne aflăm acum, iar revolta minerilor îl materializează. *O grevă generală ar putea urma cândva...* . În mod evident, şi „clasa muncitoare“ şi mafia profitorilor ar vrea ca acest joc cu economia să continue – fără a ţine seama că, dacă jocul continuă, rezultatul va fi prăbuşirea economiei. De acest joc de-a economia profită însă şi partidele de la cârma ţării, prin acei membri ai lor aflaţi în funcţii de directori de întreprinderi, de *întreprindere-căpuşă* etc. Profită şi cei implicaţi într-o privatizare fără sfârşit, generatoare de şperţuri. De aici osmoza dintre Putere şi Opoziţie la nivelul parlamentarilor. Săraci – cei mai mulţi – cu duhul, preocupaţi de propria îmbogăţire, cei din fruntea ţării şi a opoziţiei nu au răgazul să reflecteze mai adânc, cu atât mai puţin să explice că c-eauşismul, comunismul în genere, nu făcea altceva decât să

transfere pierderile dintr-un sector în altul, pe când, în capitalism, ele rămân în sectorul care le-a generat.

L.V: – Dv., d-le Orescu, puneţi doar pe seama gândirii economice simpliste a minerilor revolta lor?

Ş.O.: – Nu numai – modul simplist de a privi lucrurile la mineri şi lipsa de curaj de a spune adevărul la guvernanţi... Înainte de a merge mai departe, aş vrea să subliniez că muncitorii se complac într-un cerc vicios: investitorii externi sunt singura şansă pentru redresarea economiei, dar tot ei, muncitorii, fac, din neştiinţă, totul pentru a-i alunga...

L.V.: – În fond, nu putea actuala Putere să evite revolta minerilor? De ce nu au prevăzut guvernul Vasile şi Preşedinţia această grevă? SRI-ul la ce a folosit?

Ş.O.: – Au existat informaţii, încă din luna august 1998, că se pregăteşte „ceva" în Valea Jiului. Au spus-o deunăzi mai mulţi parlamentari din comisia de Apărare a Parlamentului, la o şedinţă a Grupului pentru Dialog Social. Au existat, în ultimele două luni, repetate aluzii în declaraţiile d-lui Emil Constantinescu că „forţe ostile democraţiei se pregătesc". Ce pregătesc, n-a spus preşedintele...

L.V.: – Atunci, de ce nu a luat Ministerul de Interne măsuri în consecinţă?

Ş.O.: – Pentru că însuşi statul e slab. Când a venit la cârmă, regimul Constantinescu a optat pentru o politică cu mănuşi faţă de vechiul aparat de stat, inclusiv faţă de cei care puteau juca un rol în caz de criză. Nici nu putea fi altfel cu consilieri precum Daniel Barbu, adepţi ai *schimbării în continuitate*! Nu întâmplător, generalul Lupu, cel care „a condus" forţele de ordine în defileul Jiului şi la Costeşti, participase la reprimarea manifestaţiei din Piaţa Universităţii, în iunie 1990! Iar preşedintele Constantinescu era, desigur, în cunoştinţă de cauză!

L.V.: – Unii cred că, în spatele grevei minerilor, s-ar fi aflat PRM-ul, în frunte cu liderul său, C.V.Tudor. Ce părere aveţi?

Ş.O.: – Nu mai insist asupra conexiunii C.V.Tudor – Miron Cozma. Ea e evidentă. Ultimul a fost şi este instrumentul lui C.V.Tudor, iar acesta nu-şi ascunde intenţiile de dictatură.

L.V.: – Întrevedeţi şi o posibilă conexiune rusă?

Ş.O.: – Ea stă în logica lucrurilor pe planul speculaţiei, de vreme ce România separă blocul rus/bielorus de Iugoslavia restrânsă (care a primit recent statut de observator în acest bloc...).

L.V.: – De ce nu a folosit regimul Constantinescu, în posturi de încredere, pe foştii membri ai CADA? Decât ca Ministerul de Interne să fie lăsat în mâna unor oameni ca generalul Lupu (care şi-a părăsit trupele la Costeşti, fugind aidoma generalului Samsonovici, în 1916, la Turtucaia), mai bine apela preşedintele Constantinescu la oameni tineri, ataşaţi democraţiei, precum cei din CADA. Vedem însă că ei sunt în continuare marginalizaţi, ca pe vremea lui Ion Iliescu, de ce?

Ş.O.: – Îmi pun şi eu întrebarea şi nu găsesc răspuns, decât în decizia regimului Constantinescu de a se întemeia pentru propria apărare pe cei care au apărat pe Ceauşescu şi pe Iliescu. Ciudat, nu? Un fost ofiţer din CADA îmi spunea zilele trecute că, la ultimele avansări la rangul de general, au fost preferaţi foşti absolvenţi de la „Ştefan Gheorghiu“.

L.V.: – Toate acestea slăbesc statul şi întăresc structurile neocomuniste, or, fără un stat puternic, Reforma este imposibilă. După mine, faţada edificiului s-a năruit, iar dincolo a apărut realitatea crudă; statul de drept, în România, este o ficţiune! *Asprele cuvinte rostite în 1917 de Octavian Goga sunt mai actuale decât oricând (la români, istoria se repetă la nesfârşit):* „Ţară de secături, ţară minoră, căzută ruşinos la examenul de capacitate în faţa Europei... Aici ne-au adus politicieni ordinari, hoţi improvizaţi astăzi în moralişti, miniştri care s-au vândut o viaţă întreagă, deputaţii contrabandişti... Am maimuţărit Occidentul, ne-am spoit la repezeală o faţadă, amăgindu-ne că, după ea, avem aceleaşi rosturi şi noi ca şi

oameni civilizaţi... Acum faţada a crăpat şi-n urma ei ni s-a dezvăluit, dincolo de paravan, cel mai murdar colţ de Orient putred... " *Să revenim însă la anul 1999, un protest salarial a fost tratat de Putere cu bastoane, gaze lacrimogene şi, în final, cu tancuri şi alte mijloace de luptă. Forţele de ordine s-au dovedit însă total incapabile să-i oprească pe mineri, iar „statul de drept", regimul preşedintelui Constantinescu a tremurat în faţa a 10.000 de mineri. Acest mesaj, oricum, a fost perceput clar în Occident. În fond, la ce mai trebuia şi sperietoarea numită „stare de urgenţă"?*

Ş.O.: – Starea de urgenţă deschidea calea unei reprimări armate. A fost singurul limbaj pe măsura agresiunii suferite de statul român. *El explică compromisul, surprinzător, de la Cozia!...*

München, 25 ianuarie 1999

UN RISC LA ADRESA SIGURANȚEI NAȚIONALE

Liviu Vălenaş: – Stimate d-le Orescu, vă propun, pentru că sunteţi de mulţi ani un observator atent al evenimentelor din România, să reluăm discuţia asupra celei de a cincea mineriade, mai ales că, între timp, Miron Cozma a fost condamnat la 18 ani închisoare şi, ca urmare, a fost declanşată cea de a şasea mineriadă... Care credeţi că sunt cauzele crizei?

Şerban Orescu: – Este cea mai gravă criză de la venirea regimului Constantinescu la cârma României. Pe scurt spus, cauza acestei crize este nemulţumirea minerilor (ea însăşi încadrându-se în opoziţia unor pături largi ale populaţiei faţă de o Reformă prin forţa lucrurilor dură). Pe de altă parte, cadrele pro-comuniste nu sunt străine de ceea ce unii au numit „o încercare de puci" a liderului Partidului România Mare, C.V.Tudor (este ce putea fi citit şi în „Frankfurter Allgemeine Zeitung" din 27.01.99, în interviul acordat de premierul Radu Vasile).

L.V.: – Chiar credeţi că a fost o încercare de puci?

Ş.O.: – Nu, sau cel mult una *„à la roumaine*", dacă îmi este permis să adaug această conotaţie cu iz de neseriozitate. A fost o învălmăşeală de capete înfierbântate, incapabile de o coordonare avansată. Dar premeditarea nu a lipsit.

L.V.: – Unde vedeţi dv. această premeditare?

Ş.O.: – Conducătorul minerilor, Miron Cozma, aderase cu câteva luni în urmă la Partidul „România Mare", devenind chiar vice-preşedinte al acestuia (demisia survenită cu puţin înaintea evenimentelor putând fi subsumată pregătirilor...). După izbucnirea „răscoalei" (eu aşa o numesc), doi membri ai comisiei parlamentare pentru apărare declarau, într-o şedinţă a Grupului pentru Dialog Social la Bucureşti că *„încă din august 1998 au parvenit informaţii* (guvernului – se înţelege, dar pe ce filieră n-au spus...) *că se pregăteşte o nouă mineriadă*"... Alt

element de premeditare deci! Aceasta în ce priveşte primul vârf de lance pucist – minerii din Valea Jiului. Al doilea vârf de lance a fost însă Partidul România Mare şi liderul său. Cu circa două săptămâni înainte de izbucnirea răscoalei din ianuarie 1999, liderul acestui partid, C.V.Tudor, a lansat un atac sub centură împotriva preşedintelui Constantinescu, producând un aşa-zis „jurnal" cu detalii picante al actriţei Rona Hartner, de natură să compromită pe preşedinte – să slăbească autoritatea statului. Jurnalul s-a dovedit un fals grosier. Acum, C.V.Tudor a reluat atacul contra preşedintelui Constantinescu, dar de data aceasta cu o casetă video care ar conţine mărturiile unei alte *presupuse* amante a preşedintelui... Mineriada şi „amanta"...

L.V.: – De fapt, informaţiile că se pregăteşte *ceva* în Valea Jiului *au venit încă din primăvara lui 1998, dar nimeni nu le-a dat atenţie... Este, desigur, greu de crezut că SRI-ul nu a înregistrat convorbirile telefonice dintre Liga Sindicatelor Miniere din Valea Jiului şi Partidul România Mare...*

Ş.O.: – Deocamdată, guvernul Vasile nu a comunicat că ar deţine probe privind o acţiune concertată a sindicatelor din Valea Jiului cu PRM. Pe de altă parte, cu prilejul unei întâlniri cu ziariştii, dl. Constantinescu a declarat că a dat în trecut instrucţiuni SRI-ului să nu urmărească partidele politice şi sindicatele...

L.V.: – Mă îndoiesc profund că SRI nu urmăreşte partidele politice şi sindicatele, din moment ce presa este supravegheată (cazurile ofiţerilor SRI Bucur şi Alexa au demonstrat că telefoanele unor ziare din România sunt ascultate 24 de ore din 24). Ca fapt divers, în decembrie 1998, preşedintele Emil Constantinescu i-a declarat ziaristului canadian Dan Fornade: „au însărcinat SRI şi SIE să mă urmărească îndeaproape şi să-mi întocmească un dosar spre folosinţa Preşedinţiei"... *Dl. Constantinescu şi d-na Zoe Petre, în decembrie 1998, erau mai preocupaţi de persoana mea (pe care au împroşcat-o – conform interlocutorului lor, dl. Dan Fornade – cu cele mai felurite*

injurii...) decât de faptul că minerii se pregăteau să vină la București...

Ș.O.: – Existența legală a unui partid nu pune obstacol urmăririi sale cu mijloace tehnice informative, când există indicii serioase că el urmărește răsturnarea, prin violență, a ordinii democratice, ceea ce C.V. Tudor nu a ascuns niciodată. De aceea, nu-mi vine să cred că SRI-ul a scos din vizorul său tocmai partidul care periclitează cel mai mult siguranța statului. Această urmărire nu stânjenește, de altfel, libertatea de acțiune a partidului respectiv.. Avem multe cazuri... În Germania, Partidul Socialismului Democratic (PDS) condus de Gregor Gysi, provenind din fostul partid comunist est-german (SED), este urmărit de *Bundesverfassungsschutz* (Siguranța internă germană); în Franța, Frontul Național al lui Le Pen (scindat acum în două) e, de asemenea, de resortul Siguranței franceze. Spun aceasta cu atât mai mult cu cât liderul sindicatelor din Valea Jiului, Miron Cozma, avea un proces politic pe rol, ca urmare a apelului făcut de Parchet. Prin urmare, dacă SRI-ul nu a urmărit aceste două vârfuri de lance ale subversiunii – atunci nu ne rămâne decât să tragem concluzia că regimul Constantinescu a favorizat, de fapt, insurecția minerilor.

L.V.: – Eu, unul, sunt convins de aceasta...

Ș.O.: – Nu există martori, dar martorii sunt adesea timorați. Generalul de divizie Teodor Zaharia, silit să demisioneze, din motive de incapacitate, din funcția sa importantă din Ministerul de Interne, după ce s-a justificat, spunând că ministrul Dejeu nu l-a ajutat, că militarii nu aveau ce să mănânce (...) etc., a adăugat: *„Și, în plus, ar mai fi multe de spus, dar în interesul siguranței statului trebuie să tac"*... De ce trebuie să tacă? se poate întreba oricine... Cine a frânat acțiunile generalului? Au existat legături oculte cu structuri ale vechii puteri? Într-un comunicat din 24 ianuarie 1999, Partidul Democrat afirmă că *„în instituțiile de ordine publică și siguranță națională se mențin structuri depășite și legături obscure ale fostelor*

structuri ale dictaturii"... O spune chiar PD-ul d-lui Roman – el însuşi o atare structură...

L.V.: – Partidul Democrat cred că este ultimul partid în drept să se plângă de aşa ceva, când tot timpul a protejat şi a încurajat vechile structuri „ale dictaturii", inclusiv în economie...

Ş.O.: – În fond, cele comunicate de PD par să confirme teza mea a unui „Pact cu diavolul", care ar explica şi slăbiciunea statului şi menţinerea vechilor generali şi muşamalizarea frecventelor abateri ale lui C.V.Tudor. Regimul Constantinescu se face vinovat de păstrarea în sistemul de Siguranţă a Statului a unui mare număr de ofiţeri care reprezintă un risc pentru această siguranţă. Pasivitatea Preşedinţiei în privinţa celor care răspund de siguranţa statului a fost remarcată de aproape întreaga presă.

L.V.: – De ce credeţi că fostul ministru de Interne, dl. Gavril Dejeu, nu a făcut epurarea cadrelor din MI? A fost el împiedicat de Preşedinţie?

Ş.O.: – Dejeu era şantajabil, se pare! Când fratele tău este executat pentru că a luptat cu arma în mână contra comuniştilor în munţi, iar tu eşti numit, în aceeaşi perioadă, avocat şi apoi magistrat (!?), înseamnă că ceva nu este în regulă cu trecutul d-lui Dejeu!... Pe de altă parte, însuşi centrul de putere de la Cotroceni s-a opus de la bun început epurării cadrelor, mai ales celor din sistemul siguranţei naţionale!

L.V.: – Chiar dv., d-le Orescu, aţi relatat la o masă rotundă la BBC din 17 mai 1998, cum dl. Constantinescu, în 1995, pe atunci candidat prezidenţial, a spus, într-un interviu radiodifuzat la RFE, securiştilor că „nu au de ce să se teamă, deoarece nu şi-au făcut decât datoria"... Un gentlemen se ţine de cuvânt... Dl. Constantinescu şi-a respectat cu stricteţe, zi de zi, cuvântul dat securiştilor, aşadar, de ce îl criticaţi?

Ş.O.: – Tocmai pentru că şi-a respectat cuvântul dat securiştilor, dar nu promisiunile făcute poporului român!

„Faimosul“ *Contract cu România* a rămas literă moartă în timp ce „Pactul cu diavolul“ e considerat literă de evanghelie! Asta mă irită... Dl. Constantinescu a încercat, prin păstrarea în funcţii a vechilor generali compromişi, să-şi asigure sprijinul lor. Însă, cu prilejul răscoalei minerilor, ei au dovedit că nu au meritat această încredere. Avansarea rapidă a minerilor spre Bucureşti, slăbiciunea forţelor de ordine confirmă că „generalitatea“ neepurată tot la vechiul regim era cu gândul...

L.V.: – „Gând la gând cu bucurie, generalii şi minerii“...

Ş.O.: – Trădarea a devenit posibilă, pentru că existase o trădare iniţială, de la începuturile unui regim, venit pe lume paralizat, ca să spunem astfel... În felul acesta, ar căpăta sens şi afirmaţiile sibilinice ale generalului Teodor Zaharia: *„ar mai fi multe de spus, dar în interesul siguranţei statului trebuie să tac“*... Dl. Viorel Oancea, secretar general al Ministerului de Interne şi fost membru CADA a descris starea de spirit a trupei: *„Nu exista nici o motivaţie a trupelor din dispozitive, începând de la comandanţi şi până la ultimul scutier, ca să-i oprească pe mineri“* (revista „22“, nr. 4/1999).

L.V.: – Îmi amintesc că la acea masă rotundă de la BBC din 17 martie '98, de care am mai pomenit, aţi protestat, d-le Orescu, că „în Serviciul de Protecţie şi Pază, figura generalul Mihai Stan care avusese un rol major în a treia mineriadă din 1990, ca şef adjunct al SRI-ului“...

Ş.O.: – Să ne mai mirăm atunci că generalul Gh. Lupu din MI şi-a scos haina militară la Costeşti, părăsindu-şi trupa? Degeaba declara, în mod făţarnic, dl. Constantinescu că *„nu poate admite batjocorirea Armatei“*, căci un general preluat de la comunişti, din armata condusă de dumnealui, s-a degradat singur!

L.V.: – Recent, s-a aflat şi ce conţineau „nepreţuitele“ rapoarte ale SRI-ului cu privire la starea conflictuală din Valea Jiului: erau nişte compendii asemănătoare <sic> cu jurnalele de la TVR, dar mult mai prost scrise...

Ş.O.: – Dacă, într-adevăr, dl. Constantinescu dă indicaţii serviciilor secrete să nu se ocupe de factorii de risc majori pentru siguranţa naţională, precum Liga Sindicatelor Miniere, cu şeful ei, Miron Cozma, şi Partidul România Mare, cu preşedintele său, C.V. Tudor – atunci trebuie spus clar că dl. Constantinescu însuşi constituie un risc pentru siguranţa naţională... Poate că serviciile secrete se află deasupra d-lui Constantinescu şi, atunci, se explică şi inacţiunea lor în timpul ultimei mineriade şi ieşirea d-lui Emil Constantinescu în apărarea lor.

L.V.: – Să ne oprim asupra ciudăţeniei finale a celei de a cincea mineriade. Până la urmă, conflictul politic a redevenit conflict de muncă şi a fost rezolvat prin bună înţelegere...

Ş.O.: – Într-adevăr, acest conflict dintre minerii din Valea Jiului şi regimul de la Bucureşti a avut o evoluţie bizară. După ce premierul însuşi a declarat, la 27 ianuarie 1999, ziarului „Frankfurter Allgemeine" că se asistă la *o încercare de puci*, după ce ziarele erau pline, la Bucureşti, cu anticipaţii sinistre că C.V.Tudor vrea să pună mâna pe putere şi că s-a înţeles în acest scop cu Miron Cozma, câteva zile mai târziu, apele au intrat în matcă şi a avut loc, chiar dacă nu un „pupat Piaţa Independenţei" – vorba lui nenea Iancu – o conciliere aproape generală, Vadim rămânând relativ izolat. Pe de altă parte, din „sponsor" al minerilor, PDSR a mediat între Cozma şi premierul Radu Vasile, cu succes – după cum constatăm. Fără această mediere, compromisul de la Cozia nu ar fi fost posibil.

L.V.: – Cum explicaţi succesul acestei „medieri"?

Ş.O.: – Cred că minerii, Cozma, personal, s-au speriat de perspectiva unei intervenţii a armatei. Starea de urgenţă nu era proclamată, când a început reuniunea de la Cozia, dar se ştia că va fi proclamată în caz de eşec al ei... Or, „starea de urgenţă" înseamnă intervenţia armatei. Opinia publică era în alarmă... Foarte probabil că Adrian Năstase i-a atras atenţia lui Cozma că trebuie să dea înapoi, dacă vrea să-şi menţină popularitatea.

L.V.: – Aici îmi permit un alt punct de vedere. Nu cred că s-a speriat Miron Cozma de armată. Armata, de altfel, a declarat că a trimis „tancuri fără obuz pe ţeavă" şi, apoi, acolo unde au capotat ruşinos poliţiştii şi jandarmii, nu ştiu ce ar fi putut face armata. Ar fi dat în mod sigur înapoi şi, atunci, toată ţara ar fi văzut în ce stare jalnică se află şi ea. Alternativa, oricum, ar fi fost intolerabilă, o baie generalizată de sânge, adică un nou decembrie 1989. Armata, sunt convins, nu şi-ar fi permis acest lucru, doar ca să-l menţină la putere cu orice preţ pe Emil Constantinescu!... Până la urmă, compromisul a fost realizat, minerii au plecat la îndemnul lui Cozma spre casă, deşi nu prea erau mulţumiţi de acest lucru. Cum comentaţi acest fapt?

Ş.O.: – Minerii voiau să meargă la Bucureşti. Cozma le-a impus retragerea, fără să le spună măcar ce au obţinut – mult mai puţin decât doreau şi într-o formă destul de vagă. Minerii au ascultat deci de Cozma şi nu de C.V.Tudor care a continuat să fie foarte agresiv – încă o dovadă că n-a fost vorba de un puci coordonat. A fost o demonstraţie de „vitejie" ciobănească şi de încercare a puterilor. Nu mai puţin puterea poate trece, în aceste împrejurări, într-un stat slab, dintr-o mână în alta! Slăbiciunea unui stat este un factor de încurajare chiar pentru cei mai slabi pucişti!

L.V.: – După „pacea de la Cozia", dl. Miron Cozma a devenit foarte belicos. Reîntors, după câteva zile, pentru reculegere <sic>! la Cozia, a declarat, nici mai mult nici mai puţin: „să nu-i pună nimeni la îndoială inteligenţa, mâine poate fi din nou în Bucureşti *dacă vrea* şi nu prin Horezu-Râmnicu Vâlcea", ci prin altă parte"... *Apoi (în 9 februarie '99) a ameninţat cu o nouă grevă generală, dacă nu se finalizează imediat semnarea contractelor colective de muncă. Care este opinia dv. în acest sens?*

Ş.O.: – Trebuie amintit că, pe lângă această declaraţie, mai avem una tot aşa de gravă, datată 3 februarie 1999, când, la o

conferinţă de presă la Petroşani, Cozma a declarat că *„nu se va supune unei condamnări din partea justiţiei“*! O sfidare a statului român! Se vorbeşte incontinuu de separatismul UDMR – dar cel mai periculos separatist este Miron Cozma şi el foloseşte în plus bâta drept argument... Cu alte cuvinte, a cincea mineriadă a fost şi o acţiune preventivă a lui Cozma pentru a împiedica o decizie de condamnare din partea Curţii Supreme. A cincea mineriadă a mai avut menirea să ilustreze, pe viu, ce şanse mari are o a şasea mineriadă, dacă Cozma va fi condamnat de Curtea Supremă de Justiţie. Oricum, este frapantă coincidenţă dintre a cincea mineriadă şi apropiata rejudecare a recursului făcut de Parchetul General la sentinţa din iunie 1998, în baza căreia Miron Cozma a primit o pedeapsă uşoară, pentru tulburarea ordinei publice.

L.V.: – Între timp, spre stupefacţia tuturor (inclusiv a mea), Miron Cozma a primit, din partea Curţii Supreme de Justiţie, o pedeapsă de 18 ani de închisoare <sic>...

Ş.O.: – În ceea ce priveşte sentinţa de 18 ani de închisoare, justiţia a trecut acum de la trei ani, la ... 18, fapt ce mă scuteşte de prea multe comentarii. Presupun că Justiţia a executat un ordin primit de la Cotroceni. Aşadar, nu ne rămâne decât să vedem ce se va întâmpla în continuare – prevăd o a şasea mineriadă. Minerii au plecat deja din nou spre Bucureşti şi nimeni nu ştie cum se va termina această nouă acţiune de protest. Deocamdată am văzut că Miron Cozma nu a reuşit să-i ralieze la acţiunea sa pe minerii din Oltenia. Pe de altă parte, am mai constatat ceva, în ciuda unei declaraţii care s-a vrut foarte energice din partea noului ministru de Interne, dl. Constantin-Dudu Ionescu, forţele de ordine, poliţia şi jandarmeria *au fost total absente*; cel puţin până la Craiova, minerii s-au plimbat ca „Vodă prin lobodă“, fapt care ridică noi semne de întrebare...

L.V.: – În Occident, Miron Cozma este perceput doar ca un lider sindical şi atât; or, a condamna un lider sindical la 18 ani

de închisoare, vorba lui Petre Roman, „sună ca dracu'"... *În Vest, lumea s-a lămurit:* România nu este un stat de drept! *Când se dau ordine de către preşedintele republicii Justiţiei, nu se mai poate vorbi de separarea puterilor în stat. Dar a cincea şi a şasea mineriadă au avut şi efecte catastrofale asupra investitorilor străini, am dreptate?*

Ş.O.: – Cu siguranţă. De pildă, firma germană „Scheider", care urma să cumpere două secţii ale fabricii de mobilă „SUGMOB" din Sighetul Marmaţiei, a anunţat că renunţă din cauza nesiguranţei politice şi agresivităţii muncitoreşti.

L.V.: – Minerii din Valea Jiului, în revolta lor din ianuarie 1999, au fost sprijiniţi de multă lume, printre alţii de 2.000 de mineri de la Compania Naţională a Lignitului, care l-au huiduit pe liderul lor, Marin Condeescu. Vă rog să comentaţi puţin acest fapt.

Ş.O.: – Reacţia lui Marin Condeescu reflectă dilema în care se află liderii sindicali cinstiţi din România: dacă luptă aşa cum cer sindicaliştii, pentru menţinerea unor locuri de muncă neeconomice, aduc prejuducii economiei naţionale; dacă apără interesele naţionale – privatizarea şi restructurarea – îşi ridică în cap propria lor clientelă. În curând, aceeaşi problemă se va pune cu siderurgiştii din Galaţi!

L.V.: – După ultimele două mineriade din acest an, se mai poate vorbi, în România, d-le Orescu, de „stat de drept"?

Ş.O.: – Statul de drept a suferit o înfrângere prin însuşi compromisul de la Cozia, renunţând să-i urmărească în justiţie pe mineri, pentru mineriada din ianuarie 1999.

L.V.: – C.V.Tudor, în timpul cele de a cincea şi a şasea mineriade, a chemat la răsturnarea guvernului şi la constituirea unui „comitet revoluţionar" care să conducă ţara în locul preşedintelui Constantinescu... În oricare altă ţară, ar fi fost arestat. Cum vă explicaţi indulgenţa regimului faţă de C.V. Tudor şi partidul său?